

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YAHUDİ VE İSLÂM KAYNAKLARINA GÖRE HZ. NÛH
VE TÛFAN

Zeynep YİĞİT

Danışman
Prof. Dr. Ali İhsan YİTİK

İZMİR – 2016

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yahudi ve İslâm Kaynaklarına Göre Hz. Nûh ve Tûfan” adlı çalışmamın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

07/03/2016

Zeynep YİĞİT

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Yahudi ve İslâm Kaynaklarına Göre Hz. Nûh ve Tûfan
Zeynep YİĞİT

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Felsefe ve Din Bilimleri Programı

Bu tezde, bütün kültürlerin ortak bir ögesi olan tûfan olayı, Yahudi ve İslami bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu kapsamda tûfanın sebepleri, sonuçları, bu felaket sonrası insanlığın yeniden türeyişi ve ırklara ayrışması anlatılmıştır. Ayrıca günümüze yansıyan muhtelif tûfan algıları, Nûh'un gemisini arama çalışmaları ve bu esnada etkin olan siyasi, dini, kültürel düşünceler de ortaya koyulmuştur. Bütün bunlar, günümüze kadar yapılan bazı çalışmaların analiziyle sağlanmıştır.

Birinci bölümde, su kültü, hayat suyu, su tapımları, su ile temizlenme simgeciliği ve tûfanın etimolojik, mitolojik ve tarihsel anlamları aktarılmıştır. İkinci bölümde tûfan, Nûh'un kişiliği ve ailesinin yanı sıra, tûfanın sebepleri, aşamaları ve sonrasında insanlığın devamı gibi konular Yahudi dinî literatürünün bakış açısıyla sunulmuştur. Üçüncü bölümde İslami literatürde Hz. Nûh, tûfan ve sonrasında gelişmeler İslam literatürüne göre anlatılmıştır. Bu bağlamda konuyla ilgili Kur'an âyetleri, rivayetler tefsir, hadis ve tarih kaynaklarındaki yorumlarıyla beraber incelenmiştir. Ayrıca bu bölüm sonunda, Yahudilik ve İslam'daki tûfan anlatımı ve algıları arasında kısa bir karşılaştırma yapılmıştır. Dördüncü bölümde Nûh ve tûfan konusu üzerinde yapılan çağdaş tartışmalar üzerinde durulmuştur. Tûfanın anlamı literal ve mecaz olarak değerlendirilmiş, tûfana kozmik bir felaket olarak bakılmış, yerel olup olmadığı tartışılmış, Nûh'un gemisinin konumu hakkındaki dinî-siyasi polemikler aktarılmış ve konuyla ilgili tarihi, arkeolojik ve bilimsel araştırmalar hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

Sonuç olarak bütün kültür, mitoloji ve dinlerde tûfan anlatımlarının ortak noktasının büyük bir su tûfanı, tanrıların seçtiği üstün bir insanın bir gemi yapması ve hayvanlarla bir takım insanların bu gemiye alınıp tûfandan kurtulmaları, diğerlerinin ise yok olması olduğu ortaya konmuştur. Tûfan anlatımlarındaki farklılıkların ise zamanla kültürel ayrışmalar sonucunda oluştuğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nûh, Tûfan, Yahudilik, İslamiyet, Nûh'un gemisi, Semanın Köyü, Su kültü.

ABSTRACT
Master's Thesis
Prophet Noah and The Flood in Jewish and Islamic Sources
Zeynep YİĞİT

Dokuz Eylül University
Social Sciences Institute
Department of Philosophy and Religious Sciences
Philosophy and Religious Sciences Program

In this thesis, *The Flood* incident, the common component in all cultures, has been scrutinized with the perspective of Judaism and Islamic Suggesting reasons and results in occurrence of *The Flood*, perceptions projected from *The Flood* to today concerning the segregation of races in human generation, places *The Flood's Ark* were searched, both political, religious and cultural thoughts which are effective elements during this research. It is tried to make an analysis on the issue scanning studies have been made until today.

In the first chapter, Aqua Cult, Aqua of Life, Aqua Worships, The Etymology of word; *The Flood*, Symbolism of being purified with Aqua, kinds of flood, mythological and historical narrations about *The Flood* have been told. In the second chapter, the issue of *Noah's Flood* in the Holy Jewish texts has been presented with the headlines; Noah's Character, Etymology of *The Flood*, Its Reasons, Stages of its occurrence and Later The Continuation of Human Generation. In the third chapter, the Issue of *Noah and The Flood* in Islamic Literature has been scrutinized in the way that is told in historical resources, hadiths and *the Quran*. The issue has been expressed with the headlines, human generation after *The Flood*, results from *The Flood's Tale*, A Brief Comparison between Judaism and Islam on *The Flood's* perceptions. In the fourth chapter, It has been studied on the modern arguments made on the issue of *the Prophet Noah and the Flood*. *The Flood's* Being Literal or Figurative, *the flood* incident As a cosmic disaster, its Localness or universality, comments about the place *The Flood's Ark* landed on have been told. Historical, archeological and

scientific researchs about the issue and also studies made on finding the ruins of *the Ark*.

As a conclusion, it has been signified that in all cultures, mythologies and religions, the common point of narrations about *The Flood* is a massive flood, building of a ship by a superior human being chosen by the Gods, being entered of animals and some people into this ship, then being saved from *The Flood* so the destruction of the others. It is notified that differences between narrations on *The Flood* have been formed as result of timely cultural discriminations.

Keywords: Noah, The Flood, Judaism, Islam, Noah's Ark, Semanin Village, Water cult.

YAHUDİ VE İSLÂM KAYNAKLARINA GÖRE HZ. NÛH VE TÛFAN

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLOLAR LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM SU KÜLTÜ VE TÛFAN

1.1. SU KÜLTÜ	6
1.1.1. Su	6
1.1.2. Hayat Suyu/Ab-ı hayat	8
1.1.3. Su Tapımları/Su Tanrıları	8
1.1.4. Su Hayvanları ve Sembolleri	11
1.1.5. Su İle Temizlenme	12
1.2. TÛFAN	14
1.2.1. Tûfan Kelimesinin Etimolojisi / Tûfan Sembolizmi	14
1.2.2. Tûfan Çeşitleri	15
1.3. TÛFANLA İLGİLİ MİTOLOJİK VE TARİHSEL ANLATIMLAR	16
1.3.1. Sümerlerde Tûfan	16
1.3.2. Babillilerde Tûfan	19
1.3.3. Hint Mitolojisinde Tûfan	28
1.3.4. Çin Mitolojisinde Tûfan	30

1.3.5. Yunan Mitolojisiinde Tûfan	30
1.3.6. İran Mitolojisiinde Tûfan	31
1.3.7. Türk Mitolojisiinde Tûfan	32
1.3.8. Diğer Kùltùrlerde Tûfan	34

İKİNCİ BÖLÜM

YAHUDİ KUTSAL METİNLERİNDE NÛH TÛFANI

2.1. NÛH VE TÛFAN	37
2.1.1. Nûh'un Kışiliğı	37
2.1.2. Yahudi Kutsal Metinlerde Tûfan ve Etimolojisi	42
2.1.2.1. Tûfan'ın Sebepleri	42
2.1.2.2. Tûfan Öncesi Durum	47
2.1.2.3. Tûfan'ın Meydana Gelişi	51
2.1.2.4. Yağmurun Dinmesi	56
2.1.2.5. Nûh'la Ahit	62
2.1.2.6. Nûh'un Sarhoşluğu	65
2.1.2.7. Bâbil Kulesi	66
2.2. TÛFAN SONRASI İNSAN NESLİNİN DEVAMI	70
2.2.1. Tevrat'ta Nûh'un Soyu	71
2.2.1.1. Hâm'ın soyu	74
2.2.1.2. Sâm'ın Soyu	78
2.2.1.3. Yâfes/Yefet'in soyu	87
2.3. İNCİL'DE TÛFAN	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLAMİ LİTERATÜRDE HZ. NÛH VE TÛFAN

3.1. HZ. NÛH VE TÛFAN	91
3.1.1. Tûfan Öncesi Durum ve Tûfanın Sebepleri	93
3.1.2. Tûfanın Kopması	106
3.1.3. Tûfan Sonrası	118

3.2. TÛFAN'DAN SONRA İNSAN NESLİ	123
3.3. TÛFAN KISSASINDAN ÇIKARILACAK SONUÇLAR	126
3.4. YAHUDİLİK VE İSLAM'IN TÛFAN ALGISINA KARŞILAŞTIRMALI BİR BAKIŞ	131

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÛFAN KONUSUNDA ÇAĞDAŞ TARTIŞMALAR

4.1. TÛFAN MECAZÎ Mİ YOKSA LİTERAL OLARAK MI ALGILANMALI	137
4.2. KOZMİK BİR FELAKET OLARAK TÛFAN	142
4.2.1. Akdeniz'in Kuruması Ve Akdeniz Tûfanı	143
4.2.2. Karadeniz'deki Tûfan	144
4.3. TÛFAN YEREL Mİ YOKSA EVRENSEL Mİ?	145
4.4. GEMİNİN OTURDUĞU YERLE İLGİLİ TARTIŞMALAR	149
4.4.1. Ağrı Dağı	151
4.4.2. Cûdî Dağı	159
4.5. NÛH TÛFANININ TARİHLENDİRİLMESİ	166
4.5.1. Nûh'un Yaşı	167
4.5.2. Nûh Tûfanındaki Zaman İfadeleri- Sayı Mistisizmi	169
SONUÇ	174
KAYNAKÇA	177

KISALTMALAR

ATAÜ	Atatürk Üniversitesi
ATASBE	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
AÜİFD	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
AÜSBF	Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi
A.Ş.	Anonim Şirketi
Bkz.	Bakınız
cm.	Santimetre
ç.	Çoğulu
çev.	Çeviren
DDD	Dictionary of Deities and Demons in the Bible
DEÜSBE	Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
DÜİF	Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ed. by .	Editör
EÜSBE	Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
EÜSBE	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
GÜSBE	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Haz.	Hazırlayan
İA	İslâm Ansiklopedisi
km²	Kilometrekare
km³	Kilometre küp
m.	Metre
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MÖ.	Milattan önce
MS.	Milattan sonra
MÜ	Marmara Üniversitesi
NAMI	Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu
nşr.	Naşir
PRE	Pirke de Rabbi Eliezer
s.	Sayfa No

ss.	Sayfadan Sayfaya
SÜSBE	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Trans. by.	Çevirmen
U.X.L.	Encyclopedia of World Mythology
v.	Vefat
vs.	Vesaire
yy.	Yüzyıl

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Hâm'ın Soy Ağacı	s. 75
Tablo 2: Sâm'ın Soy Ağacı	s. 79
Tablo 3: Yâfes'in Soy Ağacı	s. 87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Vaad Edilmiş Topraklar Haritası	s. 84
Şekil 2: Nûh'un Gemisi	s. 111
Şekil 3: Babil Dünya Haritası	s. 138
Şekil 4: Babil Dünya Haritasının Günümüze Uyarlanmış Hali	s. 139
Şekil 5: Babil Dünya Haritasında Sınırları Belirlenmiş Bölgeler	s. 146

GİRİŞ

a. Araştırmanın Amacı ve Önemi; Tûfan; dinî ve efsanevî boyutları bulunan tarihî bir konudur. İnsanlık tarihi boyunca neredeyse dünyanın bütün kültürlerinde tûfan hikâyeleri anlatılagelmiştir. Sümer’de, Bâbil’de, Hint’te, Yunan mitolojisinde benzer öğeler taşıyan ancak kahramanlarının isimleri ve bazı noktalarda farklılık arz eden tûfan hikâyeleri mevcuttur. Mitolojilerde, arkeolojik, tarihî ve coğrafi bilgiler ekseninde, kutsal kitaplarda, İslam tarihi kaynaklarında, tefsir ve hadislerde, hatta edebiyat alanlarında tûfan konusu araştırılmış ve incelenmiştir. Bu durum tûfanın dinler ve kültürler açısından önem arz eden bir konu olduğunu göstermektedir. Tûfan kutsal metinlerde ders verici amaçla gerçekleşen, mitolojilerde de insanlığı yola getiren bir olay olarak değerlendirilmektedir.

Tûfan konusunu incelemeyi hedefleyen bu çalışma, olayın Yahudi ve İslam kutsal metinlerindeki anlatımını, bu dinlere mensup olan halk muhayyilesindeki yerini ve bu iki tasavvur arasındaki farkın nedenlerini ortaya çıkarma amacını taşımaktadır. Farklı kültürlerin tûfan hikâyelerine birinci bölümde ve güncel tartışmalara dördüncü bölümde değinmiş olsak da ana noktada Yahudi ve İslam dinlerinin penceresinden konuyu incelemeyi hedefliyoruz.

Tevrat’ın Tekvin (yaratılış) bölümünün; altı, yedi, sekiz ve dokuzuncu bâbları tûfan konusuna hasredilmiştir. Buna göre tûfan, insanlık tarihinde gelecek nesil ve ırkların kaderini belirleyen önemli bir olaydır. İnsanların günahları sebebiyle gerçekleşmiş ve yeryüzünün tamamını kaplamış büyük bir felakettir. Bu felaketle Nûh’un gemisine alınan varlıklar dışında her şey yok olmuş büyük bir yıkımın ardından kâinat yeniden var olmuştur. Gemiye sadece Nûh ve ailesi binmeye layık görüldüğü için Nûh, Âdem’den sonra insanlığın kendinden türediği ikinci ata kabul edilir.

Kur’an-ı Kerim’de ise, tûfanla ilgili olarak tevhid inancından uzaklaşan bir toplumun akıbetine vurgu yapan bir anlatım görmekteyiz. 28 farklı surede Hz. Nûh’un tebliğinde karşılaştığı zorluklar, tûfanı hazırlayan süreç ve tûfan olayının inanç konusunda tevhide aykırı davranan insanları cezalandırma yönüne vurgu yapılmıştır. Putlara tapmakta ısrar eden alaycı bir kavim, Hz. Nûh’un inkâr edip boğulan eşi ve oğluyla alakalı âyetler bu noktada dikkat çekicidir. Onun için

Kur'an'daki tûfan kıssasının amacı, şirk batağına düşen ve inananları aşağılamakta ileri gidenlerin helâkını anlatıp sonraki nesillere ders vermektir denilebilir.

b. Araştırmanın Kaynağı ve Kapsamı; Öncelikle ifade etmek gerekir ki, araştırmamız Hz. Nûh ve tûfan konusunda yapılan ilk çalışma değildir. Tûfan yaratılışla ilgili önemli bir konu olduğu için birçok akademik ve arkeolojik araştırmaya konu olmuş ve geminin karaya oturduğu yer konusundaki tartışmalar dolayısıyla da hala güncelliğini korumaktadır. Özellikle XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren olayın gerçekleştiği yer olduğu düşünülen Mezopotamya bölgesinde tûfanın izlerini bulmaya yönelik pek çok çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmamızda biz bu güne kadar yapılmış birçok yerli ve yabancı araştırmayı inceledik. Yahudi ve İslam geleneğinde konuyla ilgili var olan anlayışları karşılaştırdık. Bunun için ilk olarak Tevrat pasuklarını ve Kur'an âyetlerini taradık ve gerekli bölümlerde alıntı yaparak metnimizin içinde verdik. Çalışmamızda en fazla Türkiye'deki Yahudiler için özel olarak basılmış Yahudi dinî terminolojisi ve algısına en uygun Türkçe metin olan izahlı Tora tercümesinden faydalandık. Araştırma içinde kullanılan Tora pasuklarının çevirisini de bu kaynaktan ve Kitabı Mukaddes Şirketi'nin bastığı Kutsal Kitap Çevirisi'nden aldık. Kur'an'ı Kerim mealî olarak da Elmalılı Hamdi Yazır'ın mealini kullandık.

Çalışmamızın ilk bölümünde, tûfanın ana maddesi olan su unsuruyla ilgili bilgiler aktararak su kültürünün farklı kültür ve toplumlara yansıyan bazı örneklerini sunduk. Suyun arındırma, kutsama ve yeniden doğurma fonksiyonlarına değindik. Tûfanı anlatan ilk yazılı belge olan Sümer tabletleriyle Bâbil destanlarından özetler sunduk ve diğer bazı kültürlerin mitolojilerindeki tûfan hikâyelerine kısaca değindik. Böylece Tevrat ve Kur'an'dan önceki yazılı veya sözlü gelenekteki anlatımların görülebilmesi için konuyu temellendirdiğimiz bir bölüm oluşturduk.

İkinci bölümde, oluş sebebi, geminin yapılışı, şekli, ebatları, gemiye binen kişiler gibi detaylarıyla veren Tevrat'ın tûfan hikâyesini aktardık. Burada tûfan olayı, bütün dünyayı kuşatan, insanlığı günahlarından temizleyen, dürüstlüğü sebebiyle seçilip gemi yapması istenen ve ailesiyle beraber kurtuluşu hak eden Nûh'un hikâyesi olarak anlatılmıştır. Buna göre Nûh Âdem'den sonra insanlığın ikinci atasıdır ve tûfan da bütün insanlığı ilgilendiren bir olaydır.

Üçüncü bölümde, aynı olayı Kur'an çevrelerinde ele aldık. Burada olay sebepleri ve sonuçları açısından ele alınmış olayın meydana geliş şekli ve mahiyeti hakkında detaylara girilmemiştir.

Dördüncü bölümde ise; politik, stratejik, coğrafi yönden geminin oturduğu yerle ilgili yapılan tartışmaları verdik. Mezopotamya bölgesinde yapılmış olan arkeolojik çalışmaları inceledik ve sonuçlarına dair yapılan yorumları aktardık.

Kaynaklar: Araştırmamızda Tevrat, Kur'an ve onların tefsirleri birincil kaynaklarımız olmuştur. Ayrıca konuyla alakalı tarih, arkeoloji, jeoloji alanlarında yapılmış olan seküler çalışmalar da kaynaklarımız arasında yer almıştır.

Kullandığımız kaynaklardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. *Tora ve Aftara, 1. Kitap, Bereşit, Gözlem Gazetecilik Basın Yayın, çev. Moşe Farsi, İstanbul, Mart 2010.* Tûfan hikâyesi Tevrat'ın altıncı bâbından başlayıp dokuzuncu bâbın sonuna kadar anlatıldığı; on ve on birinci bölümlerde Nûh'tan İbrâhîm'e kadar oldukça detaylı bir soy bilgisi verildiği için Tora, çalışmamızın Yahudi kutsal metinlerinde Nûh tûfanı isimli ikinci bölümünün ana kaynağını teşkil etmiştir.

2. Tora tefsirleri olarak *Midraş Rabba, Pirke de Rabbi Eliezer, Sefer Ha Yashar* gibi midraşik eserler ve apokrif bir eser olan *Jubilees* yine çalışmamızın Yahudi kutsal metinlerinde Nûh tûfanı bölümünde ana kaynak olarak faydalandığımız eserlerdir.

3. Kur'an-ı Kerim tefsirleri olarak; *Taberî, İbn-i Kesîr, Zemahşerî, Râzî, Mevdudî, Elmalılı* tefsirleri de İslamî literatürde Hz. Nûh ve tûfan adlı üçüncü bölümde ana kaynaklarımızı oluşturmuştur.

4. Temel tarih kaynaklarından olan *Taberî*'nin yanı sıra M. Asım Köksal'ın *Peygamberler Tarihi* eseri de İslamî literatürde Hz. Nûh ve tûfan bölümünde başvurduğumuz eserlerdir.

5. *DİA*'nın ilgili maddeleri çalışmamızın hemen hemen bütün bölümlerinde kaynaklarımız arasında yerini almıştır.

5. *Uluslararası Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, (27-29 Eylül 2013)* Şırnak üniversitesi bünyesinde yapılan sempozyumun bildirilerini içeren kitap, yerli ve yabancı birçok makaleyi içermektedir ve araştırmamızın her safhasında faydalandığımız bir kaynak olmuştur.

6. *İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tûfanı ve Cûdî Dağı*, Hüseyin Güneş, İlahiyat Yayınevi, Ankara, 2013. Kitap; İbn Abbas, İbn Ömer, Katade, Mücahid, Vehb bin Münebbih, Ubeyd bin Umeyr rivâyetlerini tahlil eden bir çalışmadır. İslamî literatürde Hz. Nûh ve tûfan bölümünde faydalandığımız kaynaklar arasında yerini almıştır.

7. *İbrani Mitleri, Tekvin Yaratılış Kitabı*, Robert Graves ve Raphael Patai, çev. Uğur Akpur, Say Yayınları, 2013. Kitapta İbranî söylenceleri çeşitli kaynaklardaki halleriyle (Tekvin, Midraşlar, *Talmud*) desteklenerek anlatılmış, anlatımlar Yunan ve Mezopotamya mitleriyle de karşılaştırılmıştır. Yahudi Kutsal metinlerinde Nûh ve tûfan bölümünde başvurduğumuz önemli bir kaynaktır.

8. *Yerbiliminin Katkısıyla Nûh Tûfanı ve Sümerlerin Kökeni*, Prof. Dr. Mümin Köksoy, Berikan Yayınevi, Ankara, 2013. Hz. Nûh ve tûfan konusunda çağdaş tartışmalar bölümünde faydalandığımız güncel bir çalışmadır.

9. *Encyclopedia of Religion ve Dictionary of Deities and Demons in the Bible*, U.X.L. *Encyclopedia of World Mythology* gibi ansiklopedik eserler de yararlandığımız önemli kaynaklar arasındadır.

Bundan başka *Muhtelif Dinlerde Tûfan*¹, isimli tez çalışması ve *Sümerlilerde Tûfan Tûfanda Türkler*², isimli kitap da araştırmamızda yol gösterici olmuştur.

c. Araştırmanın Yöntemi ve Karşılaşılan Güçlükler; İncelediğimiz kaynaklarda tûfan olayı kutsal kitaplara ve seküler algıya dayalı yorumlara göre iki farklı şekilde ele alınmış; tarih, edebiyat, sanat tarihi alanında ve İslam tarihi kaynaklarındaki rivâyetlerde yer alış şekline göre araştırılıp incelenmiştir. Bilebildiğimiz kadarıyla tûfanla ilgili yapılan çalışmalar arasında dinler tarihi alanında Halil İbrâhîm Açmaz'ın *Muhtelif Dinlerde Tûfan* isimli doktora çalışması tûfanı evrensel bir olgu olarak ele almıştır. Biz de konuyu sadece kutsal metinlerdeki yer alış şekliyle değil Yahudiliğin Tevrat dışı dini literatüründen de faydalanarak İslam kaynaklarıyla karşılaştırdık. Tevrat tefsirlerinde ve midraşlardaki anlatımları; Kur'an tefsirleri, hadisler, tarihsel kaynaklar ve güncelliğini koruyan arkeolojik

¹ Halil İbrâhîm Açmaz, *Muhtelif Dinlerde Tûfan*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1991.

² Muazzez İlmiye Çığ, *Sümerlilerde Tûfan Tûfan'da Türkler*, (Türkler), 9. Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2012.

çalışmaları da içine alan bir literatür taraması yaptık. Konuyla ilgili her iki kültürdeki anlatımların ortak noktaları ile olayın bugünkü dini veya siyasi tartışmalara konu olan hususlarını ortaya koymaya çalıştık. Bundan ayrı olarak diğer çalışmalarda yer almayan Nûh'tan sonra insan neslinin devamını konu edinen, Yahudilik'teki seçilmişlik anlayışıyla da bağlantılı olan bölümümüz de çalışmamızın önem arz eden noktalarından biri oldu.

Tûfan olayının Tevrat'ın ortaya çıktığı ve yazıldığı dönemden önceye ait oluşu birinci bölümde özellikle Sümer metinlerinden bahsetmemizi gerekli kıldı. Bu hikâyeleri kısa özetler şeklinde verdik ve konunun dağılmamasına gayret sarfettik. Çalışmamızın ikinci ve üçüncü bölümlerinde sırasıyla Yahudi ve İslam literatüründeki tûfan hikâyelerini irdeledik. Bu süreçte öncelikle her iki dinde Nûh ve tûfan algısı, tûfanın sebepleri, oluş şekli, kıssanın detayları ve bundan çıkarılan ahlaki sonuçları tesbite çalıştık. Yahudilikle ilgili literatür taramasında Yahudi kaynaklarının tarihlendirilmesindeki problemler zorlandığımız noktalardan biri olurken, Tevrat'ta konunun altı ve dokuzuncu bâblar arasında derli toplu olarak verilmiş olması, Kur'an'da da Hz. Nûh'un ulu'l-azm peygamberlerden sayılıp kendisi hakkında en çok bilgi verilen kişilerden olması işimizi kolaylaştıran nokta oldu.

Terminolojiyi her dinin kendi kalıpları dâhilinde ve Türkçe'ye en uygun şekliyle vermeye çalıştık. Yani Yahudilik ve İslâm'daki ortak mevzularda dahi, terim aktarımının dinî bağlama uygun olmasına dikkat ettik. Örneğin, Yahudilik'te peygamber olarak görülmediği için Nûh ismini yalın olarak kullanırken, İslâm bakış açısında Hz. Nûh kullanımını uygun gördük.

Çalışmamızda yer alan Yahudi ve antik kültüre ait birçok isim ve kavramla ilgili herhangi bir meseleyi aktarırken özellikle o başlığın bağlı bulunduğu kültürdeki karşılığını açıklamaya özen gösterdik. Dinler ve kültürler arası bir boyut taşıyan genel kavramları, aynı genelliği koruyarak zikrettik. Birçok terimi etimolojik olarak açıklayarak o terimi Türkçe, İbrânîce, Arapça versiyonlarıyla belirttik.

BİRİNCİ BÖLÜM

SU KÜLTÜ VE TÛFAN

1.1. SU KÜLTÜ

Kült, yüce ve kutsal olarak bilinen varlıklara gösterilen saygı ve onlara tapınma olarak ifade edilir. Kült bir anlamda inançların dışa vurumu ve kurumsallaşmasıdır.³ Suyun arıtıcı niteliği, bollukla ilişkisi, taşması vb. özellikleri su kültürünün doğuşunda rol oynayan önemli etkenlerdir. Kült aracı olarak denizler, göller, ırmaklar, kaynaklar, çeşmeler ve yağmur gibi su ile alakalı oluşumlar kutsiyet kazanmıştır.⁴

1.1.1. Su

Su bütün kozmogoni, mit ve ritüellerde potansiyel ve üretken güçleri temsil eden var oluşun kaynağı olarak görülen bir çeşit tohumdur. Her yaratımın öncülü ve desteğidir. Eriyip giden unsur daha sonra yeniden doğacağı için suyla temas etmek her zaman yenilenmeyi temsil eder. Erginleme törenlerinde su yeniden doğumu bahşeder, büyüsel ritüellerde iyileştirir, cenaze törenlerinde ölümden sonra doğumu garantiler.⁵ Su, ölünün susuzluğu şeklindeki bir anlayış sebebiyle cenaze törenlerinde de kullanılmıştır. Bu anlayışa göre kozmik devreye dönüş ya da kesin kurtuluş beklentisindeki ruh acı çeker ve bu acı genelde susuzlukla ifade edilir. Cenaze törenlerinde su ve içecek sunma gibi eylemlerin amacı da ölünün susuzluğunu gidermek, acıyı dindirmektir. Ölüm bir son değildir. Ölümle yok olunmaz, ilk varlık biçimine bürünür. Yani amaç ölünün suyun içinde tamamen erimesiyle yeniden oluşumunu sağlamaktır.⁶

Su “hayat suyu”dur. Bütün potansiyel güçleri kendinde toplamış, yaşamın simgesi olan bir unsurdur. Su tohumdur. Toprağı, hayvanları ve kadınları döller.

³ Ahmet Gül, “Su Kültü ve Tûfan”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 184.

⁴ Harun Güngör ve Ünver Günay, **Türklerin Dinî Tarihi**, Rağbet Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 2009, s. 77.

⁵ Mircae Eliade, **Dinler Tarihine Giriş**, Kabalcı Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2009, ss. 196-197.

⁶ Eliade, ss. 204-205.

Tarih öncesi çağlardan beri “su-ay-kadın” üçlüsünün evrenin ve insan üretkenliğinin yörüngesini biçimlendirdiğine inanılır. Ay ve suyun ritimleri evrene döngüsel yapısını kazandırır.⁷

İlkel kabilelerin mitlerinde su, er suyuyla özdeşleştirilir. Wakuta adasında anlatılan bir mitte genç bir kızın, yağmurun bedenine değmesine izin vererek bekâretini kaybettiği; Trobriand adalarının en ünlü mitinde kahraman Tudavanın annesi Bolutukwanın bir sarkıttan düşen bir kaç damla suyla bekâretini kaybettiği; New Mexicanun Pima Kızılderililerinde çok güzel bir kadın olan yeryüzü ananın buluttan düşen bir damlayla hamile kaldığı anlatılmaktadır.⁸

Su, hayatın ve büyümenin kaynağıdır. Antik felsefede evreni oluşturan dört öğeden biri (anâsır-ı erbaa) sudur. Kur’an-ı Kerim’de de *her canlı şeyi sudan yarattığımızı düşünmediler mi?*⁹ âyetiyle canlıların yaratıldığı asıllardan biri olarak su gösterilmektedir.¹⁰ Çeşitli âyetlerde sudan bahsedilir. İnsanın çamurdan yaratılışı (su ve toprak birlikteliği)¹¹, bitkilerin kuruduktan sonra su ile yeniden canlandığı¹², bazen şifa¹³, bazen ceza kaynağı olduğu âyetlerde vurgulanmıştır.¹⁴

Babil kozmogonisinde yaratılış şiiri olan *Enuma Eliš* şiirinde de suyun yaşam kaynağı olduğundan bahsedilir:

Yukarıda henüz gökler adlandırılmamışken,
Aşağıda henüz yerin bir adı yokken,
Onların ezeli yaşam kaynağı Apsu,
Mummu ve herkesin annesi Tiamat,
Henüz sularını tek bir kaynaktan toplarken.¹⁵

⁷ Eliade, s. 197.

⁸ Eliade, s. 197.

⁹ Enbiya, 21/30.

¹⁰ Gül, s. 189.

¹¹ En’am, 6/2.

¹² A’raf, 7/57.

¹³ Hz. Eyyûb’un hastalıktan şifa bulması suyla olmuştur. Bkz. Sâd, 38/41-42.

¹⁴ Gül, s. 191.

¹⁵ Eliade, s. 199.

Denilebilir ki mitolojide su evrenin tüm potansiyelini ve tüm tohumlarını içinde barındıran rahim olarak algılanmıştır.¹⁶

1.1.2. Hayat Suyu/Ab-ı Hayat

Bütün potansiyel güçleri kendinde toplayan hayat suyu, yaşamın simgesidir.¹⁷ Şekli ve kalıbı olmayan kompleks yapıdaki su, hem hayat suyu hem de ölümsüzlük suyu (bengisu) olarak ebedi yaşamın da simgesidir.¹⁸ Kozmogoni simgesi ve tüm toplumların taşıyıcısı olan su, her derde deva olan, iyileştiren, gençleştiren, yaşamı sonsuz kılan büyüsel bir maddedir ve suyun ilk örneği hayat suyudur. Gençlik çeşmesi ve hayat suyu aynı metafizik ve dinsel gerçekliğin türevleridir. Suda; yaşam, sonsuzluk ve güç vardır. Hayat suyuna ulaşmak zordur. Cinlerin ve tanrıların elindedir. Canavarlarca korunur ve girilmesi zor bölgelerde bulunur. Hayat suyu gençleştirir, yaşamı sonsuzlaştırır. Bu sebeple Cornwall'da hasta çocuklar üç kez Saint-Mandron kuyusuna sokulur. Fransa'da şifalı çeşmeler vardır. Fin-Ugurlar'da bazı hastalıkların sebebi, saygısızlık ve suların kirletilmesidir. Bazı büyü ve kocakarı ilaçlarının malzemesi kullanılmamış sudur. Kullanılmamış su ile çeşitli tedavi yolu denenmiştir. Bu tedavide hastalığın ezeli suyla teması sağlanarak mucizevî bir yenilenme hedeflenir. Su barındırdığı parçalama ve özümseme gücüyle kötülüğü emer.¹⁹

1.1.3. Su Tapımları/Su Tanrıları

Tarihte suyun dinsel tezahürleri sonucunda pınar, nehir, ırmak tapımları doğmuş, Neolitik çağdan günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Su tapımlarına örnek olarak göle adak sunma (iç çamaşırı, giysi, yün, peynir, pasta sunma); suya para atma gibi uygulamalar verilebilir. Suyun bazı kehanet ve mucizelere vesile olduğuna inanılmıştır.²⁰

¹⁶ Eliade, s. 199.

¹⁷ Gül, s. 185.

¹⁸ Gül, s. 187.

¹⁹ Eliade, ss. 200-201.

²⁰ Eliade, s. 206.

Su, nehir, pınar, göl gibi tapımlarda ana unsur olan su tanrıları, sudan doğmuşlardır. Yunan Mitolojisinde; Truvalılar Skamandros'a²¹ hayvanlar kurban etmişler ve dalgalara canlı atları atmışlardır. Poseidon'a ve deniz tanrılarına at ya da öküz kurban edilmiştir. Bu örneklerden başka Hint-Avrupalı halklarda nehirlerle kurbanlar sunmuşlardır. İlk çağda Yunan didaktik şairi Hesiodos, bir nehir geçidinde gerçekleştirilen kurban törenlerinden söz etmiştir. Afrika'nın batısında Masailer'in bir nehri geçerken nehre bir tutam ot attıkları ve Orta Afrika'da Baganda'ların bir sudan geçerken kahve tohumları sundukları aktarılır.²²

Suyun içinde mevcut güç sebebiyle onun kutsanmış bir karakteri vardır. Bu sebeple Türk toplulukları suyu kirletme konusunda endişe taşımış ve kirletmemeye çalışmışlardır.²³ Hintlilerde "kozmik su"dan geldiğine inanılan Ganj Nehri'nde yıkanmak ibadettir. Bir çeşit hac fonksiyonu olan bu ibadetin insanı günahlardan arındırıp temizlediğine inanılır.²⁴ Hinduizmde ölümler yakılır ve külleri onları cennete götüreceğine inanılan Ganj nehrine atılır.²⁵

Aynı şekilde Nil Nehri de tarih boyunca önemli olmuş kaynağının cennet olduğuna inanılmış ve bu nehirle ilgili çeşitli bayramlar, törenler kutlanmıştır.²⁶ Nil ve Fırat'ın hadislerde cennet ırmaklarından olduğu belirtilmiştir.²⁷ Fırat hem İslam'da hem Yahudilik'te kutsal kabul edilir. Âdem ile Havva'nın içinde yaşadığı cennet bahçesinin Dicle ve Fırat arasındaki bölge olduğu rivayet edilmiştir.²⁸

Su tanrıçaları olan Nymphalar, bütün suların, kaynakların, çeşmelerin tanrıçalarıdır. En ünlüleri *Nereus*²⁹ kızlarıdır.³⁰ Nymphalar, dünyanın başlangıcından beri var olmuş, suyun akışıyla, büyüyle, yaratılmışlardır. Nymphalar, kurban kabul

²¹ Skamandros, Troya ovasında akan bugünkü Küçük Menderes ırmağıdır. Diğer bir ismi "kızıl su" anlamına gelen *Ksanthos*'tur. İlyada'da sıkça ismi geçen Skamandros Zeus'un oğlu olan büyük bir tanrı olarak tanımlanır. Bkz. Azra Erhat, **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, 19. Baskı, İstanbul, 2011, s. 273.

²² Eliade, ss. 208-209.

²³ Jean Paul Roux, **Eski Türk Mitolojisi**, 2. Baskı, Ankamat Matbaacılık, Ankara, 2015, ss. 115- 116.

²⁴ Mehmet Aydın, **Ansiklopedik Dinler Sözlüğü**, 1. Baskı, Damla Ofset A.Ş. Konya, Temmuz 2005, ss. 243- 244; Kürşat Demirci, "Hinduizm", **DİA**, İstanbul, 1998, XVIII, s. 116.

²⁵ Aydın, s. 244.

²⁶ Eymen Fuâd Es-Seyyid, "Nil", **DİA**, İstanbul, 2007, XXXIII, ss. 122-123.

²⁷ Hanifi Akın (Tercüme ve Tahrîç), "Dünyadaki Cennet Nehirleri", **Sahîh-i Müslim**, Polen Yayınları, İstanbul, 2008, s. 1069.

²⁸ Mustafa Uzun, "Fırat", **DİA**, İstanbul, 1996, XIII, s. 33; Tekvin, 2: 10-14; Tora Bereşit, I, 16-17.

²⁹ Nereus, deniz ihtiyarlarından biridir. Toprağın denizle birleşmesinden doğmuştur. Nereus'un Doris'le evliliğinden ekin vermeyen denizin ortasında tam elli kızı olur. Bu kızlara Nereus kızları denir. Yani bir nevi denizkızlarıdır. Bunlar babalarıyla birlikte denizin dibindeki bir sarayda yaşarlar. Bkz. Erhat, ss. 215-216.

³⁰ Eliade, s. 210.

ederler. Nymphalar çocukları yetiştirir, onlara kahramanlığı öğretirler. Bu su tanrıçaları kendilerine duyulan tüm dinsel saygıya karşın aynı zamanda korkulan varlıklardır. Çocuk çalıp onları öldürdükleri de olur. Gün ortasında sıcaklık en üst seviyedeyken kişilerin zihnini bulandırdıkları için gün ortasında çeşme, kaynak ve akarsulara yaklaşılmamıştır.³¹

Yunan mitolojisinin önemli tanrılarından Poseidon, Olymposlu tanrılar arasında denizi simgeleyen ve denizin mutlak hâkimi, denizin efendisi sayılan tanrıdır.³² Kozmosun Kronos'un³³ oğulları arasında bölüşülmesinin ardından Poseidon'un payına okyanuslar düşmüştür. Sarayı okyanusun dibindedir.³⁴ Poseidon güçlü bir tanrıdır. Simgesi deniz canavarının dişlerinden yapılmış “üç çatalı yaba”dır. Elinde tuttuğu üçlü yabayla dalgaları kabartıp denizi altüst ettiği gibi toprakları da sarsar.³⁵ Yunanlılar yer sarsıntılarını denizden kopup gelen dalgaların kıyılara vurması ile oluşan su erozyonuyla açıklar. Poseidon vahşi, mutsuz ve vefasız bir tanrı olup kişiliğinde ahlakî erdemler yoktur.³⁶

İskandinav mitolojisinde Aegir (Eagor) sınırsız okyanusu temsil eden tanrıdır. Okyanusun dibinde Aegir'in muhteşem bir sarayı vardır ve bazı zamanlar tüm tanrılar burada toplanırlar. Aegir'in denizin üstünde karşılaştığı her şeyi deniz altındaki mekânına çeken Ran isimli karısı vardır. Aegir ve Ran'dan dokuz kız doğmuştur. Bu kızların her biri okyanusun bir yönünü ya da denizin belli bir anını temsil eder.³⁷

Hinduizmde İndra, havanın ve savaşın tanrısıdır.³⁸ Vedik tanrılardan olan İndra şimşek tanrısı, atmosferik bir tanrıdır. Onun iki yönünden biri yağmur ve fırtına yönü, ikincisi güneştir. Düşmanlarını alt ederek yeryüzüne suyu getiren dünyayı sulardan yaratan odur. Kuraklık ve karanlıkla mücadele eden, gökten

³¹ Eliade, ss. 210-211.

³² Erhat, s. 251. J.A. Coleman, **The Dictionary Of Mythology And A-Z Of Themes Legends And Heroes**, Arcturus Publishing Limited, England, 2007, s. 840.

³³ Kronos, titanlar soyundandır. Tırpanla Babası Uranos'un hayâlarını keserek erkeklikten yoksun etmiştir. Bu olay tanrı kuşakları arasındaki ilk çekişmedir. Bundan sonra Kronos, birinci kuşak tanrıların egemenliğine son verip ikinci kuşağı başa getirmiştir. Bkz. Erhat, s. 182.

³⁴ Eliade, s. 211.

³⁵ Erhat, s. 252.

³⁶ Eliade, s. 211.

³⁷ Coleman, s. 24; Eliade, s. 212.

³⁸ Ekrem Sarıkçıoğlu, **Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi**, Fakülte Kitabevi, 7. Baskı, Isparta, 2011, s. 148.

yağmur yağdırarak kuraklığı yok eden tanrıdır. Silahı vajra ile vrtrayı (kuraklık) yok eder.³⁹

1.1.4. Su Hayvanları ve Sembolleri

Su amblemleri olarak karşımıza; ejderhalar, yılanlar, kabuklu deniz hayvanları, yunuslar ve balıklar çıkmaktadır. Bu hayvanlar okyanus derinliklerinde barınır ve derinliğin kutsal gücüyle sarmalanmışlardır. Yağmuru, nemi, seli, dünyanın her yanına dağıtan ve dünya üzerindeki bereketi kontrol eden varlıklardır. Yıldırımın efendileri olan ejderhalar bulutlarda ve göllerde yaşarlar. Göğün sularını boşaltarak tarlalara ve kadınlara bereket dağıtırlar. Ejderhalar yaşamı besleyen ve uygarlıkları doğuran suyun ruhunun simgesidir. Çin’de *ejderha-su-gök* amblemi imparatorla ilişkilidir ve kozmik ritimleri temsil eder, toprağa bereket getirir.⁴⁰

Nagi, Avustralya-Asya bölgelerinde, Çin ejderhasının yerini alan dişi bir su cinidir. Bunlar deniz, okyanus, göl, kuyu ve pınarların yakınında yaşayıp su kaynaklarını kontrol eden, yaşam, ölümsüzlük ve sağlık kaynaklarının koruyucu cinleridir.⁴¹

Leviathanlar Tevrat’ta, *Ya rab ne çok eserin var... İşte uçsuz bucaksız denizler... ..içinde oynaşsın diye yarattığın Livyatan*⁴² *da orada*⁴³ ifadelerinde geçtiği üzere denizlerde yaşadığı belirtilen varlıklardır. Yine Tevrat’ta leviathanın bir yılan, bir deniz canavarı olduğu da ifade edilmiştir: *O gün Rab livyatan’ı o kaçan yılanı, evet livyatan’ı, o kıvrıla kıvrıla giden yılanı acımasız kocaman güçlü kılıcıyla cezalandıracak denizdeki canavarı öldürecek.*⁴⁴

Leviathanın görünüşünün korkutucu olduğu belirtilmiş⁴⁵ ve özellikleri şu ifadelerle anlatılmıştır:

³⁹ Catalin Anghelina, **On The Nature Of The Vedic Gods**, edt. Victor H. Mair, Sino Platonic Papers, Philadelphia, USA, October 2013, s. 1-2.

⁴⁰ Eliade, ss. 212-213.

⁴¹ Eliade, ss. 214-215.

⁴² Leviathan’ın Tevrat’taki ifade ediliş şekli.

⁴³ Mezmurlar, 104: 24-26.

⁴⁴ Yeşaya, 27: 1.

⁴⁵ Eyüp, 41: 9.

Onun kolları, bacakları, zorlu gücü, güzel yapısı hakkında konuşmadan edemeyeceğim. Onun giysisinin önünü kim açabilir? Kim onun iki katlı zırhını delebilir? Ağzının kapılarını açmaya kim yeltenebilir? Dehşet verici dişleri karşısında? Sımsıkı kenetlenmiştir. Sırtındaki sıra sıra pullar, öyle yakındır ki birbirine aralarından hava bile geçmez. Birbirlerine geçmişler, yapışmış, ayrılmazlar. Aksırması ışık saçar, gözleri şafak gibi parıldar. Ağzından alevler fişkirir, kıvılcımlar saçılır. Kaynayan kazandan, yanan sazdan çıkan duman gibi burnundan duman tüter. Soluğu kömürleri tutuşturur, alev çıkar ağzından. Boynu güçlüdür, dehşet önü sıra gider. Etinin katmerleri birbirine yapışmış, sertleşmiş üzerinde, kımıldamazlar. Göğsü taş gibi serttir, değirmenin alt taşı gibi sert. Ayağa kalktı mı güçlüler dehşete düşer, çıkardığı gürültüden ödleri patlar. Üzerine gidildi mi ne kılıç işler, ne mızrak, ne cirit, ne de kargı. Demir, saman gibi gelir ona, tunç, çürük odun gibi. Oklar onu kaçırmaz, Anız gibi gelir ona sapan taşları. Anız sayılır onun için topuzlar, vınlayan palaya güler. Keskin çömlek parçaları gibidir karnının altı, döven gibi uzanır çamura. Derin suları kaynayan kazan gibi fokurdattır, Denizi merhem çömleği gibi karıştırır. Ardında parlak bir iz bırakır, İnsan enginin saçları ağarmış sanır. Yeryüzünde bir eşi daha yoktur, Korkusuz bir yaratıktır. Kendini büyük gören her varlığı aşağılar, gururlu her varlığın kralı odur.⁴⁶

Leviathanın hangi hayvan olduğu kesin olarak bilinmeyip timsah ya da soyu tükenmiş bir hayvan olduğu sanılmaktadır.⁴⁷

1.1.5. Su İle Temizlenme

Su ile temizlenme farklı şekillerde gerçekleşir. Suya daldırma, vaftiz, abdest, su tûfanları bunlar arasında sayılabilir. Su ile temizlenme ifadesiyle; günahattan arınma kastedilmektedir. Tûfan da, yeryüzünde tanrısal arınma-cezalandırma sebep sonuç ilişkisinin sembolüdür.

Su ile temizlenme bütün dinlerde fizikî ve manevî açıdan önemlidir. Örneğin Hindular Ganj Nehri'ne girerek günahlardan arındıklarına inanırlar.⁴⁸ Yahudilikte Harun ve oğullarının sunağa yaklaşmadan önce ellerini ve ayaklarını yıkadıklarından

⁴⁶ Eyüp, 41: 12-34.

⁴⁷ **Kutsal Kitap**, Kitabı Mukaddes Şirketi, 3. Basım, İstanbul, 2003, s. 673, Dipnot, 41: 1.

⁴⁸ Aydın, s. 244; Demirci, XVIII, 116.

ve bunun bütün kuşaklar boyunca sürekli kural olacağından bahsedilir.⁴⁹ Rab Hz. Musa'dan Sina'ya inmeden önce halkın arındırılıp giysilerinin yıkanmasını istemiştir.⁵⁰ İslam dininde namaz kılmak üzere Allah'a yönelirken, Namazın hazırlık farzlarından hadesten ve necasetten taharet kuralı olması, Abdest ve gusülün birçok ibadetin ön şartı olması hem fizikî hem manevî bir temizlenmedir.⁵¹

Suya daldırma eylemi de tanrısal arınmanın simgesi olarak görülmüştür. Geçmiş sildiği, biçimleri parçaladığı için suyun, arındırma, yeniden oluşturma özelliği vardır. Suya batan kişi tıpkı günahsız bir çocuk gibidir, yeni bir yaşama başlayabilir ve yeni bir aydınlığın eşiğindedir.⁵²

Vaftiz suya daldırmanın, arınma ve yenilenme aracı olarak görülmesinden oluşan dinî simgedir. Hristiyanlıkta vaftizle suç ve günahlardan arınmış olma hali temsil edilir. Hristiyanlığa göre insan *aslî günah*⁵³ ile doğduğu için Baba-Oğul-Kutsal Ruh adına suya batırılıp çıkarılarak vaftiz edilir. Vaftiz, insanı aslî günahattan arındırır. Vaftiz edilen bebek günahsız olarak yaşama başlamış olur. Günümüzde bebeğin alına su damlacıkları serpilmesiyle de vaftiz gerçekleştirilir. Suyu beden ve ruh arındırılarak tanrıya yönelinir. Vaftiz Hristiyan topluma katılma seramonisi olarak da uygulanmaktadır.⁵⁴

Hristiyanlık'ta vaftiz ruhsal arınma; bazı inançsızlık saygısızlık günahkârlık hallerinden temizlenme aracıdır.⁵⁵ Vaftiz İsa'nın gömülmesini temsil eder. Vaftizle simgesel olarak ölen kişi, sonrasında tıpkı mezarda canlanan İsa gibi yeniden doğar; arınır, yenilenir. Baba'nın yüceliği sayesinde Mesih nasıl ölümden dirildiyse, vaftiz olan kişi de yeni bir yaşam sürmek üzere aynısını yaşamış olur. Vaftiz, suyun büyüsel değerlerine gönderme yapar ve ölüm-yeniden doğum kavramının simgeselliği üzerinde durur. Su öteki elementler arasından onu tercih eden Kutsal

⁴⁹ Ali Erbaş, "Muhtelif Dinlerde Su Motifi", **Ekev Akademi Dergisi**, Yıl: 8, Sayı: 20, Erzurum, Yaz, 2004, s. 255; Çıkış, 30: 19-21.

⁵⁰ Çıkış, 19: 10-14; Erbaş, s. 255.

⁵¹ Erbaş, s. 256.

⁵² Eliade, ss. 200-202.

⁵³ *Aslî Günah*: Hristiyanlık'ta Hz. Âdem ile Havva'nın cennette yasak meyveden yemek suretiyle işlediklerine ve nesilden nesile intikal ettiğine inanılan suçtur. Bu suç Âdem ile dünyaya girmiştir ve her insan bu suçtan bir miktar taşır. Hz. İsa kefareti olarak çarmıhta kendini kurban etmiş ve insanlığı bu suçtan kurtarmıştır. Her doğan çocuk da vaftiz edilerek aslî günahattan arınmaktadır. Bkz. Sarıkçıoğlu, s. 291.

⁵⁴ Aydın, s. 776; Ülkü Bahadır, **Hristiyan İkonografisinde Nûh Tûfanı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), GÜSBE, Ankara, 2013, s. 31.

⁵⁵ Aydın, s. 776.

Ruh'un ikametidir. Canlı varlıkları yaratma emrini ilk alan ve hayatta olan her şeyi yaratan sudur. Tanrı eserini canlandırmak için suyu kullanmıştır. Her doğal su başlangıçta onurlandırıldığı için kutsama erdemine sahiptir. Öyle ki Tanrı onun aracılığıyla anılır. Onu anan sözler ağızdan çıkar çıkmaz Kutsal Ruh gökten iner, bereketiyle kutsadığı sular üzerinde durur; ruhu iyileştirir, sonsuzlukta selameti getirir.⁵⁶ Vaftiz ve su ile arınmaya dair Tevrat'ta ise şu ifadelere rastlanır:

Harun ve oğullarını buluşma çadırı giriş bölümüne getirip yıka.⁵⁷ O gün Davut soyunu ve Yeruşalim'de yaşayanları günahı ve ruhsal kirlilikten arındırmak için bir pınar açılacak.⁵⁸ Yehova bütün insanları çeşitli ülkelerden toplayıp kendi topraklarına getirecek, üzerlerine su serperek tüm pisliklerinden, putlarından arındıracak.⁵⁹

1.2 . TÛFAN

1.2.1. Tûfan Kelimesinin Etimolojisi/ Tûfan Sembolizmi

Çince bir sözcük olan *taifung*, İngilizce ve Fransızcada *typhon* Almancada *taifun* şeklinde yer alır. Yunan mitolojisine göre *typhon* yeryüzünde kasırga yaratan korkunç bir tanrıdır. *Typhon*'un yeryüzünden geçtiği yerlerde nehirlerin meydana geldiği, toprak altına inince de suların yeryüzüne fışkırdığı rivâyet edilmektedir. Ayrıca Mısır firavunlarının bazıları da *typhon* adını almıştır.⁶⁰

Tûfan sözcüğü farklı kültürlerde farklı kelime ve anlamlarla ifade edilmiştir. Örneğin Sümer kaynaklarında *tûfan* kelimesinin karşılığı *amuru*, Bâbilce belgelerde ise, yağmur seli ya da yağmur fırtınası anlamına gelen *abubudur*. Aynı sözcük ibranicede *mabbul* kelimesiyle karşılığını bulmuştur. Osmalı türkçesinde ise “helak olmak” anlamındaki *tavh* kelimesi ile ifade edilir.⁶¹ *T-v-f* kökünden türeyen tûfan, meyveleri telef eden sağanak, çok miktardaki sel sularının etrafı kuşatıp sarması,

⁵⁶ Aydın, s. 776; Eliade, ss. 203-204.

⁵⁷ Çıkış, 29: 4.

⁵⁸ Zekeriya, 13: 1.

⁵⁹ Hezekiel, 36: 24-25

⁶⁰ Bilal Aksoy, **Çağdaş Bilimlerin Işığında Nûh'un Gemisi ve Tûfan**, 1. Baskı, İnsanlık Yolu Yayınları, Ankara, 1987, s. 10.

⁶¹ Aksoy, s. 8.

şiddetli ve uzun süren yağmurlar, katliam, salgın, bela, zifiri karanlık, ölüm anlamında da kullanılmıştır.⁶² Kur'an-ı Kerim'de daha çok sel sularının etrafı kuşatması anlamında kullanılmıştır. Bazı müfessirler tûfan anlamında tuğyan sözcüğünü de kullanırlar; tuğyan da suyun taşmasıyla ilgili bir kavramdır.⁶³

Bazı ilkel kabile inançlarında tûfan su baskınından farklı olarak felaket anlamında kullanılmıştır. Eski Türklerde, Afrika'da, Yaruba Kabilesi ile Pigme inancında ateş; İskandinavya ve Mısır inancında kan; Columbia Nehri ve Washington Eyaleti yerliler inancında gözyaşı şeklinde tûfan afeti vardır.⁶⁴

Kur'an'da, "Biz de kudretimizin ayrı ayrı delilleri olarak onların üzerine tûfan gönderdik, çekirgeler gönderdik, haşerat gönderdik... yine de inat edip büyüklük tasladılar ve suçlu bir topluluk oldular"⁶⁵ âyetiyle Firavun ve kavmine bir tûfan gönderildiği ifade edilmektedir. Yine Kur'an'da Sebe halkının büyük bir su taşkınyından sonra bentlerinin yıkılmasıyla göç etmek zorunda kaldıkları anlatılır.⁶⁶ Bu aktarımlar Nûh tûfanından başka olarak, farklı coğrafyalarda değişik tûfanlar olduğunu göstermektedir.⁶⁷

Tûfan inanışlarında insanlık belirli dönemlerde günahları nedeniyle su altında kalmış olsa da sonrasında yeniden taze ve canlı bir yaşam başlar. Kötülükler ve günahlar insanlığın biçimini bozduğu için tûfan anlık bir yok oluş getirir ve böylelikle insanlar günahlardan arındırılır. Temsil ettiği dinsel görüş ne olursa olsun suyun işlevi bütünü parçalamak, biçimleri yok etmek ve günahlardan arındırmaktır.⁶⁸

1.2.2. Tûfan Çeşitleri

- Su tûfanları, yağmur, su baskını ve yerden su fışkırması sonucu meydana gelen tûfanlardır. Tûfan deyince ilk akla gelen, insanlığı yok ettiğine inanılan bu olaylardır. Genelde dini veya mitolojik tûfan hikâyeleri birer su tûfanıdır. Bu tûfanlar; fazla yağmur sonucu nehir ve göl taşması, deniz ve okyanus

⁶² Gül, s. 183.

⁶³ Ömer Faruk Harman, "Tûfan", **DİA**, İstanbul, 2012, XLI, 319.

⁶⁴ Açmaz, s. 2.

⁶⁵ A'raf, 7/131.

⁶⁶ Sebe, 34/15-16.

⁶⁷ Gül, s. 192.

⁶⁸ Eliade, ss. 215-216.

sularının medcezir sonucu kabarıp yükselmesiyle evrensel ya da mahalli olarak gerçekleşmiştir.⁶⁹

- Ateş tûfanları; ilkel kabile inanışlarında genellikle orman yangını bazen de ateş yağmuru şeklinde ortaya çıkan ve bütün canlıları mahveden tûfanlardır.⁷⁰
- Deprem tûfanları; bazı halk inançlarında tûfan felaketi yer sarsıntısıyla ortaya çıkar. Bu tarz tûfanlar özellikle okyanus ortasında vukû bulan deprem sonucu meydana gelen çöküntülerin oluşturduğu korkunç dalgaların oluşmasıyla meydana gelirler. Sümer tûfanının bu şekilde çökme sonucu Basra Körfezi'ne hücum eden suların bölgeyi basmasıyla oluştuğu savunulmuştur.⁷¹
- Kan tûfanı⁷²
- Kar tûfanı⁷³
- Tükürük tûfanı
- Gözyaşı tûfanı
- Yağmur bulutunun kovulması sonucu oluşan tûfan
- İdrar sonucu meydana gelen tûfan⁷⁴

1.3. TÛFANLA İLGİLİ MİTOLOJİK VE TARİHSEL ANLATIMLAR

1.3.1. Sümerlerde Tûfan

Araştırmalarda ele geçen ilk tûfan hikâyesine Sümerlerde rastlanmaktadır. Altı sütunlu bir Sümer tabletinin üçüncü kısmında tûfan hikâyesi anlatılmaktadır.⁷⁵ Sümer tûfanını anlatan tablet 1914 yılında Philadelphia Üniversite Müzesi'nin Nippur koleksiyonunda bulunmuştur ve Arno Poebel tarafından çevirisi yapılmıştır. Bulunan tabletin üst kısmı kırıktır ancak üzerinde Sümer tûfan hikâyesinin büyük bir

⁶⁹ Açmaz, s. 2.

⁷⁰ Açmaz, s. 3; Harman, XLI, 319.

⁷¹ Açmaz, s. 3; Harman, XLI, 319.

⁷² Harman, XLI, 319.

⁷³ Harman, XLI, 319.

⁷⁴ Açmaz, ss. 3-4.

⁷⁵ Samuel Nûh Kramer, **Sümer Mitolojisi**, Mitoloji, Kabalcı Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 2001, s. 173; **Tarih Sümer'de Başlar**, çev. Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 187.

bölümünün yazılı olduğu, alt kısmı yayınlanmıştır. Daha sonraki dönemlerde yoğun çalışmalara rağmen tabletin eksik parçaları bulunamamıştır.⁷⁶

Çevirisi yapılan Sümer metninden anlaşıldığı üzere tufan kült merkezleri şeklinde isimlendirilen, krallık tarafından kurulan beş şehri kaplamıştır.

Krallık⁷⁷ Gökten indirildikten sonra
Beş şehri (Eridu, Badtibira, Larak, Sippar, Şuruppak) kurdu temiz yerde,
Onların adını verdi, onları kült merkezi yaptı.
Şehirleri adlandırdıktan, onları kült merkezi yaptıktan sonra
O ...getirdi.
Tûfan ...⁷⁸

Sümer tabletine göre tûfanın olacağı Tanrı Enki tarafından, alçak gönüllü, saygılı, itaatli biri olan Kral Ziusudra'ya bildirilir. *Sonra Ziusudra kral. Alçakgönüllü, itaatli, saygılı...*⁷⁹

Ziusudra'ya tanrı Enki bir duvardan seslenmiş; o da onu dinlemiş ve insanlığı yok edip kült merkezlerini kapsayacak, insanlığı yeryüzünden silecek olan tanrılar meclisinin kararı tûfanı bildirmiştir.⁸⁰

...tanrılar bir duvar,
Ziusudra, onun yanında durarak dinledi.
Sol tarafımdaki duvarda durarak ...,
Duvardan sana bir söz söyleyeceğim, sözümü tut!
Kulak ver benim söyleyeceklerime:
Bizden ...bir tûfan kült merkezlerini kaplayacak,
İnsanlığın tohumunu yok ederek...,
Tanrılar meclisinin sözü, karardır.
An ve Enlil'in emreden sözüyle ...
Krallığı, hükümdarlığı son bulacak.⁸¹

⁷⁶ Aydın, s. 766; Çığ, Türkler, s. 52; Kramer, Mitoloji, s. 173.

⁷⁷ Noktalı yerler tablette kırık olup okunamayan bölümlerdir. Bkz. Çığ, Türkler, s. 53.

⁷⁸ Çığ, Türkler, s. 53; Kramer, Mitoloji, s. 173.

⁷⁹ Çığ, Türkler, s. 53.

⁸⁰ Kramer, Mitoloji, s. 174.

⁸¹ Çığ, Türkler, s. 54.

Tûfan büyük bir fırtınayla başlamış, yedi gün yedi gece sürmüştür. Tûfandan dev bir gemi ile kurtulunacağı da tablette ifade edilmiştir.

Bütün fırtınalar olanca güçleriyle saldırdılar,
Aynı anda kült merkezlerinin üstünü kapladı,
Yedi gün, yedi gece boyunca,
Tûfan memleketi kapladıktan,
Dev gemi fırtına ile büyük sulara çarptıktan...⁸²

Tûfan sırasında tanrılar da tûfanın şiddetinden etkilenmiş, tûfan yaptıklarına pişmanlık duymuşlar ve insanlar için üzölmüşlerdir. *Sonra Nintu ... gibi ağladı, saf İnanna halkı için ağıt yaptı.*⁸³

Tûfan sonunda Kral Ziusudra bir öküz ve bir koyunu kurban etmiştir. *Güneş tanrısı göğö ve yere ışınlarını saçarak çıktı ortaya, Ziusudra kral, Attı kendini güneş tanrısının önüne, Kral bir öküz, bir koyun kesti.*⁸⁴

Tûfan sonrası tanrılar Ziusudra'ya tanrı gibi yaşama imkânı vererek onu Dilmun ülkesine yerleştirmişlerdir. Ziusudra insanlığın tohumunu koruduğı için bu ödölü hak etmiştir.

An ve Enlil göğün soluğunu, yerin soluğunu söylediler.
Onların gücü ... yayıldı etrafa,
Bitkiler yerden fıskırarak büyüdü. Sonunda Ziusudra, kral,
Tanrı An ve Enlil önüne attı kendini.
Onu sevdiler bir tanrı gibi yaşam verdiler ona,
Bitkilerin adını, insanoğlunun tohumunu, koruyan,
Ziusudra'yı güneşin doğduğu yere,
Dilmun ülkesine yerleştirdiler.⁸⁵

Sümer mitolojisine göre karalar ilahı olarak anlatılan Enlil büyük gücünü insanlar üzerinde tûfan yaparak denemiştir. Tûfanın kopmasına sebep olan da, tûfandan sonra tabiata tekrar hayat verip canlandıran da odur. İnsanların tûfandan

⁸² Çığ, Türkler, s. 54; Kramer, Mitoloji, s. 174.

⁸³ Çığ, Türkler, s. 53.

⁸⁴ Kramer, Mitoloji, s. 174.

⁸⁵ Çığ, Türkler, s. 54; Kramer, Mitoloji, ss. 174-175.

kurtulmasına ise su tanrısı olan Enki yardım etmiştir. Enki yerkürenin de üzerinde yüzdüğüne inanılan “En Eski Okyanus”un sahibidir. Enki Kral Ziusudra’yı (36000 yıl hüküm sürmüş Şuruppak Kralı) tûfandan haberdar eden tanrıdır. Enki sular tanrısıdır. *Ab-ı Hayat* olarak hastaları iyileştiren, günahlardan temizleyen, şeytanları uzaklaştıran tanrıdır. Tarihçi Berossus tûfana da yer verdiği eserindeki kral listesinde Sümer tûfan kahramanının onuncu kral olduğunu, 64.000 yıl başta hüküm sürdüğünü ve tûfanın Xisouthros (Ziusudra) zamanında koptuğunu belirtmiştir.⁸⁶ Sümer tûfan kahramanı Ziusudra adının anlamı, Sümerce (*zi*/yaşam hayat can ruh, *ud*/gün zaman, *sudda*/uzun) “yaşam günleri uzun olan”dır.⁸⁷

Sümerlerdeki tûfan efsanesinin en önemli yazılı kanıtı Gılgamış Destanı’dır. Destan Homerros’un *İlyada* ve *Odyseia*’yı yazmasından en az 1300 yıl önce çivi yazısıyla kil tabletler üzerine yazılmıştır. Bilim adamları sözlü Sümer geleneğinde var olan Gılgamış’ın maceralarını anlatan öykülerin ilk kez MÖ. 2100’lerde yazıya geçirilmiş olduğunu düşünürler. Destan, MÖ. 1600 ve MÖ. 1000 yılları arasında Akkad, Hitit ve Huri çevirileriyle yazıya geçirilmiştir.⁸⁸

1.3.2. Bâbillerde Tûfan

Bâbil-Gılgamış Destanı içerisinde de tûfan hikâyesi anlatılır. Hikâyenin Sümer tûfan tabletinde anlatılanla büyük benzerlikleri vardır. Tûfan destanın on birinci tabletinde Akadca olarak yazılıdır.⁸⁹ Sümer tûfan hikâyesinin kahramanı Ziusudra’nın Bâbilliler’deki ismi *Utnapiştim*’dir. Sümer ve Bâbil tûfan hikâyeleri arasındaki en belirgin fark Gılgamış Destanı’ndaki tûfan hikâyesinde ölüme çare bulma arayışının olmasıdır.⁹⁰

Tûfan olayından bahseden Gılgamış Destanı, 1853 yılında Ninova’daki Kral Asurbanibal Kütüphanesi’nde yapılan kazılarda bulunmuştur. 1872 yılında, George Smith adlı bilim adamı, on iki tableten oluşan destanın, onbirinci tabletinin tûfan

⁸⁶ Coleman, s. 380; Sevinç Kılıçarslan Kırpık, **Türk Kültüründe Tûfan ve Tûfan ile İlgili Anlatılar**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), GÜSBE, Ankara, 2009, s. 17.

⁸⁷ Güngör Karauğuz, **Âdem’in Çocukları Çiviyazılı Kaynaklar, Tevrat, İnciller ve Kur’an’a Göre**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2013, s.109.

⁸⁸ Kırpık, ss. 17-18.

⁸⁹ Çığ, Türkler, s. 41.

⁹⁰ Aydın, s. 765.

olayı ile ilgili olduğunu açıklamıştır.⁹¹ Gılgamış Destanı'nın yazılı olduğu tabletlerin MÖ. XV. yüzyıla ait bir parçası Megiddo kentinin kapısı yakınlarında bulunmuştur.⁹²

Tûfan hikâyesi onbirinci kasidede geçmektedir. Bu rastgele bir durum değildir. Öyle ki; Bâbil'in on birinci ayı şiddetli yağmur mevsimine denk gelir. Ayrıca tûfan kasidesi Fırtına Tanrısı Rammon'a tahsis edilmiştir. Rammon aynı zamanda, *yağmur felaketi ayı* anlamındadır.⁹³ Destanda bulunan öyküler, ilk defa MÖ. 1800'lerde Eski Bâbil Çağında, Akad diline çevrilerek destan haline getirilmiştir. Destan MÖ. 1600'lerde yeniden düzenlenmiş, son olarak MÖ. 1250'de Uruklu *Sin-Lekke-Unninni* adında bir rahip tarafından yazılmıştır. Bunun da sekiz ya da on iki kopyası yapılarak etraftaki kütüphanelere dağıtılmıştır. Kopyalardan birisi MÖ 700 yılında Asurbanibal Kütüphanesinde bulunmuştur. 2900 satır olduğu düşünülen bu destanın, sadece yüzde altmışı bulunabilmiştir. En sağlam ve eksiksiz tablet tûfan olayı ile ilgili olan onbirinci tablettir. Tablette tanrıların insanları hangi nedenlerden dolayı yeryüzünden silmek istediğini belirten kısım kırıktır.⁹⁴

Gılgamış, Güney Mezopotamya'daki Uruk'un (Yaratılış 10: 10'daki Ereğ) kralıdır. MÖ. 2700 yıllarında yaşamış gerçek bir kraldır.⁹⁵ Destana göre Uruk Kralı *Gılgamış* (*Gilgameş*), şan şeref düşkün, akıllı ve bilgili, gezmiş tozmuş, görmüş, geçirmiş, acımasız birisi idi. Babası kendisinden önce kral olup sonra tanrılaştırılan Lugalbanda, annesi ise, Tanrıça Ninsun olduğu için Gılgamış'ın üçte biri insan üçte ikisi ise tanrı olarak tasvir edilmiştir.⁹⁶ Gılgamış Sümer metinlerinde adı Ziusudra olan Utnapiştım'in yaşadığı Dilmun'a, ölümsüzlüğü aramak için gitmiştir. Zorlu bir yolculuktan sonra Dilmun'a ulaşan Gılgamış, Utnapiştım'e ölümsüzlüğü nasıl elde ettiğini sormuş o da tûfan olayını ve ölümsüzlüğe nasıl ulaştığını anlatmıştır.⁹⁷

⁹¹ Aydın, s. 765; Engin Eroğlu, **Kutsal Kitaplardaki Tufan Olayının Tarihi Temelleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), GÜSBE, Ankara, 2007, s. 55; John D. Davis, **Genesis and Semitic Tradition**, Trow Drectory Printing and Bookbinding Company, New York, 1894, s. 110; Sir James George Frazer, **Folklore in the Old Testament Studies in Comparative Religion Legend and Law in Three Volumes**, Vol. I, Macmillan and Co-Limited, London, 1918, s. 111.

⁹² Paul Lawrance, **Kutsal Kitap Atlası**, çev. Fatih Bilger, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul, 2008, s. 16

⁹³ Frazer, s. 111; Hilmi Ömer Buddha, Kurban ve Tûfan üzerine Makaleler, "**Sümer İnançlarının Bâbil İbrani İslam Dinleri Üzerindeki Etkileri, İbrani ve İslam Dinlerinde Tûfan Hikâyesi I**" İnsan Yayınları, Haz. Bekir Zakir Çoban, İstanbul, Ocak 2003. s.119.

⁹⁴ Muazzez İlmiye Çığ, **Gilgameş Tarihte İlk Kral Kahraman**, Kaynak Yayınları, 17. Basım, İstanbul, 2013, ss. 77-78; Eroğlu, s. 56.

⁹⁵ Lawrance, s. 16.

⁹⁶ Çığ, Gilgameş, s. 79.

⁹⁷ Eroğlu, ss. 56-57; Harman, "Tûfan", XLI, 320.

Bunun üzerine, Utnapiştim şöyle dedi:
Gılgameş'e Sana bir sır açıklayacağım Gılgameş,
Tanrıların Bir sırrını anlatacağım sana!⁹⁸

Fırat ırmağının kıyısında kurulmuş olan şurippak şehrinin tanrıları Enlil'in isteğiyle bir tûfan çıkarmaya karar verirler. Tanrılar insanlar üzerine büyük bir tûfan yollamaya karar verdiklerinde Utnapiştim, Fırat kıyısındaki şuruppak'ta bugünkü Fara'da yaşamaktadır.⁹⁹

Fırat'ın kıyısına Kurulmuş şuruppak kenti,
Tanrıların doluştuğu Eski kent, biliyorsun.
İşte orada tûfanı kışkırtmak hevesine kapıldı en yüce tanrılar.
Ataları Anu; Danışmanları Yiğit Enlil;
Yardımcıları Ninurta ve ustabaşları Ennugi idi.¹⁰⁰

Tanrı Ea, şurippak kralı Utanapiştim'e rüyasında görünür. Tanrıların insanlara bir tûfan felaketi göndermek üzere olduğunu ona söyleyerek insan soyunu bu felaketten kurtarmak için bir gemi yapmasını ister.

Ama onlarla birlikte yemin ettiği halde
Prens Ea Kamıştan çitime açıkladı sırrı:
Kamış çit! Ey kamış çit! Duvar! Ey duvar!
Dinle, kamış çit! Hatırla bunu duvar:
Ey şuruppak'ın Kralı, Ubartutu'nun Oğlu,
Yık evini de Bir gemi yap kendine!
Yüz çevir dünya nimetlerinden İstiyorsan eğer sağ salim yaşamak!¹⁰¹

Tanrıların kararını öğrenen Utnapiştim, kent halkına tûfan olacağını söylemez ama insanları bir hikâyeyle kandırır ve gemi yapmaya ikna eder.

İşte o zaman Enlil Bolluk içinde yaşatacak sizleri:

⁹⁸ Çiğ, Türkler, s. 32; Eroğlu, s. 57.

⁹⁹ Lawrance, s. 16.

¹⁰⁰ Çiğ, Türkler, s. 32; Eroğlu, ss. 57-58.

¹⁰¹ Çiğ, Türkler, s. 32; Eroğlu, s. 58.

Kuşlar, balıklar Yağacak üzerinize.

Hasadınız bol olacak:

Seher vakti küçük ekmekler ve alacakaranlıkta peynir yağacak üzerinize.¹⁰²

Kral Utanapiştım, gemi inşa ederken Ea'dan bu konuda yardım almıştır. Eni ve boyu eşit ölçülerde olan geminin çatısı da vardır. Tanrı Ea o şekilde olmasını istemiştir. *Yapacağın geminin eni boyuna eşit olsun!*¹⁰³ Halk Utanapiştım'e gemi yapımında yardımcı olmuştur.

Tan yeri ağardığında toplandı çevreme ülkenin tüm ahalisi

Dülgerler baltalarıyla kamış ustaları taş tokmaklarıyla geldiler.

Yiğitler sır en zenginleri zift en yoksulları avadanlık getiriyordu.¹⁰⁴

Geminin tabanı bir dönüm, uzunluk, genişlik ve yüksekliği altı metre büyüklüğündedir. Hiçbir yerinden su sızdırmayan bir özelliği olan gemide yedi kat ve her katta dokuz oda bulunmaktadır.¹⁰⁵ Ayrıca su ve yiyecek deposu bulunan geminin inşası yedi gün sürmüştür. Utanapiştım, yedinci günün sonunda Ea'nın *gemiye bütün canlıları al*¹⁰⁶ demesiyle karısını, akrabalarını, işçileri, esnafları, hayvanları, yaratılmış olan her şeyin tohumunu, sahip olduğu değerli eşyalarını da gemiye almıştır. Utanapiştım Ea'nın söylediği zamanda girişi kille kapatarak gemiyi suya indirmiştir. Gemi yol almaya başladıktan sonra fırtına çıkmış ve taş üstünde taş bırakmayarak tüm şehri harap etmiştir. Tüm şehir ve içinde yaşayan halk yok olmuştur. Tanrılar da tûfan olayını gökyüzünden izlemişler ve Enlil ile beraber olup böyle bir olaya izin verdikleri için üzüлp gözyaşı dökmüşlerdir. Tanrılar tûfanın dehşetinden korkarak Anu göküne kadar çıkmışlar ve köpekler gibi korkudan titreşip duvarın yanında toplanmışlardır. Tanrıça İştär doğuran bir kadın gibi bağırıp, güzel sesiyle *her şey çamura dönsün demekle fenalık ettim, milletimin mahvolması için savaş ilan ettim, yarattıklarım nerededirler? Onlar balık yumurtası gibi su ile doludurlar* diyerek feryat etmiştir. Anunakilerin tanrıları İştär ile beraber eğilip

¹⁰² Eroğlu, ss. 59-61; Çığ, Türkler, s. 33.

¹⁰³ Çığ, Türkler, s. 32; Eroğlu, s. 59.

¹⁰⁴ Eroğlu, ss. 61-62.

¹⁰⁵ Çığ, Türkler, s. 33; Kırpık, s. 24.

¹⁰⁶ Çığ, Türkler, s. 32.

ağlayarak oturmuşlardır.¹⁰⁷

Tanrılarında büyük bir pişmanlıkla seyrettikleri tûfan 7 gün 7 gece sürmüş; sekizinci gün her şey sakinleşip sular çekilmiştir. Utnapiştim, artık geminin sallanmadığını görünce geminin kapısını açmış ve tüm insanların öldüğünü, her şeyin harap olduğunu görmüştür. Gemi bu şekilde on iki gün daha yol aldıktan sonra Utnapiştim on iki günün sonunda kapıyı açmış ve Nissir Dağı'nı görmüştür. Bir süre sonra gemi bu dağa yaklaşarak üzerinde durmuştur. Yedi gün boyunca bu dağın üzerinde durduktan sonra Utnapiştim önce bir güvercin sonra da kırlangıç göndererek konabilecekleri bir yer olup olmadığını anlamaya çalışmıştır. Daha sonra kuzgunu göndermiştir. Kuzgun sular çekilmiş olduğu için geriye dönmez. Utnapiştim gemideki tüm canlıları salıvermiş ve tanrılara secde edip kurban sunmuştur. Tanrılar kokuyu koklayıp sinekler gibi toplanmışlardır. Tanrıça: Anu'nun hediye ettiği mücevheratı yukarı kaldırarak *boynumdaki zümrüt elması unutmayacağım gibi bu günleri de unutmayacağım* demiştir.¹⁰⁸ Utnapiştim kurbanlar için tüm tanrıları çağırması olmasına karşın tûfana sebep olan Enlil'in gelmesini istememiştir. Enlil gemiyle kurtulanları görünce çok sinirlenir. Bu durumun sorumlusunun Ea olduğunu öğrenir. Ea Enlil'e insanların tamamını yok ederek onlara haksızlık ettiğini, insanların sayısını azaltmanın salgın hastalık, kıtlık gibi başka yolları olduğunu söyler. Tûfandan kurtulması için de Utnapiştim'e yardım etmediğini; Utnapiştim'in gördüğü bir rüya sonucu kendi akli ve becerisi ile tûfandan kurtulduğunu söyler. Bunun sonucunda Enlil de insanların en akıllısı olarak gördüğü Utnapiştim ve karısına ölümsüzlük bahşeder. Sonrasında Utnapiştim ve karısı Dilmun'da yaşamlarına devam ederler.¹⁰⁹

Gılgamış Destanı'nda tanrıların tûfana karar vermelerinin sebebi belirtilmemiştir ama Atrahasis Destanı'nda belirtilmiştir. Atrahasis Destanı'na göre tûfanın sebebi, tanrıların çoğalan insanların gürültüsünden rahatsız olmalarıdır. Bu nedenle toplanan tanrılar, insanları yok etmek için bir tûfan yapmaya karar vermişlerdir.¹¹⁰

¹⁰⁷ Aydın, s. 765; Budda, ss. 122-123; Frazer, s. 115.

¹⁰⁸ Budda, ss. 123-124; Frazer, ss. 116-117.

¹⁰⁹ Davis, ss. 111-113; Frazer, ss. 112-116; Budda, s. 126; Çığ, Gılgamış, ss. 64-71.

¹¹⁰ Çığ, Türkler, ss. 29-41.

Tûfan Atrahasis Destanı'nda da anlatılmaktadır. MÖ. 1700'lerde Akadca yazılan tûfan efsanesinin baş kısmı *Tanrılar insanlar gibi iken* ifadesiyle başlamaktadır. Tanrılar pek çok kanallar açıp Dicle Nehri'nin kıyısını temizleyip evler yapıyorlardı. İşleri çok ağırdı. Yani tanrıların hayatları insanlarınki örnek alınarak tasavvur edilmişti. Sonunda baş tanrıları Enlil'e gözyaşlarıyla sıkıntılarını anlattılar. Bilgelik tanrısı Ea, onların işlerinin ağır olduğu ve bir çözüm bulunması gerektiği teklifinde bulundu. Bunun üzerine dölyatağı tanrıçası Beletili; *ölümlüleri yaratalım da bunlara yardımcı olsunlar* dedi. Bilgin tanrıça Ebe Mami, *sen dölyatağı tanrıçasısın, ölümlüyü yarat, boyunduruğu o taşısin!*"dedi. Beletili tanrılara şu öneride bulundu: *Ayın yedisi ve on beşinde herkes temizlenecek, sonra bir tanrı kesilecek, onun kanıyla kil karıştırılıp insan oluşacak.* Tanrılar kabul ettiler ve ayın yedisi ve on beşinde yıkandılar. Bir toplantı yapıp tanrılardan birini kestiler. Tanrıça Nintu kesilen Tanrı'nın kanıyla çamuru karıştırdı ve çamura insan şeklini verdi. Bütün tanrılar insan şekli verilen çamura tükürdüler ve böylece ilk insan oluştu.¹¹¹

Enki ağzını açtı
Ve yüce tanrılara dedi ki:
Ayın yedisinde ve on beşinde
Temizlenmek için yıkanmayı başlatıyorum.
Bir tanrı kurban edilsin!
Böylece tanrılar onda yıkanıp arınacak,
Onun eti ve kanıyla
Nintu kili karıştıracak,
Böylece tanrı insan karışacak,
Birlikte yoğrulacak.¹¹²

İlk insanlar çoğaldılar. Kalabalıktan yükselen uğultu başta Enlil olmak üzere tanrıların uykusunu kaçırdı. Tanrılar insanların sayısını, aralarına hastalık sokarak azaltmaya karar verdi. Enki/Ea, Atrahasis'i, bu felaketten nasıl kurtulabileceğini söyleyerek insanları kurtardı. İnsanlar yeniden çoğaldılar ve gürültü patırtı yeniden başladı. Tanrılar bu kez kuraklık ve açlığı gönderdi. Ama Enki bu tehlikeyi de

¹¹¹ Çığ, Türkler, s. 41.

¹¹² Çığ, Türkler, s. 42.

savuşturdu. Sonunda Enlil ve diğer tanrılar insanları doğrudan yok etmeye karar verdi.¹¹³ *Tanrılar insanları yok etmeye karar verdiler. Enlil insanlar için şeytanca bir şey tasarladı.*¹¹⁴

Atrahasis rüya ve tanrıların seslenmesiyle tûfan olacağını öğrendi ve Enki ona bir gemi yapmasını söyledi. Atrahasis su üzerinde kalabileceği, ailesi ve hayvanlarıyla birlikte canını kurtaracağı bir gemi yapacaktı. Böylelikle insan soyu korunmuş olacaktı. *Evi bırak, bir tekne yap! Mallarını koru, hayatını kurtar!*¹¹⁵

Enki geminin nasıl olacağını da Atrahasis'e bildirdi ve Atrahasis de bu gemiyi, halktan insanlarla birlikte yaptı.

Yapacağın tekne.
Onun tavanı deniz derinliği gibi olsun,
Öyle ki güneş girmesin içine.
Takımları sağlam olsun!
Zift sağlam olmalı, onu güçlü yap!
Yaşlılar marangozlar baltayı taşıdılar,
Kamış işçileri kamışları getirdiler,
Zengin adam zift getirdi,
Fakir adam gereklileri getirdi.¹¹⁶

Tûfanın kopuşu çok şiddetli yağmurlarla korkunç bir savaş gibi olmuştu.

Havanın görünüşü değişiyor,
Bulutlarda Adad gürlemeye başladı,
Tanrılar gürültüyü duydular,
Korkunç rüzgâr yükseliyor,
Tûfan geldi,
Onun gücü insanların üstüne bir savaş gibi geldi,
Kimse kimseyi görmedi,
Bu felakette kimse kimseyi tanımadı,
Tûfan bir boğa gibi saldırdı,

¹¹³ Coleman, s. 380; Çığ Türkler, ss. 43-44.

¹¹⁴ Çığ, Türkler, s. 45.

¹¹⁵ Çığ, Türkler, s. 45; Harman, XLI, 319.

¹¹⁶ Çığ, Türkler, ss. 45-46.

Rüzgâr bir baykuşun uğuldaması gibi idi.
Koyu karanlık kapladı ortalığı,
Güneş yok olmuştu.”¹¹⁷

Tûfan öyle şiddetliydi ki, şiddetinden tanrılar bile etkilenmiş bazı tanrılar tûfana izin verdiklerine pişman olmuşlardı.

Yüce hanım Nintu
Üzüntü ile kıvranırken dudaklarını ısıırıyordu.
Büyük tanrılar Anunaki’ler,
Aç ve susuz oturuyorlardı.
Tanrıça ağlayarak gördü onları,
Tanrılarının ebesi bilgin Mami:
Gün karanlık olarak büyüsün,
Gün karanlığa dönsün!
Tanrılar meclisinde,
Nasıl onlarla birlikte bu kırıma karar verdim?
Enlil o kadar güçlümüydü ki, beni buna zorladı?
Meydana getirdiklerime yardım edemedim,
Onlar sinekler gibi öldü.
Bana gelince: nasıl bu acının içine düştüm, sessiz kaldım?
Nintu inleyerek:
Yusufçukların yaptığı yol gibi denizi doldurdular (insan cesetleri),
Tekneler gibi köşelere girdiler,
Tekneler gibi suyun kıyılarını kapladılar,
Onları gördüm, ağladım.
Onlar için ağıt yaptım,
Hislerimi tutamayarak ağladım.
Nintu duygularını göstererek ağladı,
Tanrılar onunla ülke için ağladılar,
Koyunlar gibi dere yatağını doldurdular (tanrılar)¹¹⁸

¹¹⁷ Çığ, Türkler, ss. 46-47.

¹¹⁸ Çığ, Türkler, ss. 47-48.

7 gün 7 gece tûfan sürdü cümlesiyle belirtildiği üzere tûfan yedi gün yedi gece devam etmişti. Tûfan bittikten sonra, Atrahasis gemiden ayrılıp tanrılara yemek sunarak insanlık görevini yerine getirmişti. Zaten Tanrılar da büyük tûfan felaketi koptuğundan beri yemekten mahrum kalmışlardı.¹¹⁹

Susuzluktan dudakları kurumuştı (tanrıların),
Açlıktan kıvranıyorlardı,
Tanrılar kokuyu fark ettiler,
Kurbanın etrafına sinekler gibi üşüştiler.¹²⁰

Bir insanın sağ kalmış olmasına bakarak buyruklarına uyulmadığı sonucuna varan Enlil öfkeden çılgına döndü. *Bu felaketten bir adam nasıl kurtuldu* diye sordu? Bilge Enki duruma müdahale etti. *Enki konuştu, büyük tanrılara dedi ki: Gerçekten onu sizin için yaptım, ben yaşamın korunmasından sorumluyum.*¹²¹

Tanrılar gelecekte insanların aşırı çoğalması ve gürültü patırtılarının kendilerini rahatsız etmesi gibi terslikler yeniden yaşanmasın diye, bazı tedbirler aldı. İnsan ömrünü kısaltarak o gün bu gündür geçerli olan süreye indirdi. Ayrıca çocuk ölümlerini yarattı ve pek çok kadının doğuştan ya da kendi isteğiyle çocuk sahibi olamamasını sağladı.¹²²

Bundan sonra halk arasında üç kadın olsun!
Halk arasında doğuran, doğurmayan kadın olsun!
Halk arasında dişi cin olsun!
O doğuran kadının kucağından bebeğini kaçırsın!
Yüksek rahibe ve rahibeliği meydana getirsin!
Onlara yasak olsun ve çocuk doğumu bitsin!¹²³

Atrahasis tûfan hikâyesini kısaca özetlersek; ilk olarak tanrı kanı ile çamur karıştırılarak insan oluşuyor. Başta tanrı Enlil olmak üzere tanrılar insanların gürültülerinden rahatsız olup insanları tûfanla yok etmeyi planlıyorlar. İnsanların

¹¹⁹ Çığ, Türkler, s. 44.

¹²⁰ Çığ, Türkler, s. 48.

¹²¹ Çığ, Türkler, s. 49.

¹²² Çığ, Türkler, s. 50.

¹²³ Çığ, Türkler, ss. 41-50; Eroğlu, ss. 76-78.

dostu olan Bilgelik Tanrısı Ea/Enki, bir duvar arkasından Atrahasis'e seslenerek kendine bir tekne yapmasını ve bu tekneyle yaşayanları kurtarmasını isteyerek tûfanı haber veriyor. Tûfan yedi gün yedi gece sürüyor. Hikâyeden tûfanın şiddetinden tanrıların bile korktuğu anlaşıyor. Geminin nereye yanaştığı, gemiden nasıl çıkıldığı, Atrahasis'e ölümsüzlük verilip verilmediği, Atrahasis'in tûfan sonrası nereye yerleştiği hususunda herhangi bir bilgi yer almıyor.

1.3.3. Hint Mitolojisinde Tûfan

Dünyanın pek çok mitolojisinde olduğu gibi Hintlilerde de tûfan olayına rastlıyoruz. Hint mitolojisinde yok oluştan sonra tekrar var oluşun başlayıp sonsuza dek devam ettiği, dört aşamadan oluşan *yeniden doğum çarkı* denilen başlangıç-bitiş döngüsü anlayışı vardır. Dünya sonsuz tekrar eden döngülerle yaratılır, yok edilir ve tekrar yaratılır. Sürekli olarak her biri 4.430.000 yıl süren bir maha yugadan (büyük çağ) diğerine devinir. Her maha yuga, her biri daha önceki çağdan daha kısa süren ve ahlaksal olarak kötü olan dört yuga dizisinden oluşur: krita yuga, treta yuga, dvapara yuga, kali yuga. Hint mitolojisindeki tûfan olayı da bu çağlardan sonuncusunda gerçekleşmiş ve böylelikle yeni bir yaratılış döngüsü başlamıştır. Bu anlayışa göre tûfan bir başlangıçtır. Yok olmak ve var olmak ikili karşıtlığı döngüsel olarak birbirini izlemiş ve bu dönüşüm tûfan suları ile olmuştur. Selle gerçekleşen yıkım olan tûfan, eski ve kötü düzenin yıkılışı yeni dünyanın en güzel şekliyle yeniden düzenlenmesidir.¹²⁴

Hint mitolojisinde tanrılar ilk insan olan Manu'yu yaratmış ve o bütün insanlığa hayat vermiştir. Manu dünyanın ilk kralı ve bütün Hindistan krallarının atasıdır.¹²⁵ Manu ve balıkla ilişkili olan tûfan hikâyesi Veda'larda yer almaz ancak, diğer Hint kaynaklarında yer alır.¹²⁶

Manu tûfanının öyküsü şöyledir: Manu'ya el yıkaması için su getirilir. Manu elini yıkadığı sırada bir balık gelerek büyük bir tûfanın kopacağını, bu tûfanın bütün yaratılmışları yok edeceğini, Manu'nun kendisine bakıp büyütmesi halinde tûfandan

¹²⁴ Kırpık, s. 35; Sarıkçıoğlu, ss. 145-146.

¹²⁵ Muammer Ulutürk, "Yeryüzünde Neslin Tek Bir İnsanla Yeniden Başlamasının Örneği Olarak Hint Mitolojisinin Nûh'u: Manu ve Tûfan Olayı" **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şirnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. ss. 245-250.

¹²⁶ Kırpık, s. 35.

kurtulması için ona yardım edeceğini söyler. Manu tarafından beslenip büyütülen balık, bir süre sonra o kadar büyümüştür ki balıkların en büyüğü “Caşa” olmuştur. Hiçbir suya sığamayacak kadar büyüyen balığı Manu okyanusa atar. Balık bir süre sonra Manu’ya tûfanın yaklaştığını ve tûfandan kurtulmak için bir gemi yapması gerektiğini söyler. Manu gemiyi yapar, tûfan suları yükselmeye başlayınca gemiye binerek balığın bulunduğu okyanusa doğru açılır. Okyanusta yaşayan balık yüzerek gemiye yanaşır. Manu geminin ipini balığın boynuzuna bağlar. Kuzey dağına bu gemiyle aşan Manu böylece balık sayesinde tûfandan kurtulmuş olur. Tûfandan sonra Manu’nun ilk iniş yeri Kuzey Hindistan Dağları’nın yamacı olur. Tûfan yeryüzündeki her şeyi yok etmiştir ve geride sadece Manu kalmıştır. Tûfan mitosunun Hint kökenli bazı anlatımlarında ise Manu kendisiyle beraber herkesi kurtarmıştır.¹²⁷

Hint kaynaklarındaki tûfan hikâyelerine bakıldığında tûfanın gerçekleşme sebebi olarak tanrılarla bağlantısını kaybetmiş insanların çoğalması, insanoğlunun “dharma”yı günlük yaşantısından çıkarması ve tanrıların yeni bir başlangıca karar vermeleri, kardeşin kardeşten çalması gibi sebepler aktarılmıştır. Yani dünyada kaos ve karmaşa zamanı baş göstermiştir. Tanrı Vişnu, Manu adındaki, kişinin kurtarılmaya değer olduğuna karar verip ilk defa dünyadaki şekline (avatarına) girerek cennetten aşağı inmiştir. Bu avatarın adı Matsya’dır ve Tanrı Vişnu, balık formundadır. Matsya Manu’yu tûfan konusunda bilgilendirir, gemi yapmasını söyler ve tûfan sonucunda sel bütün mahlûkatı yok ettiği için sadece Manu ve gemidekiler canlı olarak kalmıştır.¹²⁸ Tûfandan sonra Manu, evlat arzusuyla yanıp tutuşarak pişmiş aştan adak hazırlar ve sulara adak olarak; erimiş yağ, ayran, süt yağı ve lor sunar. Bir yıl içinde bu adaklardan kadın yaratılır. Kadın üzerinden damlalar dökülür halde ayağa kalkar ve bu kadın vasıtasıyla Manu’dan bir ırk türer. Manu’nun üç oğlu vardır; Charma, Sharma ve Yapeti.¹²⁹

¹²⁷ Frazer, ss. 183-184; Ulutürk, s. 249; **U.X.L. Encyclopedia of World Mythology**, Product manager: Meggin Condino, Gale, Cengage Learning, 2009, s. 390; Coleman, ss. 380, 668.

¹²⁸ Ulutürk, s. 248; Coleman, s. 668.

¹²⁹ Ulutürk, ss. 245-250; Çığ, Türkler, ss. 92-93.

1.3.4. Çin Mitolojisinde Tûfan

Çin tûfan hikâyelerinde insanların tanrılar tarafından cezalandırılma durumu söz konusu olmayıp sel sularının verdiği zararları telafi eden kahramanların çabaları anlatılmaktadır. Bu hikâyelerden biri şöyledir: On büyük kral olarak nitelendirilen krallardan sekizincisi, Çin altın çağının en bilge ve en ünlü hükümdarı olan Yao döneminde büyük bir sel yaşanır. Halkını büyük bir refaha ve mutluluğa ulaştırmış olan Yao bu sellere çareler arar fakat bulamaz. Kun'a seli durdurması için çalışmasını söyler. Kun, taşan suların önünü duvarlarla kesip karışıklığa neden olur ve ölene kadar hapsedilir. Oğlu Yü onun görevini üstlenir. Yü toprağı kazar ve suyu denize akıtır. Yü, göklere kadar yükselmiş olan suları tekrar eski haline getirmiş, çaresiz kalan insanları kurtarmak için ormandaki ağaçları kesip sulara set yapmış ve suların denizlere akmasını sağlamıştır. İnsanlara rahatsızlık veren yabanî hayvanları, yılan ve ejderhaları sürmüştür. İnsanlara yiyecek için çalışmayı, et bulma yollarını ve ellerinde çok olan şeyleri satmayı da öğreterek dünyaya bir düzen getirmiştir.¹³⁰

Bir başka Çin efsanesinde de *Fah-he* adlı biri eşiyle birlikte bindikleri bir gemi sayesinde tûfandan kurtulurlar. Efsaneye göre tûfan tüm canlı varlıkları yok ettiği için insanlık bunların üç oğlundan türemiştir.¹³¹

1.3.5. Yunan Mitolojisinde Tûfan

Yunan düşüncesinde tûfan mitleri dünyanın döngüsel çağlarıyla ilişkilidir. Acı, gözyaşı, çirkinlik, yaşlılık, hastalık ve acı dolu ölümlere hiç rastlanmayan *Altın Devri* ilk devirdir. Daha sonra ki *Gümüş Devri* denilen dönemde ise insanlar zayıf nitelikli, tembel ve vasat bir haldedir. Promethaus adlı bir kahraman bu devrin insanlarını yeniden canlandırmak için Zeus'un elinden ateşi çalıp halka getirmiştir. Prometheus, tanrılarının gücüne karşılık bir titan olarak oldukça zeki biridir.¹³² Zeus, on iki Olimposlar diye anılan tanrılarının en nüfuzlusu ve onların başıdır. İnsanlar ateş kendilerine verilince daha iyi şartlarda yaşamışlar ve zamanla rahat yaşamın da etkisiyle tanrılara olan saygı ve sevgilerini yitirip onlara itaat etmemeye

¹³⁰ Kırpık, s. 43; U.X.L. s. 389.

¹³¹ Aksoy, s. 26; Açmaz, ss. 102-106.

¹³² Coleman, s. 846; Çığ, Türkler, s. 59; Kırpık, ss. 33-34.

başlamışlardır. İnsanların ateşi elde ederek tanrılara itaatsizliğine sinirlenen Zeus, ceza olarak öncelikle Pandora adlı bir kadını yeryüzüne göndermiş ve onu Prometheus'un kardeşi Epimetheus'a eş yapmıştır. Pandora çok güzel olmasına rağmen davranışları oldukça kötüdür. Zeus, Pandora'nın eline, içinde kötülüklerin gizli olduğu bir sandık vermiştir. Pandora açılmaması gereken bu sandığı açmıştır ve böylece tüm kötülükler bir kadın eliyle dünyaya yayılmıştır.¹³³

Zeus'un insanlara olan kını bitmez. Kadını yaratarak insanları felakete ve ıstıraba sürüklemesi Zeus'un kinini yatıştırmamıştır. İnsanları tamamıyla yok etmek için tûfan yapmaya karar verir. Zeus'un; insanları yok edeceğini anlayan Prometheus oğlu Deukalion'a bu kararı bildirir ve tekne yapmasını ister. Zeus kardeşi olan deniz tanrısı Poseidonun yardımıyla her yeri suyla kaplatır. Deukalion'la karısı Pyrrha yaptıkları tekneye binerek dokuz gün dokuz gece süren bu tûfandan kurtulur. Zeus, onların kendine saygılı olduklarını bildiği için onlara kızmaz. Tekne Pernossos Dağı'nda karaya oturmuştur. Deukalion ve Pyrrha Kendilerinden başka bütün varlıkların yok olduğunu anlayınca çok üzülmüşler ve insan ırkının tekrar yaratılması için tanrılara yalvarırlar. Tanrıça Themis, onlardan büyükannelerinin kemiklerini alıp yüzlerini saklayarak arkaya atmalarını ister. Deukalion ile Pyrrha bu işte bir sır olduğunu, Themis'in büyükanneyle dünyadan, büyükannenin kemikleriyle ise dünyadaki taşlardan bahsettiğini anlarlar. Başlarını örterek arkalarına bakmadan taşları atarlar ve her taş bir insan olur. Böylece insan ırkı yeniden yaratılmıştır. Deukalion Yunanlıların babası sayılmaktadır. İlk şehirleri kuran, tanrıların tapınaklarını yükselten odur.¹³⁴ Deukalion ve Pyrrha'nın Hellen adında bir oğlu olmuştur. Onun da üç oğlu olmuş ve onlar Dor, Aiol ve İon ırklarının ataları olmuşlardır.¹³⁵

1.3.6. İran Mitolojisinde Tûfan

İran'ın altın çağını yaşatan Cemşid döneminde bir tûfan yaşandığından bahsedilmiştir.¹³⁶ Rivâyetlere göre Cemşid ilk insan Yima'dır. Tanrı Ahura Mazda

¹³³ Coleman, s. 804, 1132; Kırpık, ss. 30-31.

¹³⁴ Coleman, s. 854; Çığ, Türkler, ss. 59-60; U.X.L, s. 389; Kırpık, ss. 31-32.

¹³⁵ Erhat, s. 87.

¹³⁶ Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerîr Taberî, **Milletler ve Hükümdarlar Tarihi**, çev. Zakir Kadiri Ugan- Ahmet Temir, MEB Yayınları, İstanbul, 1991, I, 231.

Cemşid'e insan yaşamını başlatma görevi verir. Yima açlık, hastalık, aşırı sıcak ve soğuk olmayan bir yerde kral olur. Ahura Mazda'nın yarattığı insanlar öyle çoğalır ki yeryüzünü üç defa genişletmek zorunda kalır.¹³⁷

Tanrı Ahura Mazda, Cem'e çok şiddetli bir kışın, yaklaşmakta olduğunu ve büyük bir tûfanın meydana geleceğini bildirerek şöyle seslenir: *Sen kendine dört yanı birer at koşusu (yani iki mil) boyunda bir "var" yap ve bu "var"a irili ufaklı bütün hayvanların, insanların, köpeklerin, kuşların tohumlarıyla kızıl ve alevli ateşler götür.* Tûfandan kurtuluş *var* adı verilen bu mahzen, sığınak ile olmuştur. Ahura Mazda, Var'a alınacak varlıkların yeryüzünün en uzun boylu, en mükemmel, en güzel erkekleriyle kadınları olmasını istemiştir. Bu sayede Var'dan insanın en güzel ve seçkin örnekleri çıkacaktır. Kıskançlar, zalimler gibi kötü huylular Var'a alınmamıştır. Ayrıca Var'a canlı türleri ve ateş de alınmıştır. Var üç katlıdır. Ahura Mazda, en üst kata bin, orta kata altıyüz, alt kata da üç yüz erkek ve kadın konulmasını istemiştir. Bazı görüşlerde Var, İran'dır.¹³⁸

Yukarıdaki hikâyeye ek olarak Firdevsî, *Şehname* adlı eserinde tûfanla ilgili Feridun ve üç oğlundan söz etmiştir. Feridun, Yima Khşæta'nın neslindendir ve üç oğlu vardır: Tura, Airyü ve Sairima.¹³⁹

1.3.7. Türk Mitolojisinde Tûfan

Türkmenlerde, Altay ve Kazak Türk Efsanelerinde,¹⁴⁰ tûfan anlatımlarına rastlanır. Altaylara ait bir tûfan anlatımı şöyledir: Tanrı Ülgen hükümdar Nama'ya tûfan olacağını bildirmiş ve bir gemi yapmasını istemiştir. Nama'nın Zoozunuul, Savrul ve Balıksa adlı üç oğlu vardır. Bu oğullar, bir dağın tepesinde gemi yaparlar. Gemiye insan ve diğer yaratılmışlardan birer çift alırlar. Yeryüzünü karanlık basmış ve yerin altından, ırmaklardan, denizlerden karalara sular fışkırıp gökten de yağmur yağmıştır. Gök ve sudan başka bir şey görünmemektedir. Sular çekildikten sonra gemi, Çomgoday ve Tuluttu dağlarında karaya oturur. Nama, suyun derinliğini öğrenmek için sırasıyla kuzgun, karga ve saksağanı gönderir, hiç biri geri

¹³⁷ Çiğ, Türkler, s. 93.

¹³⁸ Aksoy, ss. 32-33; Frazer, s. 181.

¹³⁹ Aksoy, s. 33.

¹⁴⁰ Çiğ, Türkler, ss. 84-87.

dönmemiştir. Son olarak güvercini gönderir. Güvercin, gagasında bir dal ile geri döner. Nama güvercine, kuzgun, karga ve saksağanı görüp görmediğini sorduğunda; güvercin onları gördüğünü, üçünün de leşe konup gagaladıklarını söyler. Nama bunun üzerine *onlar kıyamete kadar leş ile geçinsinler, sen benim sadık hizmetçim oldun kıyamete kadar benim evladım ile beraber yaşa* der. Tûfandan sonra Nama Yayacı (yaradıcı) ve Yayık (tûfan) Han adıyla tanrılar safına geçer. Yeni nesiller ona kurbanlar keser.¹⁴¹

Türklere ait başka bir tûfan efsanesi de şu şekildedir: Demir boynuzlu gök teke yedi gün dünya çevresinde dolaşp bağırır ve tûfan olacağını haber verir. Sonrasında yedi gün boyunca deprem olur, dağlardan ateş fişkirir, yağmur, kar yağar ve soğuk olur. Yedi aziz kardeş tûfan olacağını bilir. Bir gemi yaparlar ve gemiye her cins hayvandan birer çift alırlar. Böylelikle insan ve hayvan neslini kurtarırlar. Bunlardan biri Ülgendir. Tûfandan sonra Ülgen gemiden bir horoz gönderir, horoz soğuktan ölür. Sonra bir kaz gönderir, o da gemiye dönmez. Bir karga gönderir, o da dönmez. Karanın görüldüğünü anlayan yedi kardeş gemiden çıkar. Böylece, tûfan sonuçlanmış olur ve gemidekilerden yeni soylar türer.¹⁴²

Türklerde tûfan sonrası türeyiş konusu da işlenmiştir. Buna göre Türk, Nûh peygamberin oğlu Yâfes'in oğullarından bir tanesidir.¹⁴³

Tûfanın Türk kültürel hayatına da etkileri olmuş, nevruz, hıdırellez ve aşurenin tûfanla bağları kurulmuştur. Nevruz zamanının yeniden doğuşunu, dünyanın yeniden yaratılışı ve yeniden hayat bulmayı sembolize ettiği için¹⁴⁴ tûfanla aralarında bağ kurulabilir. Nevruz kutlamalarında da tûfanın ana unsuru suya ait unsurlar yer almaktadır.¹⁴⁵ Nevruz, Nûh'un gemisinin tûfandan sonra karaya oturduğu gün olarak anılmış,¹⁴⁶ yeni yıla geçiş tabiatın yeniden uyanışı olarak algılanmıştır.¹⁴⁷ Tûfan, kaostan kozmosa geçişin bir simgesi, kötü olanın arkada bırakılıp iyilerle yola devam

¹⁴¹ Çığ, Türkler, ss. 86-87.

¹⁴² Abdulkadir İnan, **Eski Türk Dini Tarihi**, MEB Basımevi, Birinci Basım, İstanbul, 1976, ss. 89-90; Çığ, Türkler, ss. 85-86.

¹⁴³ Elmalılı M. Hamdi Yazır, **Hak Dîni Kur'an Dili**, Akçağ Basım Yayım Pazarlama, Ankara, trs., VI, 210; Roux, s. 102; Tora Bereşit, I, 63.

¹⁴⁴ Aydın, s. 556.

¹⁴⁵ Gündüz, XXXIII, 61.

¹⁴⁶ Kırpık, s. 330.

¹⁴⁷ Şinasi Gündüz, "Nevruz", **DİA**, İstanbul, 2007, XXXIII, 60-61.

edildiği bir dönüm noktasıdır. Nevruz da bu şekilde bir geçişin sonunda kutlanmaktadır.¹⁴⁸

Türklerin bahardan yaza geçişi simgeleyen mevsimsel bayramlarından olan *hıdırellez* ile ilgili halk rivâyetlerine göre; Hızır ateşi, İlyas ise suyu simgeler. Hızır ile İlyas'ın biri karada biri denizde olmak üzere darda kalan insanlara yardım ettiklerine inanılır.¹⁴⁹ Ayrıca halk arasındaki inanışlara göre Hızır, Nûh'un gemisinde bulunanlar arasındadır. Bazılarına göre de Hızır Nûh'un kendisidir.¹⁵⁰

Rivâyetlere göre Hz. Nûh'un gemisinin Cûdî'ye oturduğu gün Muharrem ayının onuncu günü olan "aşure" günüdür. Bu günde inananlar tûfandan kurtulmuş, şükür orucu tutmuşlardır.¹⁵¹ Tûfandan sonra Nûh, gemiden çıkınca tanrıya adaklar adamıştır; Tanrıya sunulan ve çevredekilere dağıtılan adağın, kesimlik kurban türünden olmayıp tahıllardan yapıldığı ve söz konusu adağın gemide bulunan malzemelerle yapılan aşure olduğu öne sürülmüştür.¹⁵²

Aşure ile ilgili olarak; İmam Ahmed der ki: Bize Ebû Cafer'in Ebû Hüreyre'den rivâyetine göre; o, şöyle demiştir:

Hz. Peygamber, Yahudilerden bir kısım insanlara uğramıştı. Onlar, aşure günü oruç tutuyorlardı. Allah Rasulü: Bu oruç da nedir diye sormuş ve onlar: Bu günde Allah Mûsâ'yı ve İsrâiloğullarını suda boğulmaktan kurtardı ve bu gün de Firavun'u suda boğdu. Bu günde gemi Cûdî üzerine oturdu. Nûh ve Mûsâ Allah'a şükür için bu günde oruç tuttular, dediler. Hz. Peygamber: Ben Mûsâ'ya ve bu günün orucuna daha lâyığım, buyurdu, oruç tuttu.¹⁵³

1.3.8. Diğer Kültürlerde Tûfan

Maya 'ların kutsal kitabı olan *Popol-Vuh* isimli kitapta bahsedilen tûfan benzeri hikâye şu şekildedir:

¹⁴⁸ Eliade, s. 383.

¹⁴⁹ Ahmet Yaşar Ocak, "Hıdırellez", *DİA*, İstanbul, 1998, XIIIV, 313.

¹⁵⁰ Kırpık, s. 343.

¹⁵¹ Eyüp Baş, "Aşûre Günü Tarihsel Boyutu Ve Osmanlı Dinî Hayatındaki Yeri Üzerine Düşünceler", *AÜİFD*, XLV, Sayı: 1, Ankara, 2004, s. 168.

¹⁵² Aksoy, s. 125.

¹⁵³ İbn Kesîr, VIII, s. 3934.

Her şey yıkılıp mahvoldu, deniz kabardıkça kabardı. Korkunç bir sel etrafı bastı... İnsanlar gökten yağın yapışkan bir suda boğuldular... Yeryüzü karanlıklaştı ve kara bir yağmur, günler ve geceler boyunca yağdı... Sonra başlarının üzerinde bir yangın kıyameti koptu... Herkes öldü.¹⁵⁴

Nijerya tûfan hikâyesinde evren yukarıda gökyüzünden ve aşağıda su ve ıssız bataklıktan oluşmaktadır. Tanrılar balçıktan şekiller yaparak insanı yaratıp yaşam soluğunu üflemişlerdir. Bu işten memnun olmayan Tanrıça Olokun, engin okyanusun bütün dalgalarını toplamış ve toprağı su altında bırakmıştır. Yeryüzünde dalgaların ardından sadece bataklık kalmıştır. Sağ kalan insanlar tepelere kaçmış ve tanrılara keçi kurbanı sunmuşlardır. İnsanlar tanrılardan yardım istemiş onlar da dalgaları kesip bataklığı kurutmuşlardır.¹⁵⁵

Peru efsanelerinden birinde de tûfan öyküsü şöyledir: Virakoşa halka bir takım kanunlar koyar. Koymuş olduğu kanunlara uyulmadığını gördüğünde ise, halkını cezalandırma yoluna gider. Okyanusları taşırır, her tarafın suyla kaplanmasını ister. Bunun üzerine ovalar deniz, dağlar da birer ada görünümü alır. Meydana gelen sellerden birçok insan boğulur, birçoğu da yarılan toprakların aralarında kaybolurlar.¹⁵⁶

Avustralya'da (Kurnai kabilesi)'ne ait tûfan hikâyesinde; bir gün tüm sular, canavar kurbağa “Dak” tarafından yutulur. Susuzluktan kırılan hayvanlar onu güldürmeye çalışırlar. Sonunda bir yılanbalığı (ya da yılan) yuvarlanarak kıvrılınca Dak gülmekten kırıılır ve ağzındaki sular sel olup boşalır.¹⁵⁷

Meksika'da; Azteklerin tasvirlerinde, Cipaletli ve eşi Ksoşiketzl bir gemiye binerek tûfandan kurtulurlar.¹⁵⁸

Apachelerde, tûfan suları yıkıcı değil, dünya üzerinde vadilerin, dağların, tepelerin, gökyüzünün oluşmasını sağlayan yapıcı bir unsurdur.¹⁵⁹

¹⁵⁴ Aksoy, ss. 30-31.

¹⁵⁵ Kırpık, s. 49.

¹⁵⁶ Aksoy, s. 28; Kırpık, s. 50.

¹⁵⁷ Eliade, ss. 172-173; Harman, XLI, 319.

¹⁵⁸ Aksoy, s. 26.

¹⁵⁹ Kırpık, ss. 60-61.

Yezîdîlerin, kutsal kitapları *Mushaf-ı Reş* 'te¹⁶⁰ iki tûfan olayından bahsedilir. Buna göre tûfan, Yezîdî olmayan insanlar birbirleri ile alay ettiği ve onlara karşı kötü davranışlar sergilediği için ceza amacıyla gerçekleşmiştir. Olay Yezîdîler için bir yok oluşu ve cezalandırılmayı anlatmaz.¹⁶¹ Tûfanda Hz. Nûh gemiye insanlar arasından sadece Yezîdî inancına mensup olan insanları almıştır.¹⁶² Tûfan sonrası gemi, Cûdî Dağı'na oturmuş ve tûfandan günümüze yedi bin yıl geçmiştir.¹⁶³ Bu hikâyede Yezîdîlerle ilgili bir seçilmişlik algısının olduğu açıktır. Kendi grupları dışında kalan insanlar tûfandan etkilenirken onlar, diğer insanlarla birlikte yaşadıkları ortak bir felaketten, doğru inancı seçtikleri için kurtulmuşlardır. Diyebiliriz ki, kutsal kitaplarında anlatılan tûfan hikâyesinde Yezîdî olmayanların yok edildiği/cezalandırıldığı inancı, Yezîdîlerin seçilmişlik algılarının göstergesidir.¹⁶⁴

Yeni Gine gibi Afrika ülkelerinde, Mısır'da, Kuzey ve Güney Amerika topluluklarında, Pasifik adalarında, Litvanya, Sibirya, Kore'de¹⁶⁵, Bengal Körfezi'ndeki Andaman Adaları sakinlerinde, İskandinavlarda, İspanyollarda, tûfan efsaneleri anlatılmaktadır.¹⁶⁶

Dünya mitolojisinde fazlaca yer kaplayan tûfan mitleri, eksatoloji¹⁶⁷ mitleri içinde yer almaktadır.¹⁶⁸ Verilen örneklerde görüldüğü üzere birçok efsanede farklı tûfan anlatımlarıyla karşılaşmaktayız. Eski çağlarda yaşamış birçok uygarlığa ait tabletlerde ve elde edilen birçok tarihî belgede; tûfan olayı, kişi ve yer isimleri farklılık gösterse de, çok büyük benzerliklerle anlatılmıştır. Tanrının bir kişiyi seçerek iyi insanları gemiyle büyük bir su tûfanından kurtarması; Hint, Çin, İran, Yunan tûfan hikayelerinde Yahudilikte olduğu gibi üç oğuldan türeme hadisesi benzer noktalar olarak belirtilebilir.

¹⁶⁰ Ramazan Ergin, "Ezidi İnanç Esaslarında Hz. Nûh (Su) Tûfanı ve Söylenceleri" **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. ss. 172-173.

¹⁶¹ Çakır Ceyhan Suvari, "Cûdî ve Tûfan, Tûfan Mitosu ve Cûdî Dağı'nın Yezîdî Kimliği İnşasında Oynadığı Rol", (14-16 Mayıs 2010) **Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri**: edt. M. Nesim Doru, Şırnak Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2010, s. 899.

¹⁶² Suvari, ss. 899-900.

¹⁶³ Suvari, s. 899.

¹⁶⁴ Suvari, s. 903.

¹⁶⁵ Coleman, s. 380.

¹⁶⁶ Aksoy, s. 33.

¹⁶⁷ Eskatoloji: Yahudilik Hristiyanlık ve İslamiyette son yargı günü ve dünyanın sonuyla ilgili ortak kanaat olan yeniden dirilmeyi, yargılamayı ifade eder. İnsanlığın nihai kaderi veya dünya tarihini sonuçlandıran olaylar ile ilgilenir. Bkz. Roux, ss. 70-71; Aydın, s. 210.

¹⁶⁸ Kırpık, s. 62.

İKİNCİ BÖLÜM

YAHUDİ KUTSAL METİNLERİNDE NÛH TÛFANI

2.1. NÛH VE TÛFAN

Tevrat'ın Tekvin (Yaratılış) kitabında, altıncı bâbın başından dokuzuncu bâbın sonuna kadar tûfan olayı anlatılır. Öncesinde dünyanın yaratılışı, insanın yaratılışı, Âdem ile Havva'nın cennetten kovulması hadisesi anlatılmakta; ardından Hz. Âdem'le başlayıp Hz. Nûh'la son bulan on kişilik peygamber şeceresi sıralanmaktadır. Tevrat altıncı bölümde tûfanı hazırlayan sebepler ve tûfan öncesi durum, yedinci bölümde tûfan olayının gelişimi, sekizinci bölümde ise, tûfan sonrası durum hakkında bilgi verilmektedir.

Tevrat'taki tûfan hikâyesi Yahvist ve Ruhban rivâyetlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.¹⁶⁹ Bu birleştirme, olayların oluş sırası göz önüne alınarak yapılmıştır. Yahvist rivâyeti¹⁷⁰ MÖ. X-IX. yüzyıllar boyunca yapılan çalışmalar sonucunda oluşturulmuştur. Ruhban rivâyeti¹⁷¹ ise, MÖ. V. yüzyılda Bâbil esareti sırasında yazılmıştır.¹⁷²

2.1.1. Nûh'un Kişiliği

*Nûh (Noah)*¹⁷³ kelimesinin etimolojisi hiçbir zaman tam manasıyla açıklanamamıştır. Kelimenin genellikle İbranice *dinlenmek, yerleşmek ve sakin olmak* anlamına gelen *nwh* (נח) fiil kökünden türediği düşünülmüştür. Böyle bir etimolojiye sahip olmasının altında da muhtemelen kökeninde tûfan sonrası geminin Ararat veya Cûdî Dağı'na oturması olduğu düşünülebilir. Ayrıca Akkadcada *dinlenmek* anlamındaki *nâhu* kökünden türediği görüşü de ağırlıktadır. Çünkü Bâbil tûfan mitinde *inûh tâmtu... abûbu ikla/su çekildi ve tûfan dindi* şeklindeki cümlede suların çekilmesi bu kelimeyle (inûh) ifade edilmiştir. Bunun yanında MÖ. XIX.-

¹⁶⁹ Aydın, s. 766.

¹⁷⁰ Bu metinlerde Tanrı Musa'ya Yehova ismi ile vahyettiği için bu şekilde isimlendirilir. Bkz., Aydın, s. 766.

¹⁷¹ Bu metinler Bâbil'e sürgün edilen hahamlar tarafından yazıldığı için bu şekilde isimlendirilir. Bkz. Aydın, s. 766.

¹⁷² Eroğlu, s. 16.

¹⁷³ Noah: Nûh isminin Tevrat'ta kullanılış şeklidir.

XVIII. yüzyıllarda *Naḥ* adı, Tanrı adını içeren türde bir isim olarak kullanılmaktaydı.¹⁷⁴ İbranice *nihoah* kelimesi, Nûh ismiyle ilişkili olarak *teskin edici koku, tatmin edici esans ya da kurbanı getiren kişinin itaatkârlık ifadesi* anlamlarında kullanılmıştır.¹⁷⁵ Nûh'un tûfandan sonra Tanrı'ya kurban sunduğu ve *Tanrı güzel kokuyu kokladı*¹⁷⁶ ifadesiyle bundan Tanrı'nın hoşnut olduğu bilgisi Tevrat'ta yer almaktadır.

Yaratılış beşinci bâbda Nûh isminin etimolojisi, onun Âdem'den itibaren gelen onuncu göbekte yer aldığı ve lanetlenen toprak yüzünden çekilen eziyetten, kendilerini rahatlatmak (*yénahâménû*) üzere dünyaya geldiği şeklinde verilmiştir (Yaratılış, 5: 29). Bu açıklama, Enuma Eliş'te insanoğlunun yaratılış sebebinin verildiği bölümde de ifade edilir: Buna göre Tanrı Ea, küçük tanrıları özgür kılmak için, insanoğlunu hizmet etsin diye yarattı. Kutsal kitaptaki anlatımda ise Nûh, insanoğluna tarım konusunda toprağı sürmesi için rehberlik edecek olan bir figürdür.¹⁷⁷

Antik Mezopotamya mitlerinde Nûh, tûfan'da kurtarıcı rolünü üstlenmektedir. Sümer mitlerinde dindar ve alçakgönüllü kral Ziusudra gizlice tanrılar tarafından tûfandan kurtulmak ve ebedi hayata ulaşmak için bir gemi yapması hususunda uyarılır. Bâbil ve Asur metinlerde geçen tûfan anlatılarında da benzer açıklamalar mevcuttur. Böylece Ziusudra sonsuz yaşamı hak eder ve tanrılar arasındaki yerini almaya hak kazanır.¹⁷⁸ En iyi bilinen tûfan mitlerinden biri olan Gılgamış destanında ise, Gılgamış kendisine ölümsüz bir yaşamı vermesi için Nûh ile özdeşleştirilen Utnapiştim'i aramaktadır. Bu hikâyeye göre Utnapiştim büyük bir tûfandan sağ kurtulan tek kişi olarak açıklanır.¹⁷⁹

O dönemdeki insan neslinin evrensel olarak bozulmasının aksine, Yaratılış kitabında Nûh; Tanrı ile birlikte yürüyen, erdemli, dürüst ve saf bir insan olarak tanımlanır. İlk dönem Yahudi kaynakları bu ilkel halkın içerisinde Enoh/İdris'in

¹⁷⁴ P. W. Coxon, "Nûh", **DDD**, ed. Karel Von Der Toorn, Bob Becking and Pieter W. Van Der Horst, Brill, U.K., 1999, s. 633.

¹⁷⁵ **Tora ve Aftara**, çev. Moşe Farsi, 3. Baskı, Gözlem Gazetecilik Basın Yayın A.Ş., İstanbul, 2010, I, 50.

¹⁷⁶ Tekvin, 8: 20-21.

¹⁷⁷ Coxon, s. 633.

¹⁷⁸ Coxon, s. 632.

¹⁷⁹ Coxon, s. 633.

torunu Nûh ve onun soyundan gelen Hâm, Sâm ve Yâfes'i erdemli insanlar olarak tûfan sonrası insanoğlunun türediği atalar olarak belirtir.¹⁸⁰

Apokrif Enoch metni Nûh'un doğumuna ilişkin anlatımlar da içerir. Buna göre Nûh doğduğunda, kar kadar beyaz, dudakları gül kadar kırmızı, saçları yün kadar gür ve gözleri de güneş ışıkları gibi parlaktı. Hatta Enoch Nûh'un bu eşsiz güzelliği sebebiyle korkan babası Lamek'i, (Lemech) Nûh'un, güzelliğinin melek karışımı olmadığı fakat bunun Nûh'un olağanüstü kişiliğine ve ileride yapacağı büyük işlere bir işaret olduğu konusunda babası Lamek'i rahatlattı.¹⁸¹ Burada Lamek'in, Nûh'un nefilim olmasından korktuğu anlaşılmaktadır.

Talmud'a göre Nûh'un babası Lamek, annesi Hz. İdris'in oğlu Elişhu'nun kızı Aşmua'dır.¹⁸² Nûh'un doğuşuyla alakalı bir anlatım şöyledir: Silla ile Lamek'in birlikteliklerinden Tanrı'nın özel bir işareti olarak doğuştan sünnetli olan bir erkek evlat dünyaya gelmiştir. Lamek *Rabbin lanetlediği bu toprak yüzünden çektiğimiz eziyeti, harcadığımız emeği bu çocuk hafifletip bizi rahatlatacak* diyerek onda derin bir rahatlama duymuş ve oğluna Nûh adını vermiştir.¹⁸³ Nûh'un babası Lamek ve Nûh'un doğumuyla ilgili Tevrat ifadelerine bakarsak aşağıdaki ifadeleri görürüz.

Lemech 182 yıl yaşadı ve bir oğlu oldu. “Bu bizi işimizden ve Tanrı'nın lanetlemiş olduğu topraktan kaynaklanan ıstırabımızdan ferahlatacak” diyerek, adını Nûh koydu. Lemech, Nûh doğduktan sonra 595 yıl yaşadı ve oğulları ve kızları oldu. Lemech'in tüm günleri 777 yıldı ve öldü. Nûh 500 yaşındaydı ve Nûh Şem'e Ham'a ve Yefet'e baba oldu.¹⁸⁴

Nûh ismi İbranice dinlenme anlamındaki *lanuah* fiiliyle ve “rahatlama getirmek, teselli etmek” anlamındaki *naham* kelimesiyle bağlantılıdır. Tevrat'ta Nûh'un doğumu üzerine kullanılan *bu bizi rahatlatacak* ifadesinin Nûh'a atfedilen çiftçilik aletlerinin icadına işaret ettiğine dair Tora'da yorum yapılmıştır. Nûh toprak adamıdır, efendidir çünkü tüm dünya tamamen yok olmaktan onun sayesinde kurtulmuştur; toprağı işleme konusunda yeteneklidir ya da şehir inşa etmek yerine

¹⁸⁰ Coxon, s. 633.

¹⁸¹ 1 Enoch, 106: 18-19.

¹⁸² Sarıkçıoğlu, s. 52.

¹⁸³ Ömer Faruk Harman, “Nûh”, *DİA*, İstanbul, 2007, XXXIII, 224.

¹⁸⁴ Tekvin, 5: 28-32.

toprağı işlemeyi seçmiştir şeklinde yorumlar yapılmıştır.¹⁸⁵ Nûh'un zamanına kadar Âdem'e verilen lanetin bir parçası olarak buğday ekilen toprak sadece diken ve çalılık vermekteydi. Nûh'un günlerinde bu durum sona ermiştir. Geleneksel anlayışa göre söz konusu lanet sadece Âdem'in yaşam süresiyle sınırlıydı. Âdem'in ölümünden sonra doğan ilk kişi de Nûh olduğu için lanetin şiddetinin onun doğumuyla hafiflemesi beklenmiştir. Lamek bu geleneği bildiği için oğluna bu ismi uygun görmüştür. Başka bir bilgiye göre de lanet bir çocuk sünnetli olarak doğana kadar sürecektir ki Nûh doğuştan sünnetlidir ve Lamek bunu görünce kendisine Nûh ismini vermiştir.¹⁸⁶

Nûh fiziksel olarak çok güzel bir çocuktur. Bu nedenle Lamek, eşinin kendisini düşenlerden (Nefilim) biriyle aldattığını ve bu yasak ilişkiden Nûh'un dünyaya geldiğini düşünmüştür.¹⁸⁷ O sırada cennete çıkan Hanok bu şüphenin yersiz olduğunu söylemiş ve Tanrı'nın yeryüzüne Nûh'un yaşadığı sürede yeni bir şey yapacağını bildirmiştir. Nûh insanlara saban, orak, balta ve diğer aletlerin nasıl kullanılacağını öğretmiştir.¹⁸⁸

Jübile'nin 15'inin üçüncü haftasında Lamek kendisine *Béténôs* isimli bir eş aldı. *Béténôs*, onun amcasının kızı *Bârâki'il*'in kızı idi. *Béténôs*, evlendiği hafta bir oğlan doğurdu ve babası ona *Nûh* adını verdi ve şöyle dedi: *İşte bu çocuk, benim sorunlarımı ve meselelerimi halledip beni rahatlatacak ve yeryüzündeki laneti ortadan kaldıracaktır.*¹⁸⁹

Rab, kötü ve bozulmuş bir düzen yaşayan insanları yok etmeye karar verdiğinde insanlar içinde bozulmadan kalan; sabrı, sakinliği ve iyi kalpliliğiyle bilinen Nûh'a bir tûfan göndereceğini bildirmiştir. Tevrat cümlelerinden anlaşıldığı üzere Nûh, yoldan çıkmış kötülük yapan insanların arasında bulunan doğru bir kimsedir. Tanrı, kötü ve bozulmuş bir düzen yaşayan insanlar arasında Nûh'u ayrı değerlendirmiş, onu dürüst ve kusursuz biri olarak nitelemiştir ancak Tevrat Nûh'u

¹⁸⁵ Tora, Bereşit, s. 57.

¹⁸⁶ Tora Bereşit, I, 35.

¹⁸⁷ Nefiller, tanrıların oğulları kabul edilen melekler ile yeryüzünün güzel kızları arasındaki münasebetten doğan çocuklar olduğu için Lamek bu şekilde düşünmüştür. Nefiller fiziksel olarak güzel olmalarına rağmen, aşırı günahkârlıklarından dolayı düşenler olarak isimlendirilmişlerdir. Bkz. Tora Bereşit, I, 37.

¹⁸⁸ Robert Graves ve Raphael Patai, **İbrani Mitleri Tekvin-Yaratılış Kitabı**, çev. Uğur Akpur, Say yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2013, s. 160.

¹⁸⁹ **The Book of Jubilees**, IV: 28.

peygamber telakki etmemektedir.¹⁹⁰

Fakat Nûh Tanrı'nın gözünde beğeni bulmuştu... Nûh dürüst biriydi, kendi neslinde kusursuzdu. Tanrı Nûh ile birlikte yürüdü. Nûh üç oğul babası oldu: Şem, Ham ve Yefet. Dünya Tanrı'nın önünde yozlaşmıştı ve yeryüzü suçla dolmuştu. Tanrı yeryüzünü gördü ve işte yozlaşmıştı. Zira her vücut, yeryüzü üzerinde yolunu saptırmıştı.¹⁹¹

Tevrat metninden de açıkça anlaşıldığı üzere Nûh'un yaşadığı toplum aşırı derecede yozlaşmış bir toplumdur. İbranice *şahat* kelimesiyle ifade edilmiş olan yozlaşma; çürümüşlük, sapkınlık, yıkım ve zarar anlamlarında da kullanılmıştır. Genel olarak da cinsel ahlaksızlık ve putperestliği ifade eder. Yeryüzü "suçla dolmuştu" ifadesindeki İbranicede *hamas* kelimesi de; ahlaksızlık, şiddet, baskı, acımasızlık ve kontrolsüz öfkeyi ifade eder.¹⁹² Yani Nûh'un soyu toplum olarak ahlaksız bir tablo çizmektedir. Nûh Tanrı'dan korkan biridir. Astroloji ve putperetlikle ilişkisi yoktur. Nûh Tanrı'nın kendisine gösterdiği yolda yürümüştür.¹⁹³ Nûh Tevrat cümlesinde ifade edildiği üzere *kendi nesli içinde* kusursuzdur. Bu ifade değişik şekillerde yorumlanmıştır. Bazılarına göre bu bir övgüdür. Kendi nesli aşırı bozulmuşken Nûh *salih kişi (tsadik)* kalabildiyse daha iyi bir nesilde daha büyük bir salih kişi olabilirdi. Diğer görüşte ise *kendi nesli* ifadesinin Nûh'a yönelik eleştiri olduğu savunulmuştur. Sadece kötü insanların bulunduğu kendi nesli göz önünde bulundurulursa Nûh salih kişiydi, şeklinde açıklamışlardır. Tevrat'ta Nûh'un oğullarının isimleri de onunla birlikte sayılmıştır, çünkü midraşa göre tsadiklerin/salihlerin iyi davranışları onların çocukları gibidirler. Kişinin iyi hareketleri onun en önemli mirasıdır. Kişi çocuklar için emek harcadığı gibi iyi davranışlarını mükemmelleştirmek için de çalışmalıdır.¹⁹⁴

¹⁹⁰ Bernhard Heller, "Nuh", **İA**, MEB, İstanbul, 1964, IX, 344.

¹⁹¹ Tevrat: 6: 8-12.

¹⁹² Tora Bereşit, I, 38; İskender Oymak "Kitab-ı Mukaddes'e Göre Nûh Tûfanı", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014, s. 146.

¹⁹³ Tora Bereşit, I, 39.

¹⁹⁴ Tora Bereşit, I, 39.

2.1.2. Yahudi Kutsal Metinlerde Tûfan ve Etimolojisi

Tûfan; İbranicede *mabul* kelimesiyle ifade edilmiştir. Bu sözcük genelde sadece Nûh zamanında gerçekleşmiş olan büyük tûfan için kullanılmıştır. Bazı açıklamalarda sözcüğün kökü, ölüm ifade eden *naval*'dır (nevela=leş) ve buna göre mabul, bir anlamda, öldürme aracıdır. Ayrıca Tûfan kelimesinin *bala* (yıpranmak ezilmek), *balbal* (akıl karıştırmak; yüksekte alçağa akan suyun önüne gelen her şeyi taşıması), *yaval* (nakletmek, ulaştırmak), *balal* (karıştırmak) kelime kökleriyle de bağlantılı olduğu belirtilmiştir.¹⁹⁵

2.1.2.1. Tûfanın Sebepleri

Yahudi kaynaklarına göre tûfanın nedeni insanoğlunun çoğalması ve yeryüzündeki düzenin bozulmasıdır.

Yeryüzünde günahlar, kanunsuzluklar çoğaldı ve bütün bedenler (insanlar, sığırlar, vahşi hayvanlar ve yeryüzünde yürüyen ve uçan her şeyin bedeni) bu günahlar sebebiyle kirlendi. Bu sebeple her şey birbirine saldırmaya başladı. İnsanoğlunun aklına gelen her şey gittikçe daha da günaha sokar hale geldi. İnsan günahattan başka bir şey düşünemez oldu.¹⁹⁶

O dönemde bütün insanlar Tanrı'nın yolundan saptı ve yeryüzünde çoğaldılar. Birbirlerinden kötülük yapmayı öğrendiler ve Rab'be karşı günah işlemeye devam ettiler.¹⁹⁷ Herkes kendini Tanrı olarak gördü ve komşularıyla akrabalarını yağmalamaya başladı, yeryüzünü işgal etti ve zorbalıkla doldurdu.¹⁹⁸ Onların hâkimleri ve yöneticileri de halkın kızlarını kocalarından çalarak kendilerine zorla eş yaptılar. İnsanoğulları çiftlik hayvanlarına, arazilerdeki vahşi hayvanlara ve göklerdeki kuşlara zulmetti. Onlar Tanrı'yı kızdırmak için hayvanlar arasındaki tür dengesini bozdular ve türleri birbirine karıştırdılar. Tanrı yeryüzünün tamamen işgal edildiğini ve bütün yeryüzünün bozulduğunu gördü. Yeryüzünde bütün bedenler

¹⁹⁵ Tora Bereşit, I, 40-41.

¹⁹⁶ The Book of Jubilees, V: 2.

¹⁹⁷ Sefer Ha-Yashar, 4/16

¹⁹⁸ Sefer Ha-Yashar, 4/17

bozuldu. Bu da yeryüzünde cinsler arası çiftleşmenin olduğu ve insanların da hayvanlarla cinsel ilişkiye girdiği anlamına gelir.¹⁹⁹

Onuncu nesle gelindiğinde Âdem'in nesli çoğalmış ve genişlemişti. Tanrı'nın oğulları olarak bilinen meleklerle kendilerine insanların kızları arasından eş seçip evlenmişlerdi. Bu kızlar onlara çocuk doğurmuşlar ve bu doğan çocuklar "Nefilim" (düşenler) adı verilen varlıklar olmuşlardır. Burada geçen Tanrı'nın oğulları bazılarına göre düşmüş meleklerdir. İbranice Nefilim (tam çeviriyle düşmüş olanlar) ifadesi, devler ya da titanlar anlamında yorumlanmıştır. Bir anlamda bunlar düşmüş meleklerin çocuklarıdır ve düşmüş olarak nitelendirilmelerinin sebebi de aşırı günahkârlıklarıdır. Hem kendileri düşmüş hem de başkalarının düşmesine sebep olmuşlardır. Bir diğer anlamda ise, onları görenlerin kalplerinin korkudan ve şaşkınlıktan düşmesi anlamında da kullanılmıştır.²⁰⁰ Birer dev olan bu kişilerin zorbalıkları ve günahları arttığı için Tanrı yeryüzünü devlerden, günahkâr erkek ve kadınlardan temizlemek istemiştir.²⁰¹ Bu durum açıkça Tevrat'ta belirtilmiştir.

Tanrı: Ruhum insanı sonsuza dek yargılamayacak, çünkü o etten başka hiç bir şey değil. Günleri yüz yirmi yıl olacak dedi. Devler o günlerde ve daha sonraları yeryüzündeydiler. Tanrı'nın oğulları insan kızlarına gelmişler ve devlere baba olmuşlardı. Devler ezelden beri en güçlülerdi, şöhretli kişilerdi.²⁰²

Tevrat'ta kullanılan *eloim* kelimesi yöneticilik ifade ettiği için de bazı görüşlere göre bunlar yöneticilerin ve hâkimlerin oğullarıdır. İnsan kızları ise genel halkın veya alt sınıfın kızlarıdır. Bu kızlar kendi üstlerine karşı gelememişlerdir. Tora'nın bu iki grubun birlikteliğini anlatmasının sebebi, zayıfın güçlü tarafından baskı görmesi şeklindeki yaygın durumdur. Yine başka bir görüşe göre bu kavram, Tanrı'nın oğulları Şet'in Tanrı'ya bağlı yaşayan soyunu, insan kızları da Kayin'in maneviyatı daha düşük düzeyde olan soyunu anlatmaktadır. Bu evliliklerin sonucunda Şet'in dürüst soyu da Tanrı tanımayan yozlaşmış bir kültürle asimile

¹⁹⁹ Sefer Ha-Yashar, 4/18.

²⁰⁰ Tora Bereşit, I, 37.

²⁰¹ Yusuf Besalel, "Noah", **Yahudilik Ansiklopedisi**, Gözlem Gazetecilik Basın Yayın A.Ş., İstanbul, 2002, III, 447.

²⁰² Tekvin, 6: 3-4.

olarak insan ırkını yok eden kadere ortak olmuşlardır.²⁰³

Kadınlarla birlikte olan meleklerin oğulları oldu ve onlar insanları kötü yola dönmeye zorladılar. Çünkü onlar çok büyük bir güç sahibiydiler. Bu eylemleri gerçekleştiren insanlara *devler* (giants) anlamında Grekler yani Yunanlılar denildi. Nûh onların yaptıkları şeyden rahatsızdı.²⁰⁴ Tanrı bu dürüst adamın gönlünü seviyordu. Fakat bu küstah halkın yaptıklarına sadece kızmakla kalmayıp, bu günahkâr nesli, tertemiz bir insan neslini yeniden başlatmak için yok etmeye karar verdi. Bu sebeple Tanrı yeryüzündeki bütün insanları bir tûfanla yok etti ve bundan sonra insan neslini 120 yıllık bir ömürle sınırlandırdı.²⁰⁵ Tûfan ile Tanrı, dünyanın orta yerine kılıcını saplayıp yeryüzündekilerin hepsini yere çalmıştır. Yeryüzünde büyük bir yıkım olmuştur. Bu surette onların babaları ve kendileri büyük yargılama gününe kadar yeryüzünün derinliklerine gömüldüler.²⁰⁶ Tanrı Kabil'i tûfan zamanına kadar sakladı. Tûfan gerçekleştiğinde Kabil tûfan sularına kapıldı ve gitti.²⁰⁷

İnsan ömrüyle ilgili Tevrat'ta geçen *günleri yüz yirmi yıl olacak* ifadesi şöyle açıklanmıştır: Toradaki anlatıma göre Rab insanın etten başka bir şey olmadığı halde kendi egemenliğine karşı gelmesi ve günahları sebebiyle onları yok etme ya da merhamet etme konusunda ikilemde kalmış sonunda bu konuda 120 yıl belirleyip son bir merhamet göstermiştir. İnsan, Tanrı'nın ruhunu vücudunda barındırmaktan aciz kalmış, kendini ruha yakınlaştıracasına fizikselliğini baskın kılmıştır. Farklı bir görüş olarak da Tanrı, tûfanı vermeden önce insanlığa *teşuva* (tövbe) yapabilmesi için 120 yıl süre vermiştir. Başka bir görüşe göre ise insanın yaşam süresi daha uzun olabileceken kısalmış ve azami 120 yıl olacak hale gelmiştir.²⁰⁸ Tanrı, yeryüzüne gönderdiği meleklerle çok kızmıştı. Bu yüzden onların yeryüzündeki otoritelerinin kökünden silinip atılmasını istedi. Tanrı insanoğlunu kılıçlarıyla, zorbalıklarıyla rahatsız eden Nefilleri dünyadan kaldırmak istedi. Ve şöyle dedi: Benim ruhum artık

²⁰³ **Midraş Rabbah, Genesis 1**, Translated Into English With Notes, Glossary and Indices Under The Editor Ship of Rabbi Dr. H. Freedman, B.A, PH. D. and Maurice Simon, M.A. The Soncino Press, London, Third Impression, 1961, s. 218.

²⁰⁴ **Josephus, I, III/1.**

²⁰⁵ **Josephus, I, III/2.**

²⁰⁶ **Jubilees, V: 6-10.**

²⁰⁷ **Midrash Rabbah: Genesis I, XXXII: 5.**

²⁰⁸ **Tora Bereşit, I, 37.**

insanı korumayacak. Çünkü onlar sadece beden olarak kalacaklar ve ömürleri de 120 yıl olacak.²⁰⁹

Nefilim kelimesine Yaratılış 6: 3'de²¹⁰ geçen şekliyle zorunlu bir anlam takdir edilmeye çalışılmıştır. Nefiller Yaratılış'ta insanlar ile insanüstü varlıklar arasındaki farkı yansıtmak için Tanrı tarafından öngörülmüş bir tür olarak belirtilmiştir. Onlar, tanrıların oğulları kabul edilen melekler ile yeryüzünün güzel kızları arasındaki fiziki münasebetten doğarak yepyeni bir ırk oluşturmuşlardır. Görünüşe göre insan ırkı bu sayede ölüme karşı direnç gösterebilmiştir. Nefilim yasadışı bir birliktelik sonucu oluşan semitik halkın mitik ilahlarını yansıtır.²¹¹ Ayrıca Çölde Sayım'ın 13: 33'de geçen *Nefiller'i, Nefiller'in soyundan gelen Anaklılar'ı gördük...* ifadesinden Nefilim'in Ken'an'ın en eski yerel halkıyla özdeşleştirilerek mitik olmaktan çıkarıldığı ve tarihsellik kazandırıldığı görülür.²¹²

Antik dünyadan kurulan mitolojik analogilerle İbranilerin Nefilleri arasında da bir bağlantı kurulmuştur. Klasik mitolojide yer alan ve gökten yeryüzünü istila etmiş titanlar ve Mezopotamya'daki Atrahasis mitine de dikkat çekilmektedir.²¹³

Yeryüzünde Tanrı'nın yolunda yürüyen bütün insanlar tûfandan önce ölmüştü.²¹⁴ Nûh, Tanrı'nın işaretini gördü. Tanrı, onu ve çocuklarını yeryüzünde yeni bir nesil ortaya çıkartmak üzere seçti.²¹⁵ Nûh ve Metuşelah insanoğullarına hergün Tanrı'nın sözlerini aktarıyorlardı.²¹⁶ Fakat insanlar onları dinlemiyordu.²¹⁷ Yeryüzünde sadece Nûh'un kurtarılmasına karar verildi. Çünkü onun kalbi her daim kendisine emredilenler konusunda dürüsttü.²¹⁸ Tûfan sonrası Tanrı, kendine hizmet etmesi ve daha erdemli olmaları için yeni bir ırk yarattı. Bu ırk, sahip olduğu yetenekleri günah işlemek için kullanmayacaktı. Bu hüküm, göklerde dosdoğru bir

²⁰⁹ Jubilees, V: 6-10.

²¹⁰ "Tanrı; Ruhum insanı sonsuza dek yargılamayacak, çünkü o etten başka bir şey değil. Günleri 120 yıl olacak."

²¹¹ P. W. Coxon, "Nephilim", **DDD**, ed. Karel Von Der Toorn, Bob Becking and Pieter W. Van Der Horst, Brill, U.K., 1999, s. 618.

²¹² Coxon, s. 619.

²¹³ Coxon, ss. 618-620.

²¹⁴ Sefer Ha-Yashar, 4/20.

²¹⁵ Sefer Ha-Yashar, 4/21.

²¹⁶ Sefer Ha-Yashar, 5/9.

²¹⁷ Sefer Ha-Yashar, 5/10.

²¹⁸ Jubilees, V: 19.

metinde yazılmıştı. Eğer bu hükme uygun hareket etmezlerse yeryüzünde yaratılmış her canlı için bu hüküm uygulanacaktı.²¹⁹

Tevrat'ta tûfanın olma sebebi şu şekilde anlatılmıştır: “Dünya Tanrı’nın önünde yozlaşmıştı ve yeryüzü suçla dolmuştu. Tanrı yeryüzünü gördü ve işte, yozlaşmıştı. Zira her vücut, yeryüzü üzerinde yolunu saptırmıştı.”²²⁰ İnsanlar gizli olarak işledikleri günahları utanma duygularını kaybedip açıkça işlemeye başlamışlar, önce yozlaşmışlar, sonra yeryüzünü suçla doldurmuşlardı. İnsanların çarpık cinsel ilişkileri hayvanlara bile yansımış onlar da kendi cinslerinden olmayan hayvanlarla çiftleşmeye başlamışlardır.²²¹

Tanrı yeryüzünde insanın kötülüğünün artmakta olduğunu gördü. İnsanın en derin düşüncelerinin yarattığı eğilimler, gün boyunca sadece kötüyeydi.²²² Tanrı yeryüzünde insanı yarattığına pişman oldu ve kalbinde ıstırap çekti. Tanrı “Yaratmış olduğum insanoğlunu yeryüzünden sileceğim insandan evcil hayvanlara, yer hayvanlarına ve gökyüzündeki kuşlara kadar. Onları yaptığım için pişmanım”²²³ dedi.²²⁴

Tevrat'ta devam eden bölümde bu kötü, yozlaşan nesil içinde Nûh’un seçilme sebebi de belirtilmiştir: “Fakat Nûh, Tanrı’nın gözünde beğeni bulmuştu. Bunlar Nûh’un soyudur. Nûh dürüst biriydi, kendi neslinde kusursuzdu. Nûh Tanrı ile birlikte yürüdü.”²²⁵

O günlerde Nûh bir eş sahibi olup da çocuk edinmekten kaçındı. Şöyle diyordu: Tanrı dünyayı yok edecek. Niçin çocuk edineyim ki? Nûh adil bir insandı ve düzgün bir soya mensuptu. Rab bu yüzden yeryüzünde yeni bir soy çıkartmak için

²¹⁹ Jubilees, V: 12-13.

²²⁰ Tekvin, 6: 8-11.

²²¹ Tora Bereşit, I, 38.

²²² İnsanoğlu “yetser ara” olarak bilinen kötü eğilime sahip olarak doğar. Yani insanın hayvansal dürtüleri doğasında vardır. Bunları akıl, olgunluk ile kontrol altına almalıdır. Zekâ, manevi istek, zaman ve olgunlukla birlikte insan benliğine aşılanır. Bkz. Tora Bereşit, I, 50.

²²³ Tekvin, 6: 5-7.

²²⁴ Tevrat'ta geçen “Tanrı yeryüzünde insanı yaptığına pişman oldu” ifadesi ve buna benzer ifadeler; Tanrı’nın insana verdiği değeri vurgulamak için Tevrat'ta insani terimler kullanıldığını ve onun insanların durumundan dolayı ıstırap çektiğini belirtir. Yani bu ifadeye göre Tanrı Tûfan cezasını ön görerek kapris yapmış anlamına gelmez çünkü Tanrı, insanın kötülük çamuru içindeki durumunda artık geri dönülmez derinliklere inene kadar beklemiş ve en sonunda merhamet niteliğini bir kenara bırakarak yargı niteliğini ortaya çıkartmıştır. Bkz. Tora Bereşit, I, 37.

²²⁵ Tekvin, 6: 8-9.

onu seçti. Tanrı Nûh'a evlenip çocuk sahibi olmasını emretti. "Çünkü ben seni bu nesil içindeki en doğru insan olarak gördüm" dedi. Nûh da kendisine Enoch'un (Hanok) kızı Naamah'ı eş olarak seçti. Nûh'un evlenme konusunda isteksiz olduğu, Tanrı'nın Nûh'tan Hanok'un kızı Naamah ile evlenmesini istediği bilgisi de vardır. Tanrı bunu istemiştir çünkü Naamah yozlaşan toplumda İştâr'dan beri iffetini koruyan tek kadındı.²²⁶ Naamah 580 yaşındaydı. Nûh ise evlendiğinde 498 yaşındaydı. Naamah'ın bir oğlu oldu ve adını Yâfes koydu, *Tanrı beni bereketli kıldı* dedi. O, yeniden hamile kaldı ve Sâm dünyaya geldi. Tanrı, ona, *yeryüzünde insanoğlunu yeniden yükseltecek olan tek kalıntı* dedi. Sâm doğduğunda Nûh 520 yaşındaydı. Bu iki oğul büyüdü ve rabbın yolunda yürüdüler.²²⁷ Tanrı Nûh'a, *yaptıkları kötülükler sebebiyle bütün canlıların yok olması yakındır* dedi. Dünyayı yok edeceğim. Ağaç kes, müsait bir yer bul ve bir gemi yap.²²⁸ Ayrıca oğulların için üç bakire kız seçmelisin. Onlar oğullarının eşleri olacaklar.²²⁹ 595 yaşındayken Nûh geminin yapımını bitirdi. O gemiyi Rabbin emrettiği şekilde beş yılda yaptı. Nûh, oğullarına Metuşelah'ın oğlu Eliakim'in üç kızını aldı.²³⁰

Jübile'de aktarılan bilgiye göre de Nûh, 'Ėmzârâ adlı bir kadınla evlenmiştir. 'Ėmzârâ onun amcasının torunu idi. Evliliğinin ilk yılının beşinci haftasında 'Ėmzârâ, Hâm'ı doğurdu. Ayrıca 'Ėmzârâ altıncı haftasında da Yâfes'i doğurdu.²³¹

2.1.2.2. Tûfan Öncesi Durum

Tevrat'ta tûfan öncesi durum Yaratılış altıncı bölümde anlatılmıştır; bölümde tûfan'ın nedenleri ve geminin yapımı şöyle verilmektedir:

Tanrı Nûh'a, tüm vücutların sonu önüme geldi; dedi, "Çünkü yeryüzü (insanların) suçlarıyla doldu dedi. Bu yüzden onları yeryüzüyle birlikte yok edeceğim. Kendine servi/gofer ağacından bir gemi yap. Gemiye bölmelere ayır; İçten ve dıştan ziftle sıva. Onu şu şekilde inşa edeceksin: Geminin

²²⁶ Graves- Patai, s. 163.

²²⁷ Sefer Ha Yashar, 5/12-18.

²²⁸ Sefer Ha Yashar, 5/25-26.

²²⁹ Sefer Ha Yashar, 5/32.

²³⁰ Sefer Ha Yashar, 5/34-35.

²³¹ Jubilees, IV: 33. 25.

uzunluğu üç yüz ama²³², genişliği elli ama ve yüksekliği otuz ama olacak. Gemiye (ışık için) bir pencere yap. Üstteki açıklığı bir ama (genişliğinde) olacak şekilde (eğik) olsun. Geminin kapısını da onun yanına yerleştir. (Gemiye) alt, ikinci ve üçüncü (güverteler olacak şekilde) yap. Bana gelince; göklerin altında bulunan, yaşam nefesine sahip tüm vücutları yok etmek için, yeryüzüne tûfan sularını getiriyorum. Yeryüzündekilerin hepsi helâk olacak. Ama sana olan sözümü yerine getireceğim. Sen, yanında oğulların, eşin ve oğullarının eşleri ile birlikte gemiye gireceksin. Her canlıdan, her vücuttan - seninle yaşatılmaları için her türden- ikişer taneyi gemiye getir; erkek ve dişi olsunlar. Her türdeki kuştan, her türdeki çiftlik hayvanından ve her türdeki toprak hayvanından (bunların) her birinden iki tanesi, yaşatılmak üzere sana gelecekler. Sana gelince, yanına yenilir türdeki her yiyecekten al ve kendine depola. (Bunlar) hem sana, hem de onlara (hayvanlara) yiyecek olacaktır. Nûh, Tanrı'nın kendisine emrettiği her şeyi yaptı. (Tam olarak) böyle yaptı.²³³

Nûh Rabbini dinlemiş ve 27. Jübile yılında Tanrı'nın emriyle bir gemi yapmıştır.²³⁴ Bu Rabb'in belirttiği özelliklerde kendisiyle beraber olanların bineceği bir gemiydi. Tevrat metninde Nûh'a hitaben söylenen *kendine gemi yap* ifadesi farklı bir bakış açısıyla şöyle açıklanmıştır: Nûh pasif olan bir Tanrı'ya yaklaştırma metodu takip ettiği için Avraam'ın (İbrâhîm'in) aktif metoduyla kıyaslama yapılmıştır. Burada eğitsel bir amaçla, Nûh'un kendi davranışını sembolize eden bir gemi yapması istenmiştir. Nûh'a hitaben: Sen neslindeki insanları sadece uyardın ve sonrasında onlardan uzak durdun, şimdi bunun karşılığında hayvanlarla dolu bir gemide kendini yalıtacaksın anlamı içermektedir. Nûh'un aktif çağrı metodundaki eksikliği sebebiyle tûfan *me-Nûh*, *Nûh'un suları* olarak da adlandırılmıştır. Yani bu bakış açısına göre tûfanın sorumlularından biri Nûh'tur.²³⁵

Tanrı, Nûh'a parmağıyla işaret etti ve şöyle dedi: işte şöyle bir gemi yapacaksın. Geminin sol tarafında boydan 150 oda, sağ tarafında boydan 150 oda, ön taraftaki eni boyunca 33 oda, arka taraftaki eni boyunca 33 oda (yani toplam 366 oda), tam ortasında yiyecekleri saklamak için 10 tane bölüm olacak. Geminin sağ tarafında beş tane sağlam su deposu, sol tarafında ise 50 tane su deposu olacak. Bu

²³² 48 cm karşılığında bir uzunluk ölçüsüdür. Bkz. Tora Bereşit, I, 41.

²³³ Tekvin, 6: 9-22.

²³⁴ Jubilees. V: 21.

²³⁵ Tora Bereşit, I, 41.

depoların en alt tarafında açılıp kapanan çeşmeleri olacak. İkinci ve üçüncü koridor üzerinde de böyle yapacaksın. Bütün çiftlik ve vahşi hayvanlarının kaldığı yer, geminin en alt bölümündeydi. Bütün kuşlar, ikinci bölümde; sürüngenler ve insanlar ise üçüncü bölümdeydi. Gemide 366 çeşit sığır hayvanı, 366 çeşit kuş, 366 çeşit sürüngen bulunuyordu.²³⁶ Tora'ya göre Nûh'un yaptığı geminin çatısı suların üstünden kayabilmesi için eğimliydi. Alt güverteye çöpler ve atıklar, ortaya hayvanlar ve üst güverteye insanlar yerleştirilmişti.²³⁷

Nûh gemiyi 52 yılda inşa etti. Tûfan kopmadan önce pis hayvan²³⁸ çeşidi temiz olanlardan çok daha fazlaydı. Fakat tûfan geldiğinde Tanrı temiz hayvan çeşidinin artmasını, kirlilerinin de azalmasını istedi. Tanrı, Nûh'a, *gemine yedişer temiz, ikişer pis hayvandan birer çift al*. Nûh sordu: *Bu kadar hayvanı gemime nasıl toplayacağım?* Hâlbuki bu hayvanları toplayıp idare etmek için melekler atanmıştı. Melekler hayvanlara Nûh'un gemisine gitmelerini emretti ve onlar kendiliğinden gemiye geldiler. Bütün hayvanlar gemiye bindiğinde Tanrı geminin kapılarını kapadı ve kapıyı mühürledi. Gemiye bir inci asıldı ve gemideki tüm hayvanları tıpkı bir evdeki kandil veya güneş gibi aydınlattı.²³⁹

Rabbi Yehuda'ya göre gemide 330 bölüm vardı ve her bölüm 10 kubit²⁴⁰ (yaklaşık 5 m) genişliğindeydi. Bölümler koridorlar boyunca uzanıyordu. *Rabbi Nehemya*'ya göre gemide 900 bölüm vardı ve her biri de 6 kubit (3, 5 m) genişliğindeydi.²⁴¹ Geminin uzunluğu 300 kubitti.²⁴² Nûh'un gemisini bir ışık (zohar) aydınlattı. Bilginlerin bazılarına göre bu ışık gökteki güneş, ay gibi gök cisimlerinin ışığıdır. Kimilerine göre de ışık veren değerli bir taşın ışığıdır. *Rabbi Phinehas* bu konuda şöyle der:

Nûh on iki ay boyunca gemide güneş ve ay ışığından mahrum kaldı. Çünkü gökyüzü bulutluydu. Fakat onun elinde parlak bir taş vardı ve onu taşıyarak gemiyi aydınlatıyordu. Taş gece olunca kendiliğinden parlıyor, gündüz olunca

²³⁶ PRE (Pirê de Rabbi Eliezer), by. Gerald Friedlander, The Bloch Publishing Company, London, 1916, 26b.

²³⁷ Tora Bereşit, I, 41.

²³⁸ Tevrat'taki anlatıma göre hayvanlar da günaha bulaşmıştı. Bu nedenle günaha bulaşanlar pis, bulaşmayanlar temiz hayvan olarak nitelenmiştir. Bkz. Tora Bereşit, I, 38.

²³⁹ PRE, 26b.

²⁴⁰ Bu ölçü birimine göre 1 kubit=21 inç=53.34 cm dir. Bkz. Josephus, I, III/2 Dipnot 2.

²⁴¹ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXI: 11.

²⁴² 300 kubit=143. 55 m. Midrash Rabbah: Genesis I, 30/10.

sönüyordu. Nûh gece ve gündüzü bu şekilde ayırt edebiliyordu.²⁴³

Geminin penceresi için kullanılan İbranice *tsoar* kelimesi güneşin en tepede olduğu ve ışığın en güçlü olduğu öğle üzeri anlamındaki “tsaorayim” kelimesiyle bağlantılıdır. Bazı görüşlerde bu bir dam penceresiyken çoğunluğa göre Nûh’un tûfan’dan sonra açtığı penceredir. Bir diğer görüşte ise bu bir pencere olmayıp geminin içini aydınlatan ışık veren bir taştır.²⁴⁴

Tanrı Nûh’a *gofer/servi* ağacından sandık şeklinde bir gemi yapmasını söylemiştir. Geminin yapıldığı ağaç İbranice gofer, Yunanca servi kelimesiyle ifade edilir. Bu ağacın bir tür çam ağacı olabileceği de söylenmiştir. *Talmud*’a göre ise bu ağaç sedir ağacıdır. Ağaç için *Talmud*’da *mabliga* ya da *golmiş* kelimeleri kullanılmıştır. Bu kelimelerin sedir türü ve kare şeklinde kesilmiş kereste olarak da çevirisi yapılmıştır. Tûfan’ın geleceği Tanrı tarafından kendine bildirilen Nûh bu haberi her gittiği yerde insanlara anlatıp tövbe etmelerini isteyerek gûnahtan sakındırmaya çalışmıştır. Sözleri kesin ve açık olmasına karşın insanlar onunla alay etmişlerdir.²⁴⁵

Tevrat’ta gemi ya da *mavna* kelimesiyle ifade edilen, İbranicede *teva* kelimesi tam çevirisiyle sandık anlamına gelmektedir. Bu da Nûh’un gemisinin aslında gemi şeklinde olmadığı anlamına gelir. Geminin her tarafı bir maddeyle sıvanmıştı. Bu madde zift olarak geçse de katran veya asfalt olarak da çevrilmiştir.²⁴⁶

Gemide stoklanan bir senelik yiyeceğin bozulmayacağı, meyvelerin çürümeyeceği, Tanrı’nın Nûh ve ailesini hayatta bırakacağına dair söz anlamında kullanılmış İbranice *berit* kelimesi de Tevrat’ta yer almaktadır.²⁴⁷

Geminin ölçü birimi olarak kullanılan *ama* 48 cm’lik bir uzunluk ölçüsüdür. Buna göre gemi 144 m uzunluk, 24 m genişlik, 14,4 m yükseklik ölçülerine sahiptir. Hacmi 49.762 m³, üç katın her birinin alanı 3.456 m² dir. Başka bir görüşte ise *ama*’nın karşılığı 62 cm’dir. Bu hesaba göre de geminin boyutları; 186 m uzunluğunda, 31 m genişliğinde, 18,6 m yüksekliğinde olmalıdır. Hacmi 107.248 m³,

²⁴³ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXI: 11.

²⁴⁴ Tora, Bereşit, s. 41.

²⁴⁵ Harman, III, 225; Tora Bereşit, I, 41.

²⁴⁶ Tora Bereşit, I, 41.

²⁴⁷ Tora Bereşit, I, 41.

kat alanı da 5.766 m² dir.²⁴⁸

2.1.2.3. Tûfanın Meydana Gelişi

Tevrat'ın Yaratılış yedinci bölümünde tûfan olayının gelişim safhaları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Konuyla ilgili Tevrat metni şöyledir:

Rab, Nûh'a, "Bütün ailenle birlikte gemiye bin" dedi, "Çünkü bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum. Yeryüzünde soyları tükenmesin diye yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kirli sayılan hayvanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift al. Çünkü yedi gün sonra yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdıracağım. Yarattığım her canlıyı yeryüzünden silip atacağım." Nûh Rabb'in bütün buyruklarını yerine getirdi. Yeryüzünde tûfan koptuğunda Nûh 600 yaşındaydı. Nûh; oğulları, karısı, gelinleri tûfandan kurtulmak için hep birlikte gemiye bindiler. Tanrı'nın Nûh'a buyurduğu gibi temiz ve kirli sayılan her tür hayvan, kuş ve sürüngenden erkek ve dişi olmak üzere birer çift Nûh'a gelip gemiye bindiler. Yedi gün sonra tûfan koptu. Nûh 600 yaşındayken, o yılın ikinci ayının 17. günü enginlerin bütün kaynakları fışkırdı, göklerin kapakları açıldı. Yeryüzüne kırk gün, kırk gece yağmur yağdı. Nûh, oğulları Sâm, Hâm, Yâfes, Nûh'un karısıyla üç gelini tam o gün gemiye bindiler. Onlarla birlikte her tür hayvan -evcil hayvanların, sürüngenlerin, kuşların, uçan yaratıkların her türü- gemiye bindi. Soluk alan her tür canlı çifter çifter Nûh'un yanına gelip gemiye bindi. Gemiye giren hayvanlar Tanrı'nın Nûh'a buyurduğu gibi erkek ve dişiydi. Rab Nûh'un ardından kapıyı kapadı. Tûfan, kırk gün sürdü. Çoğalan sular gemiyi yerden kaldırdı. Sular yükseldi, çoğaldıkça çoğaldı, gemi suyun üzerinde yüzmeye başladı. Sular öyle yükseldi ki, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar su altında kaldı. Yükselen sular dağları 15 arşın aştı. Yeryüzünde yaşayan bütün canlılar yok oldu; kuşlar, evcil ve yabanıl hayvanlar, sürüngenler, insanlar, soluk alan bütün canlılar öldü. Rab insanlardan evcil hayvanlara, sürüngenlerden kuşlara dek bütün canlıları yok etti, yeryüzündeki her şey silinip gitti. Yalnız Nûh'la gemidekiler kaldı. Sular 150 gün boyunca

²⁴⁸ Tora Bereşit, I, 41.

yeryüzünü kapladı.²⁴⁹

Nûh içini ve dışını ziftle kaplayacağı gemiyi temiz sayılan her hayvan ve kuş türünden erkek ve dişi olarak yedi çift, temiz sayılmayan hayvan ve kuş türünden erkek ve dişi olmak üzere iki çift, yine her çeşit sürüngen türünden de erkek ve dişi olmak üzere iki çift canlıyı alacaktı ve her canlı için yiyecek, içecek ve tohum bulunduracaktı.²⁵⁰ Her hayvan türünden bir dişi ve bir erkek alması tûfan sonrası üremenin gerçekleşmesi içindi. Ayrıca kurban olarak sunulması için *koşer*²⁵¹ hayvanlardan yedişer çift alınmıştır. Tevrat'taki *cinslerine göre kuşlardan ve cinslerine göre sığırlardan, cinslerine göre toprakta sürünenden, her neviden ikişer olarak sağ kalmak için sana gelecekler*²⁵² ifadesinden anlaşıldığı gibi içgüdüsel olarak tüm hayvanlardan birer çift gemiye gelmiştir. Tanrı kurbanların insanların gayreti sonucu getirilmelerini istediği için Nûh kurban edeceği kalan altı çift temiz hayvanı kendi başına toparlamıştır.²⁵³ İnsanların ahlaksızlıkları hayvanlara da bulaşmış olduğu için neslin düşüşüne yol açan, cinsel sapkınlık günahına düşen hayvanlar gemiye kabul edilmemiştir. Çünkü tûfan öncesinde sapkınlık sadece insanlar arasında değil hayvanlar arasında da yayılmıştı.²⁵⁴ Zira hayvanlar kendi türlerinden eşlerini reddetmişlerdi. Aygır dişi eşekle, erkek eşek kısrakla, köpek dişi kurtla, yılan kaplumbağa ile çiftleşmişti. Tanrı kendi buyruğuna uymayanlar dışındaki bütün canlıları yok etmeye karar verdi. Belirli ebattaki gemiye fil gibi büyük hayvanlar da dâhil olmak üzere her cins hayvan ve bu hayvanların bir yıllık ihtiyaçlarının sığabilmesi bir mucize olarak değerlendirilmiştir. Tanrı çok küçük bir gemiye de bütün her şeyi sığdırabilirdi ancak, bu durum insanların mucizelerden olabildiğince az medet ummaları gerektiği mesajını vermektedir.²⁵⁵

Tora kurbanlarla ilgili tüm bölümlerde Rabbin merhamet niteliğini belirten *Adonay* ismini kullanır. Çünkü kurbanlar ölüm ve acıyı isteyen Tanrı'ya değil merhametli olan Tanrı'ya yöneliktir. Kurbanların amacı insanın Tanrı'ya yaklaşma ve kendini ona adama isteğidir. Bazı inançlarda kurbanın, intikam arayışındaki Doğa

²⁴⁹ Tekvin, 7: 1-24.

²⁵⁰ U.X.L. s. 753.

²⁵¹ Koşer: Temiz olan hayvanlar. Bkz. Tora Bereşit, I, 43.

²⁵² Tekvin, 6: 19-20.

²⁵³ Tora Bereşit, I, 45.

²⁵⁴ Tora Bereşit, I, 38.

²⁵⁵ Tora Bereşit, I, 40.

Tanrısı'nı yatıştırmak amacıyla yapıldığı belirtilir ancak bu, Tora'ya uygun bir bakış açısı değildir. İkişer tane hayvandan söz eden Yaratılış 6: 19'da Tanrı'nın yargı niteliğini belirten *E-lo-im* ismi kullanılmıştır. Koşer hayvanlar arasında ilk çiftler hariç diğerleri kurban amaçlıdır ve bu hayvanlar et yeme izninden sonra Nûh'un et ihtiyacını karşılayacaklardır. Gemide her cinsten en az iki adet vardır. Fakat kurban edilecekleri için temiz olan hayvanlardan yedişer çift bulunmaktadır.²⁵⁶

Midraş'larda²⁵⁷ belirtildiğine göre gemiye erzak olarak, incir ezmesi, türlü hayvanlar için yeşillikler ve tûfan sonrası ekim yapabilmek için tohum alınmıştır. Nûh söylenen her şeyi hiç bir detayı atlamadan yapmıştır.²⁵⁸ Tanrı'nın gazabını erteleme umuduyla çok yavaş çalışan Nûh gemiyi inşa etmek için elli iki yıl uğraşmıştır. Gemiye bizzat Tanrı tasarlamıştır. Üç güvertesi olan geminin uzunluğu üç yüz arşın, genişliği elli ve yüksekliği otuz arşındır. Her güvertede yüzlerce kabin bulunmaktadır. En alt güverteye vahşi ve evcil bütün hayvanlar, ortadakine bütün kuşlar ve en üstteki güverteye de sürünen hayvanlarla birlikte Nûh'un ailesi yerleştirilmiştir.²⁵⁹ Tüm canlılar Nûh'a gelmiş ve tûfandan onun sayesinde kurtulmuşlardır. Gemide tek bir cins canlının bile eksik olmaması bir mucizedir.²⁶⁰

Tûfan başlamadan önce Tanrı, Nûh'a gemiye gel diyerek son bir çağrıda bulunmuştur. *Midraş*'ın açıklamasına göre Nûh, Tanrı'ya tam olarak güvenmediği için sular ayak bileklerine kadar yükselmeden gemiye binmemiştir. Tevrat cümlesinde geçen *tûfanın sularından önce* ifadesi, Nûh'un şüphesinden dolayı eleştirilmesi olarak yorumlanmıştır. Bir ihtimal Nûh Tanrı'nın merhameti sayesinde insanlara acıyacağı ya da insanların son anda teşuva (tövbe) yapacaklarını düşünmüş olabilir.²⁶¹ Tora, *yeryüzü üzerinde yağmur kırk gün kırk gece sürecekti* ifadesini kullanmıştır çünkü yağış önce hafif olarak başlamıştır. Böylece insanlar son dakikaya kadar teşuva yapıp başlayan yağmuru bereket yağmuruna çevirebilme fırsatına sahip

²⁵⁶ Tora Bereşit, I, 43.

²⁵⁷ *Midraş*:(İbranice: מדרש), Yahudilik'te *Midraş* Tora'yı açıklayan yorum ağırlıklı eserlerdir. *Midraşlar Talmud*'da ismi geçen Rabbilerin Tora ve Tanah'ın bölümleri hakkında yaptığı akademik ve halk nezdindeki yorumları içerir. *Midraş* İslamî kültürde tefsir ile eşdeğerdir. Bkz. Aynur Yıldız, **Yahudi ve İslam Literatüründe Hz. Ya'kûb ve Seçilmişlik Kavramı: Karşılaştırmalı Bir Çalışma**, DEÜSBE, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2014, ss. 19- 20.

²⁵⁸ Tora Bereşit, I, 43.

²⁵⁹ U.X.L. s. 753.

²⁶⁰ Tora Bereşit, I, 44.

²⁶¹ Tora Bereşit, I, 42-43.

olabileceklerdir. Ancak bu yapılmayınca yağmur tûfana dönüşmüştür.²⁶² Tanrı merhameti sebebiyle yüz yirmi senelik teşuva süresi tanınmasına ek olarak; canlılar gemiye bindikten sonra yedi gün daha zaman vermiştir. Bir görüşe göre de Metuşelah ölmüş ve bu yedi gün ölümü takip eden yas günleri olduğu için, onun onuruna Tanrı tûfanı yedi gün ertelemiştir.²⁶³

Tanrı, göğün yedi tûfan kapısını ve yeryüzünün en derininden gelen yedi su kaynağının kapılarını açtı. Bütün bu tûfan kapılarından 40 gün ve 40 gece boyunca sular fışkırmaya başladı.²⁶⁴ O gün, Rab bütün dünyayı salladı, güneş karardı ve bütün dünya çok şiddetli bir şekilde sarsıldı. Şimşekler çaktı, gök gürledi ve dünyanın bütün direkleri yıkıldı. Tanrı işte böyle bir güç kullandı, çünkü insanoğlu yeryüzünde çok fazla kötülük yapmaya başlamıştı.²⁶⁵ Tûfan başlayınca yaklaşık 700 bin erkek ve kadın geminin önüne toplandı.²⁶⁶ Nûh gemiden bu insanlara bağırdı, *Hepiniz Tanrı'ya karşı büyük suçlar işlemediniz mi? Bu kötülükler sebebiyle Tanrı sizin yüzünüzden dünyayı yok edecek.*²⁶⁷ Onlar da biz Tanrı yoluna dönmeye hazırız, lütfen bizim için kapıyı aç da ölmeyelim dediler. Nûh, “ruhlarınızın kötülüğünü siz de biliyorsunuz. Rab’be dönmeyi dileyin”²⁶⁸ dedi.

Tûfan felaketi, Makedonyalıların takvimine göre Nûh 600 yaşında iken oldu, İbrani takvimine göre ise Heşvan ayının 17’sinde başladı.²⁶⁹ Tûfan Heşvan ve Kislev ayları arasında gerçekleşti. Aynı zamanda tûfanın; Tevet, Şevat, Adar, Nisan ve İyar aylarını kapsadığı da belirtilmiştir.²⁷⁰ Tora’ya göre tûfan ikinci ayda başlamıştır. Bununla ilgili iki türlü yorum vardır: Nisan ayı Mısır’dan çıkışın onuruna birinci ay olarak sayılmıştır. Bu şekilde kabul edilirse tûfan *İyar* ayında başlamış kabul edilir. Genel görüşe göre ise tûfan Mısır çıkışından çok önce gerçekleştiği için; birinci ay *Tişri*’den başladığından dolayı 17 Heşvan 1656 tarihinde gerçekleşmiş olur. Bu tarih MÖ. 2106 yılında 27 Ekim’e rastlamaktadır. Heşvan ayının 10’unda bütün hayvanlar gemiye binmiş ve 17’sinde de tûfan kopmuştur.²⁷¹

²⁶² Tora Bereşit, I, 42.

²⁶³ Tora Bereşit, I, 43.

²⁶⁴ Jubilees, V: 24-25.

²⁶⁵ Sefer Ha-Yashar, 6/11.

²⁶⁶ Sefer Ha-Yashar, 6/17.

²⁶⁷ Sefer Ha-Yashar, 6/19.

²⁶⁸ Sefer Ha-Yashar, 6/21-22.

²⁶⁹ Josephus, I, III: 3.

²⁷⁰ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXIII:7

²⁷¹ PRE, 26b.

Josephus'da tûfanın Âdem'den 2656 (başka bir ölçüme göre 1556 yıl) yıl sonra olduğu aktarılmıştır. *Lamek 777 yıl insanları yönettikten sonra yerini oğlu Nûh'a devretti. Lamek 182 yaşındayken Nûh doğmuştu. Nûh insanları 950 yıl yönetti. Tanrı işaret edip de yer ve gökten su boşalmaya başlayınca ve suyun yüksekliği yerden 15 kubit*²⁷² *yüksekliğe ulaşınca...*²⁷³ şeklinde ifadeler de yer alır. Bazı bilginlere göre tûfan sırasında Nûh'un 600 yaşında olması tûfan'ın tarihini kesin olarak vermez. Fakat bazıları da vereceği görüşündedir.²⁷⁴

Tevrat'a göre Nûh, eşi, oğulları ve gelinleri gemide ayrı ayrı yerlerde bulunmuşlardır. Tüm dünya sıkıntıda iken evlilik ilişkisinde bulunmak yasaktır.²⁷⁵ Nûh yolculuk boyunca da oğulları ve eşlerini birbirlerinden uzak tutmuştur. Çünkü yeryüzünün tekrar canlılarla doldurulmasına izin verilmemelidir. Bu yasak hayvanlar için de uygulanmıştır. Yasağa Hâm, köpek ve kuzgun uymamıştır. Hâm'ın eşi düşen melek Samhazai ile yaşadığı yasak aşktan çocuk dünyaya getireceği için Hâm eşini utançtan koruyabilmek ve Sâm ile Yâfes'in öğrenmesini engellemek maksadıyla onunla birlikte olmuştur. Tanrı Hâm'ın derisini siyaha çevirerek onu cezalandırmıştır. Köpek ve kuzgunu da buyruğa uymadıkları için cezalandırmıştır.²⁷⁶

Tûfan bütün dünyayı harap etmiştir: Önce tûfan gemiyi kaldırmış sonra şiddetlenince de gemi yönü belirsiz olarak sürüklenmiştir. Tevrat'ta tûfan için *meod* yani; fazla, çok kelimeleri ile *gevura* yani kuvvet kelimesi ve türevleri kullanılmıştır. Bu anlamlara göre de ağaçları sökecek, binaları yıkacak kadar ve olabilecek en yüksek şiddetle tûfan gerçekleşmiştir. Sular öyle çok yükselmiştir ki, o gün en yüksek dağ olan Ararat Dağı'ndan bile 15 ama yani, 7,2 m- 9,3 m yükseğe çıkmıştır. Rabbi Yehuda'ya göre de sel suları en yüksek dağın zirvesinin 15 kubit üzerideydi. Bazı rivâyetlere göre geminin yüzdüğü deniz o döneme göre okyanus adı verilen Akdeniz'dir.²⁷⁷ *Tora*'da bugünkü Ararat'dan daha yüksek dağların tûfan sonucu meydana gelen yer kabuğu değişimleri sonucu ortaya çıktığı belirtilmiştir. İkinci bir fikre göre de güçlü akıntılar sebebiyle oluşan dalgalar, suları bu yüksekliğe çıkarmış,

²⁷² Josephus, I, III/2 Dipnot 2'de belirtildiğine göre 1 kubit=21 inç=53.34 cm olduğuna göre 15 kubit=800. 1 cm'dir. Tabi burada yerden yüksekliği derken en yüksek dağın zirvesinden yaklaşık 8 m yükseklikte olmalıdır ki sular çekildiğinde bir dağın zirvesine oturabilsin.

²⁷³ Josephus, I, III: 3, 4, 5.

²⁷⁴ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXII: 6.

²⁷⁵ Tora Bereşit, I, 43.

²⁷⁶ Graves, ss. 166-167.

²⁷⁷ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXII: 11.

tûfanın azgın sularından kaçmak için en yüksek dağlara tırmananlar kurtulamamışlardır. Tûfanla yer kabuğunda meydana gelen yüksek ısı ve jeolojik karmaşa, yeryüzü katmanlarının alt üst olmasına sebep olmuş canlı kalıntıları çok derinlere gömülmüştür. Bu sebeple yer kabuğu ve fosillerin yaşlarını belirlemek için yapılan çalışmalar sağlam sonuçlar vermeyecektir.²⁷⁸

2.1.2.4. Yağmurun Dinmesi

Tevrat, Yaratılış 8. bölümde de tûfanın dinmesi ve tûfan sonrası durum anlatılmaktadır. Bu bölüm aşağıdaki gibidir:

Sonra Tanrı, Nûh'u ve gemideki evcil ve yabanıl hayvanları anımsadı. Yeryüzünde bir rüzgâr estirdi, sular alçalmaya başladı. Enginlerin kaynakları, göklerin kapakları kapandı. Yağmur dindi. Sular yeryüzünden çekilmeye başladı. 150 gün geçtikten sonra sular azaldı. Gemi yedinci ayın 17. günü Ararat Dağları'na oturdu. Sular onuncu aya kadar sürekli azaldı. Onuncu ayın birinde dağların doruğu göründü. Kırk gün sonra Nûh yapmış olduğu geminin penceresini açtı. Kuzgunu dışarı gönderdi. Kuzgun sular kuruyuncaya kadar dönmedi, uçup durdu. Bunun üzerine Nûh suların yeryüzünden çekilip çekilmediğini anlamak için güvercini gönderdi. Güvercin, konacak bir yer bulamadı, çünkü her yer suyla kaplıydı. Gemiye, Nûh'un yanına döndü. Nûh uzanıp güvercini tuttu ve gemiye, yanına aldı. Yedi gün daha bekledi, sonra güvercini yine dışarı saldı. Güvercin gagasında yeni kopmuş bir zeytin yaprağıyla akşamleyin geri döndü. O zaman Nûh suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı. Yedi gün daha bekledikten sonra güvercini yine gönderdi. Bu kez güvercin geri dönmedi. Nûh 601 yaşındayken, birinci ayın birinde yeryüzündeki sular kurudu. Nûh, geminin üstündeki kapağı kaldırıncaya toprağın kurumuş olduğunu gördü. İkinci ayın 27. günü toprak tümüyle kurumuştü. Tanrı Nûh'a, karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık dedi. Kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar. Üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar. Nûh; karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıktı. Bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar, yeryüzünde yaşayan her tür canlı da gemiyi terk etti. Nûh Rabb'e bir mizbeah

²⁷⁸ Tora Bereşit, I, 47.

(sunak) inşa etti. Orada bütün temiz sayılan hayvanlarla kuşlardan yakmalık kurbanlar (kurbanlar) sundu. Güzel kokudan hoşnut olan Rab şöyle dedi: İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim. Çünkü insanın yüreğindeki eğilimler çocukluğundan beri kötüdür. Şimdi yaptığım gibi bütün canlıları bir daha yok etmeyeceğim. Yeryüzü var oldukça, ekin ekmek, biçmek, sıcak, soğuk, yaz, kış, gece, gündüz hep var olacaktır.²⁷⁹

Tevrat metninden anlaşıldığı gibi Tanrı'nın merhameti tekrar ağır basmış ve sular çekilmeye başlamıştır. Sular çekilince yeryüzü Nûh'un yerleşip normal hayatını yaşayabileceği bir yer halini alacaktır. Tanrı'nın Nûh'u ve gemidekileri hatırlaması Tora'nın başka bölümlerinde de olduğu gibi insanlara özgü bir dille konuşulup olayların anlaşılabilirliğini kolaylaştırmasını sağlayan bir ifadedir. Tanrı bilgeliği ile yarattıklarının bulunduğu kötü duruma aldırmamaya karar vermiş ve onlara merhamet göstermeyi uygun bulmuştur. Hatırlanılan konu gemiye girmesine izin verilen hayvanların baştan beri yoldan sapmamış olanlar olduklarıdır. Bu hayvanlar gemide bulundukları süre içinde de çiftleşmekten sakınmışlardır. Ayrıca dünyanın aynı cins hayvanlarla devam etmesi gerektiğine dair planını da hatırlamıştır.²⁸⁰ Tûfan sırasında helâk olan hayvanlardan bahsedilirken Tevrat'ta sadece kara hayvanları söylenmiştir. Örneğin balıklar insanların günahlarına katılmadığı için Tanrı balıkları hayatta bırakmıştır.²⁸¹ Nûh ve gemi halkı gemide on iki ay kalmış ve bu süre içerisinde yeterli bir şekilde beslenip hayatta kalmışlardır.²⁸² Bütün hayvanlar on iki ay boyunca gemide kalmış ve Nûh artık dışarı çıkabilmeleri için Rabbe yalvarmıştır.²⁸³ Bazı bilginlere göre Nûh gemiye binen hayvanların ve insanların erkek ve dişilerini birbirinden ayırmıştır. Erkekler geminin bir tarafına dişiler de bir tarafına geçmiştir. Gemiden çıktıkları zaman erkekler dişileriyle bir araya gelmiş ve Tanrı onları kutsamıştır. Onlar da yeryüzünde çoğalıp dağılmışlardır.²⁸⁴

Tûfan başladığında yeryüzünün temelleri sarsılıp sallanmış, güneş kararıp şimşekler çakmış, yıldırımlar gürlemiştir. Daha önceden hiç duyulmamış bir ses dağlardan ovalardan kulakları sağır edercesine yankılanıp durmuştur. Tanrı bu

²⁷⁹ Tekvin, 8: 1-22.

²⁸⁰ Tora Bereşit, I, 47-48.

²⁸¹ Tora Bereşit, I, 47.

²⁸² Midrash Rabbah: Genesis I, 30/8.

²⁸³ PRE, 26b.

²⁸⁴ PRE, 26b.

şekilde günahkârları yola getirmeyi ve tövbe etmelerini sağlamayı denemiş ama işe yaramamıştır. Ahlaksızlığı cezalandırmak için ateş yerine su seçilmiştir. Tanrı cennetin bent kapaklarını iki pleiadeleri²⁸⁵ yerinden oynatarak açmıştır. Bu şekilde yukarıdaki sular ile aşağıdaki sular; Tanrı'nın yaratılış zamanında ayırdığı tehomun²⁸⁶ eril ve dişil elementleri tekrar birleşip dünyanın her tarafını yerle bir etmiştir. Sular her tarafı kaplamıştır. Tûfandan yüz elli gün sonra Tanrı cennetin bent kapaklarını büyük ayı takımyıldızından ödünç aldığı iki yıldızla kapamıştır. Tanrı tehomun sularını durdurup yeryüzüne rüzgâr göndermiştir.²⁸⁷ Rüzgâr her yöndeki su kaynaklarını mühürleyerek tûfan sularının çekilmesine neden olmuştur. *I Sivan* tarihinde, yani, tûfanın yedinci ayında, yağmurun durduğu *Kislev*'den 150 gün sonra sular çekilmeye başlar, suların kabarması durmuş, sonra da sular azalmaya başlamıştır. 17 *Sivan*'da ise, gemi Ararat Dağı'na oturmuştur. Bu tarih 23 Mayıs'a denk gelmektedir. Yağmurun başlamasından, dağların zirvelerinin tekrar gözükmeye kadar geçen süre on aydır. Bundan 40 gün sonra ise Nûh gemiden çıkarak yeryüzünde hayatını kurabileceği zamanı ayarlamak için geminin dam penceresini açmıştır.²⁸⁸

Geminin durduğu yer olan Ararat'ın Ermenistan'a yakın bir dağ olup Türkiye'nin doğusundaki Ağrı Dağı olduğu görüşü yaygındır.²⁸⁹ Bazı kaynaklarda bu dağ Kardû ya da Kardunya olarak da geçer. Kaldeli Berossus geminin bir bölümünün Cordyne dağlarında bulunduğu ve insanların uğur getirir düşüncesiyle geminin parçalarını aldıklarını belirtmiştir. Bunun dışında geminin Minyas yakınlarında bulunan Baris olarak bilinen bir dağda bulunduğu da ifade edilmiştir.²⁹⁰ *Jubilees*'de *gemi gitti Lûbâr'ın*²⁹¹/*Ararat'ın zirvesine oturdu* ifadesi yer alır.²⁹² Aynı ifade *Sefer Ha-Yashar*'da sular çekilince gemi Ararat Dağı'nın üzerine oturdu şeklinde

²⁸⁵ Ülker takımyıldızı; zaman bölünmesinde ve mitolojide önemli olan yıldız kümesi. Bkz. Roux, s. 135.

²⁸⁶ Tekvin 1: 2'de "engin" olarak çevrilen İbranice "tehom" (תְּהוֹם) Yaratılışın ilksel sularından büyük derinliği ifade eder. Bkz. Tora, Bereşit, I, 2-3.

²⁸⁷ Graves, s. 167.

²⁸⁸ Tora Bereşit, I, 46.

²⁸⁹ Besalel, III, s. 447.

²⁹⁰ Frazer, s. 110; Tora Bereşit, I, 49.

²⁹¹ *Jubilees*'in 28. Dipnotundan aktarım: Lûbâr kelimesindeki Lu hecesi, çivi yazılı tabletlerde Lulu'ya işaretir. Lulu, Urartu adı verilen ülkenin adıdır. Dipnotta Urartu'nun bugünkü Kürdistan ve Ermenistan sınırları içerisinde olduğu belirtilmektedir. Burada dikkat çeken nokta ise Türkiye'nin varlığından söz edilmezken var olmayan bugünkü bir Kürdistan'dan bahsedilmesidir. Bunun da tamamen onların siyasi bakışından kaynaklandığı açıktır.

²⁹² *Jubilees*, V: 28.

aktarılmıştır.²⁹³ Geminin kapıları açıldı ve vahşi hayvanlar, çiftlik hayvanları, kuşlar ve hareket eden her şey gemiden dışarı çıktı.²⁹⁴ İkinci ayın 27'sinde toprak kurudu. Fakat Nûh ve oğulları Tanrı emredene kadar gemiden dışarı çıkmadılar.²⁹⁵ Yeryüzü kurumuştur ancak, belli bir süre üzerinde yürünebilecek sertliğe kavuşmamıştır. Bu nedenle Nûh gemiden çıkmak için Tanrı'nın emrini beklemiştir.²⁹⁶

Tora'daki aktarıma göre; sular çekildiğinde gemi Ermenistan'daki bir dağın zirvesine oturmuştur. Nûh geminin karaya oturduğunu anlayınca kapıyı açmış ve birkaç boş arazi görmüştür. Tûfan'dan sonra dağların zirveleri *1 Tamuz* veya *1 Av* tarihine denk gelen onuncu ayda görünmüştür.²⁹⁷ Nûh sükûnet içerisinde umutlu bekleyişini sürdürmüştür. Birkaç gün sonra toprak aramak amacıyla bir kuzgunu göndermiş, fakat kuzgun geri dönmemiştir. Yedi gün sonra bir güvercin göndermiş ve güvercin ayağında çamur ve ağzında da zeytin dalıyla geri dönmüştür.²⁹⁸ Tora'daki aktarıma göre de Nûh, ilk olarak havadaki nem oranını ölçmek için kuzgunu gemiden dışarıya göndermiştir. Kuzgun havadaki neme dayanamamış ve ağzına herhangi bir şey olmadan geri dönmüştür. Kuzgun insan ve hayvan leşi yediği halde ağzında bir miktar leşle gelmemiştir. Kuzgunun dönüşü herhangi bir bitkinin henüz büyümemiş olduğunu göstermektedir. Nûh kuzgundan yedi gün sonra güvercini göndermiştir. Güvercin, dağ tepeleri görülebilir durumda olsa da bunlar konacak yer teşkil etmediğinden geri dönmüştür. Nûh elini uzatıp onu gemiye alır. Güvercinin gemiye dönmesi Tanrı'nın Nûh'a verdiği cevap olarak düşünülmüştür. Güvercinin ağzında getirdiği zeytin yaprağı, *yemeğim ölümlü insana bağımlı olacağına acı olsun Tanrı'nın elinden olsun* manasında algılanmıştır. Güvercin bir yıl Nûh'a bağlı beslendiği için Nûh'un merhametine bağımlı kalmıştır. Özgürken yenen en acı yiyeceğin bile kölelikte yenen en lezzetli yiyecekten daha iyi olduğunu gösterir ki, normal şartlarda yemeyeceği acı bir zeytin yaprağı bulmuş ve onu Nûh'a getirmiştir.²⁹⁹ Yedi gün daha geçtikten sonra gemideki hayvanlar, Nûh ve ailesi dışarı çıkmışlardır. Nûh dışarı çıktığında Tanrı'ya takdime sunmuştur.³⁰⁰

²⁹³ Sefer Ha-Yashar, 6/35.

²⁹⁴ Jubilees, V: 32.

²⁹⁵ Sefer Ha-Yashar, 6/39.

²⁹⁶ Tora Bereşit, I, 48.

²⁹⁷ Tora Bereşit, I, 49.

²⁹⁸ Josephus, I, III, 5.

²⁹⁹ Tora Bereşit, I, 48-49.

³⁰⁰ Tekvin, 8: 18-20.

Tarihçi Berossus'un verdiği bilgilere göre Ararat Dağı'nda geminin parçalarına rastlanmıştır. İnsanlar katran parçaları ve gemi artıklarını götürmüşlerdir. Nûh tûfanla oluşan yıkımın yeniden gerçekleşmesinden korktuğu için Tanrı'ya yakmalık sunular sunmuştur.³⁰¹

Yeryüzünün suları İbrani takvimine göre Roş Aşana'da, (yılbaşı) 601. Yılda, 1 Tişri 1657- 2 Eylül MÖ. 2104 tarihinde çekilmiştir. 27 Heşvan/27 Ekim'de yeryüzü kurumuştur. Bu da dünyanın 365 gün canlı barındırmadığı anlamına gelir.³⁰²

Midrash Rabbah'da geçen bir aktarıma göre gemiden inmeden önce Tanrı, Nûh'a şöyle seslenmiştir: *Bugünü hatırla. İlerde buna dünyanın ihtiyacı olacak. Nûh "ne zaman" diye sordu. Tanrı: Sular dünyadan çekildiği zaman. Rabbi Yehuda*'ya göre kuzgun, Bashan ülkesinde adına Arbo verilen bir şehre işarettir (Bu bölgede çok fazla kuzgun yetiştiği ve o halkı küçümsemek için söylenmiş bir söz olabilir). Güvercinin getirdiği zeytin dalı, Zeytin Dağı'nı simgelemektedir. Çünkü Zeytin Dağı tûfanın hiç vurmadığı İsrail topraklarını (Eretz Yisrael) simgelemektedir. Hatta Rabbi Birai'ye göre güvercin için Eden Bahçesi'nin kapısı açılmış ve zeytin dalını oradan alıp gelmiştir.³⁰³

Tanrı Nûh'u gemiden çıkıp dünyayı yeniden kurmaya çağırırken doğayı yaratan ve koruyan olarak *E-lo-im* ismini kullanır. Çünkü tam bir yıl boyunca cansız kalan dünyayı canlandıracak olanın yine kendisi olacağını vurgulamaktadır. Tûfan sonrası Tanrı yeryüzü üzerinde canlıların üreyerek çoğalmalarını istemiştir. Gemide ise dişi ve erkek bütün canlılara cinsel ilişkinin yasak edildiği bunun tam tersi bir durum söz konusu olmuştur. Nûh, tûfan sonrasında evlilik hayatından çekilmiştir çünkü yine lanetlenecek çocukların babası olmak istememiştir. Bunun üzerine Tanrı dünyaya tekrar tûfan getirmeyeceğine dair yemin edince ikna olmuştur.³⁰⁴

Nûh gemiden indikten sonra, Tanrı kendisini tûfan sularından kurtardığı ve geminin hapsinden çıkardığı için kurban getirmesi gerektiğini düşünür. Tanrı'nın tûfan öncesi gemiye temiz hayvanlardan yedişer çift getirmesini istemesinin sebebinin, istediği takdirde Tanrı önünde kurban yapması olduğunu anlamıştır. Nûh kurbanın tamamı yakıldığı zaman yükseldiği için yakılan kurbanlar yapmıştır.

³⁰¹ Josephus, I, III, 5, 6, 7.

³⁰² Tora Bereşit, I, 48.

³⁰³ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXIII: 5, 6.

³⁰⁴ Tora Bereşit, I, 51.

Tevrat'taki *Tanrı güzel kokuyu kokladı* ifadesi Tanrı'nın kurbandan hoşnut kaldığı anlamına gelir. Burada kullanılan *güzel koku* anlamına gelen İbranice *nihoah* kelimesinin, Nûh ismiyle ilişkili olduğunu daha önce belirtmiştik. Tanrı Nûh'un kurbanını kabul etmiş ve bundan sonra dünyanın tümünü yok edecek başka bir tûfan getirmemeye kesin karar vermiştir. Bundan böyle insanlık sadece, günah sebebiyle silip süpürülmeyecektir. Gerektiğinde Tanrı daha az şiddetli başka yollarla insanları cezalandıracaktır. Bu durumla ilgili olarak Tevrat'ta *Tanrı kendine dedi*³⁰⁵ ifadesi yer alır. Bu da durumu Nûh'un bilmediği anlamına gelir.³⁰⁶

Nûh'un Rabbe sunduğu takdimeyle ilgili başka bir rivâyet de şöyledir: Üçüncü ayın Yeniay dönümünde Nûh gemiden çıktı ve geminin karaya oturduğu dağın üzerinde bir sunak inşa etti.³⁰⁷ Nûh, Habil ve Kabil'in ilk sunaklarını sunduğu yerde Tanrı'ya yakmalık sunu gönderdi.³⁰⁸ Ve o dünyanın kefareti sunmak için bir oğlak (a kid)³⁰⁹ aldı ve onun kanı vasıtasıyla toprağın bütün günahlarının kefareti ödedi. Çünkü toprağın bu günahı sebebiyle her şey yok olmuş ve gemi sayesinde sadece Nûh kurtulmuştu. Kurbanın iç yağını sunağa koydu. Sonra bir öküz, bir keçi, bir koyun ve çocukları, tuzu, bir üveyik/bıldırcın kuşu, bir güvercin yavrusu aldı ve sunağın ateşini yaktı. Bu sununun üzerinde yağ döktü, şarap serpti ve kurbanın buhurunu her şeyin üzerine tûtsüledi. Tanrı kurbanın bu güzel kokusunu aldı ve Nûh'la ahit yaptı.³¹⁰ Tanrı bu ahitle dünya var oldukça mevsimlerin doğal döngüsünün durmayacağına dair garanti vermiştir. Tûfan sırasında bu döngünün askıya alındığını Tevrat'ın Yaratılış 8: 21-22. cümlelerinden anlamaktayız.³¹¹

Tûfanla yeryüzünde Nûh ve ailesi dışında herkes yok olmuştur. Sadece Bashan kralı *Og* geminin güvertesindeki bir parça oduna tutunarak hayatta kalmıştır. O, Nûh ve oğullarına ölene kadar kendilerine hizmet edeceğine dair söz vermiştir. Nûh da gemide bir delik açarak hergün bu delikten *Og*'a yemek vermiştir.

³⁰⁵ Tekvin, 8: 21.

³⁰⁶ Tora Bereşit, I, 50.

³⁰⁷ Jubilees, VI: 1

³⁰⁸ PRE, 26b.

³⁰⁹ Metinde “a kid” şeklinde verilen ifade hem kuzu/oğlak hem de bebek anlamına gelmektedir. Fakat aynı metnin 7: 3'te verilen Nûh'un başka bir sunağında “a kid of the goats” yani bir keçi yavrusu/oğlu şeklinde geçmektedir. Bu bakımdan ilk metinde verilen “a kid” ifadesini oğlak şeklinde anlamak mümkündür.

³¹⁰ Jubilees, VI: 2, 3, 4.

³¹¹ Tora Bereşit, I, 50, 53.

Belirtildiğine göre Nefillerden geriye kalan tek kişi Bashan kralı Og’dur.³¹² Bashan Kralı Og’u gemideki hayvanlar görmüş ancak ondan kaçmışlardır. Böylece de Og ölümden kurtulmuştur. Bu sebeple de insanoğlu yaşadığı sürece hayvanlar insandan kaçmıştır.³¹³

Tûfan, İsrail toprakları hariç dünyanın her yerini tahrip etmiştir. Sel suları İsrail topraklarını istila edememiştir. Bu durum *Tanah*’ta şöyle ifade edilir: *İnsanoğlu Ülkeye de ki: Sen öfke günü temizlenmemiş, üzerine yağmur yağmamış bir ülkesin.*³¹⁴ Nûh bir kara parçası bulması için önce kuzgunu gönderdiğinde bir dağın zirvesinde insan parçaları ve yiyecek bulan kuzgun oraya yuva kurmuş ve geri dönmemiştir.³¹⁵ Burada kuzgunun gittiği ve yaşam izi gördüğü yer olarak tûfandan etkilenmediği düşünülen İsrail topraklarının kastedildiği açıktır.

2.1.2.5. Nûh’la Ahit

Yahudilik’te merkezi önemi olan Tanrı ile ilişkiyi ifade eden ahit kavramı Nûh ile de ilişkilendirilir. Ahit, Tanrı’nın insana hitabı, insanın da bu hitaba icabet etmesidir. Nûh’la ahit Yahudiliğin dışa açık boyutunu temsil eder çünkü daha sonraki İbrâhîm ve İsrailoğulları ile devam eden ahitlerden farklı olarak bütün canlıları ve tüm insanlığı muhatap almıştır. İbrâhîm ve ondan sonra yapılan ahitler sadece İbrânîleri muhatap alırken Nûh’la yapılan ahit yaratıcı ile yaratılan arasında evrensel bir ilişkiyi temsil etmektedir.³¹⁶ Tanrı, Âdem’i yaratılışın altıncı gününde kendi suretinde yaratmış ve ona hitapta bulunup bir takım hükümler vermiştir. Daha sonra insanlar ahde itaat etmeyince tanrı ahitleşmek için Nûh ve ailesini (dürüstlerden oldukları için) alıkoyup yeryüzünün geri kalan canlılarını yok etmiştir.³¹⁷ Tanrı tûfan sonrası Nûh’un sunduğu yakmalık takdimelerden hoşnut olmuş ve bir daha canlıları yok etmeyeceğine dair Nûh ve oğullarıyla ahitleşmiştir. Tanrı bir daha tûfan göndermeyeceğini vaat etmiş ve ahdin sembolü olarak *yayını/gökkuşağını* belirlemiş ahdin bütün canlılarla kuşaklar boyu sonsuza kadar

³¹² PRE, 26b, Tora, Bereşit, I, 47. Midrash Rabbah: Genesis I, XXXIV: 12.

³¹³ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXIV: 12.

³¹⁴ Hezekiel, 22: 24

³¹⁵ PRE, 26b.

³¹⁶ Eldar Hasanov, **Nûh Kanunları ve Nûhîlik**, İSAM, 1. Basım, İstanbul, 2015, s. 59.

³¹⁷ Hasanov, Nûhîlik, ss. 57-58.

süreceğini vaat etmiştir. Ahitler iki tarafın karşılıklı münasebetiyle gerçekleştiği halde Nûh'un ahidinde bu özellik yoktur. Nûh Tanrı'nın gözünde lütuf bulduğu için Tanrı onu kurtarmış ve sonsuza kadar onunla ahitleşmiştir.³¹⁸

Kabbalist yorumlayışa göre Hezekiel 1: 28'de gökkuşağı "Tanrı'nın çevresini saran parlaklık" olarak geçtiği için Nûh'la yapılan ahidin simgesinin gökkuşağı olması Nûh'un dürüstlüğüne bir sonucudur.³¹⁹

Rabbinik kaynaklarda Nûh'la ahit konusunda ahidin içeriğini teşkil eden hükümlerin daha önce Âdem'e verildiğini sadece sonuncu hükmün ilk olarak Nûh'a verildiğini savunurlar. Bu kurallar da "Nûhoğullarının yedi hükmü" olarak adlandırılmıştır. Bu ahit sınırlı ve ara bir ahit türü olarak görülmüştür.³²⁰

Nûh'un çocuklarına 7 şey yasaklanmıştır: Putperestlik, enest ilişki, cinâyet, Tanrı adına küfretmek (dine küfretmek), yaşayan bir canlının etini koparmak/kanını akıtmak ve bütün bunlar için gerekli yasaklar yapma emri.³²¹

Tûfan sonrası Tanrı ahdi hatırlatan bir işaret belirlemiştir:

Tanrı dedi: Sonsuza kadar her nesil için, benimle sizin aranızda ve sizinle birlikte tüm canlı türleri arasına verdiğim işaret şudur: Gökkuşağımı bulut içine yerleştirdim ve o benimle yeryüzü arasındaki antlaşmanın bir işareti olacaktır. Yeryüzüne bulutlar getireceğim zaman gökkuşağı bulutlar arasında görülecek. O zaman sizinle ve her vücuttaki canlı türüyle olan antlaşmamı hatırlayacağım. Ve su bir daha hiçbir zaman tüm vücutları yok etmek için tûfana dönüşmeyecek. Gökkuşağı bulutların arasında olacak ve ben onu görerek Tanrı ile yeryüzünde bulunan her vücuttaki tüm canlı türleri arasındaki ebedi antlaşmayı hatırlayacağım.³²²

Tûfan felaketinin bitiminden sonra Tanrı, Nûh'a yeryüzünü bir daha tûfanla mahvetmeyeceğine dair söz vermiştir. Tanrı'nın Nûh ve oğullarıyla yaptığı antlaşmanın işareti ise gökkuşağıdır. Yani sonsuza kadar her yağmurdan sonra

³¹⁸ Eldar Hasanov, "Yahudi Kaynaklarında Hz. Nûh'la Ahit", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. ss. 163-165.

³¹⁹ Hasanov, s. 167.

³²⁰ Hasanov, s. 166.

³²¹ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXIII: 8; Nimet Erenler Güllökü, **İnsanlığın Apocrypha'sı, Tora ve Tevrat'a Dair Bir Ta'likat**, Cbn Kitap Cafe Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2012, ss. 48-49.

³²² Tekvin, 9: 12-16.

beliren gökkuşağı Tanrı'nın insanları bir daha kesinlikle tûfan ile yok etmeyeceğinin garantisi olacaktır.³²³ Potansiyel olarak başka bir tûfanın belirtisi olabilecek bir yağmur fırtınasından sonra gökkuşağının gözükmesi bu antlaşmanın garantisi olacaktır. Tanrı doğada mevcut olan öğeleri, antlaşmasını hatırlatacak olan birer araç olarak kullanmaktadır.³²⁴ Tora'da yapılan yorumda Tanrı'nın tüm dünyaya tûfan getirmeme konusunda verdiği sözün daha sonra gerçekleşen bir olay olan Mısır ordusunun Kızıldeniz'de boğulmasına engel olmadığı çünkü Tanrı'nın sözünün böyle bir durumla alakalı olmayıp tüm dünyayı kapsayacak bir tûfanın olmamasıyla ilgili olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle insanlar gökkuşağını gördükleri zaman tûfanı hatırlamalı ve kendilerini düzeltip günahattan dönerek teşuva yapmalıdır.³²⁵

Daha sonra İbrâhîm'le yapılan *sünnet sözleşmesi* ve *Şabat (Sabbath)* da Tanrı'yla sözleşmenin devamında ki işaretler olarak Yahudilik'te yerini almıştır. Şabat, tıpkı sünnet gibi, Hezekiel 20: 12'de bahsedildiği üzere Tanrı ile halkı arasında bir işarettir. Adı geçen pasajda: *Kendilerini kutsal kılanın ben RAB olduğumu anlasınlar diye aramızda bir belirti olarak Şabat günlerimi de onlara verdim* demektedir. Şabat, yaratılışın yedinci günüdür. Bu günde tanrı fiziksel yaratma işini bırakmış olmasına rağmen her Şabat günü tekrar ortaya çıkan manevi yaratma eylemini bırakmamıştır.³²⁶

Tanrı, Nûh'u ve oğullarını kutsayarak; verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun demiştir. Yerdeki hayvanların, gökteki kuşların tümü sizden korkup ürkecek. Yeryüzündeki bütün canlılar, denizdeki bütün balıklar sizin yönetiminize verilmiştir. Bütün canlılar size yiyecek olacak. Yeşil bitkiler gibi, hepsini size veriyorum. Yalnız kanlı et yemeyeceksiniz, çünkü kan canı içerir.³²⁷

³²³ Tora Bereşit, I, 55; Besalel, III, s. 447.

³²⁴ Tora Bereşit, I, 55.

³²⁵ Tora Bereşit, I, 54, 55.

³²⁶ Hooke, s. 65; Tora Bereşit, I, 12-13.

³²⁷ Tekvin, 9: 1-4.

Tevrat'taki bu ifadelerle göre tûfandan sonra Tanrı Nûh ve ailesini kutsayarak onlara üreyin, verimli olun ve çoğalın diyerek onlara *beraha*³²⁸ vermiştir. Bütün hayvanlara, kuşlara ve sürüngenlere hükmedip onların etlerini yemelerine *hayvanın ruhu kanındadır* diyerek canlının kanının akıtılması koşuluyla izin vermiştir. Nûh gemideyken hayvanları çeşitli zorluklara rağmen beslemiş ve tûfandan önce sadece bitkilerin yenmesi izni varken et yeme hakkını elde etmiştir.³²⁹

2.1.2.6. Nûh'un Sarhoşluğu

Tûfan sonrası yeryüzünde ilk üzüm bağıını kuran ve üzümünden de şarap yapan Nûh'tur. Nûh'un şaraba karşı arzusu çok büyüktür. *Tora*'ya göre Nûh şarabı çok fazla arzu ettiği için birçok bitki arasından önceliği bağı vermiş ve böylece kendini alçaltmıştır.³³⁰ Bir gün Nûh şarap içip sarhoş olunca çadırının içinde çırlıçıplak uzanır. Ken'an'ın babası olan Hâm babasının çadırda çıplak olduğunu görünce dışarı çıkıp gördüklerini hemen Sâm'a ve Yâfes'e anlatır. *Jubile*'de bu durum şöyle aktarılmıştır: Nûh tanrıya sunak icra ettikten sonra yaptığı şarabı oğullarıyla birlikte zevkle içer. Çadırının üstü açık olduğundan Hâm, babası Nûh'un vaziyetini görür ve gidip diğer iki kardeşine söyler.³³¹ Sâm ve Yâfes omuzlarına aldıkları bir giysiyle çadırın içine geri geri gidip çıplak babalarının üzerini örterler. Babalarını görmemek için yüzlerini diğer tarafa çevirirler. Nûh sarhoşluktan ayıldıktan sonra Hâm'ın yaptığı davranışı anlar ve ona lanet eder. Nûh: Tanrı Yâfes'e bolluk versin, Sâm'ın çadırlarında yaşasın. Ken'an her ikisine de kul olsun demiştir.³³² Burada Hâm'ın yaptığı bir davranıştan Ken'an'ın lanetlenmesi durumu hususunda Tanrı'nın Nûh'u ve oğullarını mübarek kıldığı için lanetin tutmayacağı bu nedenle de Nûh'un torununu lanetlediği; Ken'an'ın olayla yakından ilgili olup kışkırtıcılığından dolayı lanetlendiği ve de Tevrat'taki cümlede Ken'an'ın değil babasının lanetlendiği şeklinde çeviri yapılabileceği açıklaması yapılmıştır.³³³

³²⁸ İlahî Kutsama anlamındaki *beraha*, Tanrı'nın ve ilahî güçlerin dualarını içeren bir eylem olarak görülmüş ve peygamber gibi kutsal kişilikler de kutsamanın kaynağı kabul edilmişlerdir. Bkz. Yıldız, ss. 98-99.

³²⁹ *Tora Bereşit*, I, 53.

³³⁰ *Tora Bereşit*, I, 57.

³³¹ *Jubilees*, VII. 6, 7.

³³² *Graves-Patai*, s. 175.

³³³ *Tora Bereşit*, I, 56.

Nûh toprak adamı olmaya başladı ve bir bağ dikti. (Yaptığı) şaraptan içti ve sarhoş oldu. Çadırın içinde soyundu. Ken'an'ın babası Ham, babasının çıplaklığını gördü ve dışarıda iki kardeşine anlattı. Şem, Yefet ile bir giysi aldı ve ikisi, onu omuzlarına yerleştirdiler. Geri geri gittiler ve babalarının çıplaklığını örttüler. Yüzleri aksi yöne dönüktü ve babasının çıplaklığını görmediler. Nûh şarabın uyuşukluğundan ayıldı ve en küçük oğlunun kendisine yaptığı şeyi anladı. “Ken'an lanetlidir!” dedi. “Kendi kardeşlerine köleler kölesi olsun!” Nûh sonra Şem'in Tanrısı Aşem mübarektir. Ken'an ona (Şem'e) köle olsun dedi. Tanrı Yefet'i genişletsin, ama (Tanrı'nın kutsal varlığı) Şem'in çadırlarında barınsın ve Ken'an onlara köle olsun.³³⁴

Bu Tevrat metninde ifade edilmiş olan kutsama ve lanetleme olayı tûfan sonrası insan neslinin devamında etken olan ana nokta olmuştur. Aynı durum *Pirkê de Rabbi Eliezer*'da şu ifadelerle aktarılmıştır: “Nûh yattığı yerde, Aden Bahçesinden gelen bir üzüm asması buldu. Onun salkımlarından aldı, yedi ve bundan çok hoşlandı. Sonra şarap içerek sarhoş oldu ve çadırının ortasına serildi. Ken'an çadıra geldi ve oradaki Tanrısal ahdin gücünü zayıflatmak için oraya bir ip bağladı (yani Nûh'a büyü yaptı). Sonra gitti kardeşlerine söyledi. Hâm da çadıra geldi ve babasının çıplak olduğunu fark etti. Babasına karşı kalbinde herhangi bir sorumluluk hissi uyanmadı. Aksine babasının bu durumuyla eğlenmek için gitti diğer iki kardeşine anlattı. Kardeşleri onu azarladılar.”³³⁵

Bazı Yahudi bilginleri Nûh'un gemiden bir üzüm tohumu aldığını ya da Aden bahçesinden asma fidesi aldığını belirterek Ararat'ın zirvelerinden biri olan Lubar Dağı'na bunları diktiğini aktarırlar. Üzüm asmalarının aynı gün içinde meyve verdiğini ve Nûh'un akşam olmadan üzümleri toplayıp şarap yaparak içip sarhoş olduğunu belirtirler.³³⁶

2.1.2.7. Bâbil Kulesi

Bâbil Kulesi'yle ilgili bölüm Tevrat'ta, (Yaratılış 11: 1-9) tûfandan sonra dillerin karıştırılması ve Nûh'un soyunun farklı coğrafyalara yerleşmesiyle alakalı

³³⁴ Tekvin, 9: 20-27.

³³⁵ PRE, 26b.

³³⁶ Graves-Patai, s. 175.

olan bölümdür.³³⁷ Hâm'ın çocuklarından Kuş'un oğlu olan Nemrut (Nimrod) ilk Bâbil Kralı ve Bâbil Kulesi'ni inşa eden kişi olarak karşımıza çıkar.³³⁸ Nemrut Tevrat'ta *dünyada güç sahibi ilk kişi*³³⁹ olarak nitelendirilmiştir. Nemrut'un krallığıyla ilgili olarak Tevrat'ta; *krallığının başlangıcı, Şinar*³⁴⁰ *diyarındaki Bavel, Ereh, Akad ve Kalne'dir*³⁴¹ ifadesi yer almaktadır.

Tûfan'dan sonra, "Tüm yeryüzü tek bir dil ve tek bir amaca yönelikti. (İnsanlar) doğudan göç ederlerken Şinar topraklarında bir vadi buldular ve orada yerleştiler."³⁴² Bu olaylar dünyanın yaratılışının 1996. yılında, tûfan'dan 340 yıl sonra meydana geldi.³⁴³ Nûh ve çocukları halen hayattaydı. Tanrı'yı keşfetmiş olan Avraam (İbrâhîm) ise 48 yaşındaydı. Dünyada ki bütün milletler bugün Irak (Bâbil) topraklarında yoğunlaşmışlardı. Herkes tek bir dil olan *laşon a kodeş* yani kutsal dil İbraniceyi konuşmaktaydı. İbranice aynı zamanda dünyanın yaratılışında kullanılan dil idi.³⁴⁴ Bâbil halkı aralarında geçmişte büyük bir tûfan gerçekleştiğini çok iyi bilen insanların bulunduğu bir topluluk olmasına rağmen Tanrı'nın tüm olayları kontrol ettiğini görmezden gelerek göklere yükselen bir kule yaparak, bu yolla Tanrı'ya savaş açmayı planlamıştı. Tanrıyı hedefleyen bu isyanın baş mimarı ise Nemrut'tu.³⁴⁵ Nemrut, Kuş'un oğlu, Kuş da Hâm'ın oğludur. Hâm Kuş'u kutsamış ve Nûh'un oğlu Sâm'a verilecek olan, Tanrı'nın Âdem ve Havva için yaptığı deriden giysileri çalmış ve Kuş'a vermişti. Kuş da bu giysileri saklamış ve Nemrut'a vermişti. Yirmi yaşına girdiğinde, Nemrut bu kutsal emanetleri ilk kez giydi ve karşı konulmaz bir güce sahip oldu.³⁴⁶ Doğuda bir ovada şehir inşa ederek şehre; *Şinar (Shinear)* adını verdi. Şinar, "kırmak, parçalamak" anlamında bir isimdi. Nemrut tûfan'dan sonra kimsenin işlemediği kadar günah işledi. Taş ve tahtadan putlar yaparak tüm dünyanın onlara tapmasını şart koştu. Egemenliği altındaki insanlarla Tanrı'ya isyanlarının bir işareti olarak Bâbil Kulesi'ni inşa etti. Bu şekilde tûfanda boğulan atalarının intikamını alacağını düşündü. *Tanrı bir tûfan daha gönderirse göndersin! İnşa edeceğim kule*

³³⁷ Lawrance, s. 18

³³⁸ Tora Bereşit, I, 62.

³³⁹ Tekvin, 10: 8

³⁴⁰ *Şinar*, genel olarak Sümer ile bağdaştırılmıştır. Buranın Pontus "deniz ülkesi" olup İran Körfezi'ne yakın bir bölge olduğu belirtilmiştir. Bkz. Tora Bereşit, I, 62, 65.

³⁴¹ Tekvin, 10: 10.

³⁴² Tekvin, 11: 1-2

³⁴³ Tora Bereşit, I, 71

³⁴⁴ Tora Bereşit, I, 71.

³⁴⁵ Tora Bereşit, I, 71.

³⁴⁶ Graves-Patai, s. 182.

Ararat'tan bile yüksek olacak ve beni boğulmaktan kurtaracak dedi. Bu kuleyi inşa etmekteki amacı kuleye çıkıp, cennete saldırıp, Tanrı'yı yok etmek ve yerine kendi putlarını koymaktı.³⁴⁷

Birbirlerine: Gelin tuğlalar şekillendirelim ve onları ateşte yakalım dediler. (Bu şekilde) Taş yerine (kullanmak üzere) tuğlaları, harç için de ziftleri oldu. Gelin kendimize bir şehir ve başı gökyüzüne erişen bir kule inşa edelim kendimize bir isim yaparız dediler. Böylece tüm yeryüzüne dağılmayız³⁴⁸

Midraş kaynakları bu planın altında yatan kötü ve putperest niyetler olduğunu vurgulamıştır. Tûfanın hatırası bile bu insanların Tanrı ile yüzleşmekten çekinmesi için yeterliyken Tanrı dünyaya sadece 1656 yılda bir tûfan getirdi diye düşünüp daha böyle bir felakete 1316 yıl vardır kanısına vararak bu sürenin Tanrı ile savaşıp onu yenmek için yeterli olduğunu düşünmüşlerdir.³⁴⁹

Kule yapılırken yetmiş millik bir yüksekliğe ulaşmıştı ve doğu tarafındaki yedi merdivenle tuğlaları yukarı taşıyorlardı. Tuğla insanların üzerine düşüyordu fakat onlar ölen insana dönüp bakmıyor düşen tuğlaya üzülüyorlardı. İbrâhîm bu yapıta uzun uzun bakmış ve onu inşa edenleri Tanrı adına lanetlemişti. Nemrut'un adamları cennete oklar fırlatıyor Tanrı'nın melekleri de atılan okları yakalayıp onları şaşırtmak için kana bulayarak geri gönderiyordu. Okçular da kanları görünce sevinip cennetteki herkesi öldürdük diyordu.³⁵⁰

Tanrı insanoğullarının inşa ettikleri şehri görmek için indi. Tanrı hepsi aynı dile sahip tek bir millet bunlar ve ilk yaptıkları şey bu mu? dedi. Ve şimdi yapmayı planladıkları bu işin engellenmesi gerekmiyor mu? (Bu yüzden) gelin inelim ve orada dillerini karıştıralım. Öyle ki kimse bir diğerinin dilini anlayamasın. Tanrı onları oradan tüm yeryüzüne dağıttı ve şehri inşa etmeyi bıraktılar. Bu sebeple (Tanrı) buraya bavel³⁵¹ ismini verdi. Çünkü Tanrı'nın

³⁴⁷ Graves-Patai, s. 182.

³⁴⁸ Tekvin, 11: 3-4.

³⁴⁹ Tora Bereşit, I. 71.

³⁵⁰ Graves-Patai, s. 182.

³⁵¹ Bâbil sözcüğünün İbranicesi. Bkz. Tora Bereşit, I.73

tüm dünyanın dilini karıştırdığı yer orasıydı. Ve tanrı (insanlığı) tüm yeryüzüne işte buradan dağıtmıştı.³⁵²

Tevrat cümlelerinden de anladığımız gibi Tanrı melekleriyle beraber yeryüzüne inmiş ve onların dillerini karıştırmıştır. Bundan sonra kuleyi inşa edenler arasında kargaşa çıkmıştır. Duvar ustası işçisine, harç getir diye seslendiğinde, tuğla götürmeye başlamıştır. Ustalar öfkelenip kendilerini dinlemediklerini sandıkları işçileri öldürmeye başlamış, kule ve yer cesetlerle dolmuş, kargaşa da inşaat durana kadar sürmüştür. Yeryüzü açılarak kulenin üçte birini içine almış, diğer üçte biri cennetten gelen alevlerle yanıp kül olmuştur. Geriye kalan kısımlar da günümüze kadar ulaşır.³⁵³ Bu olay sonucunda milletler dağılmış ve birçok yeni lisan ortaya çıkmıştır. Tek bir millet yetmiş ayrı ulusa bölünmüştür.³⁵⁴ Bundan böyle her sülale kendi dilini konuşup kendi ülkesini seçerek evrensel bir hükümdarı tanımamıştır. Tanrı da yetmiş meleğini bu ulusları gözetmekle görevlendirir.³⁵⁵

İnsanların birlik içinde yaşamaları bu günahı işlemelerine yol açtığı için Tanrı birliklerini bozmuştur. Ramban kabalistik bir görüşle bu neslin Tanrı ile yarattıkları arasındaki birliği bozmak için uğraştığını ve bu yüzden kıssasa kısas (*Mida keneged mida*) olarak birliklerinin bozulmasıyla cezalandırıldıklarını belirtir.³⁵⁶ Dağılış nesli, tûfan nesli'ne göre çok hafif bir cezaya maruz kalmıştır çünkü tûfan nesli soygunculuk ve birbirini çekememezlik yapıyorken; dağılış nesli Tanrı'ya isyan etse de birbiriyle barış için de yaşamışlardır. Bu da barışın yüksek bir değer olduğunu kavga ve çekememezliğin çok kötü olduğunu gösterir.³⁵⁷

Nemrut isminin anlamı İbranice isyan etmek anlamına gelen “marod” fiiliyle bağlantılıdır. Sümerler *Etemenenanki* (cennet ve yeryüzünün temeli olan ev) olarak bu kuleyi isimlendirmiştir. Akadlar *Bab-İli* ya da *Tanrı'nın kapısı* şeklinde şehre isim vermişlerdir. Bâbil kelimesi İbranice *balal* yani, *karıştırmak*, *kargaşa yaratmak* sözcüğüne dayandırılır.³⁵⁸ Bu anlamlar da anlaşıldığı üzere Bâbil Kulesi olayıyla bağlantılı anlamlardır.

³⁵² Tekvin, 11: 5-9.

³⁵³ Graves-Patai, s. 183.

³⁵⁴ Graves-Patai, s. 181.

³⁵⁵ Graves-Patai, s. 183.

³⁵⁶ Tora Bereşit, I. 70.

³⁵⁷ Tora Bereşit, I. 73.

³⁵⁸ Graves-Patai, ss. 183-185.

Tûfan sonrası halklar yetmişe ayrılmıştır. *Talmud* dönemine ait literatürde yer alan yetmiş millet ve yetmiş dil bunu ifade etmektedir.³⁵⁹

2.2. TÛFAN SONRASI İNSAN NESLİNİN DEVAMI

Büyük tûfan sonrası insan neslinin devamı, tûfan sırasında ve sonrasında yaşanan bazı olaylarla yakından irtibatlıdır. Nûh'tan sonra oğlu Hâm veya torunu Ken'an'ın lanetlenmesi ile Sâm'ın mübarek kılınması doğal olarak ırkçılık veya ayrımcılığın kutsanmasını doğurmuştur. Hatta Yahudilik'te seçilmişlik öğretisi de buna dayanır.

Tevrat, İncil ve bunlardan kaynaklanan efsanelere göre Nûh ve gemidekiler dışında bütün insanlar ve canlılar tûfanla yok olmuşlardır bu sebeple tûfandan sonra meydana gelen bütün canlılar ve insanlar gemiyle kurtulanlardan türemiştir. Yani Tevrat ve İncil'e göre Nûh bütün insanlığın Âdem'den sonra ikinci ortak atasıdır. Yeryüzünde var olan bütün milletler Nûh'un çocuklarından ve torunlarından türemiştir. Tevrat'ta bunun bilgisi Yaradılış onuncu bölümde yer almaktadır ve bu bölüm ulusların çizelgesi olarak da adlandırılmaktadır.³⁶⁰

Nûh ve tûfan hikâyesi kutsal metinde ucu İsrailoğulları'na kadar uzanan soy silsilesinin bir parçası olarak anlatılmıştır. Bu bakış açısında insanlık tarihinin merkezine İsrailoğulları yerleştirilmiştir.³⁶¹

Yukarıdaki bölümde anlattığımız Nûh'un sarhoşluğuyla ilgili olayın sebep olduğu durumdan dolayı Nûh'un bir yandan oğlunun birini mübarek kılışı ve diğerini lanetlemesi tarihin akışını günümüze kadar etkilemiştir. Bu durum bize ahlaki ve tarihi açılardan önemli insanlar bile kontrollerini kaybederse düşebilirler mesajını da vermektedir. Ayrıca Nûh'un oğullarının davranışları insanların gerçek karakterlerinin kriz anlarında ortaya çıktığını gösterir. Çünkü hikâyeye göre dürüst bir babadan birbirinden tamamen farklı üç oğul dünyaya gelmiştir. Üstelik bunlar -Hâm da dâhil olmak üzere- tûfandan kurtulmaya hak kazanmış kişilerdir. Tanrı *verimli olup*

³⁵⁹ Tora Bereşit, I, 71.

³⁶⁰ Lawrance, s. 18.

³⁶¹ Mesut Kaya, "Çağdaş Tefsirlerde Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Tefsir'ul Menâr ve Tefhim'ul Kuran Örneği", *Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri*, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 329.

çoğalma berahası’nı, kötü olan Hâm dâhil hepsine vermiştir ve sonuç olarak tüm dünya onların sayesinde tekrar insanla dolmuştur.³⁶²

Yahudilik’teki bazı otoritelere göre üç oğlun doğum sırası Yâfes- Sâam- Hâm şeklindedir. Bu görüşe göre, Hâm en küçük değil en düşük seviyedeki oğuldur. Çünkü yaptığı davranışla yaramaz ve hakir görülesi bir konuma düşmüştür. *Talmud*’a göre ise sıralama Yâfes-Hâm-Sâam şeklindedir. Bazı görüşlere göre en küçük oğul Sâam’dır. Buna göre de Tevrat’ta 9: 24’te geçen *Nûh en küçük oğlunun kendisine yaptığı şeyi anladı* ifadesi Sâam’ın yaptığı iyi hareketi anladığını ifade etmektedir.³⁶³

Talmud geleneğine göre Nûh’un soyundan türeyen 70 tane temel ulus vardır. Tevrat’ta yer alan; *Bunlar Nûh’un oğulları Sâam, Hâm, Yâfes’in soylarıdır. (Tüm) çocuklar onlara tûfandan sonra doğmuştu*³⁶⁴ şeklindeki ifade bunu kanıtlar niteliktedir.

2.2.1. Tevrat’ta Nûh’un Soyu

Tûfan sonrasında Tanrı insan neslini tekrar oluşturmak için Nûh ve oğullarına beraha vermiş ve onlarla ahitleşmiştir. Bu durumlu ilgili olan Tevrat bölümü aşağıdaki gibidir:

Tanrı, Nûh’u ve oğullarını kutsayarak, “Verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun” dedi. Yerdeki hayvanların, gökteki kuşların tümü sizden korkup ürkecek. Yeryüzündeki bütün canlılar, denizdeki bütün balıklar sizin yönetiminize verilmiştir. Bütün canlılar size yiyecek olacak. Yeşil bitkiler gibi, hepsini size veriyorum. Yalnız kanlı et yemeyeceksiniz, çünkü kan canı içerir.³⁶⁵

Tanrı tûfan sırasında dünyayı yok etmekle ilgili kesin bir karar vermişti. Tûfan sonrasında ise Nûh’a bir beraha vermiş ve bunu, Nûh ve tüm soyu için yüksek bir görev haline dönüştürmüştür. Dünya Tanrı’nın Âdem’e verdiği berahadan tûfan nesli’nin içine girdiği yozlaşma sonucu onu geçersiz kılana kadar yararlanmıştır. Nûh

³⁶² Tora Bereşit, I, 57.

³⁶³ Tora Bereşit, I, 56.

³⁶⁴ Tekvin, 10: 1.

³⁶⁵ Tekvin, 9: 1-4.

gemiden indiği zaman Tanrı berahayı yenilemiş, yeni bir yaratılışın gereksinim duyduğu bereket berahasını bu kez Nûh ve oğullarına vermiştir. Bundan sonra da yıkık dünya tekrar inşa edilmiştir.³⁶⁶

Tanrı'nın *verimli olun çoğalın* demesi Yaratılış 9: 1'de insan neslinin bereketli olacağına dair bir beraha anlamındayken aynı ifade Yaratılış 9: 7'de çoğalma konusunda bir emir halini almıştır. Nûh gemiden indiğinde dünyanın yerle bir olduğunu ve kalanların sadece dört çift insan olduğunu görünce dehşete düşmüştür. Tanrı dünyanın tekrar insanla dolacağını garantileyen berahayı vererek Nûh'un bu endişesini yatıştırmıştır.³⁶⁷

Nûh az sayıdaki insanların vahşi hayvanlar sebebiyle tehlikede olacaklarından korkmuştur. Bunun üzerine Tanrı Tevrat'ta *Yerdeki hayvanlar, gökteki kuşlar sizden korkup ürkecek* cümlesiyle hayvanların içine içgüdüsel bir insan korkusu yerleştirdiğini belirtmiştir. Aslında yaratılışta insandan daha düşük düzeyde olan hayvanlar insanlardan çekinmesi gerekirken tûfan nesli ceza olarak bu özelliğini kaybetmiştir. Tanrı tûfan sonrasında insanlara tekrar bu berahayı vermiştir.³⁶⁸

Tûfandan önce sadece bitkilerin yenmesine izin varken Tanrı, Nûh ve nesline daha önce Âdem'e ve soyuna vermediği et yeme hakkını vermektedir. Nûh gemideyken hayvanları çeşitli zorluklara karşı beslediği ve ihtiyaçlarını karşıladığı için canlı hayvan eti yememek şartıyla bu hakkı elde etmiştir. Tanrı insana intihar etmeyi ve hayvanların da insanları öldürmesini yasaklamıştır. Eğer öldürürlerse tanrısal yollarla onlar da öldürüleceklerdir.³⁶⁹ Tora'da yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere Tanrı öldürmeyi yasaklayarak insan neslinin artıp çoğalmasını istemektedir.

Nûh'un oğullarının soyu üç büyük kıtayı kaplamıştır: Asya Kıtası Sâ'm, Afrika Kıtası Hâm ve Avrupa Kıtası ise Yâfes soyundandır.³⁷⁰ *Jübile*'de Peleg'in doğduğu günlerde Nûh'un çocuklarının yeryüzünü aralarında paylaşmaya başladığı ve aralarında dünyayı gizlice böldükten sonra gidip Nûh'a söyledikleri aktarılır. Onlar 33. Jübile yılında yeryüzünü üç parçaya böldüler. Nûh oğullarına kendilerine biraz daha yakın olmalarını söyledi. Ayrıca hem oğulları hem de torunları için daha

³⁶⁶ Tora Bereşit, I, 53.

³⁶⁷ Tora Bereşit, I, 53.

³⁶⁸ Tora Bereşit, I, 53.

³⁶⁹ Tora Bereşit, I, 52-53.

³⁷⁰ Tora Bereşit, I, 57.

fazla pay ayırdı. Her bir evlat kendi yerine sahip oldu ve her biri babasının gönlüne yazıldılar. Buna göre Sâm'ın payı dünyanın orta yeri idi. Râfâ sıradağlarının³⁷¹ ortasından, Tînâ nehrinden³⁷² bu nehrin batısına kadarki bölge Sâm'ın kendisinin ve oğullarının sonsuz mirası olacaktı.³⁷³ Buna benzer bir aktarım Rabbi Eliezer'da şöyledir: Nûh oğullarını ve torunları topladı. Onları kutsadı ve yeryüzünü onlara miras olarak paylaştırdı. Nûh özellikle Sâm ve oğullarını kutsadı, onlar çok sevimli bir halk oldular ve yeryüzünün en oturmaya müsait topraklarını aldılar. Hâm ve oğullarını da kuzgunu da (yani onların kapkara ve çirkin olmasına bir vurgu var burada) kutsadı ve ona da deniz kıyılarını, Mısır ve Lübnan bölgesini miras olarak verdi. Yafes ve oğullarını da kutsadı, onlar da tamamen bembeyaz ve çok güzel bir halk oldular ve Avrupa'ya sahip oldular.³⁷⁴

Nûh'un sarhoşluğu sonucu söylediği *ve Tanrı Şem'de tecelli etsin! Ken'an Şem'e hizmet etsin* şeklindeki cümlelerden sonra Hâm babasının kendisini ve küçük oğlunu lanetlediğini anlamış, sinirlenerek babasını terk etmiştir. Oğullarını da beraberinde götürmüş ve Hâm kendisi için bir şehir inşa ederek şehre karısı *Nê'êlâtamâ'ûk*'un adını vermiştir. Yâfes, ağabeyi Hâm'ın inşa ettiği şehri görüp kıskanmış kendisi için o da bir şehir inşa etmiştir ve kendi karısı *'Adâtanêsês*'in adını şehre vermiştir. Sâm ise babası Nûh'la beraber yaşamış ve Ararat Dağı'nın üzerinde babası için bir şehir inşa etmiştir. O da kurduğu şehre karısının adı olan *Sêdêkêlêbâb* (İbranice "Kalbin erdemi") adını vermiştir. Lûbâr Dağı'nın eteklerinde olan bu üç şehirden *Sêdêkêlêbâb*, dağın doğusunda, *Nê'êlâtamâ'ûk* şehri dağın güneyinde ve *Adâtanêsês* ise dağın batısında bulunuyordu.³⁷⁵ 28. Jübile yılında Nûh torunlarına emretmeye ve hükümleri iletmeye başladı. Oğullarına dürüst olmalarını, bedenlerini hayâyyla kaplamalarını, yaratıcılarını kutsamaları, ana-babaya ve komşularına iyilik etmelerini ve ruhlarını zinadan, pisliklerden ve bütün günahlardan temizlemelerini öğütledi. Çünkü bu üç şey dünyada tûfanın kopmasına sebep olmuştu.³⁷⁶

³⁷¹ Bu sıradağların Avrasya bölgesinde yer alan Ural-Altay dağları olduğu söylenir. Jubilees VIII, 12. dipnot.

³⁷² Bu Don Nehri'dir. Rivâyetlere göre bu nehir cehennem sularından doğmuştur. Jubilees VIII, 12. dipnot.

³⁷³ Jubilees, VIII. 8-12.

³⁷⁴ PRE, 26b.

³⁷⁵ Jubilees, VII/12-17.

³⁷⁶ Jubilees, VII/20-21.

Nûh Sâ'm adlı oğlunu kutsarken Hâm ve oğlu Ken'an'ı lanetlemiş ve tûfan sonrasında neslin devam ettiği bu oğulların durumları onlardan devam eden soyları da etkilemiştir. Sâ'm ilahi kutsanma berahaya sahip olurken Hâm ilahi lanetlenmeye mazur kalmıştır. Hem antik dönemlerde hem de Yahudi toplumunda özellikle babanın kutsaması veya lanetlemesi aşkın gücün iradesiyle gerçekleştiğine inanıldığı için çok önemli olarak algılanmıştır.³⁷⁷ İlahi kutsama ve seçilmişlik birbirini doğuran unsurlardan kabul edilmiştir.³⁷⁸ Bu sebeple diyebiliriz ki, Sâ'm'ın soyu Nûh'un kutsamasıyla seçilmiş soy olmuştur. İbranicede yalnızca dinî olarak seçilmişlik anlamına gelen müstakil bir kavram olmasa da Tora'daki *ahit* kavramının seçilmişliğe atıf yaptığı düşünülmüştür. Seçilmişlik, Yahudi dinî literatüründe şer'î, felsefî ve mistik yönden desteklenmiş bir doktrindir.³⁷⁹

2.2.1.1. Hâm'ın soyu

Kutsal kitapta on yedi yerde geçen *hâm* kelimesi kaynağını Nûh'un oğlu Hâm'dan alır. Bu adın çoğunlukla semitik etimolojide bir ilah adı olduğuna yönelik bulgular da vardır. Çünkü Batı Samileri Güneş Tanrısı'na Hammu derlerdi, ayrıca Hâm ismi ile Kiptice *haşmet*, *azamet* anlamına gelen *hm* kökü arasında bağlantı kurulmaktadır. Ayrıca Hammu'ya Güneş Tanrısı şeklinde bir anlam verilmesinin kökeninde ham kelimesinin *sıcak* anlamından kaynaklanan *sıcak olan varlık* şeklinde anlamlandırılması vardır. Diğer yandan Akkadca *Hammu* kelimesiyle irtibatlı olan Hâm'ın aynı dil ailesine mensup olan İbranicede *toplum*, *millet*, *ümme* anlamlarındaki *'am* kelimesiyle bağlantılı olduğu açıktır.³⁸⁰

Hâm, Nûh'un üç oğlundan biridir. Hâm'ın oğullarının adları da Kuş, Mitsrayim, Put ve Ken'an'dır.³⁸¹

Nûh'un oğlu Hâm ve özellikle oğlu Ken'an'ın soyu ile ilgili kısım Yahudilik'te seçilmişlik algısıyla alakalı olan bölümdür. Hâm çocuklarının siyahî olduğu ve köle olduğu iddiası vardır. Siyah doğmuş olmak, Tanrı'nın bir cezasıdır.

³⁷⁷ Yıldız, ss. 98-99.

³⁷⁸ Yıldız, s. 100.

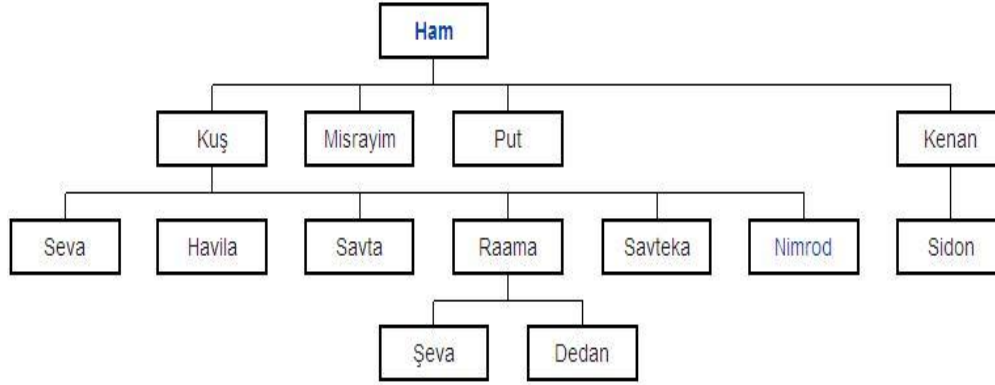
³⁷⁹ Yıldız, s. 58.

³⁸⁰ K. Van Der Toorn, "Hâm", **DDD**, ed. Karel Von Der Toorn, Bob Becking and Pieter W. Van Der Horst, Brill, U.K., 1999, s. 383.

³⁸¹ Tekvin, 10: 6.

Hâm ve oğullarının büyük bir kısmının Afrika kıtasına yerleştiği de Yahudilerce bir genel kabuldür.³⁸²

Tablo 1: Ham'ın Soy Ağacı

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Ham>, (18.02.2015); Tora Bereşit, I, 61- 67; Tekvin, 10: 6-15.

Daha önce de aktardığımız üzere tûfan sonrası diktiği bağdan yaptığı şarabı içen Nûh'un sarhoşluğu onun çıplak kalmasına neden olmuştur. Hâm babası kendinde değilken saygısızca onun çıplaklığına bakmıştır. Tevrat'ta Nûh'un çıplaklığını ifade etmek için İbranice'de geçen *erva* sözcüğü kullanılmıştır. Bu kelime çıplaklık anlamından çok *utanç* ifade etmektedir. Zira Hâm babasının perişanlığını ve sarhoşluğunu görmekten zevk almıştır. Tanrı Hâm'a; *babanın rezilliğinde geri durmadın. Hayatın boyunca senden intikam alacağım*³⁸³ demiştir. Hâm'ın tutumu yüz kızartıcıdır çünkü babasının çadırına girip onun çıplaklığını gördükten sonra -kardeşlerinin yaptığı gibi- onu örtüp bu kötü durumu düzelteceğine, kardeşlerine gidip, alaycı bir tavırla olanları anlatmayı seçmiştir.³⁸⁴ Bu durumun anlatıldığı Tevrat bölümünde Nûh'un "*Ken'an lanetlidir*" "*Kendi kardeşlerine köleler kölesi olsun!*"³⁸⁵ ifadesini kullandığı aktarılmaktadır. Suçu işleyen Hâm olmasına rağmen Ken'an'ın lanetlenmesinin sebebi şudur: Tanrı Nûh'u ve oğullarını mübarek kıldığı için Nûh Tanrı'nın berahasının olduğu yerde lanetin tutmayacağını bilmektedir ve bu nedenle oğlu Hâm'ı değil torunu Ken'an'ı lanetlemiştir. Ken'an'ın

³⁸² Jhack P. Lewis **A Study of The Interpretation of Noah and The Flood In Jewish and Cristian Literature**, Leiden E. J. Brill, 1978, s. 7. Şaban Kuzgun, "Hâm", **DİA**, İstanbul, 1997, XV, 395.

³⁸³ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXVI: 6.

³⁸⁴ Tora Bereşit, I, 57.

³⁸⁵ Tekvin, 9: 25.

bu lanete layık görülmesinin sebebinin kışkırtıcılığıyla söz konusu trajediye yol açmış olması şeklinde bir görüş de vardır. Buna göre Nûh'u o halde ilk gören Ken'an olmuş ve koşup babasına haber vermiştir. Nûh'un çıplaklığını haber veren asıl Ken'an olduğu için de lanetlenen o olmuştur.³⁸⁶ Ken'an'ın lanetlenmesinin bir diğer sebebi olarak Ken'an'ın sonradan İsrail'in düşmanı olacak olması durumu da gösterilmiştir.³⁸⁷ Nûh Ken'an'ın soyunun kötü ve ahlakî açıdan düşük düzeyde olacağını önceden görmüştür. Bu lanete maruz kalan Ken'an'ın kızlarıyla, oğullarını evlendirmeme konusunda Atalar³⁸⁸ çok dikkatli olmuşlardır.³⁸⁹

Bazı yorumculara göre Hâm bir cinsi sapıktır; annesi ile ilişki kurmuş ve bundan da Ken'an dünyaya gelmiştir. İsrail oğullarının Ken'anlılara üstün gelmelerini de bu öyküyü doğrulayan durum olarak açıklamışlardır.³⁹⁰

Nûh sarhoşken Hâm'ın veya oğlu Ken'an'ın Nûh'a eşcinsel ensest tecavüzde bulunduğu şeklinde bir aktarıma da rastlanır. Bu görüşte *Talmud* metninde geçen "görmek" kelimesi cinsel ilişki olarak yorumlanmıştır.³⁹¹ Bir diğer görüşte Ken'an Nûh'u hadım ederek kısırlaştırmıştır. Yine farklı bir görüş olarak hadım ederek Nûh'u kısırlaştıran Hâm'dır.³⁹² Buna göre Nûh, "artık dördüncü çocuğa sahip olamayacağım bu nedenle senin dünyaya gelen dördüncü oğlun Ken'an köle olsun! Ken'an'ın çocukları siyah ve çirkin olacaklar, saçları her daim karmakarışık olacak, gözleri kırmızı olsun! Ayıbımı dudaklarından dökülen sözlerle açıkladıkları için dudakları kalın olsun" demiştir. İnsanlığın bu ırkına zenciler, siyahiler adı verilmiştir. Ataları olan Ken'an onlara hırsızlığı ve zinaya düşkünlüğü emretmiştir.³⁹³ Anlaşılabileceği üzere zencilerin fiziksel özellikleri Hâm'ın günahıyla ilintilendirilmiştir. Göz akları kısmen kırmızıdır çünkü babasına çıplak olduğunda bakmıştır; kalın dudaklılardır çünkü çıplaklığı gördükten sonra kardeşlerine onun dedikodusunu yapmıştır; kıvrık saçlıdır çünkü boynunu çevirip çıplaklığa bakmıştır. Yani

³⁸⁶ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXVI: 7.

³⁸⁷ Salime Leyla Gürkan, "Kur'an'a Göre Seçilmişlik Kavramı ve İsrailoğulları'nın Seçilmişliği Meselesi", **İslâm Araştırmaları Dergisi**, Sayı 13, 2005, s. 40.

³⁸⁸ İbrani ataları; İbrâhîm, İshak ve Ya'kûb'tur.

³⁸⁹ Tekvin, 28: 1; Tora Bereşit, I, 207.

³⁹⁰ Tora Bereşit, I, 56.

³⁹¹ Katar, s. 56.

³⁹² Graves, s. 176.

³⁹³ Graves, s. 176.

bunların hepsi zencilerin ataları Hâm'ın günahının bir tezahürüdür. Bu sebeple kendileri de ileride çıplak olarak köleleştirilmelidirler.³⁹⁴

Midraş Rabbah'daki bir aktarıma göre Nûh, gemideyken küçük bir oğlu olmadığı için üzülmüş ve indiğinde bir oğul daha edinmeye karar vermiştir. Bunu duyan Hâm babasına karşı çıkmış ve şöyle demiştir: Benim küçük bir çocuğum olmasını engellerken sen kendine hizmet etmesi için çocuğun mu olsun istiyorsun? Senin oğlun ağabeylerine hizmet edecek! Nûh da ona cevap vermiş: Sen benim dördüncü oğlum olmasını engellediğin için senin dördüncü çocuğuna lanet olsun. Sen benim oğlum olmasını engellediğin için senin soyun da çirkin ve kara tenli olsun demiştir. *Rabbi Hiyya*'ya göre de Hâm gemide zorla bir köpekle beraber olmuş ve teni simsiyah bir hale gelmiştir.³⁹⁵

Nûh'un Hâm'a hitaben söylediği *köleler kölesi* ifadesi Ken'anîlerin başkalarının boyunduruğu altında olan insanlara bile köle olacakları anlamında ya da en alçak düzeydeki köleler olacakları şeklinde anlaşılmıştır. Tarih boyunca Sâm'ın ve Yâfes'in soyundan birçok köle olmuş, Ken'an soyundan da birçok özgür kişi olmuştur. Ancak kölelik kültürü doğdukları andan itibaren Ken'anîlerin içine öyle işlemiştir ki, hiç bir zaman gerçekten özgürlüğü arzu etmeyeceklerine dair bir lanetlenme içindedirler. Sâm ve Yâfes'in soyu ise köle dahi olsa her zaman özgürlüğü arzu edeceklerdir. Babasını küçük düşüren Hâm'ın soyu ise Asur Kralı tarafından çıplak ve yalın ayak bir halde sürgün edilmiştir.³⁹⁶

Nûh çocuklarına yönelik olarak yaptığı konuşmalarıyla tüm insanlık tarihinin gidişatını formüle etmiştir, tarihte etkisi en uzun süreli gerçekleşen kehanet Nûh'un kullandığı *köleler kölesi* ifadesidir.³⁹⁷ Ayrıca bazı Avrupalılar lanetleme olayını Afrika halkını köleleştirmek için kullanmışlardır.³⁹⁸

Hâm'ın soyuyla ilgili Bâbil Kulesi bölümünde de değindiğimiz şöyle bir aktarımı da hatırlatmak gerekir: Tanrı'nın cennetten çıkarken üzerlerine örtmesi için Âdem ve Havva'ya yaptırdığı elbiseler Kuş'a verildi.³⁹⁹ Metuşelah'ın ölümünde Nûh

³⁹⁴ Mehmet Katar, "Nûh'un Laneti İle Arz-ı Mev'ûd Arasındaki İlişki" **Bütün yönleriyle Yahudilik Uluslar Arası Sempozyum (18-19 Şubat) Dinler Tarihi Araştırmaları, VIII**, Türkiye Dinler Tarihi Derneği Yayınları, Ankara, 2012, s. 49.

³⁹⁵ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXVI: 7.

³⁹⁶ Tora Bereşit, I, 56, 57; Tevrat, İşaya, 20: 4.

³⁹⁷ Tora Bereşit, I, 57.

³⁹⁸ U.X.L. s. 754.

³⁹⁹ Sefer Ha Yashar, 7/24.

bu elbiseleri gemiye aldı ve kendisiyle beraber götürdü. Hâm ise bu elbiseleri çaldı ve babasından sakladı. Hâm ilk oğlu Kuş doğduğunda bu elbiseleri gizlice ona verdi ve elbiseler uzun bir süre onda kaldı. Kuş da bu elbiseleri çok sevdiği oğlu Nimrod’a (Nemrut) verdi.⁴⁰⁰ Nemrut, Tanrı’ya başkaldırma hususunda aktif olan bir kişilikti. O, Nûh’un oğlu kaba ve güçlü oğlan Hâm’ın torunuydu.⁴⁰¹ Burada bahsedilen Nemrut Hz. İbrâhîmle mücadele eden Kral Nemrut’tur. Yani Nemrut Hâm’ın soyundandır.

2.2.1.2. Sâ’m’ın Soyu

Sâ’m, İbranice: שם, Yunanca: Σημ, Sēm Arapça: سام. Nûh’un üç oğlundan biri olan Sam adı, literal olarak “isim, ad” anlamına gelir. *šm* isminin, Ebla metinlerinde tanrı merkezli isimlerden biri olduğu ve tıpkı *šémîdâ* veya *šémûél* örneklerindeki gibi birçok isimle bitişerek onlara kutsallık kattığı iddia edilmiştir.⁴⁰² Sâ’m adı, Yaratılış kitabı uyarınca Sâ’mî dilleri konuşan halklara isim olan bir atanın da ismidir. Aslında Sâ’m, *Tanah*’ta ne bir kahraman ne de kendisinde ilahi özellik bulunan bir karakterin ismidir. Babası Nûh, kardeşleri Hâm, Yâfes ve eşleri ile Sâ’m, gemiye binmiş ve tûfandan kurtulmuştur. Yaratılış, 9: 1, 17’de belirtildiği gibi, kardeşleri ile birlikte ilahi kutsanmayı ve ahidi de paylaşmıştır. *Sibylline Oracles* adlı eserde Nûh’un oğullarına Yunan tanrılarının isimleri verilmiş ve Sâ’m da Kronos ile özdeşleştirilmiştir. Yine bazı Rabbinik rivâyetlerde Sâ’m’ın, Şalem kralı Melkizedek’le özdeşleştirildiği dikkati çekmektedir.⁴⁰³

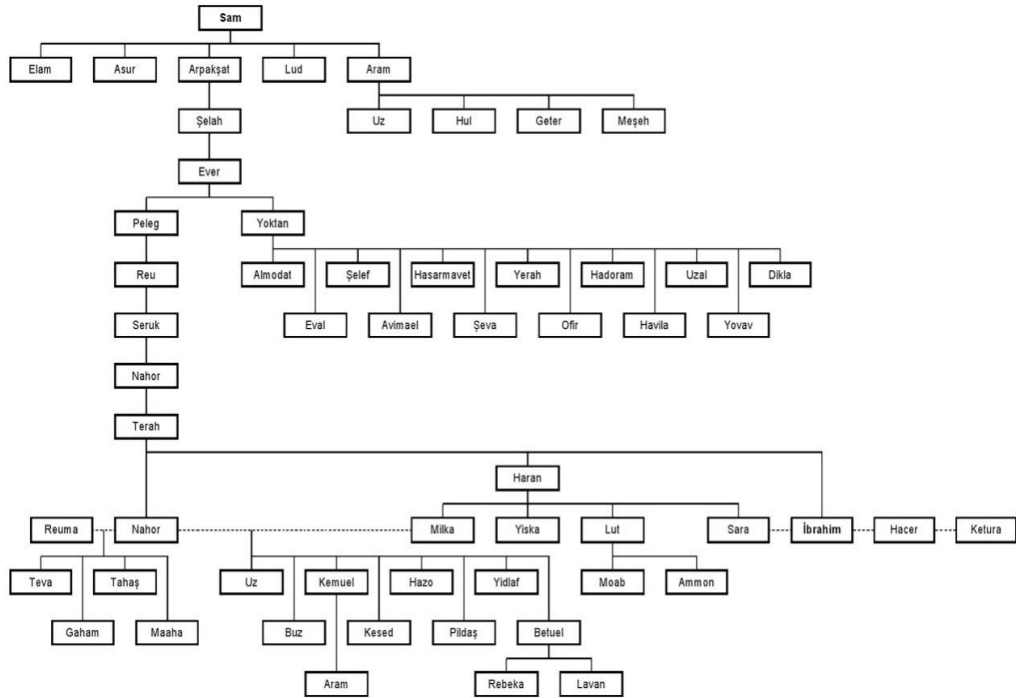
⁴⁰⁰ Sefer Ha Yashar, 7/26-29.

⁴⁰¹ Josephus, I, IV/2.

⁴⁰² B. Becking, “Shem”, **DDD**, ed. Karel Von Der Toorn, Bob Becking and Pieter W. Van Der Horst, Brill, U.K., 1999, s. 763.

⁴⁰³ B. Becking, s. 764.

Tablo 2: Sâm'ın Soy Ağacı

Kaynak: Tekvin, 10: 21-29; Tora Bereşit, I, 66-77.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eablon:Samdan%C4%B0brahimeSoya%C4%9Fac%C4%B1>, Bu tablo Tevrat'a göre Sâm'ın çocuklarının tablosudur. (18.02.2015)

Yaratılış 11: 10'da Sâm'ın, tûfandan iki yıl sonra Arpakşat'ın doğumunda 100 yaşında olduğu ifadesi geçer bu da, Sâm'ın tufan sırasında 98 yaşında olduğu anlamına gelir. Tûfan'dan sonra ise 500 yıl yaşadığı ifade edilmiştir. Yani öldüğünde 600 yaşındadır. Sâm'ın erkek çocukları Elam, Asur, Aram, Arpakşat ve Lût'tur.⁴⁰⁴ İbrâhîm, İbranilerin ve Arapların atası olup Arpakşat'ın torunlarından.⁴⁰⁵

Sâm ve Yâfes'in Nûh'un sarhoşluğu sırasında çıplak kaldığında çıplaklığa bakmadan örtmelerine Sâm ön ayak olduğu için, onun (Bene-Yisrael) köşelerine püskül bağlanan giysilere; Yâfes ise sadece ona katıldığı için soyu, Erets-Yisrael'de gömülmeye hak kazanmıştır.⁴⁰⁶

Sâm hem kendini, hem dünyayı hem atalarını, hem çocuklarını, hem ölümlüler dünyasını hem de Allah katını razı etmiştir. Midraş'a göre Nûh gemiden ayrılırken bir aslan ona saldırmış ve onu sakatlamıştır. Bunun üzerine aslanın kurban

⁴⁰⁴ Tekvin, 10: 22.

⁴⁰⁵ Tekvin, 11: 12-26.

⁴⁰⁶ Tora Bereşit, I, 57.

olarak sunulmaya elverişli olmadığını anlaşıncı Sâ'm onun yerine temiz bir hayvan kurban etmiştir.⁴⁰⁷

Nûh sarhoşluk olayından sonra *Şem'in Tanrısı Aşem mübarektir* ifadesini kullanmıştır. Sâ'm'ı doğrudan mübarek kılmamış olmasına rağmen berahası, Sâ'm'ın doğasını ve görevini göstermektedir. Hayatının temel amacı Tanrı'ya hizmet etmek olan ve onun dünyadaki onurunu yükselten Bene-Yisrael Sâ'm'ın soyundan gelecektir. Tanrıyı mübarek ilan etmek, dolaylı olarak onun hizmetkârlarının da mübarek kılınması demektir. Yine Nûh'un kullandığı (*Tanrı'nın kutsal varlığı*) *Şem'in çadırlarında barınsın* ifadesinde Sâ'm kutsallık ve Tanrı'nın kutsal varlığı yani *Şekina* ile mübarek kılınmıştır. Sâ'm'ın berahası Tora ve Mistvalarla uğraşan Bene Yisrael ile dile getirilmiştir. Tevrat anlatımlarından Nûh'un oğlu Sâ'm'ın soyunun yani Bene Yisrael'in seçilmiş, üstün ırk olarak telakki edildiği açıkça anlaşılmaktadır. İsrail Tanrı'nın kendi halkı olduğu için Tanrı'yla aracıya ihtiyaçları yoktur. Bilindiği gibi İsrail oğulları İbrâhîm'in oğlu İshak'ın soyudur. İshak'ın oğlu Ya'kûb (Yaakov) (Arapça: يعقوب, İbranice: יעקב) İslamiyet'e göre peygamber olsa da İbranilere göre din büyüğü ve "ata"dır. Ya'kûb, *topuk* anlamına gelen akev (עקב) kelimesinden türetilmiştir. Çünkü o, ikizi Esav'ın topuğuna yapışarak doğmuştur. Bu nedenle Yahudi isminin, *topuğu tutan* veya *galip gelen* anlamına geldiğini ifade etmişlerdir.⁴⁰⁸ Kardeşinin hemen ardından doğan Ya'kûb, adeta Esav'ın ana karnından ilk önce çıkmasına engel olmak istercesine kardeşinin topuğunu kavrayarak çıkmıştır.⁴⁰⁹ Ya'kûb adı Türkçede "çelme takan" anlamına da gelir.⁴¹⁰ Ya'kûb, on iki nebi Âdem, Şit, Hanok, Sam, Terah, Yûsuf, Mûsa, Samuel, Davud, Yeşaya ve Yeremya gibi dünyaya Tanrı'yla ahitleşmenin bir alameti olarak sünnetli gelmiştir.⁴¹¹

Yahudiler Ya'kûb'a Tanrı tarafından *İsrail* isminin verildiğine inanırlar. Ya'kûb'la bir "yabancı"nın karşılaştığı ve bu yabancının Esav'ın koruyucu meleği ve kötünün vücuda gelmiş hali olan Samuel olduğunu kabul ederler. Hikâyeye göre

⁴⁰⁷ Midrash Rabbah: Genesis I, 30/5-6.

⁴⁰⁸ Yıldız, s. 81.

⁴⁰⁹ Ya'kûb adeta bu davranışıyla daha doğarken ilk oğulluk "behor" hakkını eline almak istemektedir. Zira ilk oğulluk "babanın ilk gücü (ראשיתאון)"nü ifade eder. İlk oğullar hem İsrâiloğullarında hem de antik çağlarda birçok avantajlara, fırsatlara ve özel hakka sahiptir. Tanrı'nın atalarla yaptığı ahidin de ilk doğanlar üzerinden devam ettiği düşünülmüştür. Bkz; Yıldız, ss. 87-88.

⁴¹⁰ Yıldız, s. 80.

⁴¹¹ Sünnetli doğmak seçilmişliğin sembolüdür. Bkz. Yıldız, s. 80.

Ya'küb bu yabancıyı yenmiş ve mübarek kılınarak *İsrail* adını almıştır. Yahudilere göre bu durum Ya'küb ve soyundan gelecek olanların o andan itibaren ve tarih boyunca yürütecek oldukları, kötülüğe karşı mücadelesini simgelemektedir.⁴¹² *İsrail* kelimesi *Tanrı'nın yolunda, doğru yolda* veya *Tanrı'yla güreşen* anlamına gelir. *Yisra* kelimesi (İbranice: güreşmek) üstün gelmek ve e-l=ilahi, tanrı kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Yani bu isim Ya'küb'un ilahi bir varlığa üstün geldiğini belirtmektedir. Güreştiği melek Ya'küb'a: *Bundan böyle isminin Yakup olduğu söylenmeyecek; (adın) Yisrael*⁴¹³ *(olacak). Çünkü hem ilahi bir varlıkla hem de insanlarla mücadele ettin ve üstün geldin*⁴¹⁴ demiş olsa da Ya'küb'u isimlendirmeye yetkisi olmadığı için bu isim daha sonra Tanrı tarafından tasdik edilmiştir. *Tanrı Ya'küb'a göründü ve onu mübarek kıldı Tanrı ona adın Ya'küb'tur fakat bundan sonra (sadece) Ya'küb olmayacak İsrail de senin ismin olacak dedi. (Tanrı böylece) ona İsrail adını verdi*⁴¹⁵ ifadeleri bu tasdik kanıtıdır. Bundan sonra *İsrail* ismi ataların ve soylarının manevi görevini yansıtmak için kullanılmıştır.⁴¹⁶ Tevrat'ta anlatılan olayda Ya'küb kendisi ve kendisiyle beraber tüm dünyayı *üst manevi düzeylere yükseltmenin sembolü* olduğu için Esav'ın meleği ona saldırmak zorundaydı çünkü *Satan*'ın (şeytanın) var oluş sebebi Ya'küb'un bu çabasını aksatmaktı. Denilebilir ki, Ya'küb ile yabancı arasındaki mücadele iyi ve kötü arasındaki ebedi savaştır. Ya'küb için söylenen *yüzünün şekli Tanrı'nın ilahi tahtında işlenmiştir* ifadesi insanoğlunun en üst aşamasını sembolize eder.

Atalardan İbrâhîm şefkati, İshak Tanrı hizmetini, Ya'küb Tora'yı temsil etmektedir. Ya'küb olmadığı zaman *İsrail*'in yenilmesi kesindir. Şeytan bu nedenle İbrâhîm ve İshak'la değil Ya'küb'la mücadele etmiştir. Kur'an'da da *İsrail* ismi Ya'küb yerine kullanılmıştır.⁴¹⁷ Bu nedenle Ya'küb'un on iki oğlunun soyundan gelenlere *İsrailoğulları* denir. *On iki oğul*⁴¹⁸ Ya'küb'un seçilmişliğini *İsrâil* halkına aktaran on iki atadır. *Talmud*'da bununla ilgili olarak şu ifade yer alır: *İsmâil, İbrâhîm'den geldi; Esav ise İshak'tan geldi fakat Ya'küb'dan gelen on iki atanın*

⁴¹² Tekvin, 32: 25-29. Tora Bereşit, I., 253.

⁴¹³ Yisrael: *İsrail* isminin Tevrat'taki kullanış şekli.

⁴¹⁴ Tekvin, 32: 29.

⁴¹⁵ Tekvin, 35: 10.

⁴¹⁶ Tora Bereşit, I, 270, 273.

⁴¹⁷ Âl-i İmran, 93

⁴¹⁸ On iki oğul isimleri de şöyledir: Reuven, Yehuda, Şimon, Levi, İssakar, Zevulun, Dan, Gad, Aşer, Naftali, Yûsuf, Bünyamin. Ya'küb'un oğullarının isimlerinin anlamlarına ve hayatlarına ilişkili olarak ayrıntılı bilgi için bkz. Yıldız, ss. 225-231.

hepsi kusursuzdu. Burada Ya'küb'un diğer iki ata İbrâhim ve İshak'a üstünlüğü, bu sayede de İsrâiloğullarının diğer halklara seçilmişliği vurgulanmıştır.⁴¹⁹

Seçilmişlik bir zincirle ifade edilecek olursa Yahudilik içerisinde iki şekilde gösterilebilir:

Sam→İbrâhim→İshak→Ya'küb→Yûsuf→Efraim-Menasse⁴²⁰

Aynı çizelge tarihî perspektifte İsrâiloğulları'nın ikiye bölünmesi, İsrâil Krallığının çöküşü ve Yehuda'nın tek kalmasıyla *Tanah* ve *Talmud* merkezli oluşturulan seçilmişlik olarak çizilirse de aşağıdaki şekilde olur:

Sam→İbrâhim→İshak→Ya'küb→Yehuda-Levi⁴²¹

Yahudilik'teki *seçilmişlik* algısını tam olarak anlayabilmek için Tevrat'taki İbrâhimle ilgili anlatımlara da bakmak gerekir. Tevrat'ta İbrâhim'le ilgili yer alan anlatımlar Yahudi halkının seçilmişliği ve vaad edilen topraklarla ilgili algının başlangıç noktasını oluşturur.⁴²² Yahudi kimliği ve dininin merkezinde yer alan seçilmişlik doktrinine göre seçilmişlik geniş manada Sâ'm'la başlasa bile pratikte İbrâhim'le başlar ve belli bir nesebi takip ederek Ya'küb'un çocuklarıyla son bulur. Tevrat'ta İbrâhim'e hitaben *seni birçok milletin atası yapacağım*⁴²³ şeklinde ifadeler kullanılmış ve İsrailoğulları'nın seçilmişliği İbrâhim'in şahsında ortaya çıkmıştır.⁴²⁴ Seçilmişliğin başlangıç noktası İbrâhim'in gerçek ve tek varisleri olan İshak ve Ya'küb'tur. İbrâhim'in diğer oğlu İsmail ilk oğul olduğu halde cariyeden doğduğu için seçilmişlikte devre dışıdır.⁴²⁵ İsmail'in annesi Hacer Mısırlı bir câriye iken; Sara, İbrâhim'le aynı soydan gelmektedir. Bu da İsrail seçilmişliğindeki baskın anne

⁴¹⁹ Yıldız, s. 213.

⁴²⁰ Yûsuf, Ya'küb'un oğulları arasında ikizi olmayan tek çocuktur. Yûsuf, önce rüyalarıyla, sonra babası tarafından kutsanmış; önce Rahel'in, Reuven olayı sonrasında da tüm ailenin behoru olmasıyla seçilmiştir. Bkz. Yıldız, s. 223. Yûsuf'un oğulları Efraim ve Menasse, on iki kabilenin sayımında Yûsuf'tan gelen tek bir kabile olarak kabul edilmiştir. Bkz. Yıldız s. 208.

⁴²¹ Yıldız, s. 227. Yahudi kaynaklarında Levi'ye atfedilen bir miraç hadisesi zikredilmiştir. Baş melek Mikâil, Levi'yi alıp Tanrı katına çıkarmış ve Levi bizzat Tanrı tarafından kutsanmıştır. Bkz. Yıldız, s. 216. Yahudilik'te Yehuda kabilesinin kraliyet ailesi olduğu ve Yehuda'nın krallık ailesi olarak seçildiği inancını vardır. Ayrıca *Yehuda* adının Tanrı'nın mübarek adındaki tüm harfleri (*YEVE/יהוה*) içerdiği için mukaddes olduğu, anlamının *Tanrı'nın Krallığını ve tahtını (Malchut)* ifade ettiği, kâinatın her yönüne bu kutsiyetin ve ihtişamın ulaştığı kabul edilir. Bkz. Yıldız, s. 217.

⁴²² Baki Adam, "Yahudilik, Seçilmişlik, Ahit, Kutsal Toprak ve Mabet Geleneği", **Yaşayan Dünya Dinleri**, Prof. Dr. Şinasi Gündüz, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2010, s. 228. Yıldız, s. 49.

⁴²³ Tekvin, 12: 2, 17: 5.

⁴²⁴ Gûrkan, s. 39.

⁴²⁵ Tekvin, 21: 8-14.

faktörünü göstermektedir. Yani seçkin soy sadece İbrâhim'den değil, hem İbrâhim hem de Sare'den devam edecektir.⁴²⁶ İshak soyundan olan Ya'küb ve Esav arasındaki varislik durumunun belirlenişinde ise ilk oğulluk esas olmuştur. Esav ilk oğulken Ya'küb hileyle hasta babasına kendini ilk oğul olarak takdim etmiş ve İshak tarafından kutsanarak onun tek varisi konumuna geçmiştir.⁴²⁷

İbrâhim (Avraam/ אברהם), Yahudilik'te Tanrı ahdinin sembolü ve İsrâiloğullarının atasıdır. Yahudi inancına göre İbrâhim yaratılışın 1948. yılında (MÖ. 1812) doğmuştur. Terah oğlu İbrâhim'den önce yirmi nesil yaşamış olup bunlardan ilk onu Nûh'a kadar, sonraki onu Nûh'tan İbrâhim'e kadardır.⁴²⁸ İlk on nesil yaratılış amacına uygun davranmadığı için tûfanla cezalandırılmıştır. Tûfandan sonraki on nesil de yoldan çıkınca Tanrı, İbrâhim'i göndermiştir. İbrâhim'le beraber insanlığın *başarısızlık devresi* sona ermiş ve *Tek Tanrıcılık* başlamıştır.⁴²⁹ Tevrat'ta Sâm'ın soyu İbrâhim'e kadar bütün çocuklarının isimleriyle zikredilmiştir.⁴³⁰ İbrâhim'in adı Tanrı'yla ahitleşme aşamasına kadar Avram'dır.

O gün Rab Avram'la antlaşma yaparak ona şöyle dedi: Mısır Irmağından Büyük Fırat Irmağına kadar uzanan bu toprakları (Ken, Keniz, Kadmon, Hitit Perizzi, Refa, Amor, Ken'an, Girgaş ve Yevus topraklarını) senin soyuna vereceğim.⁴³¹

Burada zikredilen Yahudiliğe göre Yehova tarafından İsrailoğulları'na vadedilmiş olan toprakların sadece Filistin veya Levant bölgesi, ya da Şattül Arap ile Nil arasındaki Ortadoğu toprakları mı ya da bütün dünya hâkimiyetini mi simgelediği geçmişten bugüne hararetle tartışılan bir konudur. Burada bahsedilen tanıma göre Fırat Nehri'nden Nil Nehri'ne kadar olan geniş bölge İsrailoğulları'na vaad edilmiştir. Bununla birlikte sınırlarının tam olarak belirtilmemiş olması nedeniyle bu tanım da oldukça tartışmalıdır.⁴³²

⁴²⁶ Yıldız, s. 51.

⁴²⁷ Gürkan, s. 39. Tekvin, 27: 1-39.

⁴²⁸ Yıldız, s. 45.

⁴²⁹ Yıldız, s. 46.

⁴³⁰ Coral M. Kaminski, **From Nûh To Israel, Realization of The Primaeval Blessing After The Flood** T&T Clark International A Continuum Imprint London, New York, 2004, s. 93.

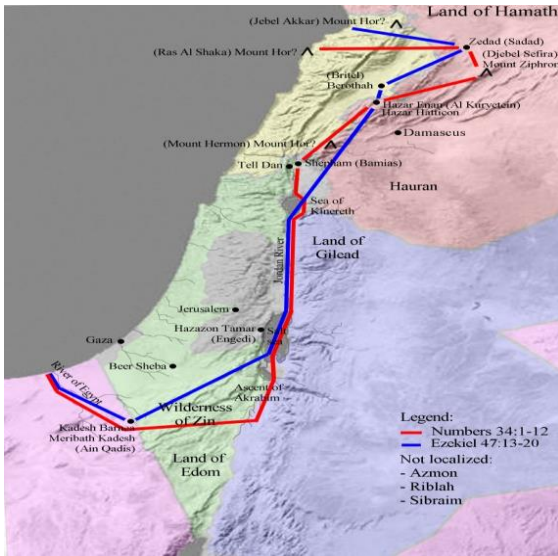
⁴³¹ Tekvin, 15: 18-21.

⁴³² Adam, s. 228.

Yahudiler, Ken'an (Filistin) merkezli toprakların, Tanrı tarafından İsrail'e vaad edilmiş olduğuna inanmaktadır. Ken'anlılar bu toprakların ilk sahibiyken Nûh'un laneti sebebiyle bu toprakları kaybetmişler, İsraililer ise Nûh'un kutsamasıyla bu toprakları hak etmişlerdir.⁴³³

Orta çağ Yahudileri de zencileri, hayvanlar gibi hareket eden, kırlarda yetişen otları yiyen, çıplak dolaşan, insan biçiminde olan ancak yeterli derecede zekâsı olmayan, maymundan biraz yukarıda, aklî yetenekleri olan, yarı insansı varlıklar ve köle olarak tutulup satılan bir halk olarak tasvir etmişlerdir. Burada Aristocu bakışın da etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Bilindiği gibi Aristo, *tabiaten kölelik teorisi*'ni savunmuştur. Hristiyanlar da aynı görüşü benimseyerek köle ticaretinde yararlandıkları bir argüman haline dönüştürmüşlerdir.⁴³⁴ Kutsal toprak ülküsü, günümüze kadar da devam etmiştir.⁴³⁵

Şekil 1: Vaad edilmiş Topraklar Haritası

Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Vadedilmi%C5%9F_Topraklar#mediaviewer/File:Map_Land_of_Israel, Erişim, (18.02.2015), Jpg: Vadedilmiş Topraklar'ın hipotetik haritası (*Tanah*'taki "Sayılar 34"[**kırmızı hat**]ve "Ezekiel47."[**mavi hat**]).

⁴³³ Katar, s. 53.

⁴³⁴ Katar, ss. 56-57. Tabiat itibarıyla idare edilmeye muhtaç toplumlar doğuştan köledir. Avrupa toplumları özgürlük için yeterli cesarete sahiptir. Asya ve afrika toplumları daima kölelik halinde bulunan insanlarken, Grekler siyasi idare yeteneğine sahiptir. Bkz. Katar, s. 57, dipnot 41.

⁴³⁵ Katar, s. 58.

Rab Avram’a çağrıda bulunarak “ülkeni, akrabalarını baba evini bırak sana göstereceğim ülkeye git” dedi. “Seni büyük bir ulus yapacağım, seni kutsayacak, sana ün kazandıracak, bir beraha (bereket) kaynağı olacaksın. Seni kutsayanları kutsayacak seni lanetleyeni lanetleyeceğim yeryüzünde bütün halklar senin aracılığınla kutsanacak.”⁴³⁶

Tanrı Tevrat’taki bu ifadelerle İbrâhîm’i kutsamış, mübarek kılmıştır. Rambam’ın açıklamasına göre İbrâhîm yeryüzündeki bütün insanların, birbirlerine beraha verirlerken *Tanrı seni Avram gibi yapsın* diyecekleri örnek bir kişiliktir.⁴³⁷ Yani Sâm’ın soyundan gelen İbrâhîm kutsanarak diğer insanlardan apayrı bir konuma getirilmiştir. Tevrat’ın daha sonraki baplarında şöyle devam edilmektedir:

Karısı Saray Avram’a çocuk verememişti. Saray’ın Agar (Hacer) adında Mısırlı bir cariyesi vardı. Saray Avram’a Rab çocuk sahibi olmamı engelledi dedi. Lütfen cariyemle yat belki bu yoldan bir çocuk sahibi olabilirim. Avram Saray’ın sözünü dinledi. Saray Mısırlı cariyesi Agar’ı kocası Avram’a eş olarak verdi.⁴³⁸ ...ve Agar hamile kaldı. Hamile kaldığını anladığında hanımına saygısızlık etmeye başladı.⁴³⁹ ...Saray Agar’a eziyet etti ve Agar onun yüzünden kaçtı.⁴⁴⁰ Tanrı’nın meleği ona: Hanımına dön ve kendini onun ellerine teslim et dedi.⁴⁴¹ Bir diğer melek ona Tanrı’nın sözleriyle soyunu fazlasıyla çoğaltacağım ve bolluktan sayılamayacaklar dedi.⁴⁴²

Açıkça anlaşıldığı gibi Hacer’in (*Hagar/ הגר*) Saray’a saygı göstermesi istenmekte ve cariyeye olduğu için ikinci planda kalan bir kadın olmaya devam etmektedir.

*Tanrı’nın bir diğer meleği ona işte hamilesin bir oğul doğuracaksın adını Yişmael (İsmail) koy; çünkü Tanrı duanı kabul etti, oğlun asi biri olacak hem onun eli herkese karşı hem de herkesin eli ona karşı olacak.*⁴⁴³ Tanrı Hacer’den çocuğuna

⁴³⁶ Tekvin, 12: 1-3.

⁴³⁷ Tora Bereşit, I, 80.

⁴³⁸ Tekvin, 16: 1-4.

⁴³⁹ Tekvin, 16: 4.

⁴⁴⁰ Tekvin, 16: 6.

⁴⁴¹ Tekvin, 16: 9.

⁴⁴² Tekvin, 16: 10.

⁴⁴³ Tekvin, 16: 11-12.

“Tanrı’nın duyduğu” anlamındaki İsmail (*Yishma’e’l’* שמעאל) ismini vermesini istemiştir. Ona bu ismin verilme sebebi olarak da gelecekte İsmail’in soyunun Bene Yisrael’e (İsrailoğulları’na) acılar çektireceği ve sonunda Tanrı’nın, İsrailoğulları’nın haykırışlarını duyacağı yorumu yapılmıştır. *Onun eli herkese karşı, herkesin eli ona karşı* ifadesi de sürekli olarak hem saldırarak hem saldırıya uğrayacak ya da o herkese (ekonomik açıdan) bağımlı olacak; herkes (ekonomik açıdan) ona ihtiyaç duyacak şeklinde yorumlanmıştır.⁴⁴⁴ İsm’in anlamıyla ilgili olarak Tanrı’nın İbrâhim’in çocuk isteğini duyduğu ve soy konusunda verdiği sözü yerine getireceği yorumu da yapılmıştır.⁴⁴⁵

Tanrı ahdin simgesi olarak İbrâhim’in dinine uyan her erkeğin sünnet olmasını emretmiştir. Bu yüzden İbrâhim 99 yaşında, sünnet edilir.⁴⁴⁶ Nûh’un oğlu Sâ’m ve Sâ’m’in soyundan gelen İbrâhim, İshak ve onun soyu olan İsrailoğulları - Nûh’un sarhoşken çıplaklığını oğlu Sâ’m’in kapatmasından dolayı- seçilmiş soy olmayı hak ettikleri gibi sünnet antlaşmasıyla da seçilmişliği vücutlarında gösterirler. Sâ’m’in zürriyetinden olan erkekler sabah duasında “tallit” örtüsünü kullanır, çünkü Sâ’m babasının çıplaklığını bir örtü ile kapatmıştır.⁴⁴⁷ Sâ’m kendini iyi işlere salih amele vakfetmiştir. Yâfes de ağabeyini dinleyerek aynısını yapmıştır. Böylece Sâ’m’a tallit, Yâfes’e de pallium verilmiştir. Tanrı Sâ’m’a *hayatın boyunca kardeşlerin geri dururken sen durmadığın için sana mükâfatını vereceğim*⁴⁴⁸ demiş ve onu seçilmiş soyun atası yapmıştır.

⁴⁴⁴ Tora Bereşit, I, 109.

⁴⁴⁵ Yıldız, s. 49.

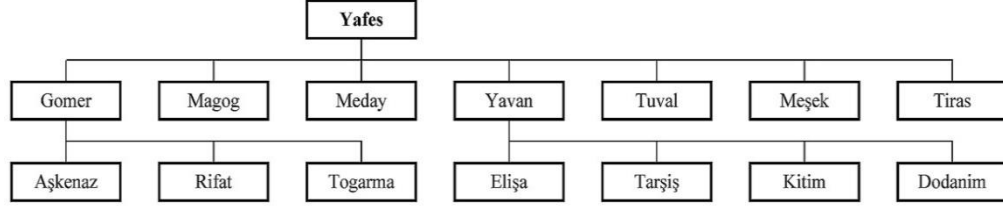
⁴⁴⁶ Ömer Faruk Harman, “İbrâhîm”, **DİA**, XXI, 2000, ss. 267-268; Yıldız, s. 49.

⁴⁴⁷ İsmail Taşpınar, “Sâ’m”, **DİA**, XXXVI, 2009, s. 60.

⁴⁴⁸ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXVI: 6.

2.2.1.3. Yâfes/Yefet'in soyu

Tablo 3: Yafes'in Soy Ağacı

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Yafes>, Erişim: (18. 02. 2015); Tora Bereşit, I, 58-61; Yaratılış 10: 2-4.

Bir kişi ismi olan Yâfes'in (İbr. Yefet/יפת), açık bir Semitik etimolojisi yoktur. Sadece Yaratılış 9: 27'de geçen *Tanrı Yefet'e bolluk versin* ifadesinden hareketle Yâfes adıyla İbranice *büyütmek, genişletmek* anlamına gelen PTH fiiliyle bağlantı kurulmuştur. Ayrıca PTH fiilinin yan anlamı olan gençleşmek, genç kalmak anlamıyla da Yâfes adının bağlantısını kurmak mümkündür. Diğer yandan Yâfes'in, Yunan mitlerinde adı geçen Prometheus ve insanoğlunun atası olan Titan Yafetos ile bağlantısı da kurulmuştur.⁴⁴⁹

Tevrat'ta Yâfes ile ilgili bölümde sözü edilen tüm uluslar Hint-Avrupa dil ailesine mensupturlar.⁴⁵⁰ *Yefet oğulları Gomer, Magog, Maday, Tiras, Yavan, Tuval, Meşeh'tir.*⁴⁵¹

Yafesoğullarının aşağıda verilen ırk ve uygarlıkların ataları oldukları belirtilmektedir.⁴⁵²

- ✓ Gomer: Keltler, Frenkler, Frigyalılar⁴⁵³
- ✓ Maday: Medler
- ✓ Magog: Cermenler, İskitler, Moğollar
- ✓ Yavan: İyonlar
- ✓ Tuval: İspanyollar
- ✓ Tiras: Trakyalılar

⁴⁴⁹ B. Beking, "Japheth", **DDD**, ed. Karel Von Der Toorn, Bob Becking and Pieter W. Van Der Horst, Brill, U.K. 1999, ss. 462-463.

⁴⁵⁰ Tora Bereşit, I, 58.

⁴⁵¹ Tekvin, 10: 2.

⁴⁵² Tora Bereşit, I, 58, 60, 61.

⁴⁵³ Gomer'in oğullarından olan Togarma Türklerle bağdaştırılmıştır. Bkz. Tekvin, 10: 3. Tora Bereşit, I, 63.

✓ Meşeh: Slavlar

Tevrat'ta yer alan ve Nûh'un söylediği *Tanrı Yefet'i genişletsin* ifadesi: İbranice *yaft* sözcüğünün genişlemek anlamındaki *pata* kökünden türemiştir.⁴⁵⁴ Bazılarına göre *pata* kelimesi daha çok zihnin ve zekânın genişlemesi anlamında kullanılır. Bu şekilde düşünüldüğünde Yâfes'e verilen berahanın onun çocuklarının entellektüel başarılarına imza atmalarıdır. Yavan (Yunanlılar), Yâfes (Grek mitolojisinde Titan Yapetos) soyundan geldiği için berahanın hedeflediği konunun ünlü yunan felsefesi olduğu şeklinde de görüşler mevcuttur. Yâfes'in berahası, Eski Yunan medeniyetinde ve kültüründe gerçekleşmiştir. Yaratılış 9: 26'daki (*Yefet*) *Şem'in çadırlarında barınsın* şeklindeki ifade insanın zekâsı ve maneviyatı arasındaki ilişkiyi belirtmektedir. Yâfes felsefe ve duyarlılıkla; Sâ'm ise kutsallık ve Tanrı'nın kutsal varlığı ile mübarek kılınmıştır. Yâfes'e verilen hediye önemlidir ama sadece Sâ'm'ın temsil ettiği ilahi gerçeklere hizmet ettiği sürece, gerçek amacına ulaşır. Yâfes Sâ'm ile bağlantıda kaldığı takdirde Nûh'un kafasında canlandırdığı mükemmelliğe ulaşacakken onun Sâ'm'dan ayrılması dünya tarihini tam bir trajediye dönüştürecektir.⁴⁵⁵ *Midraş Rabbah*'da Tanrı'nın Yâfes'e; babanın çıplaklığını gizlemedin fakat yine de sana İsrail topraklarında gömülmen için uygun bir yer vereceğim⁴⁵⁶ dediği aktarılmıştır.

Tanrı Yâfes'e bolluk versin ibaresinin Kutsal Mabet'in yeniden inşa edilmesine izin veren Pers Kralı Cyrus'a işaret ettiğine dair yorumlar da vardır. Şekina da sadece Sâ'm'ın çadırında tecelli etmiştir. Bar Kabbara'ya göre Tora'nın cümleleri Yâfes'in dilinde (Yunanca) Sâ'm'ın çadırında okunabilecektir. Buradan hareketle gelecek yıllarda Tora'nın Pentakök ve Yetmişler çevirisi adıyla Yunancaya çevrilmesinin kastedildiği yorumu yapılmıştır.⁴⁵⁷

Tevrat'ta Nûh'un soyundan gelen nesillerle ilgili olarak sözü geçen halkların sayısının 70 olduğu belirtilmiştir. Bereşit dokuzuncu bölümde detaylı bir şekilde bu soylar verilmiştir. Yahudiliğe göre *Nûh'ın oğullarının aileleri halklarındaki nesillere göre bu şekildeydi. Ve tufandan sonra (tüm) halklar yeryüzüne bunlardan (türeyerek) yayılmışlardır*⁴⁵⁸ cümlesinden anlaşıldığı üzere yeryüzünde tûfan sonrası tüm halklar

⁴⁵⁴ Ömer Faruk Harman, "Yâfes", **DİA**, İstanbul, 2013, XLIII, 174; Tora Bereşit, I, 59.

⁴⁵⁵ Tora Bereşit, I, 59.

⁴⁵⁶ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXVI: 6.

⁴⁵⁷ Midrash Rabbah: Genesis I, XXXVI: 8.

⁴⁵⁸ Tekvin, 10: 32.

Nûh'un soyundan türemiştir. *Talmud* literatüründe sıkça rastlanan yetmiş millet veya yetmiş dil ifadesi de bu soyları ifade etmektedir.⁴⁵⁹

2.3. İNCİL'DE TÛFAN

İncil'de tûfan olayı ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi yoktur. Tûfan konusunun geçtiği yerlerde de asıl konu tûfan olmayıp anlatılan konuda tûfanın motiflerinden yararlanılmıştır.⁴⁶⁰ Tûfan'la ilgili bilgi Matta'da üç, Luka'da iki yerde, Petrus'un iki mektubunda da birer kez, İbranilere Mektup'ta da bir kez geçmektedir.⁴⁶¹ İncillerde tûfanla ilgili olarak Tevrat'taki anlatımlara atıflar vardır. Bu da Hristiyanların Tevrat'ta nakledilenleri kabul ettiklerini gösterir.⁴⁶²

Nûh'un günlerinde nasıl olduysa, insanoğlunun gelişinde de öyle olacak. Nûh'un gemiye bindiği güne dek, tûfandan önceki günlerde insanlar yiyip içiyor, evlenip evlendiriliyorlardı. Tûfan gelinceye, hepsini süpürüp götürünceye dek başlarına geleceklerden habersizdiler.⁴⁶³

Verilen ifadelerde insanların gaflet içinde olduğu vurgulanmıştır. Yine aynı şekilde tûfanın gaflet içinde bulunan insanları yok ettiğiyle ilgili olarak; *Nûh'un günlerinde nasıl olduysa, insanoğlu'nun günlerinde de öyle olacak. Nûh'un gemiye bindiği güne dek, insanlar yiyip içiyor, evlenip evlendiriliyorlardı. Sonra tûfan gelip hepsini yok etti*⁴⁶⁴ ifadesi de incilde yer alır.

Tûfandan kurtulanların Nûh'la beraber sekiz kişi oldukları, *Tanrı eski dünyayı da esirgemedi ama tanrısızların dünyasına tûfanı gönderdiği zaman doğruluk yolunu bildiren Nûh'u ve yedi kişiyi daha korudu*⁴⁶⁵ cümlesinden anlaşılmaktadır. İman sahibi bir kişi olan Nûh'un Tanrı tarafından uyarıldığı ve bunun üzerine yaptığı gemiyle bazı insanların tûfandan kurtulduğu, kurtulanların da

⁴⁵⁹ Tora Bereşit, I, 71.

⁴⁶⁰ İbrâhîm Kutluay, "Hz. Nûh ve Tûfanla İlgili Rivâyetlerin Hadis Tekniği Açısından Değeri ve Bu Rivâyete İsrailiyatın Tesiri." **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 297.

⁴⁶¹ Oymak, s. 156.

⁴⁶² Harman, XLI, 321.

⁴⁶³ Matta, 24: 37-39.

⁴⁶⁴ Luka, 17: 26-27.

⁴⁶⁵ II. Petrus, 2: 5.

onun ev halkı olduğu belirtilmiştir. *İman sayesinde Nûh, henüz olmamış olaylarla ilgili olarak Tanrı tarafından uyarılınca, Tanrı korkusuyla ev halkının kurtuluşu için bir gemi yaptı. Bununla dünyayı yargıladı ve imana dayanan doğruluğun mirasçısı oldu.*⁴⁶⁶

Tûfanla ilgili olarak, “Bir zamanlar Nûh’un günlerinde gemi yapılırken Tanrı’nın sabırla beklemesine karşın bu ruhlar söz dinlememişlerdi. O gemide bir kaç kişi, daha doğrusu sekiz kişi suyla kurtuldu”⁴⁶⁷ şeklinde İncil’de yer alan ifadenin sudan kurtulmanın vaftizin bir simgesi olduğuna işaret ettiğine dair yorumlar yapılmıştır.⁴⁶⁸

Kısaca özetlersek İncil’de tûfanla ilgili olarak ev halkını tûfandan korumak için bir geminin yapıldıđından⁴⁶⁹ ve tûfanın, bütün dünyayı etkilediğinden,⁴⁷⁰ tûfandan sekiz kişinin kurtulduğundan,⁴⁷¹ tûfanın, Tanrı tarafından Nûh’a önceden bildirildiğinden bahsedilmiştir.⁴⁷²

⁴⁶⁶ İbraniler, 11: 7.

⁴⁶⁷ I. Petrus, 3: 20.

⁴⁶⁸ Kutluay, s. 297.

⁴⁶⁹ İbraniler, 11: 17.

⁴⁷⁰ İbraniler, 11: 17; II. Petrus, 2: 5; Matta, 24: 37-39; Luka, 17: 26-27.

⁴⁷¹ I. Petrus, 3: 20; II. Petrus, 2: 5.

⁴⁷² İbraniler, 11: 7.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLAMÎ LİTERATÜRDE HZ. NÛH VE TÛFAN

3.1. HZ. NÛH VE TÛFAN

Hız. Nûh, Kuran’da insanlığa örnek gösterilen, âlemler üzerine seçildiğı belirtilen (Âdem, Nûh, İbrâhîm ailesi ve İmran ailesi)⁴⁷³ ulu’l-azm peygamberlerden biridir. Ayrıca Hız. Nûh vahiy kelimesinin kendisi için ilk olarak kullanıldığı peygamberdir.⁴⁷⁴ Kur’an’da kendisine gönderme yapılan ilk şeriat da Hız. Nûh’a aittir.⁴⁷⁵ Hız. Nûh, Hız. Âdem’in takip ettiği ve zürriyetine bizzat öğrettiğı *hak yolu* ilk defa tahrip eden bir kavme peygamber olarak gönderilmiştir.⁴⁷⁶

Ebu’l-Bekâ’nın külliyyatında aktarılan bilgiye göre *nûh* Süryanice bir kelimedir ve “sakin” anlamına gelir. Hız. Nûh’un asıl adı, Abdülğaffar iken, Kurtubî’de belirtildiğine göre tûfandan sonra kavminin haline çok ağladığı için “çok ağlayan” anlamında *Nûh* denilmiştir.⁴⁷⁷

Hız. Âdem ile Hız. Nûh arasında on asır veya on nesil olduğu belirtilmiştir: Hız. Nûh’un soyu şöyledir: *Nûh bin Lamek bin Metuşelah bin İdris bin Mürd bin Mehlil bin Kanin bin Yaneş bin Şit bin Âdem*.⁴⁷⁸ Bununla ilgili olarak İbn-i Kesîr’in İbni Abbas’tan rivâyet ettiğine göre *Âdem ile Nûh arasında 10 nesil vardır ve hepsi de İslam üzerindedir*.⁴⁷⁹ Hız. Nûh’un Âdem ve İdris dışındaki Kur’an’da adı geçen peygamberlerin atası olduğu belirtilmiştir.⁴⁸⁰

Sa’lebi’nin *Kısâs-ul Enbiyâ* adlı eserine göre Hız. Nûh’un annesi Finuş’un şeceresi, Finuş binti Rakil veya Finuş binti Kabil b. Mahvil’dir.⁴⁸¹

⁴⁷³ Âl-i İmran, 3/33.

⁴⁷⁴ Nisâ, 4/163.

⁴⁷⁵ Şûra, 42/13.

⁴⁷⁶ Ebu’l-‘A’la Mevdûdî, **Tefhîmu’l Kur’an, Kur’an’ın Anlamı ve Tefsiri**, İnsan Yayınları, İstanbul, 2003, II, 47.

⁴⁷⁷ Bedir, s. 435.

⁴⁷⁸ İbn Kesîr, **Hadislerle Kur’an-ı Kerim Tefsiri**, (I-XII), çev. Bekir Karlığa ve Bedrettin Çetiner, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1983, 3003; M. Asım Köksal, **Peygamberler Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 19. Baskı, Ankara, Nisan 2014, I, 87.

⁴⁷⁹ İbn Kesîr, XI, s. 6267.

⁴⁸⁰ Hüseyin Güneş, **İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tûfanı ve Cûdî Dağı**, İlahiyat Yayınevi, Ankara, 2013, s. 107; Süleyman Molla İbrâhîmoğlu, “Nûh Kıssası”, **Kur’an Mesajı İlmî Araştırmalar Dergisi**, Mayıs 1998, sayı 7, s. 56.

⁴⁸¹ M. Salih Öğün, Kur’an’da **Hız. Nûh ve İbrâhîm Kıssaları**, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1992, s. 17; Harman, XXXIII, 226.

Hız. Nûh'un tarih öncesi çağda MÖ. 4000 yıllarında yaşadığı tahmin edilmektedir.⁴⁸² Tarihi bilgilere göre Hız. Nûh zamanında Kral Mahvil yaşamaktaydı ve Hız. Nûh Kral Mahvil'in torunu Azre ile evliydi.⁴⁸³

Hız. Nûh'un yaşam süresi ve peygamberlik yaşıyla ilgili değişik rivâyetler vardır. Bu konuda Katade, "Hız. Nûh'un ömrü 950 yıldır, kavmini Allah'a çağırmadan önce 300 yıl aralarında kaldı, 300 sene onları hakka çağırdı, tûfandan sonra 350 yıl yaşadı"⁴⁸⁴ şeklinde rivâyet etmiştir. Enes'ten yapılan rivâyette de, "Allah Hız. Nûh'a peygamberlik verdiğinde Hız. Nûh 250 yaşındadır. Toplam 950 yıl kavmiyle birlikte yaşamıştır. Tûfandan sonraki ömrü de 250 yıldır."⁴⁸⁵ İbn-i Kesîr'deki başka bir rivâyet ise, "Allah Hız. Nûh'u 350 yaşındayken peygamber olarak gönderdi, 950 yıl kavmini Allah yoluna çağırdı, tûfandan sonra da 350 yıl yaşadı"⁴⁸⁶ şeklindedir. İbn Abbas rivâyetine göre de: Hız. Nûh 480 yaşındayken peygamber olmuş ve toplam 120 sene halkına davette bulunmuştur. Tûfan sırasında ise 600 yaşındadır. Tûfan sonrasında 350 sene daha yaşamıştır. Toplam ömrü 950 senedir. Hız. Nûh'un yaşı Kur'an'da, 950 yıl olarak zikredilse de, bunun 365 günlük yıl hesabına göre değil de ayların bir yıl olarak kabul edildiği duruma göre 950 yıl olduğu yorumu da yapılmıştır.⁴⁸⁷ Ebû Hâtim el-Sicistânî'nin Hız. Nûh ile başlayan *Kitâbu'l-Muammarîn* adlı eserine göre Hız. Nûh 1450 yıl yaşamıştır.⁴⁸⁸ *Zübdetu't-Tevârîh* adlı eserde de Hız. Nûh'un 950, 1050 ve 1350 yaşında vefat ettiği yazılmıştır.⁴⁸⁹

Tûfan olayının Hız. Âdem'in yaratılışından 1656, 2242, 2262, 1307 yıl sonra olduğuna dair dört farklı tarih belirtilmiştir.⁴⁹⁰ *Zübdetu't-Tevârîh*'te Hız. Âdem'den Nûh tûfanına kadar geçen sürenin 2200 veya 3500 yıl olduğu belirtilmiştir.⁴⁹¹

Nûh tûfanı, Kur'an'da zikredilen ilk toplu helâktir. Âyetlerde tûfanla ilgili olarak daha çok tûfanı hazırlayan sebepler üzerinde durulmuştur. Olayın yeri ve zamanı konusunda ayrıntıya girilmemiş, neden-sonuç ilişkisi ve karşılıklı diyaloglar

⁴⁸² Ahmet Bedir, **Tevhidin Yurdu Kur'an-ı Kerim Atlası**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2009, s. 433.

⁴⁸³ Bedir, s. 435.

⁴⁸⁴ İbn Kesîr, XI, s. 6267.

⁴⁸⁵ Kurtubî, **Tefsîr'ul Kurtubî**, Mısır H. 1387, XIII, s. 33'ten aktaran Açmaz, s. 43.

⁴⁸⁶ İbn Kesîr, XI, s. 6267.

⁴⁸⁷ Taberî, Tarih, s. 230.

⁴⁸⁸ Harman, IX, 345.

⁴⁸⁹ Duman, ss. 20-21, 94, 105; Muhammet Fatih Duman, **Gelibolulu Mustafa Ali'nin Zübdetü'd Tevarih Adlı Eserinin 1-111 Varaklar Arası Edisyon Kritiği**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), DEÜSBE, İzmir, 2006, s. 21.

⁴⁹⁰ Harman, XXXIII, 225.

⁴⁹¹ Duman, s. 21.

verilmiş, herhangi bir kronolojik saptama yapılmamıştır.⁴⁹²

Tûfan olmadan önce Nûh'un babası Lamek rüyasında; denizin ortasında tek bir ağacın üstündeyken ağzından bir ateş çıktığını ve bu ateşin bütün âlemi yaktığını görmüştür. Kâhinler bu rüyayı Nûh döneminde bir tûfan olacağı şeklinde yorumlamışlardır.⁴⁹³

Hız. Nûh'un tûfandan önce Irak'ın Kûfe şehrinde yaşadığı, Kûfe camisinde bir makamı olduğu ve tûfan sırasında geminin buradan hareket ettiğini düşünenler vardır.⁴⁹⁴ Bu düşünceye göre geminin ilk yapıldığı yer de Kûfe'dir. Bu yer kadim Kûfe'de Kûfe mescidinin yanındadır. Ancak bu bilgiler ihtilaflıdır.⁴⁹⁵

3.1.1. Tûfan Öncesi Durum ve Tûfanın Sebepleri

Kur'an'da tûfan öncesi durum birçok surede anlatılmaktadır. Bu sureler içerisinde en geniş anlatım Hûd, Nûh, Â'raf ve Mü'minûn Sureleri'nde bulunmaktadır. Hûd Suresi, Nûh kavminin tûfan öncesi durumunu en geniş şekilde ortaya koyan suredir. Burada Hız. Nûh'un kavmine peygamber olarak gönderilmesi ve onlardaki inanç problemleri sebebiyle yaptığı uyarı şöyle anlatılır:

Andolsun, biz Nûh'u kavmine peygamber olarak gönderdik. Onlara şöyle dedi: Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına ibadet ve kulluk etmeyin. Doğrusu ben sizin adınıza elem dolu bir günün azabından korkuyorum.⁴⁹⁶

Kur'an'da "Nûh kavmini yıkıma uğrattık çünkü onlar, hep yoldan çıkmış, fâsık birer kavim idiler."⁴⁹⁷ "Nûh'un kavmini helak etmişti. Çünkü bunlar çok zalim ve azgındılar"⁴⁹⁸ âyetlerde tûfanın sebebi olarak, Nûh kavminin azgınlık ve sapkınlığı gösterilmektedir. Toplumda fesat, kargaşa, zulüm ve ahlaksızlık her yeri

⁴⁹² Hamza M. Njozi, "Gılgamış Destanı Kitab-ı Mukaddes ve Kuran Bağlamında Nûh Tufanı Kıssası, Benzerlikler ve Tarihsel Gerçeklik Problemi", **OMÜİFD**, çev. Mustafa Ünver, Sayı 9, Samsun, 1997, s. 2.

⁴⁹³ Güneş, s. 86.

⁴⁹⁴ Bedir, s. 435.

⁴⁹⁵ Bedir, s. 437.

⁴⁹⁶ Hûd, 11/25-26.

⁴⁹⁷ Zariyat, 51/46.

⁴⁹⁸ Necm, 53/52.

alıp yürümüş ve insanlık *aşağıların en aşağısına (esfeli sâfilîn)* doğru gerilemiştir. Hz. Nûh da, böyle bir kavmi ıslah etmek için gönderilmiştir. Uzun zaman süresince bütün gücünü hikmet ve sabırla kendisine emredilen ıslahatı yapmaya harcamıştır ancak bütün gayretleri boşa çıkmıştır. Kâfirler Hz. Nûh'un tebliğine karşı oldukça sert bir duruş sergilemiş ve Allah tarafından kendilerine verilebilecek bir cezadan korkmadıklarını, *haydi tehdit ettiğin azabı getir!* gibi bir meydan okumayla ortaya koymuşlardır. A'râf suresinin 70. âyetinde, "Onlar, Sen bize tek Allah'a ibadet edelim, atalarımızın ibadet edegeldiklerini bırakalım diye mi geldin? Eğer doğru söyleyenlerden isen haydi bizi tehdit ettiğin azabı bize getir!" dediler. Nûh kavmi, bu âyette atalarının dinine olan bağlılıklarını belirtip tek Allah'a inanmayacaklarını da söylemişlerdir. Hz. Nûh, kavminin ıslah olacağına dair hiçbir umudu kalmayınca "Rabbim, bu inkârcılardan bir tane dahi yeryüzünde bırakma" şeklinde beddua etmiş ve tûfan vukû bulmuştur.⁴⁹⁹

Tûfan öncesinde kavmi içindeki inkârcı eşraf Hz. Nûh'u yalancılıkla itham etmiş ve kendileri gibi bir insanın peygamberliğini kabul etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bu kadarla da kalmayıp Nûh peygambere iman edenleri de aşağılamışlardır.

Kavminin inkâr eden ileri gelenleri: "Biz, senin ancak bizim gibi bir insan olduğunu görüyoruz. İlk bakışta sana uyanların da ancak en aşağılıklarımızdan ibaret olduğunu görüyoruz. Sizin bize karşı herhangi bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Aksine sizin yalancı kimseler olduğunuzu sanıyoruz" dedi.⁵⁰⁰

Âyette "mele" kelimesi geçmektedir. *Mele'* kelimesi, "kavmin eşrafı, ileri gelenleri" anlamına gelir.⁵⁰¹ Toplumun aristokratları olan bu kâfirler, kendilerinden ekonomik ve toplumsal olarak aşağıda olan müminleri aşağılamışlardır. Çünkü fakirliğin cahillik ve sefihlik olduğunu düşünen bu insanlar şeref ve itibarın sadece zenginlikle elde edilebileceğini düşünmektedirler. Hz. Nûh'a hitaben, "Senin takipçilerin ya toy çocuklar, ya köleler yahut da toplumun sefilleri. İddianıza göre sizler Allah'ın sevgili kullarısınız, size lütfediyor, yolunuzdan gitmeyenlere azap

⁴⁹⁹ Mevdudi, II, 48.

⁵⁰⁰ Hûd, 11/27.

⁵⁰¹ Râzî, XII, s. 543.

ediyor fakat gerçek tam tersi; servet köle ve iktidarla taltif edilen bizleriz, sizse bu tür hiç bir şeye sahip değilsiniz. Haydi, bize bizden üstün olduğunuz bir yanınızı söyleyin” demişlerdir.⁵⁰² Zaten peygamberlerin davetine ilk uyanların haklarını alamayan kesim olan alt tabakadan insanlar oldukları da bir gerçekliktir. Peygamberlerin mesajı adaleti, eşitliği savunduğu için ileri gelen kesim alt tabakadan insanlarla aynı kefeye koyulmayı hep reddetmiş ve küçümseyici tavırlar takınmışlardır. Ayrıca peygamberin karşısında duran bu kişiler, insan oluşunu bahane ederek onu yalanlamışlardır.⁵⁰³

Müfessirlere göre Nûh kavminin aristokratları aslında bakış açısı ve fikir yönünden kıt insanlardı. Çünkü onlar iman edenleri fakir oldukları sebebiyle küçümsüyorlar ve kendi dünyevi ihtiraslarına bağlanıyorlardı. Ayrıca onlar dünya hayatında gözlerinin önünde duran dışında gerçeği görmekten aciz ve cahil insanlardı. Eşraftan olanların mal ve imkânları vardı. Onların içinde bir tane bile Allah’a yaklaşan kimse yoktu, hepsi kaçıştaydılar. Bu sebeple peygamberler de onları ahiret hayatını istemeye davet etmek için gönderildiler. Ancak peygamberlere de genelde hor görülenler ittiba ediyordu. Zengin olanlar davete kulak asmıyorlardı.⁵⁰⁴ Hz. Nûh’un peygamberliğini reddedenler kavmin basit insanların, yani malları az, makamları düşük, sanat ve zanâatları değersiz olan kimselerin ona tabî olmasını gerekçe gösteriyor; eğer doğru olsaydı insanların en zekileri ve şerefliilerinin ona tabî olması gerekeceğini savunuyorlardı. Hz. Nûh’un akıl, dünyevî menfaatleri görüp gözetme, mücâdele kuvveti bakımından bir üstünlüğünün olmadığını bu nedenle de en yüce derece ve makam bakımından da onlardan üstün olduğunu kabul etmeyeceklerini belirtmişlerdir.⁵⁰⁵ Toplumun ileri gelen bu güruhu, arkana hep bayağı kimseler düşmüşken, biz sana iman eder miyiz?” demişlerdir.⁵⁰⁶ Sırf nesep cihetinden düşük ve dünyadan payları az olduğu için Hz. Nûh’a inananlar için bayağı kimseler nitelemesini yapmışlardır. Yine Hz. Nûh’a tabi olanların terzilik

⁵⁰² Mevdudi, II, s. 387.

⁵⁰³ Ebu Ca’fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, **Tarihu’l-Beyân ‘an Te’vîli Âyi’l-Kur’ân**, thk. Muhammed Ali Es-Sabuni- Salih Ahmed Rıza, trc. Mehmet Keskin, Yeni Neşriyat AŞ İstanbul, 1995; Tarih, II, 924-926; Mûsâ Kazım Yılmaz, “Kur’anı Kerim ve Tefsirlerde Hz. Nûh ve Tûfan”, **Hz. Nûh’tan Günümüze Cizre Sempozyumu**, Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (8-10 Mayıs 1998), İstanbul, 1999, s. 23.

⁵⁰⁴ Ebû’l-Kâsım Mahmûd b. Ömer el-Zemahşerî, **el-Keşşâf**, thk. Abdurrahmân Ahmed el-Hicâzî, Riyad, 1998, III, 195.

⁵⁰⁵ Râzî, XII, ss. 542-543.

⁵⁰⁶ Râzî, XIII, ss. 18-19.

ve hacamat (kan alma) gibi o zamanlar aşağı kabul edilen meslek erbabı oldukları da söylenmiştir.⁵⁰⁷

Nûh dedi ki: Ey Kavmim! Söyleyin bakalım; şâyet ben Rabbimden gelen apaçık bir delil üzerinde isem ve O kendi katından bana bir rahmet vermiş de, siz ona karşı kör kalmışsanız, onu istemediğiniz halde, biz sizi ona zorlayacak mıyız? Ey kavmim! Buna karşı ben sizden herhangi bir mal da istemiyorum. Benim mükâfatım ancak Allah’a âittir. Ben o iman edenleri (teklifinize uyararak) kovacak da değilim. Çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizin bilgisizce davranan bir toplum olduğunuzu görüyorum.⁵⁰⁸

Verilen âyetlerden kavmin ileri gelenlerinin Hz. Nûh’tan kendine inananları çevresinden kovmasını istedikleri, bu sebeple ona maddi tekliflerde bulundukları, onun da bu sağlanmak istenen maddi olanakları kabul etmediği anlaşılabılır. Böylece kendisine itaat eden ve toplumun alt tabakasında bulunan insanların pazarlık konusu edilmesine izin vermemiştir. Ayrıca bu âyetler ecir merkezli çalışmayı da vurgulamaktadır.

Ey kavmim! Eğer ben onları kovarsam, beni Allah’tan kim koruyabilir? Hiç düşünmüyor musunuz? Size ben, “Allah’ın hazineleri yanımdadır” demiyorum; gaybı da bilmem. “Ben bir meleğim” de demiyorum. Sizin hor gördüğünüz kimseler için, “Allah onlara asla hiçbir hayır vermez” de diyemem. Allah onların içlerindeki daha iyi bilir. Böyle bir şey söylersem o zaman ben gerçekten zalimlerden olurum.⁵⁰⁹

Bu âyette de Hz. Nûh’un pozisyonu ortaya konulmuştur. İnsanlarda var olan seçkincilik, onların peygamber algılarında da söz konusudur. Onlar Hz. Nûh’ta peygamberlik adına melek olması, zengin ve seçkin olması gibi özellikler aramışlardır. Nûh peygamber de bu âyette aktarıldığı şekilde cevaplamıştır.

Yukarıdaki âyetlere benzer olarak Mü’minûn suresinin konuyla ilgili âyetlerinde kavminin Hz. Nûh’a karşı takındığı sert tutum sonucu onu yalanlamaları

⁵⁰⁷ Râzî, XVII, ss. 356-358.

⁵⁰⁸ Hûd, 11/28-29.

⁵⁰⁹ Hûd, 11/31-32.

şöyle anlatılmaktadır:

Andolsun biz, Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik de, Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka hiçbir ilahınız yoktur. Allah'a karşı gelmekten hâlâ sakınmaz mısınız? dedi. Bunun üzerine kendi kavminden inkâr eden ileri gelenleri şöyle dediler: Bu ancak sizin gibi bir beşerdir, size üstünlük taslamak istiyor. Eğer Allah dileseydi bir melek gönderirdi. Biz önceki atalarımızdan böyle bir şey duymadık. Bu, ancak cinnet getirmiş bir adamdır. Öyle ise bir müddet onu gözetleyiniz. (Nûh), Rabbim! Beni yalanlamalarına karşı bana yardım et! dedi. Onlara, kendilerinden, Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka hiçbir ilahınız yoktur, hâlâ O'na karşı gelmekten sakınmaz mısınız? diye öğüt veren bir peygamber gönderdik. O peygamberin kavminden, Allah'ı inkâr eden, ahireti yalanlayan ve bizim dünya hayatında kendilerine bol bol nimet verdiğimiz ileri gelenler şöyle dediler: O da ancak sizin gibi bir insandır. Sizin yediğiniz şeylerden yiyor, içtiğiniz şeylerden içiyor. Andolsun, kendiniz gibi bir beşere itaat ederseniz mutlaka ziyana uğrarsınız. O, öldüğünüz, toprak ve kemik haline geldiğiniz zaman sizin tekrar mutlaka (diriltilip) çıkarılacağınızı mı vaad ediyor? Hâlbuki bu size vaad olunan şey, ne kadar da uzak! Hayat, bu dünya hayatından ibarettir. Ölürüz ve yaşarız. Biz tekrar diriltilecek değiliz. Bu, Allah'a karşı yalan uyduran bir kimseden başkası değildir. Biz ona inanmayız. O peygamber, Ey Rabbim! Yalanlamalarına karşı bana yardım et! dedi. Allah, Yakın zamanda mutlaka pişman olacaklardır! dedi.⁵¹⁰

Bu âyetlerde de Nûh peygamberi yalanlayan ve toplumu bu yönde sürükleyenlerin refah içinde yaşayan varlıklı insanlar oldukları otuz üçüncü âyette geçen “dünya hayatında kendilerine bol bol nimet verdiğimiz ileri gelenler”⁵¹¹ ifadesiyle ortaya konulmaktadır.⁵¹² Bu kişiler tevhide yapılan çağrıya karşı çıkıp Hz. Nûh'un insan oluşu dolayısıyla Allah'a karşı yalan uyduran biri olduğu ithamında bulunmuşlardır. Zeyd b. Eslem'den rivâyetle Malik, Hz. Nûh'un yalanlanlayan kavminin durumuyla alakalı olarak şöyle diyor: “Ovalar, dağlar Nûh Kavmine dar gelmeye başlamıştı. Allah Teâla yeryüzü onlarla dolduktan sonra Nûh Kavmine azap

⁵¹⁰ Mü'minûn, 23/23-26, 32-40.

⁵¹¹ Mü'minûn, 23/33.

⁵¹² Elmalılı, IV, 340.

etmişti. Yeryüzünde sahibi ve maliki olmadıkları hiçbir yer kalmamıştı demektedir.”⁵¹³ Bu rivâyetten de inkâr eden insanların varlıklı kimseler olduğu ve tufanın da evrensel çapta gerçekleştiğine inanıldığını anlamaktayız.

Yine yukarıdaki âyetlerdekine benzer ifadeler Şuarâ suresinde de şu şekilde geçmektedir:

Nûh kavmi de gönderilen peygamberi yalanladı. O vakit kardeşleri Nûh onlara şöyle demişti: Siz Allah'tan korkmaz mısınız? Haberiniz olsun ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim. Artık Allah'tan korkun, bana itaat edin, buna karşı ben sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin rabbine aittir. Artık Allah'tan korkun, bana itaat edin. Dediler ki, hiç biz sana inanır mıyız? Senin ardına sıradan ve rezil insanlar düşmüşken. Nûh dedi ki, onların yaptıkları hakkında benim ne bilgim olabilir. Sizin şuurunuz da onların hesabı da ancak rabbime aittir. Hem ben iman edenleri kovmakla görevlendirilmedim. Ben ancak açık bir korkutucuyum. (Onlar) and ederiz ki, dediler ey Nûh eğer vazgeçmezsen mutlak ve muhakkak taşla öldürülenlerden olacaksın. Nûh dedi ki: Ey rabbim! anlaşıldı ki kavmim, beni yalanladı. Artık benimle onların arasını nasıl ayırd edeceksen et de, bana ve beraberimdeki müminlere kurtuluş ver. Bunun üzerine biz de onu ve beraberindekileri, o dolu gemide kurtuluşa çıkardık sonra da ardından geride kalanları suda boğduk. Şüphesiz bunda mutlak bir âyet vardır. Öyle iken çoğu mü'min olmadı.⁵¹⁴

Nûh peygamberin yalanlanıp ona inananların aşağılandığı ve Hz. Nûh'un Allah'tan yardım istemesi sonucu tûfan felaketinin vukû bulduğu, Hz. Nûh ve inananların gemi vasıtasıyla tûfandan kurtulup diğerlerinin boğulduğu âyetlerde açıklanmıştır. Kavmin ileri gelenleri ağır sözlerle inananları aşağılamışlardır. “Sıradan ve rezil insanlar” ifadesiyle fakir, ekonomik yönden zayıf kimseleri kastetmişlerdir. Eğer Hz. Nûh onların tanrılarını kötülemekten vazgeçmezse onu taşıyarak öldürecekleri tehdidinde dahi bulunmuşlardır.⁵¹⁵

Yine müşrikler Hz. Nûh'a meydan okumuşlardır. “Dediler ki: “Ey Nûh! Bizimle tartıştın ve tartışmayı uzattın. Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi

⁵¹³ İbn Kesîr, VI, 3005.

⁵¹⁴ Şuara, 26/105-121.

⁵¹⁵ Taberî, Câmi', IV, s. 1607.

kendisiyle bizi tehdit ettiğin azabı getir.”⁵¹⁶ Bu isteğe cevaben de âyette, “Nûh dedi ki: Onu size, dilerse ancak Allah getirir ve siz (Allah’ı) aciz bırakamazsınız. Ben size öğüt vermek istesem de, eğer Allah sizi azdırmak istemişse, öğüdüm size fayda vermez. O, sizin Rabbinizdir ve O’na döndürüleceksiniz”⁵¹⁷ şeklinde karşılık verilmiştir.

Kur’an’da Hz. Nûh’un, kavmini, tûfan olmadan önce uyarması, onların ısrarcı bir şekilde iman etmemeleri, Hz. Nûh’un da bu konuda üzülmemesi gerektiğiyle ilgili olarak aşağıda yer alan âyetleri de görmekteyiz.

Andolsun, biz Nûh’u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik. O da dokuz yüz elli yıl onların arasında kaldı. Neticede onlar zulümlerini sürdürürlerken tûfan kendilerini yakalayiverdi.⁵¹⁸

Şüphesiz biz Nûh’u, kavmine, “Kendilerine elem dolu bir azap gelmeden önce kavmini uyar” diye peygamber olarak gönderdik.⁵¹⁹

Nûh’a vahyolundu ki, kavminden daha önce iman etmiş olanlardan başka, artık hiç kimse iman etmeyecek. O halde onların yapmakta oldukları şeylerden dolayı üzülmeye.⁵²⁰

Kuran-ı Kerim’de tûfan öncesi durumu geniş şekilde anlatan surelerden biride Nûh suresidir. Surenin tamamına yakın bölümünde, tûfan olayının nedenleri üzerinde durulmuştur. Başlıca nedenin ise, peygamberin nasihatlerine kulak asılmaması olduğu izah edilmiştir. Surede Hz. Nûh’un kavmine verdiği nasihatler ve bunun karşılığında kavminin ona gösterdiği tepkiler, şu şekilde bildirilmektedir:

Allah’a ibadet edin. Ona karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin ki, sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi belli bir vakte kadar ertelesin. Nûh şöyle dedi: Ey Rabbim! Gerçekten ben kavmimi gece gündüz davet ettim. Fakat benim davetim ancak onların kaçışını artırdı. Kuşkusuz sen onları bağışlayasın diye kendilerini her davet edişimde; parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerini büründüler, inanmamakta direndiler ve büyük bir kibir gösterdiler. Sonra ben

⁵¹⁶ Hûd, 11/32.

⁵¹⁷ Hûd, 11/33-34.

⁵¹⁸ Ankebut, 29/14.

⁵¹⁹ Nûh, 71/1.

⁵²⁰ Hûd, 11/25-34, 36.

onları açık açık davet ettim. Sonra onlarla hem açıktan açığa hem de gizli gizli konuştum.⁵²¹

Nûh peygamber kavminin iman etmesi için her metodu denemiş, açık ve gizli davet metodunda ne kadar argüman varsa kullanmıştır.⁵²² Bütün bu uyarılara rağmen kavmi şirkte ısrarını sürdürmüştür. Âyetteki “*sizi belli bir vakte kadar ertelesin*”⁵²³ ifadesi ecelin tehir edilmesi imkânsız olduğu halde Nûh kavminin iman etmesi halinde bin yıl yaşayacakları; küfür üzere kalmaları halinde ise, dokuz yüzüncü senenin başında helâk edilecekleri şeklinde açıklanmıştır.⁵²⁴

Hiz. Nûh’un kavmini uyarıp uyarmadığı hususunda Ebu Said Hudri’den yapılan rivâyette de tûfan öncesi Nûh’un vazifesini yapıp tebliğini gerçekleştirdiği, hatta Hiz. Muhammed’in bile buna şahitlik edeceği belirtilmiştir.

Kıyamet gününde Nûh çağrılacak, Nûh: Ya Rab davetine icabet ettim, divanına geldim, emrine amadeyim diyecek. Allah Teâla emirlerimi ümmetine tebliğ ettin mi? diye soracak; Nûh da evet ettim diyecek. Bunun üzerine Allah Nûh’un ümmetine Nûh size tebliğ etti mi? diye soracak Nûh ümmeti de: Bize öyle ahiret azabında korkutan bir peygamber gelmedi diyecekler. Bunun üzerine Allah Nûh’a: Ey Nûh tebliğ ettiğine kim şahadet eder diye soracak o da Muhammed ümmeti diye cevap verecek, sonra Muhammed ümmeti Nûh’un ümmetine Allah ahkâmını tebliğ ettiğine şahadet edecekler. Peygamberimiz de sizin üzerinizde bir şahit olacaktır.⁵²⁵

Nûh dedi ki, Rabbim bana gerçekten karşı geldiler. Malı ve çocuğu ancak kendi hüsrânını artıran kimselere uydular. Bunlar da çok büyük tuzak kurdular. Şöyle dediler: Sakın ilahlarınızı bırakmayın hele Vedd’i, Süva’yı, Yeğus’u, Yeuk’u ve Nesr’i hiç bırakmayın.⁵²⁶

Hiz. Nûh’un tebliğde bulunduğu toplumun putlara taptığı açıktır. Kur’an’daki anlatımlardan putperestliğin ilk defa Hiz. Nûh döneminde ortaya çıktığı sonucuna

⁵²¹ Nûh, 71/3-9.

⁵²² Taberî, Câmi’, VI, s. 2630. Ömer Nasuhi Bilmen, **Kur’anı Kerim’in Türkçe Meali Alisi ve Tefsiri**, Bilmen Basım ve Yayınevi, İstanbul, trs., VIII, 3848.

⁵²³ Ankebut, 29/5.

⁵²⁴ Râzî, XXII, s. 145.

⁵²⁵ İbn Kesîr, VI, 3004. Açmaz, s. 45-46.

⁵²⁶ Nûh, 71/21-23.

ulaşılabilir.⁵²⁷ Âyette adları zikredilen putlar, bazı görüşlerde Hz. Nûh döneminden önce yaşamış; *Vedd, Suva, Yeğus, Yeuk, Nesr* adındaki önde gelen tanınmış bazı iyi kimselerin öldükten sonra yapılan heykelleridir. Asırlar sonra onlara gösterilen hürmet şekil değişerek ibadete dönüşmüştür. Yani bu insanların heykelleri putlaştırılmıştır.⁵²⁸ Taberî de aynı görüştedir. Bu kişiler öldüklerinde insanlar onların iyiliklerini anmak için taştan heykellerini yapmışlar ve daha sonra Allah’a ibadeti bırakıp bu taştan heykellere tapmaya başlamışlardır.⁵²⁹

İbn-i Kesir’in naklettiğı bir takım rivâyetlere göre de Nûh’un kavminin taptığı putlar geçmişte yaşamış salih kimselerin isimleridir:

Put isimleri başlangıçta salih kimselerin adlarını taşıyordu. İbn-i Abbas ve tefsir âlimlerine göre de, bir takım salih kişiler ölmüş, kavimleri kabirlerinin üzerlerine mabet yapıp resimlerini de yapmışlar, onlara benzemek istemişlerdir. Şeytan onların kavimlerine, oturdukları meclislerinde putlar dikmelerini fısıldamış ve onlar da bu putlara zikredilen isimleri vermişlerdir. İnsanlar ölüp de ilim ortadan kalkınca onlar bu putlara ibadet etmeye başlamışlardır. İkrime, Dahhak, Katade ve İbn İşhak’ tan da bu konu aynı şekilde rivâyet edilmiştir.⁵³⁰

Bu rivâyete çok benzer olan İbni Ebi Hatim’den aktarılan bir diğeri rivâyette de sevilen bir kimsenin -şeytanın kandırmacasıyla- resminin ve heykelinin yapılıp zaman içinde tanrılaştırıldığı anlatılmıştır.

Vedd Müslüman bir adamdı kavmi arasında çok seviliyordu ölünce Babil diyarında kabrinin etrafında toplandılar ve feryat ettiler. İblis onların feryadını görünce insan şekline girdi ve sizin bu adama bağırarak ağladığınızı görüyorum ben size onun bir resmini yapayım da onu meclislerinizde bulundurup görünce kendisini hatırlayın dedi; peki dediler. Şeytan onun resmini yaptı onlar bu resmi meclislerine yerleştirip sürekli hatırlıyorlardı. Şeytan onu hatırlayıp andıklarını görünce istermisiniz her birinizin evine onun timsalini yapıp onu eve koymanızı ve görünce hatırlamanızı sağlayayım dedi.

⁵²⁷ Harman, XXXIII, 226.

⁵²⁸ Taberî, Tarih, II, 236.

⁵²⁹ Taberî, Câmi’, VI, 2633; Harman, XXXIII, 226.

⁵³⁰ İbn Kesîr, XIV, 8119.

Peki dediler böylece her hâne halkı için bir heykel yaptı onlar da bunu kabul ettiler ve gördükçe kendini hatırlıyorlardı. Sonra çocukları yetiştirdi. Onlar da atalarının yaptıklarını yaptılar. Nihâyet nesiller değişti onlar hatırlamayı bıraktılar ve putları Allah'tan başka tapınılan tanrılar haline getirdiler. Allah'tan başka ilk tapınılan put Vedd adı verilen puttur dedi.⁵³¹

Abd ibn Humeyd: Muhammed İbn Kays'tan nakletti ki: Peygamberimiz şöyle demiştir: Yeuk ve Nesr Âdem ile Nûh arasında bulunan salih kimselerdi. Onlar ölünce kavimlerine tabi olanlar, onların resimlerini yapsak hatırladığımız zaman bizi ibadete daha çok teşvik eder dediler. Onlar ölüp de diğer nesiller gelince şeytan aralarına girip onlar bunlara ibadet ediyorlar ve bunlardan yağmur istiyorlardı dedi. Kavimler şeytana inanıp bu putlara ibadet etmeye başladılar dedi.⁵³²

Hafız bin Asakir Hz. Şit'in hal tercümesinde İshak ibn Bişr kanalıyla Abdullah ibn Abbas'tan şu rivâyeti nakleder: Hz. Âdem'in 40 çocuğu olmuştu; 20 si erkek 20 si dişiydi. Bunlardan yaşayanlar; Kâbil, Hâbil, Sâlih, Abdurrahman (Abdul-haris) ve Vedd idi. Vedd'e Şit de deniyordu. Kardeşleri onu üstün tutmuşlardı. Ona Allah'ın lütfu "hibettullah" da deniyordu. Onun Suva, Yeuk, Yeğus ve Nesr adında çocukları olmuştu.⁵³³

Bütün bu rivâyetlerden Hz. Nûh dönemi putlarının, daha önce yaşamış insan heykelleri olduğu bilgisine ulaşılabilir. Yine zikredilen put isimlerinin güneş, ay ve yıldızları sembolize eden Mezopotamya ilahlarının mahalli isimleri olduğu görüşü de vardır.⁵³⁴ Söz konusu putların daha sonraki dönemde Araplar tarafından da tapıldığı Buhari'de rivâyet edilmiştir.

Bize İbrâhîm ibn Abbas'tan nakledildi ki, Nûh kavminin taptığı putlar daha sonra Arapların putları olmuştur. Vedd, Devmet-ül Cendel'de Kelp Kabilesinin putuydu. Suva, Huzeyl Kabilesinin; Yeğus, önce Murad sonra Sebe yakınlarındaki Cûrf'de bulunan Guteyf Oğullarının; Yeuk, Hemdan Kabilesinin; Nesr ise Zi-Kelah Hanedanı'ndan Himyerlilerin putu idi. Bu

⁵³¹ İbn Kesîr, XIV, 8120.

⁵³² Açmaz, s. 44; İbn Kesîr, XIV, 8120.

⁵³³ Açmaz, s. 44; İbn Kesîr, XIV, 8120.

⁵³⁴ Sarıkçioğlu, s. 52.

putlar Orta ve Güney Arabistan'a kadar uzanan geniş bir bölgeye yayılmıştır.⁵³⁵

Bu rivâyet, Hz. Nûh'un tevhidi tebliğ etmesi sebebiyle, Nûh kavminin taptığı putların tûfandan çıkabilmesi için Hz. Nûh tarafından gemiye konmasının gerekeceği ve bunun da mümkün olmadığı şeklinde eleştirilmiştir.⁵³⁶ Tabi bu tûfanı evrensel düşündüğümüzde doğru kabul edilebilecek bir eleştiridir. Tûfanın yerel olduğunu kabul edersek aynı putlara tapan başka kavimlerin de var olduğu düşünülebilir.

Tûfan öncesinde Hz. Nûh'un kavminin uluları kendileri inanmadığı gibi, diğer insanlara iman ettirmemek için fazlaca gayret göstermişler, büyük hilelere başvurmuşlardır. Hatta bu kişilerin bazı insanları Hz. Nûh'a eziyet etmeye teşvik ettiklerine dair rivâyetler de mevcuttur. Kral Mahfil'in oğlu Dermesil de putlara tapanlardandı. Hz. Nûh onu Allah'a inanmaya davet ettiğinde o, Hz. Nûh'u, hapse attı. Toplumun puta tapanları Hz. Nûh'a, "Düşük insanlar peşine takılmışken sana mı inanacağız" dediler. Hatta daha ileri giden insanlar Hz. Nûh'u bayıltana kadar dövüyordu.⁵³⁷ Hz. Nûh kendine gelince "Rabbim onlar bilmiyor affet" diye dua ediyordu.⁵³⁸ Bu kavim daha da öteye gidip Hz. Nûh'un boğazını sıkıyor, ona şiddet uyguluyordu. Hz. Nûh'a hitaben, "Bu adam babalarımız, dedelerimiz zamanında da böyleydi" diyorlardı. En son olarak da bir çocuk âsasıyla Hz. Nûh'a vurmuş, Hz. Nûh da artık sabredemeyip, "Ya Rabbi benim hakkımdaki hükmünü ver" demiştir. Tûfan bu şekilde Hz. Nûh'un Allah'tan yardım istemesiyle olmuştur.⁵³⁹ Bu rivâyetin Hz. Nûh'un bedduasına altyapı hazırlamak için yazılmış bir senaryo olduğu düşünülebilir.

Hz. Nûh'un kavminin ileri gelenleri inanmamakta o kadar ısrarcıdırlar ki, putlarına bağlılık konusunda toplumdaki diğer insanlara hitaben "sakın ilahlarınızı bırakmayın!"⁵⁴⁰ uyarısında bulunmaktadırlar. Bu kimseler için kullanılan "tuzak kurdular"⁵⁴¹ ifadesi tevhide karşı kurulan tuzak şeklinde anlaşılabilir. Kur'anî bakış açısında şirk en büyük zulüm, tevhid en büyük değerdir. Tevhid karşı her duruş da

⁵³⁵ Açmaz, s. 44; İbn Kesîr, VI, 3003.

⁵³⁶ Açmaz, s. 45.

⁵³⁷ Köksal, s. 91.

⁵³⁸ Taberî, Tarih, II, 241-242.

⁵³⁹ Güneş, s. 89.

⁵⁴⁰ Nûh, 71/23.

⁵⁴¹ Nûh, 71/22

en büyük tuzaktır. Tevhid, en büyük dereceyi haiz olunca, bundan men etmek de en büyük günah sayılmıştır. Şirki emretmek, en büyük çirkinliktir; rezilliktir.⁵⁴² Hz. Nûh’un kavmindeki korkunç şartlanmışlıklar Hz. Nûh’a kurulan tuzak değil, kendilerine kurdukları tuzaktır. Tuzak kelimesiyle alakalı olarak Râzî’de aktarıldığına göre kavmin ileri gelenlerinin diğer insanlara, “Şâyet siz, Nûh’un sözünü kabul edecek olursanız, hem kendinizin cahil, sapık, kâfir olduğunu hem de atalarınızın böyle olduğunu kabul etmiş olursunuz. Sizin ilahlarınız, Nûh’unkinden daha hayırlıdır. Zira sizin ilahlarınız size mal ve çocuk veriyor; Nûh’un ilâhı ise, ona hiçbir şey vermiyor. Çünkü o, fakirdir.” şeklinde söylemlerde bulunmuşlardır. Yani bu sözler, çok net olarak gözükmeyen gizli bir tuzağı ihtiva ettiği için, âyette “tuzak” ifadesi kullanılmıştır.⁵⁴³

Nûh peygamber kavminin azgınlık ve sapkınlıkları çok fazla artınca Allah’a şu ifadelerle yönelmiştir:

Onlar gerçekten birçoklarını saptırdılar. Rabbim sen de bu zalimlerin sadece sapıklıklarını artır. Nûh şöyle dedi: Ey rabbim yeryüzünde kâfirlerden kimseyi bırakma! Çünkü sen onları bırakırsan kullarını saptırırlar. Sadece ahlaksız ve kâfir kimseler yetiştirirler. Rabbim, beni, anamı, babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helâkını artır.⁵⁴⁴

Yöneticilerin, inananları küçümsemeleri, ağır hakaretleri, inkârda ve şirkte ısrarcı oluşları, atalarının taptığı putlara korkunç bir taklitle bağlı olmaları, negatif bir muhafazakârlık içinde putlara tapmaları, Allah’a yaptığı davete gelmemeleri sonucunda içinde bulundukları zulmün sonunu gördüğü için Hz. Nûh’un böyle bir beddua ettiğini söyleyebiliriz. Yani Hz. Nûh mağlubiyetini itiraf edip Allah’tan alenî olarak yardım talebinde bulunuyor.⁵⁴⁵ Kavminin inkârı o kadar katı ki, bu durumun sonucunda Hz. Nûh beddua ediyor. Sert bir uyarı gibi gözükken bu bedduanın aslında bir birikimin sonucu olduğunu düşünebiliriz. Nûh, “kâfirlerden kimseyi bırakma” şeklinde istekte bulunmuştur çünkü zalimlerin varlığı “tevhid” davasının donup

⁵⁴² Râzî, XXII, 156.

⁵⁴³ Râzî, XXII, 159.

⁵⁴⁴ Nûh, 71/24-28.

⁵⁴⁵ Mevdûdî, VI, 474-475; Taberî, Tarih, VI, 2630.

kalmasına sebep olacak ve bu davetin başkalarının kalbine ulaşmasını önleyecektir.⁵⁴⁶ Hz. Nûh'un bedduasına gerekçe "sadece kâfir yetiştirirler" düşüncesidir. Ancak bu doğacak çocukların kâfir olacağı anlamına gelmez çünkü peygamberler geleceği bilemezler. Yani burada kastedilen şeyin saptırma işini bizatihî yapmış olmakla kâfir yetiştirmiş olmaları durumu olduğunu düşünebiliriz. Yani onların üretkenlikleri Allah'ı inkâr üzerinedir. Kur'an'daki bütün bu anlatımlarda "artık yeter!" diyen, celal içinde bulunan bir insan peygamber motifi görüyoruz. Hz. Nûh burada insanî bir davranış sergilemiş, kavminin yaptıkları karşısında bunalmış ve Allah'tan yardım olarak onların helakını istemiştir.⁵⁴⁷

Hz. Nûh'un kavmine yaptığı uyarı, kavminin onu sapkın olarak niteleyip yalanlaması, asla tevhid inancını kabullenmeyip azap verici bir tûfanın geleceğine inanmamaları ve sonunda da tûfanda boğulmaları Â'râf suresindeki âyetler de şöyle aktarılır:

Andolsun, Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik de, Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. Şüphesiz ben sizin adınıza büyük bir günün azabından korkuyorum dedi. Kavminin ileri gelenleri, biz seni açıkça bir sapıklık içinde görüyoruz dediler. (Nûh onlara) şöyle dedi: Ey kavmim! Ben de herhangi bir sapıklık yok. Aksine ben, Âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim. Ben size Rabbimin vahiy ettiklerini tebliğ ediyorum ve size nasihat ediyorum. Sizin bilmediğiniz şeyleri de Allah tarafından gelen vahiy ile biliyorum. Sizi uyarması ve sizin de Allah'a karşı gelmekten sakınıp rahmete ulaşmanız için, içinizden bir adam aracılığı ile Rabbinizden size bir zikir (vahiy ve öğüt) gelmesine şaştınız mı? Derken kavmi onu yalanladı. Biz de onu ve gemide onunla beraber bulunanları kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk. Çünkü onlar (vicdanları hakka kapalı) kör bir kavim idiler.⁵⁴⁸

Görüyoruz ki, Kur'an'da Hz. Nûh ile ilgili âyetlerin büyük bir kısmı tûfanın oluşu nedeniyle ilgilidir. Helâka sebep olan bu nedeni de kısaca Nûh kavminin şirk ile

⁵⁴⁶ Mehmet Okuyan, **Kısa Surelerin Tefsiri**, Düşün Yayıncılık, 5. Baskı, İstanbul, 2012, I, 447-451.

⁵⁴⁷ Okuyan, 433-439.

⁵⁴⁸ A'râf, 7/59-64.

aşırı bir inanç sapkınlığı içinde bulunuşu ve inananları aşağılamakta ileri gitmeleri olarak belirtebiliriz.

3.1.2. Tûfanın Kopması

Tûfan, Hz. Nûh'un verdiği tebliğ mücadelesinin sonucunda maruz kaldığı durumdan sonra Allah'a yakararak, yardım istemesi ve bedduasının kabul edilmesiyle başlamıştır. Âyette belirtildiği üzere⁵⁴⁹ iman edenlerden başkasının inanmayacağı kesinleştiği için Hz. Nûh'a gemi yapması söylenmiş ve inanmayanların suda boğulacağı bildirilmiştir. Allah gemiyi nasıl yapacağını Hz. Nûh'a vahyetmiştir. Kur'an'da bununla ilgili olarak aşağıdaki âyetleri görmekteyiz.

Gerçekten iman edenlerin dışında kesin olarak kimse inanmayacak. O halde onların yapmakta oldukları şeylerden dolayı üzülme. Gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulmedenler hakkında bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır.⁵⁵⁰

İlgili âyette geçen “vahyimiz ile”⁵⁵¹ tabiri, Allah'ın gemiyi nasıl yapacağını vahyettiğine dair bir işaret olarak kabul edilmiştir.⁵⁵² Hz. Nûh, aldığı ilahi emir doğrultusunda gemiyi yapmaya başlamıştır. Rivâyete göre Allah, Hz. Nûh'tan yapmasını istediği gemiyi kuşların göğüs kafesi biçiminde yapmasını emretmiştir.⁵⁵³

İslam düşünürleri, Hz. Nûh'un, gemiyi nasıl yaptığı hususunda ihtilâf etmişlerdir. Bununla ilgili olarak onun marangoz olduğu, gemi yapımını bildiği ileri sürüldüğü gibi, Cebrail'in ona gemi yapmayı öğrettiği ve nasıl yapılacağını ona anlattığı da belirtilmiştir.⁵⁵⁴ Zemahşerî, İbn Abbâs rivâyetinden şu aktarımı yapmıştır: Nûh gemiyi nasıl yapacağını bilmiyordu. Tıpkı bir kuşun yuvasını inşa ettiği gibi Allah da Nûh'a bunun bilgisini vahyetti. Bu gemiye inkâr edenlerden

⁵⁴⁹ Hûd, 11/36.

⁵⁵⁰ Hûd, 11/36-37.

⁵⁵¹ Hûd, 11/37.

⁵⁵² Râzî, XIII, 16-17.

⁵⁵³ Râzî, XIII, 15-16.

⁵⁵⁴ Râzî, XVI, 414-415.

hiçbirini davet etmemesini hatta onları kovmasını istedi. Çünkü onlar boğulmaya mahkûmdular.⁵⁵⁵

“Biz Nûh’u, çivilerle perçinli levhalardan oluşan gemiye bindirdik”⁵⁵⁶ ifadesiyle Kur’an’da anlatıldığı üzere geminin yapımında madenî levhalar ve madenî çiviler kullanılmıştır.⁵⁵⁷ Hz. Nûh’un yaptığı geminin sıradan olmadığı açıktır. Bu gemi birçok incelik ve ilahi müdahale gözetilerek inşa edilmiştir. Âyette geçen *elvâh* kelimesinin çoğul hali *levh*’dir. Levh, maddelerin tahta şeklinde yassı haline verilen addır. Yine âyette geçmekte olan “*disâr*” (ç. *düsür*) kelimesi geminin tahtalarını birbirine bağlamak için kullanılan (bağ, kenet, perçin, çivi ve halat gibi) malzemeye verilen isimdir. Âyette *zât-ı elvâh* ve *düsür* tabirleri gemiyi tasvir etmektedir. Geminin, tahtaların birbirlerine özel bir biçimde tutturulmasıyla yapıldığı vurgulanmıştır.⁵⁵⁸ Râzî’deki rivâyete göre gemi, çivilerle perçinlenmiş olan ağaç levhalarından yapıldığı için aslında çözülüp dağılmaya son derece müsait olmasına rağmen çözülüp dağılmamışsa bu Allah’ın lütfü ile oluşan bir mucizedir.⁵⁵⁹

(Nûh) gemiyi yapıyordu. Kavminden ileri gelenler her ne zaman yanına uğrasalar, onunla alay ediyorlardı. Dedi ki: Bizimle alay ediyorsanız, sizin bizimle alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz. Artık, geldiği kimseyi rezil eden azabın, kime geleceğini, kimin üzerine sürekli bir azabın ineceğini ileride anlayacaksınız.⁵⁶⁰

Kâfirler Hz. Nûh gemiyi yaparken onunla alay etmişlerdir. Gemiye azap tehdidiyle yapması, geminin yapıldığı yerin suya yakın olmayan bir yer olması, alışılmışın dışında büyük olması alay konusu olmuştur. Zemahşerî; Nûh kavminin alaycı tutumlarını şu şekilde aktarmıştır: Geminin yapım aşamasında, Hz. Nûh’un kavmi onunla dalga geçiyor ve “Ey Nûh peygamberlikten sonra gemiciliğe mi merak saldın!” diyorlardı.⁵⁶¹ Aynı bilgi Râzî’de şu şekilde yer almaktadır, “Ey Nûh, sen Allah’ın peygamberi olduğunu iddia ediyordun şimdi marangozluğa mı başladın?

⁵⁵⁵ Zemahşerî, II, 197.

⁵⁵⁶ Kamer, 54/13.

⁵⁵⁷ Elmalî, VII, 74-75.

⁵⁵⁸ Eroğlu, s. 37.

⁵⁵⁹ Râzî, XX, 608-609.

⁵⁶⁰ Hûd, 11/37-39.

⁵⁶¹ Zemahşerî, II, 197.

Eğer sen, iddianda doğru olsaydın, tanrın seni bu zor ve güç işte yormazdı! Onlar yine Burada su yok ve senin bu gemiyi büyük nehirlerle, denizlere taşıman mümkün değil” diyerek Hz. Nûh’u akılsızlık ve delilikle itham ediyorlardı.⁵⁶² Bir başka aktarıma göre de “önce peygamberdi şimdi dülger oldu, bu gemi herhalde karada yüzecek” diyerek dalga geçtikleri aktarılmıştır.⁵⁶³ Âyetteki *kavminden ileri gelenler* ifadesinden Hz. Nûh ile alay edenlerin Nûh’un kavminin yöneticileri olduğu da anlaşılmaktadır. Genel olarak inanç sistemlerinde vahye ilk karşı çıkanlar hep toplumun elit ve yöneticileri olmuştur. Hz. Nûh’un kavminin takındığı tavır bir kaçış, mağlubiyeti sahiplenmeme, hakikate karşı koyma olarak da yorumlanabilir. Zaten insanlar yeni bilgi, üretim ve icada karşı genellikle tahammülsüzdürler.⁵⁶⁴

İslam kaynaklarında gemiyle ilgili çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Zemahşerî’de aktarılan bilgiye göre Hz. Nûh gemiyi çınar ağacından yapmış ve onu iki yılda tamamlamıştır. Geminin boyu 300, eni de 50 zir’a yüksekliği de 30 zir’a’dır. (1 zir’a 75-90 cm arasındır. 90 dersek geminin boyu 270 eni de 45 m, yüksekliği 27 m olur.)⁵⁶⁵ Hz. Nûh’un yaptığı geminin üç bölümü vardı. En alt bölümde yırtıcı ve vahşi hayvanlar ile yırtıcı kuşlar; orta bölümde eti yenilmesi helal olan sığır, deve, koyun gibi çiftlik hayvanları, üçüncü katta da kendileri için gerekli olan levazımat bulunuyordu. Ayrıca Hz. Nûh, Hz. Âdem’in cesedini de gemiye aldı ve onu erkeklerle kadınlar arasını ayırmak için kullandı.⁵⁶⁶ Bu aktarımlara baktığımızda Yahudi kaynaklarındakilere benzer aktarımlar görmekteyiz. Zira Yahudilikte de gemi üç katlıdır; uzunluğu 300, genişliği 50, yüksekliği 30 amadır. Yine aynı şekilde erkeklerle kadınların birlikteliğine izin verilmemiştir.

Hz. Nûh’un gemisinin yapımıyla ilgili olarak Hz. Aişe’den yapılan rivâyet şudur, “Nûh ağaçları dikerek onları yetiştirdi, daha sonra kesti ve gemiyi yapmaya başladı.⁵⁶⁷ Hz. Nûh gemiyi yapmak için harekete geçtiğinde İbn Asakir’deki rivâyete göre: *Ya rabbi tahta nerede?* diye sormuş ve bunun üzerine Allah Hz. Nûh’a *sâc* ağacı dikmesini söylemiştir. Hz. Nûh da sâc ağacını dikip onu kırk yılda yetiştirmiştir. Sac ağacı Hind ülkesinde yetişen kara ve büyük bir ağaç olup abanus

⁵⁶² Râzî, XIII, 18-19.

⁵⁶³ Heller, IX, 345. Köksal, s. 94.

⁵⁶⁴ Okuyan, s. 432.

⁵⁶⁵ Zemahşerî, II, 197.

⁵⁶⁶ Râzî, XIII, 18.

⁵⁶⁷ Taberî, **Tarih-i Taberî Tercümesi**, Konya, Tarihsiz, I, 113’ten aktaran Açmaz, s. 46.

ağacı olduğuna dair de görüş belirtilen bir ağaçtır.⁵⁶⁸ Hz. Nûh'un yaptığı gemi, benzeri görülmemiş şekilde büyüktür. Geminin baş ve arka kısmı bir horozu, gövdesi de kuşu andıran bir yapıdadır. Hz. Nûh'un gemiyi Hindistan'da Serendîb adasında bir dağ olan *Nevz dağında* inşa ettiği nakledilmiştir. Hz. Nûh gemi yapma emrini alınca marangoz olarak gemiyi yapmıştır. Cebraîl de gemi yapımında usta olarak Hz. Nûh'a yardım etmiştir. Bundan ayrı yanında çalışacak iki marangoz kiralamış ve üç oğlu da ona yardım etmiştir. Geminin uzunluğu 600 arşın, eni 330 arşın, yüksekliği su yüzeyinden yere doğu 60 arşın, yukarı doğru 33 arşındır. İçine ve dışına Allah'ın yerden fışkırttığı zift sürülmüştür. Yan taraflara üç kapı yapılmış ve üstü kapatılmıştır. Yabanî hayvanlar ve kuşlar ikinci kata yerleştirilip üstü kapatılmış, kırk erkek kırk kadından oluşan mü'minler ise üst kata yerleştirilmiştir.⁵⁶⁹ Bu rivâyetin benzeri olarak Taberî'de İbn Abbas'tan aktarılan ve yine İbn Kesîr'in de rivâyet ettiğine göre: Hz. Nûh'un gemisinin boyu 1200, eni 600 arşındı; üç kat olup her kat on arşındı. Geminin göğe doğru yüksekliği de 30 arşındı. En alt kat hayvanlar, orta kat insanlar, üst kat kuşlar içindi. Kapısı yan tarafta olup üzerini örten bir örtü vardı.⁵⁷⁰ İbn Abbas'tan başka bir rivâyete göre: Geminin uzunluğu Nûh'un büyük babasının arşını ile 300, eni 50, yüksekliği 30 arşındı. Altı arşını suyun üzerinde bulunuyordu. Gemi katlar halinde yapılmış olup, birbirinden aşağıda olmak üzere üç kapısı vardı.⁵⁷¹

Bir rivâyete göre de havariler Hz. İsa'ya, “keşke bu gemiye şahit olan birini diriltsen de bize gemiyi anlatsa” dediler. Hz. İsa asasıyla toprağa vurdu ve “Allah'ın izniyle diril” dedi. Dirilen adam Ka'b bin Ham idi. Adam kalktığında başını sallayarak kumları serpti ve dipdiri olarak ayağa kalktı. Nûh'un gemisini tarif etmeye başladı. Buna göre gemi bin zir'a ve 200 zir'a idi. Yüksekliği de 600 zir'a idi. Geminin üç bölümü vardı ve “bu bölüm” çiftlik hayvanları, vahşi hayvanlar, insanlar ve kuşlar içindi” dedi ve yeniden öldü⁵⁷² şeklinde aktarılmıştır.

Bu rivâyete çok benzer olarak Taberî'de de aktarılan ve İmam Ebu Cafer, İbn Cerir Abdullah ibn Abbas'tan rivâyet ettiği bir hadiste Hz. İsa'nın dirilttiği bir kişi,

⁵⁶⁸ Köksal, s. 93.

⁵⁶⁹ İbn Âsakir, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, LXII, 248-249'dan aktaran, Kutluay, ss. 310-311.

⁵⁷⁰ Taberî, Tarih, II, 240. İbn Kesîr, VIII, 3925.

⁵⁷¹ Taberî, Tarih, II, 241.

⁵⁷² Zemahşerî, II, 198.

gemiyle ilgili sayısal bilgiler verdiği gibi gemideki pisliklerin ne olduğu tarzında sorulara yanıt olabilecek bilgiler içermektedir. O da şöyledir:

Havariler İsa ibn Meryem'e gidip gemide bulunan birini diriltseydin de bize ondan bahsetseydin dediler. Onları alıp götürdü ve bir toprak tepeciğine vardı. Avucuyla topraktan bir parça alıp biliyor musunuz bu nedir diye sordu? Onlar Allah ve Resulü en iyi bilendir dediler. O bu Hâm ibn Nûh'un topuğudur. Tepeciğe asasıyla vurarak Allah'ın izniyle kalk dedi bir de gördüler ki kalkmış başından toprağı silkeliyor ve ihtiyarlaşmış. İsa ona bu şekilde mi helak oldun diye sordu. O hayır gençken öldüm fakat ben sandım ki tûfan kıyamettir, işte bunun için ihtiyarladım. Hz. İsa bize Nûh'un gemisinden bahset dedi. Dedi ki: Uzunluğu 1200 kulaç, genişliği 600 kulaçtı, üç katlıydı ondaki bir kat hayvanlar ve vahşi hayvanlar için, bir kat insanlar için, bir katta kuşlar içindi. Hayvanların pislikleri çoğalınca Allah Nûh'a vahyetti ki, filin kuyruğunu sık. O da filin kuyruğunu sıkı ve ondan bir erkek ve bir dişi domuz düştü, pislige yöneldiler. Geminin levhaları arasında fareler meydana gelip geminin omurgasını ve iplerini kemirmeye başladıklarında Allah Nûh'a aslanın iki gözünün arasına vurmasını vahyetti. Nûh vurdu, onun burun deliğinden bir erkek bir dişi kedi çıktı ve farelere yöneldiler.

Şeytanın gemiye girişi ise şu şekildeydi: Nûh'un gemiye aldığı ilk hayvan karınca, en son aldığı da eşekti. Eşek gemiye alınırken göğsü geminin içine girdiğinde, iblis kuyruğuna yapıştığı için eşeğin ayakları yerden kalkmamıştı. Nûh: Yazıklar olsun sana, gir! diye seslendi. Eşek yerinden kalkmaya çalışıyorsa da gemiye giremiyordu. Bunun üzerine Nûh: Şeytan yanında olsa dahi gir! diye seslendi. İbn Abbas: Bu söz Nûh'un ağzından yanlışlıkla çıkmış bir sözdü, diye nakletmiştir. Nûh bunu söylediği gibi şeytan eşeği bırakıverdi. Böylece eşek ve onunla birlikte şeytan da gemiye girdiler. Nûh, şeytanı gördüğünde: Ey Tanrı düşmanı gemiden çık! deyince iblis: Sen, şeytan yanında olsa dahi gir! demedin mi? diyerek cevap verdi. Nûh: Ey Tanrı düşmanı gemiden çık! dediğinde iblis: Beni gemiye almaktan başka çaren yok, alacaksın dedi. İlk olarak iblis geminin güvertesi üzerinde bulunuyordu, Nûh eşeğe gemiye gir deyince eşeğin kuyruğunda şeytan da gemiye girdi.⁵⁷³ İsa ona bütün ülkelerin battığını Nûh nasıl bildi diye sordu? Şöyle söyledi: Kendisine bir haber getirmesi için kargayı gönderdi. O bir leş bulup üzerine

⁵⁷³ Taberî, Tarih, II, 240, 244.

indi. Hz. Nûh ona korkması için beddua da bulundu. İşte bu sebeple karga evcilleşemez. Sonra güvercini gönderdi, güvercinin gagasında bir zeytin yaprağı ve ayaklarında çamur getirdi. Nûh bununla ülkelerin batmış olduğunu anladı. Nûh da onu boynundaki yeşillikle taçlandırdı, ünsiyet ve emniyet içinde olması için ona dua etti. İşte bu sebeptir ki evlere alışır dedi. Biz dedik ki ey Allah'ın elçisi onu ailelerimize götürsek de bizimle beraber otursa ve bizimle konuşsa; o da rızık olmayan nasıl bize tabi olur dedi ve ona Allah'ın izniyle dön dedi. Ve o tekrar toprak oldu.⁵⁷⁴

Şekil 2: Nûh'un Gemisi

Kaynak: *Zubdetu't-Tevârîh*, (Türk İslam Eserleri Müzesi), Bkz. Karauğuz, s. 118; Kırpık, s. 378.

Gemiye alınan hayvanların neye göre seçildiği de sorulmuş buna cevap olarak da şöyle bir rivâyet aktarılmıştır: *Nûh hayvanlardan Cebrail'in elini koyup işaret ettiklerini gemiye alıyordu, geri kalanlar Nûh'un ayaklarını yalayarak bizi de yanına al diye yalvarıyordu. Nûh da bana yalnızca birer çift almam emredildi şeklinde onlara cevap veriyordu.*⁵⁷⁵

⁵⁷⁴ Açmaz, s. 51; İbn Kesîr, VIII, 3925-3926.

⁵⁷⁵ Güneş, s. 95.

Gemide bulunan yırtıcı hayvanların gemide nasıl sakin durduğu sorusuna cevap olarak İbn Ebi Hatim'in rivâyetinde, "Allah Resulü şöyle buyurmuştur: Nûh gemiye her cinsten bir çift yüklediğinde ashabı: Yanlarında aslan varken nasıl sükûnet içinde olacaklar diye sormuş, Allah da aslana hummayı mûsâllat kılmıştır. İşte bu yeryüzüne inen ilk humma olmuştur"⁵⁷⁶ şeklinde açıklama yapılmıştır.

Tûfan olayının gerçekleşmesi Kamer suresindeki âyetlerde şöyle anlatılmaktadır:

Onlardan önce Nûh kavmi, kulumuzu yalanlayarak yalancı ve deli deyip çok incittiler. O da sonunda Rabbine "ben mağlubum, yardımını gönder" dedi. Bunun üzerine boşanan bir su ile göğün kapılarını açtık, yeri de kaynaklar halinde fişkırttık. Derken su, takdir edilen emir üzere birleşti.⁵⁷⁷

Bulutlardan suyun boşalması olayı, gökyüzünün kapılarının açılıp, gök kubbenin ikiye ayrılması olayına benzetilmiştir. *Suların birleşmesi* suların yan yana gelmesi anlamını değil, birbirine karışmayla birleşme anlamını ifade etmektedir. Gök kubbenin ikiye ayrılması ifadesi ise, yağın yağmurun çok şiddetli olduğunu göstermektedir. *Pınar pınar fişkırttık* ifadesi de yeryüzündeki su kaynaklarının da aynı şiddette hareket ettiğini ortaya koymaktadır. Böylece tûfanı meydana getiren dev su kütesinin hem yerden hem de gökten fişkırarak sularla beslendiği ortaya konulmuştur.⁵⁷⁸

Tûfan oldukça şiddetli olmuştur. Onun şiddetini anlatmak için İbn Abbas'dan rivâyetle İbn Cüreyc şöyle aktarmıştır, "Ne gökyüzü ne de bulutlar o günden önce ve sonra öyle yağmur yağdırmamıştır. Her gün her hangi bir bulut olmaksızın gök kapıları boşanan sularla açılmış ve iki su (yerden kaynaklanan sularla gökyüzünden boşanan sular) takdir olunmuş bir iş için birleşivermişti."⁵⁷⁹

Hûd suresi kırkinci âyette geçen; *ta ki emrimiz geldi ve tennur feveran etti* ifadesi tûfanın başlangıcını belirten ifade olarak algılanmıştır. Tandırın ve feveranın ne olduğu üzerinde birçok yorum yapılmıştır. Âyetteki "*fâra tennûru/tennurun feveran etmesi*" ifadesinin, *tennur/tandır kaynadı, tutuştu*

⁵⁷⁶ İbn Kesîr, VIII, 3927.

⁵⁷⁷ Kamer, 54/9-12.

⁵⁷⁸ Elmalılı, VII, 74-75.

⁵⁷⁹ İbn Kesîr, XIV, 7597.

anlamında kullanıldığı belirtilmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır tefsirinde; geminin sıradan bir tekne/taka olmayıp buharlı bir gemi olduğu ve burada buhar kazanının kaynamasından bahsedildiği ifade edilir. Tennur kelimesinin kapalı ocak ya da fırın anlamında olduğu da belirtilir (türkçede tandır). Feveran etmek ise, kuvvet ya da şiddetle kaynamak ve fişkırmak anlamına gelir. Tennurun feveran etmesiyle, yüklerin gemiye taşınması için Hz. Nûh’a gösterilen bir işaretin kastedildiği de yorumlar arasındadır.⁵⁸⁰ İbn Abbas, Hasan el-Basrî ve Mücâhid gibi müfessirlerin büyük bir kısmının görüşüne göre “tennûr” içinde ekmek pişirilen “tandır” manasındadır. Bu tandır, Hz. Havva’ya ait olup Hz. Nûh’a verilmiştir.⁵⁸¹ Tandır Kûfe taraflarında taşmış ve bunun üzerine su fişkıncı Hz. Nûh’a gemiye bin denilmiştir. Bu andan itibaren gece ile gündüzün farkı kalmamış, bütün burçlar balık burcunun son dakikasında birleşmiş.⁵⁸² İnsanların üzerine sıcak olan ve leş gibi kokan sular akmıştır. Tandırın içinde daha önce yetmiş peygamberin ve tûfanın başladığı anda Hz. Nûh’un hanımının ekmek pişirdiği ve tandırdan su çıkmaya başlamasıyla; eşinin Hz. Nûh’a haber vermesi üzerine Hz. Nûh’un eşyaları gemiye yüklemeye başladığı da aktarılan rivâyetlerdendir. Bir diğer görüşte Tennur, yeryüzünün en kıymetli ve en yüksek yeri olarak nitelenmiştir. Bu düşünceye göre tûfan suyu, bir mucize olsun diye, o yüksek yerden çıkarılmıştır. Suyun belli bir yerden fişkırmaya başlaması ve bu durumun tûfanın alameti olması ise genel kabuldür.⁵⁸³ Râzî, tandırın (fırının) kaynamasının, kaynadığında hem kendisinin, hem kavminden imân edenlerin kurtulmasını isteyerek gemiye binmesi için, Allah’ın Hz. Nûh’a işareti olduğu görüşündedir.⁵⁸⁴

Tennurun feveran etmesi ifadesinin farklı anlamlarını özetlersek:

- Tennur ocak ya da ekmek pişirilen fırındır.⁵⁸⁵
- Tennurun feveranı, yeryüzünden suların fişkırmasıdır.⁵⁸⁶

⁵⁸⁰ Elmalılı, IV, 415.

⁵⁸¹ Taberî, Tarih, II, 247.

⁵⁸² Balık burcunun su kültünü ve varlıkların yok oluşunu ifade eden zodyakın on ikinci burcu olduğu belirtilmelidir. Bu burç bir yandan yok oluşu ve zamanın sonlanmasını, öte yandan da döngüsel zaman anlayışında yeni bir oluşumun başlangıcını ifade eder. Bu bakımdan Balık Hinduizm’de tûfanı sembolize eden bir hayvandır. Yine balık adam Oannes’e ilişkin Sümer miti, *Tanah* ve Kur’an-ı Kerim’de geçen Yunus kıssası da aynı bağlamda değerlendirilebilir. Bkz. J.E. Cirlot, **A Dictionary Of Symbols**, trans. from the Spanish Jack Sage, Roudledge, London, 2001, s. 256.

⁵⁸³ Râzî, XIII, 22.

⁵⁸⁴ Râzî, XVI, 415-416

⁵⁸⁵ Taberî, Tarih, II, 931; Taberî, Câmi’, III, 1465; Râzî, XVI, 415-416.

⁵⁸⁶ Taberî, Tarih, II, 931.

- Tennur yeryüzünün yüksek ve şerefli mevkileri, tennurun feveranı ise suların bu mevkilere kadar fışkırmasıdır.⁵⁸⁷
- *Fare-t tennur* ifadesi; şafak attı, tan yeri ağardı, sabah oldu anlamındadır.⁵⁸⁸
- Tennurun (fırının) feveranı (kızması), mecâzi olarak işlerin şiddetlenmesi, kızışması anlamındadır.⁵⁸⁹
- Gemide suyun toplandığı yere tennur denilmiştir.⁵⁹⁰ Geminin en alçak yeridir.⁵⁹¹

Nihâyet emrimiz gelip, “tandır” kaynamaya başlayınca (Nûh’a dedik ki: Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındaki ailen ile iman edenleri ona yükle. Ama onunla beraber sadece pek az kimse iman etmişti. (Nûh), Binin ona! Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah’ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir dedi. Gemi, dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nûh, ayrı bir yere çekilmiş olan oğluna, Yavrucuğum, bizimle beraber sen de bin, inkârcılarla birlikte olma! diye seslendi. O: Ben, kendimi sudan koruyacak bir dağa sığınacağım dedi. Nûh, Bugün Allah’ın rahmet ettikleri hariç, onun azabından korunacak hiç kimse yoktur dedi. Derken aralarına dalga giriverdi de oğlu boğulanlardan oldu. Ey yeryüzü! Yut suyunu. Ey gök! Tut suyunu denildi. Su çekildi, iş bitirildi. Gemi de Cûdî’ye oturdu ve zalimler topluluğu Allah’ın rahmetinden uzak olsun! denildi.⁵⁹²

Âyette belirtildiği üzere *her cins canlıdan birer çift* ifadesiyle, “(hayvanların nesli tükenmesin diye) mevcut olan hayvanlardan bir çift, yani bir erkek bir dişi al” anlamı kastedilmiştir. Buna göre Hz. Nûh doğuran ve yumurtlayan hayvanlardan (çiftler) almıştır.⁵⁹³ Ayrıca gemiye alınan canlıların her canlıdan erkekli dişili olması ekolojik dengenin gözetildiğini de gösterir.

Yine yukarıda verdiğimiz âyetlerde gemide sadece inananların olduğu inanmayanların da boğulduğu belirtilmiştir. Hz. Nûh’un çağrısına rağmen

⁵⁸⁷ Elmalılı, IV, 415; Râzî, XVI, 415-416.

⁵⁸⁸ Elmalılı, IV, 415.

⁵⁸⁹ Elmalılı, IV, 415.

⁵⁹⁰ Bilmen, III, 1473; Elmalılı, IV, 414-415; Mevdûdî, III, 412-413.

⁵⁹¹ Râzî, XVI, 415-416.

⁵⁹² Hûd, 11/40-44.

⁵⁹³ Râzî, XVI, 416.

oğullarından biri de gemiye binmemiştir. Müfessirlerin genel görüşüne göre Hz. Nûh'un bu oğlunun adı Ken'an'dır. Ken'an iman etmeyerek bir dağa sığınıp kurtulurum demiş ancak Allah'ın merhametine mazhar olamamıştır ve suda boğulmuştur.⁵⁹⁴ Aynı şekilde Hz. Nûh'un eşi de boğulmuştur. Kaynaklara göre Hz. Nûh'un inkâr eden eşinin adı, Valika'dır (Vâile). Diğer bir eşi Heykel binti Namus da; Hâm, Sâm, Yâfes'in annesidir ve gemidedir. Hz. Nûh'un oğlu Yam babası, "Yavrucuğum gel kâfirlerle olma" diye çağrıda bulunduğu halde gemiye binmeyip boğulanlardan olmuştur. Oğlu Yam ve karısı Valika Tûfan'da helâk olmuştur.⁵⁹⁵

Hz. Nûh'un oğlu tûfanda boğulunca; Hz. Nûh, ailemi bu felaketten kurtaracaktın, oğlum da ailemdendir diyerek Allah'a seslenmiştir.

Nûh rabbine dua edip dedi ki: Ey rabbim şüphesiz oğlum da ailemdendir. Senin vaadin ise elbette haktır. Sen hâkimler hâkimisin. Allah buyurdu ki: Ey Nûh, o asla senin ailenden değildir. Çünkü o salih olmayan bir iş. O halde hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Ben sana cahillerden olmamanı tavsiye ederim. Nûh dedi ki: Ey Rabbim, ben senden, hakkında bilgin olmayan şeyi istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve esirgemezsen ben ziyana uğrayanlardan olurum.⁵⁹⁶

Onun bu seslenişine cevaben âyette kullanılan *o asla senin ailenden değildir*, ifadesiyle nesebe değil, din yakınlığına bakılması gerektiği vurgulanmıştır. *O salih olmayan bir iş* ifadesi Hz. Nûh'un boğulan oğlunun bizzat kendisinin ya da yaptığı eylemin salih olmayan bir iş olduğu şeklinde açıklanmıştır.⁵⁹⁷ Devam eden âyette cahillerden olmaması ve hakkında bilgi sahibi olunmayan şeyin peşine düşülmemesi gerektiği konusunda uyarılınca Hz. Nûh Allah'tan af dilemiştir. Hz. Nûh'un oğluna seslenmesiyle alakalı olarak Râzî'de: "O, babasına ikiyüzlülük yapıyordu. Bunun için de, Hz. Nûh onun mü'min olduğunu zanetti ve bundan ötürü ona gemiye gelmesi için seslendi. Eğer böyle olmasaydı, onun kurtulmasını istemezdi. Diğer bir fikir

⁵⁹⁴ Taberî, Tarih, II, 932. Bu aktarımda da Yahudilikteki Ken'an'ın lanetlenmesinin etkisini görmekteyiz.

⁵⁹⁵ Heller, IX, 345; Köksal, s. 97.

⁵⁹⁶ Hûd, 11/45-47.

⁵⁹⁷ Râzî, XIII, 37.

olarak Hz. Nûh, onun kâfir olduğunu biliyordu. Fakat oğlu boğulma ile yüz yüze kalınca imanı kabul edecek zanetti” şeklinde görüşler yer almaktadır.⁵⁹⁸

Hz. Nûh’un tûfanda boğulan oğluyla ilgili *oğlum da ehlimdendir* diyerek Allah’a münacatta bulunmasının hata olduğu belirtilmiştir. Ahiretteki şefaathatı olgusuyla da bağlantı kurularak Hz. Âdem gibi Hz. Nûh’un da oğlu konusundaki hatası Buhârî’nin *Sahîh*’inde Enes’ten rivâyetle şöyle verilmiştir.

Müminler kıyamet günü toplanırlar da: Rabbimizin huzurunda birinden bize şefaathat etmesini istesek derler arkasından Hz. Âdem’e gelirler; sen insanların babası Âdem’sin. Allah seni kendi eliyle yarattı ve her şeyin isimlerini öğretti. Bulunduğumuz şu durumdan bizi rahata erdirmesi için rabbın katında bizlere şefaathat et derler. Hz. Âdem, işlemiş olduğu hatasından utanmakta olduğunu zikredip ben buna ehil değilim siz Nûh’a gidiniz çünkü o Allah’ın yer ahalisine gönderdiği ilk resuldür der. Derhal onlar Nûh peygambere gelirler. Nûh da rabbinden hakkında hiçbir bilgisinin bulunmadığı bir şey istemekten utanmakta olduğunu zikrederek ben şefaathat edecek makamda değilim siz Halîlu’r-Rahman’a gidiniz der.⁵⁹⁹

Râzî’nin Ali el-Bakır ile Hasan el-Basrî’den aktardığına göre boğulan oğul, Hz. Nûh’un karısının oğlu idi (yani Hz. Nûh’un üvey oğlu idi). Bahsedilen oğul gayr-ı meşru bir şekilde Hz. Nûh’un yatağında doğmuştu. Bu şekilde yorum yapanlar düşüncelerini, “Allah inkâr edenlere, Nûh’un karısı ile Lût’un karısını misal verdi. Onlar, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhında iken onlara hainlik ettiler: Kocaları Allah’tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı. Bu iki kadına: Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin denildi”⁶⁰⁰ mealindeki âyetle temellendirmişlerdir. Âyette bahsedilen ihaneti “aldatma” olarak algılamışlardır.⁶⁰¹ Ancak genelde bu âyet iman etmemek suretiyle peygamberlere yapılan hainlik olarak açıklanmıştır.⁶⁰² Eşleri Hz. Nûh ve Hz. Lût’a inanmayarak ihanet etmişlerdir. Hz. Nûh’un karısı ona deli demiş, vahiy haberlerini müşriklere duyurmuştur. Hz. Lût’un karısı da misafirlerini kavmine

⁵⁹⁸ Râzî, XIII, 29.

⁵⁹⁹ Buhârî, *el-Cami’u’s-Sahîh*, çev. M. Sofuoğlu, İstanbul, 1987, IX, 4170-4171’den aktaran, Açmaz, s. 48.

⁶⁰⁰ Tahrîm, 10.

⁶⁰¹ Râzî, XIII, 29-30.

⁶⁰² Râzî, XXI, 564.

ifşa etmiştir. Yani burada hıyanet gizlice anlaşmayı bozarak hakka muhalefet etmektir.⁶⁰³ Süfyan es-Sevri Süleyman İbn Katade'den şöyle nakleder, "İbn Abbas'tan (Nûh'un hanımıyla ilgili) âyet hakkında şöyle dediğini işittim onlar zina etmemişlerdir; Nûh'un karısı kendisinin deli olduğunu söylüyordu, Lût'un karısı ise Lût'un misafirlerini kavmine gösteriyordu." Yine aynı konuyla ilgili Avf ibn Abbas'tan da şunu nakleder:

İkisi de hanımları olmaları nedeniyle kocalarının sırlarını biliyorlardı. Nûh'un karısı iman eden birini Nûh kavminin azgınlara haber veriyordu. Lût'un karısı ise bir misafir geldiğinde kötü fiili işleyen şehir halkına o misafiri haber veriyordu. İkrime, Said İbni Cübeyr, Dahhak ve başkaları da böyle demişlerdir.⁶⁰⁴

Her iki peygamberin eşleriyle ilgili rivâyetlerde onların zina etmek yoluyla hainlik etmedikleri, inanç yönünden eşlerine ihanet ettikleri belirtilmiştir.

Allah'ın tûfanda günahsız çocukların ölmesine niçin izin verdiği eleştirilmiş bu duruma Mukatil şöyle cevap vermiştir: Hz. Nûh'un kavmi, onu uzun süre yalanlayınca, kırk yıl süresince yağmurlar kesilmiş, hanımlar zürriyetsiz bırakılmıştır. Tûfan öncesi hiç çocuk doğmamıştır. Dolayısıyla da kâfirler boğulurken, beraberlerinde çocuk bulunmamıştır.⁶⁰⁵ Tûfan sırasında günahsız seviyesinde çocuk yoktur.⁶⁰⁶ Yani tûfanda kırk ve daha yukarı yaştakiler boğulmuşlardır.⁶⁰⁷

Bahsedilen görüşten tamamen farklı olarak Mu'tezile, tûfanda çocukların ve hayvanların boğulduğunu bu durumun da hayvanların boğazlanması ve güç işlerde kullanılması gibi doğal bir durum olarak algılanması gerektiğini belirtmiştir.⁶⁰⁸ Bu görüşü destekleyen bir rivâyet olarak imam Ebu Cafer İbn Cerîr İbn Ebî Hâtim tefsirinde Mûsâ İbn Ya'kûb kanalıyla Hz. Aişe'den şöyle aktarmıştır:

⁶⁰³ Elmalılı, VII, 432.

⁶⁰⁴ İbn Kesîr, XIV, 7971.

⁶⁰⁵ Râzî, XXII, 148-149.

⁶⁰⁶ Taberî, Tarih, 243.

⁶⁰⁷ Râzî, XIII, 34-35.

⁶⁰⁸ Râzî, XIII, 36.

Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: ...geminin yapımı bitip, sular çoğalıp evlerin deliklerinden girmeye başlayınca bir anne küçük çocuğu hakkında korkmuştu. Çocuğunu çok fazla seviyordu. Dağa çıkmaya başladı. Nihâyet üçte birine ulaştı, su kendisine ulaşınca yine çıkmaya başladı ve üçte ikisine ulaştı, su kendisine yetişince çıkmaya devam etti ve dağın tepesine vardı. Su dizlerine ulaşınca çocuğu elleriyle yukarı kaldırdı fakat sonunda ikisi de boğuldu. Eğer Allah onlardan birine acımış olsaydı işte bu küçük çocuğun annesine acırdı.⁶⁰⁹

3.1.3. Tûfan Sonrası

Kur'an'da tûfanın ne kadar sürede sonlandığına dair bilgi yoktur. Tûfan sonrası hakkında da detaylı aktarım yapılmamıştır. Tûfanın bitişine dair, “denildi ki: Ey yer, suyunu yut ve ey gök suyunu tut! Su çekildi, iş bitirildi. Gemi Cûdî’ye oturdu ve zalimler topluluğu Allah’ın rahmetinden uzak olsun”⁶¹⁰ mealindeki âyeti görürüz. Âyette zikredilen Cûdî’nin, herhangi bir dağa verilen cins isim ya da özel bir dağ ismi olduğu düşünülmüştür. Bazı müfessirlere göre bu dağ Irak’da Musul taraflarındadır.⁶¹¹ Bu konuda dördüncü bölümde geminin oturduğu yer başlığı altında detaylı bilgi verilecektir.

İbn Kesir’in Katade’den aktardığı rivâyete göre ise, “Hz. Nûh ve yanındakiler gemiye Recep ayının 10. günü binmişler ve 150 gün su üzerinde kalmışlar ve gemi Cûdî Dağı’nın üzerinde bir ay durmuş, gemiden çıkışları Muharrem ayının aşure günü olmuştur.”⁶¹²

Yine bir rivâyette Hz. Nûh Recep ayının ilk gününde gemiye binmiş, altı ay sonra Muharrem ayının onunda aşure günü Cûdî Dağı’nda karaya oturmuştur.⁶¹³ Bu süreç içerisinde gemi Harem-i Şerif’in etrafında da bir hafta dolanmıştır. Tûfan boyunca Kâbe yükseltilmiş, Hacer’ül Esved, Ebû Kubeys Dağı’na kaldırılmıştır. Tûfan’a kadar Hacer’ül Esved beyazken sonrasında siyahlaşmıştır. Gemi Yemen’e de gitmiştir. Başka bir rivâyette ise gemi Mekke’de, Kâbe’yi yedi kez tavaf etmiş;

⁶⁰⁹ İbn Kesîr, VIII, 3934; Açmaz, s. 49.

⁶¹⁰ Hûd 11/44.

⁶¹¹ Taberî, Tarih, II, 933.

⁶¹² Açmaz, s. 49.

⁶¹³ Taberî, Câmi’u, XII, 47’den aktaran, Özarslan, s. 30.

kırk gün dolaştıktan sonra Cûdî Dağı'na oturmuştur.⁶¹⁴ Diğer bir rivâyette ise gemi kırk gün kırk gece yağın yağmurun ardından, yüz elli gün dolaştıktan sonra Cezire topraklarında ki Cûdî Dağı'na inmiştir.⁶¹⁵

Gemiden aşure güne inildiği ve o gün de oruç tutulduğuyla ilgili olarak:

Bize Ebu Cafer'in Ebu Hureyre'den rivâyetine göre Peygamberimiz Yahudilerden bir kısım insanlara uğramıştı. Onlar aşure günü oruç tutuyorlar, Allah resulü: Bu oruç nedir diye sordu? Onlar: Bu gün de Allah Mûsâ'yı ve İsrailoğulları'nı suda boğulmaktan kurtardı ve bugün Firavun'u suda boğdu. Bu günde gemi Cûdî üzerine oturdu. Nûh ve Mûsâ Allah'ın selamı ikisinin üzerine olsun Allah'a şükür için bugün oruç tuttular dediler. Hz. Peygamber: ben Mûsâ'ya ve bugünün orucuna daha layığım dedi ve ashabına: Sizden kim sabaha oruçlu çıkmışsa orucunu tamamlasın kim de ailesinin yemeğinden bir şeyler yemişse günün kalanını tamamlansın buyurdu.⁶¹⁶

Tûfan sonrasında Hz. Nûh gemiden inme vaktinin gelip gelmediğini anlamak için dışarıya, ilk olarak kargayı göndermiştir. Karga leş yiyen bir hayvan olduğu halde herhangi bir leş bulup geri dönmemiştir. Sonra Hz. Nûh güvercini göndermiştir ve güvercin ağzında bir zeytin yaprağıyla geri dönmüştür. Hz. Nûh bu durumdan suların çekildiği sonucunu çıkararak gemiden dışarı çıkmıştır. Hz. Nûh ve beraberindekilerin gemiye binip çıkma süresi toplam bir sene on gündür. Hz. Nûh boşalan gemiyi kilitlemiş, anahtarını oğlu Sâm'a vermiştir; bu gün de aşure gününe tekâbül etmektedir. Hz. Nûh ve yanındakiler Allah'a hamd etmek amacıyla gemiden çıktıkları o gün oruç tutmuşlardır. Tûfan öncesi Hz. Nûh'un Kenze Mağarası'ndan alıp geminin üst katına, tam ortaya yatırdığı rivâyet edilen⁶¹⁷ Hz. Âdem'in naaşı eski yerine, Mekke'deki Kenze Mağarası'na geri defnedilmiştir. Bir diğer görüşe göre Âdem'in naaşı Beyt-ül Makdis'e defnedilmiştir.⁶¹⁸ Geminin üst katına tam ortaya yerleştirilen naaş gemideki kadın ve erkekleri birbirinden ayırmıştır. Amaçlanan şey kadın ve erkeklerin gemide birlikte olmalarını engellemek olduğu halde, Hâm eşiyle

⁶¹⁴ Taberî, Tarih, II, 251-252; Köksal, s. 100; Selim Özarslan, "İslamî Kaynaklara Göre Nûh Kavmi, Nûh Tûfanı ve Nûh'un gemisinin yeri", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 30.

⁶¹⁵ Güneş, s. 102; Köksal, s. 101.

⁶¹⁶ İbn Kesîr, VIII, 3934.

⁶¹⁷ Naaş Cebrâil tarafından getirilmiştir. Köksal, s. 97.

⁶¹⁸ Güneş, s. 105.

ilişkiye girmiştir. Bu suçundan dolayı siyah tenlilerin atası olmuştur.⁶¹⁹ Bu rivâyette belirtilen Hâm'ın eşiyle ilişkiye girmesi durumunun Tevrat'ın Hâm'la ilgili açıklamasının yansıması olduğunu söyleyebiliriz. Gemiden inme vaktini anlamak için Nûh'un karga ve güvercini göndermesi, gemiye binip inme vaktinin bir sene on gün olması, Nûh'un geminin anahtarını Sâm'a vermesi gibi rivayetlerin ikinci bölümde de aktardığımız Yahudi literatüründeki benzer aktarımlardan etkilenilmiş olduğu açıktır.

Tûfan'a dair sayısal bilgiler vererek; tûfan hangi gün başlayıp hangi gün bitti, gemi ne kadar suyun üzerinde kaldı, gemi de kaç kişi vardı gibi soruların cevaplarını açıklayan İbn Cerîr'in İbn Abbas'dan yaptığı başka bir rivâyet de şöyledir:

Nûh'la beraber gemide 80 erkek vardı ve aileleri de onlarla birlikteydi. Onlar 150 gün gemide kalmışlardı. Allah gemiyi Mekke'ye doğru yöneltmiş ve 40 gün Beyt'in etrafında dolaşmış sonra Allah onu Cûdî'ye yöneltmiş ve onun üzerine karar kılmış. Hz. Nûh kendisine yeryüzü hakkında haber vermesi için kargayı göndermiş ve o da gidip leşlerin üzerine konmuş dönüşü gecikmiş, bunun üzerine güvercini göndermiş ve güvercin kendisine bir zeytin dalı getirmiş, ayaklarını da çamura bulaştırmış, böylece Nûh suyun çekildiğini anlamış. Gemi Cûdî'nin alt kısmına aşure günü inmiş. Hz. Nûh şükür orucu tutmuş yanındakilere de oruç tutmalarını söylemiş ve dağın eteğine bir köy kurarak adına Semânin demiş. Bunlar bir süre sonra dillerini unutmuşlar ve 80 dil meydana gelmiş bunlardan biri de Arap dili olmuş bazıları diğerlerinin dillerini anlamaz olmuş. Hz. Nûh onları birbiriyle anlaştırmış.⁶²⁰

Gemide bulunan insanların sayısı hakkında, "Seksen kişinin kurtulduğu birisinin de cürhüm olup dilinin Arapça olduğu, Nûh ve üç oğlu ile oğullarının hanımları veya Yam'ın da hanımının gemiyle kurtulduğu yani sayılarının yedi veya sekiz olduğu gibi"⁶²¹ farklı sayılar ifade edilmiştir. Kırk erkek kırk kadından oluşan seksen kişi oldukları da söylenmiştir.⁶²² Bu rivâyetlerle ilgili olarak Kur'an'da,

⁶¹⁹ Güneş, s. 95; Heller, IX, 345.

⁶²⁰ Açmaz, s. 50; İbn Kesîr, VIII, 3933-3934.

⁶²¹ İbn Kesîr, VIII, 3927.

⁶²² Şehabettin Kırdar, "Tefsirlerde Cûdî Dağı", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. ss. 322-324.

“Fakat zaten onunla beraber pek az kimse inanmıştı”⁶²³ âyeti dışında rakamsal bir bilgi yoktur. Görüldüğü üzere geminin dolaştığı süreye dair rivâyetlerde altı ay, yüz elli gün ve kırk gün; gemiye binen insanların sayısı ile ilgili seksen, sekiz, yedi olduğu gibi farklı görüşler vardır. Ancak geminin Cûdî Dağı’nda durduğu ortak görüştür.

(Gemi) gözlerimiz önünde akıp gitmekteydi. Küfredilip nankörlük edilmiş olan Nûh’a bir mükâfat olmak üzere andolsun biz bunu bir âyet olarak bıraktık. Fakat öğüt alıp düşünen var mı?⁶²⁴

Geminin bizzat kendisinin veya insanlar arasında yâd edilmek üzere, onun örneğinin ibret olarak bırakıldığı rivâyetler arasındadır. Tûfanla gelen azap da, gemi de, insanlığa ibret alametidir. Gemi hidâyete teşvik aracı olabileceği gibi, bir sakındırma, caydırıcı unsur da olabilir.⁶²⁵ Gemi binlerce senedir insanlara, Allah’a karşı gelenlerin sonunun ne kadar feci olduğunu, mü’minlerin de nasıl kurtulduğunu anlatmaktadır.⁶²⁶

Ona denildi ki: Ey Nûh! Sana ve seninle birlikte bulunanlardan birçok ümmete bizden esenlik ve bereketlerle (gemiden) in. Daha bir takım ümmetler de olacak ki, biz onları (dünyada) yararlandıracaksın. Sonra da bizden kendilerine elem dolu bir azap dokunacak.⁶²⁷

Tûfan sonlandığında Hz. Nûh yeryüzünde yararlanılabilecek hiçbir canlı ve bitki olmadığını anlayınca, âdetâ nasıl yaşayacağı, yeme ve içme ile ilgili ihtiyaçlarını nasıl gidereceği hususunda endişeye düşmüştür. “Bizden esenlik ve bereketlerle (gemiden) in” denilince bu endişeleri yok olmuştur. Allah, Hz. Nûh’a, gemiden çıktığı zaman önce selâm ve selâmet, daha sonra da bereket vaad etmiştir. Âyetteki ifade güvenlik ve bol rızık içinde bulunulacağı ve her türlü sıkıntıya karşı bir emniyetin olduğuna delâlet etmektedir şeklinde yorumlanmıştır.⁶²⁸ Zaten geminin

⁶²³ Hûd, 11/40.

⁶²⁴ Kamer, 54/14-15.

⁶²⁵ Râzî, XX, 611-612.

⁶²⁶ Elmalılı, VII, ss. 73-74.

⁶²⁷ Hûd, 11/48.

⁶²⁸ Râzî, XIII, 41-42.

indiği yer olarak ifade edilen Cûdi kelimesi de boluk ve bereket anlamı da ihtiva etmektedir.⁶²⁹ Âyetteki esenlik ve bereket kelimeleri her türlü sıkıntıya karşı bir emniyet olarak anlaşılabilir. *İhbit* (in) emri, gemiden çıkıp, dağın üstüne inme hususunda bir emir olabileceği gibi, dağdan düz arazilere inme konusunda bir emir de olabilir.⁶³⁰

Mes'ûdî'nin aktardığına göre, tûfan sonrasında Allah'ın sulara verdiği emre gevşek davranan sular tuzlu su, hızlı davrananlar tatlı su olmuştur. İçine çekmekten yerin imtina ettiği sular da çukurlara dolup denizleri meydana getirmiştir.⁶³¹

Tûfan sonrası Nûh'un asma diktığı ve üzerine iblisin birçok hayvanın kanını döktüğü ve bu nedenle de şarap içenlerin bu hayvanların vasıflarını aldığı aktarılmıştır.⁶³²

İslam literatüründeki tûfan aktarımlarında bir takım efsanaleşmiş ve mesnedsiz ifadelerin bulunduğu ve bir kısım bilginin de israiliyat olduğu yorumu yapılmıştır.⁶³³ Ayrıca sorulan sorulara hayali olarak üretilen cevaplar olduğu da belirtilmiştir. Örneğin canlıların beslenme problemine verilen cevap Nûh'un cemaline bakmak olarak belirtilmiştir. Rivâyette, "Nûh döneminin en yakışıklı erkeğiydi, burka giyerdi. Gemidekiler acıktıklarında onlara yüzünü gösterirdi ve açıkları giderdi"⁶³⁴ ifadeleri kullanılmıştır. Yine benzer şekilde gemideki pislik problemine, yukarıda vermiş olduğumuz rivâyette bahsedilen domuz ve kedi hikâyeleriyle cevap bulunmaya çalışılmıştır.⁶³⁵ Konuyu aktarırken de bazı bölümlerde belirttiğimiz gibi Yahudi literatüründen İslam rivayetlerine yansıyan bazı bilgiler olduğu açıktır. Ancak; Hz. İsa'nın diriltiği kişinin gemiyi anlatması, geminin bir hafta boyunca Mekke'de Harem'in etrafında yedi gün tavaf etmesi, Kâbe'nin göğe kaldırılması ve Haceru'l-Esved'in Ebu Kubeys Dağı'na saklanması gibi ifadelerin israiliyat olduğu⁶³⁶ şeklinde değerlendirmeler yapılsa da; ikinci bölümde yaptığımız Yahudi literatür incelemesinde bu tarz aktarımlara rastlamamış

⁶²⁹ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 124.

⁶³⁰ Râzî, XIII, 41-42.

⁶³¹ Güneş, s. 105.

⁶³² Heller, IX, 345.

⁶³³ Hüseyin Güneş, "Temel İslam Tarihi Kaynaklarında Geçen İbn Abbas Rivâyetleri Bağlamında Nûh Tûfanı" **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi**, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 42; Kaya, s. 331; Kutluay, s. 314.

⁶³⁴ Güneş, s. 73.

⁶³⁵ Güneş, s. 84.

⁶³⁶ Açmaz, s. 51.

bulunmaktayız. Zaten Müslümanlar için kutsal sayılan bir öğenin (Kâbe) Yahudi kaynaklarında geminin onun etrafında tavaf ettiği şeklindeki bir rivayetle yer alması pek de mantıklı değildir.

3.2. TÛFANDAN SONRA İNSAN NESLİ

Kur'an'da Hz.Nûh'un nesebi verilmez. İslamî gelenekteki neseble ilgili bilgiler Kur'an'dan önceki metinlerden derlenmiştir. Sâffât suresi 77. âyette *onun soyunu baki kıldık* ifadesi geçmektedir. Bu âyetin yorumuna göre; sadece Hz. Nûh ve beraberindekiler tûfandan kurtulmuş kavmindeki diğer kişiler helâk olmuştur. Bir başka görüşte; tüm insanlık helâk olmuş sadece Hz. Nûh ile beraberindekiler kurtulmuştur. Böylece insan nesli de onlarla devam etmiştir. Müfessirlerin çoğunluğu ikinci görüşü kabul etmiş olmalarına rağmen bu husus Kur'an'da yeterince açık değildir.⁶³⁷ Kur'an'da Hz. Nûh'un gemiye binmeyen bir oğlu olduğu ve isyankârlığı sebebiyle tûfan sularında boğulduğu belirtilmiştir.

Âyette “seninle birlikte bulunanlardan”⁶³⁸ cümlesiyle anlatılmak istenenin, Hûd suresi kırkinci âyette “O’nunla beraber iman edenler pek azdı” cümlesindeki sayılarının az olduğu belirtilen kişiler olduğu çıkarımında bulunulmuştur. Bu fikre göre Hz. Nûh’la birlikte gemiye binen ve sayıları az olan kişilerin soyundan gelen milletlerin insan neslini devam ettirdiği ortaya konulmaktadır. İbn Abbas rivâyetine göre Hz. Nûh’a inananların sayısı sekiz iken bazılarına göre ondur. Taberî bu konuda sayı belirtmemek gerektiğini düşünür.⁶³⁹ İbn Abbas’ta aktarıldığına göre, “Gemide seksen kişi vardı. Bunlar, Hz. Nûh ve Hz. Nûh’un boğulmayan diğer hanımı, Sâm, Hâm ve Yâfes adlarındaki oğulları, bunların üç hanımı ile yetmiş iki mü’min idi. O halde bütün mahlûkat o gemide olanların soyudur.”⁶⁴⁰ Zemahşerî tefsirindeki rivâyete göre de gemide seksen kişi vardır. İbn İshak ise onların beş kadın ve beş erkek olmak üzere on kişi olduğunu söyler. Başka bir rivâyete göre ise onlar kadınlı erkekli ve çocuklu yetmiş iki kişidir. Bunlardan farklı olarak, Hz. Nûh’un çocukları; Sâm, Hâm, Yâfes ve onların eşleriyle gemiye binenlerin hepsi, yarısı erkek yarısı

⁶³⁷ Mevdûdî, V, 23.

⁶³⁸ Hûd, 11/48.

⁶³⁹ Taberî, Câmi’, II, 931.

⁶⁴⁰ Râzî, XVI, 416-417.

kadın olmak üzere yetmiş sekiz kişiydi şeklinde aktarımlar yapılmış; Zemahşerî de bunlardan ilk görüşün doğru olduğuna kanaat etmiştir.⁶⁴¹

Hız. Nûh'un beşeriyetin ikinci atası oluşuyla alakalı olarak, tûfandan kurtulanların hepsinin onun neslinden olduğu ya da tûfan sonrası gemideki diğer müminlerin öldüğü ve neslin onun üç oğlundan türediğı belirtilmiştir. Her iki duruma göre de sonraki nesiller Hız. Nûh'un zürriyetinden meydana gelmiştir.⁶⁴²

“And olsun Nûh bize yalvarıp yakardı. Biz de duayı ne güzel kabul ederiz. Kendisini ve ailesini büyük felaketten kurtardık. Biz yalnız Nûh'un soyunu kalıcı kıldık”⁶⁴³ mealindeki âyetin tefsirinde Elmalî Hamdi Yazır; Taberî'nin Arapları Sâm evladından, Sûdanlıları Hâm evladından, Türkler ve diğer ırkları Yâfes evladından olarak açıkladığını belirtir. “Allah Nûh'un soyunu bâkî kılıp neslini uzatmıştır ancak bütün insanlar onun soyuyla sınırlı değildir. Ümmetler içinde ona indirgenmeyen de vardır” şeklinde Ebû Hayyan'ın tefsirindeki açıklamasını da aktarır.⁶⁴⁴ İslam düşünürlerinin çoğuna göre tûfandan sonraki insanların yalnız Hız. Nûh'un üç oğlunun sülalesinden ibaret olmadığı; “Ey Nûh! Bizden sana ve seninle birlikte olanlardan gelecek ümmetlere selam ve bereketlerle gemiden in”⁶⁴⁵ mealindeki âyette ümmetler ifadesinin Hız. Nûh ile beraber kurtulan diğer insanları kast ettiğı belirtilmiştir.⁶⁴⁶ Yine bir diğer âyette “zaten onunla beraber pek azı iman etmişti”⁶⁴⁷ cümlesindeki beraberindekiler ifadesi de bu yorumu desteklemektedir. Buradan Hız. Nûh'un beraberinde bulunan diğer mü'minlerin sülalelerinin de berekete kavuştuğı anlaşılabılır. Yani bu düşünceye göre, bütün ümmetlerin evladının Hız. Nûh'tan çoğalması hakkındaki anlatım Kur'an'a uygun değildir.⁶⁴⁸ “Ey Nûh'la birlikte (gemide) taşıdığımız kimselerin nesli...”⁶⁴⁹ mealindeki âyetin tefsirine bakarsak Hız. Nûh ile beraber gemiye bindirdiklerimizin zürriyeti -ey Nûh'un yanında gemiye bindirip tûfandan kurtardığımız bir kaç müminin soyu- ey bugünkü insanlar anlamının kastedildiğini görürüz.⁶⁵⁰

⁶⁴¹ Zemahşerî, II, 199.

⁶⁴² Râzî, XIII, 42.

⁶⁴³ Sâffât, 37/75-77.

⁶⁴⁴ Elmalî, VI, 209-210.

⁶⁴⁵ Hûd, 11/48.

⁶⁴⁶ Râzî, XIII, 42-43.

⁶⁴⁷ Hûd, 11/40.

⁶⁴⁸ Elmalî, IV, 418.

⁶⁴⁹ İsrâ, 17/3.

⁶⁵⁰ Elmalî, V, 118.

Rivâyetlere göre gemi Cûdî Dağı'na oturduktan sonra Hz. Nûh, oğulları Sâm, Hâm, Yâfes ve gemide doğan torunu Yahtun, tûfan sonrası *Semânin Köyü*'nü kurmuşlardır. Gemide 80 kişi olduğu için köye, *seksenlerin köyü* anlamında *Suk-üs Semânin* (Medinet-üs Semânin) adı verilmiştir.⁶⁵¹ Semânin Köyü'nde seksen farklı dil konuşulduğu ve bu dillere Hz. Nûh'un tercümanlık yaptığı şeklinde rivâyetler vardır.⁶⁵²

Günümüzde resmi adı “Yogurtçular” olan Semânin Köyü, yerel halk tarafından, tûfandan sonra buraya yerleşenlerin sayısına işaret eden sekizler veya seksenler anlamında *Heştan* ismiyle anılmaktadır.⁶⁵³ Şırnak il merkezi ile Cûdî Dağı arasında yer alan köy, şehir merkezine yaklaşık beş km mesafededir. Anlatılanlara göre Hz. Nûh'un üç oğlu çevre hakkında bilgi toplamak için Semânin'den ayrılmış ve Cûdî Dağı'nın etrafını dolaştıktan sonra dağın güney yamacında buluşmuşlardır. Sonrasında da burada bir köy inşa edilmiş ve köye *Cumai* (*Cem'a*) adı verilmiştir. Resmi adı “Birlik” olan köy, Silopi ilçe sınırları içinde bulunmaktadır. Köyde günümüzde harabe vaziyette olan *Nûh Nebî Camî* adında bir yapı da vardır.⁶⁵⁴

Hâm'ın çıplak babasına güldüğü için siyah olduğu, eşiyle gemide ilişkiye girdiği ve bu nedenle babası Hz. Nûh'un ona nutfesinin değişmesi için beddua ettiğide söylenmiştir. Bundan ayrı olarak genel kabul gören düşünce ise şudur: Hz. Nûh gemiden indiğinde avreti açılmış, Hâm ona bakıp gülmüştür. Diğer oğlu Yâfes duruma müdahale etmemiştir. Bir diğer oğul Sâm ise Hâm'ı azarlamış ve babasının üstünü örtmüştür. Babası uyanınca olanları ona anlatmıştır. Hz. Nûh Hâm'a, “Allah sulbündeki nutfeyi değiştirsin, sadece siyah doğur” diyerek beddua etmiştir. Yâfes'e, “*Allah neslini Sâm'ın evladına köle kılsın*” demiş; Sâm'a da, “Allah neslinden peygamberler, salihler, krallar çıkartsın” şeklinde duada bulunmuştur.⁶⁵⁵ Tûfan'dan sonra insan neslinin nasıl türediği ile ilgili olarak İbn Sa'd'ın *Tabakât*'ında geçen rivâyette; Sâm Arapların, Hâm Habeşlerin, Yâfes Rumların atası olarak aktarılır.⁶⁵⁶ Kurtûbî'den aktarıldığına göre Türklerin soyu da Yâfes'e dayanır.⁶⁵⁷ Soyla ilgili aktarılan bir diğer bilgi şudur: Sâm beyaz ve kızıl tenlilerin, Yâfes kumral, kırmızı

⁶⁵¹ Köksal, s. 101.

⁶⁵² Taberî, Tarih, II, 248-249.

⁶⁵³ Güneş, ss. 144, 153; Bedir, ss. 133, 135, 437.

⁶⁵⁴ Güneş, ss. 144-145.

⁶⁵⁵ Güneş, s. 73.

⁶⁵⁶ Taberî, Tarih, II, 253; Köksal, s. 108.

⁶⁵⁷ Kurtubî, VII, 278'den aktaran, Bedir, s. 438.

tenlilerin Hâm siyah tenlilerin atasıdır. Hz. Nûh'un inanmayarak boğulan oğlu Ken'an'dır.⁶⁵⁸ Bu rivâyetlerdeki boğulan oğulun Ken'an olduğu bilgisi Yahudilik bölümünde bahsettiğimiz gibi Hâm'ın değil de Ken'an'ın lanetlendiği bilgisinden gelmiş olması muhtemeldir.

İnananların dışında Üc bin Unuk adında, kâfir bir kişinin de tûfandan kurtulduğu da rivâyetler arasındadır. Bu dev bir adamdır.⁶⁵⁹ Bu adam denizin dibinden balık tutarak onu güneşe tutup pişiren, Hz. Nûh'la da *senin tenceren ne işe yarar* diye dalga geçen biridir. Bu görüşün karşıtı olan diğer bir rivâyet de, tûfanla Kâbil'in neslinin tamamıyla yok olduğudur.⁶⁶⁰

3.3. TÛFAN KISSASINDAN ÇIKARILACAK SONUÇLAR

İslamî algıda Kur'an'da anlatılan peygamber hikâyelerine kıssa denilmektedir. Arapça "kassa" kökünden gelen kelime sözlükte: "Bir şeyin veya bir kimsenin izini sürüp ardınca gitmek, bir haber ya da sözü açıklayıp bildirmek, hikâye etmek, anlatmak" anlamlarına gelmektedir. Kur'an-ı Kerîm'de geçen kıssa kavramı da: Geçmiş eserleri, izleri açığa çıkarmak, tarihin derinliklerinde kaybolmuş ve unutulmuş olaylara insanların dikkatlerini yoğunlaştırmak ve onlara bu hususları doğru bir biçimde bildirmek anlamına gelmektedir.⁶⁶¹ "Şüphesiz su bastığı vakit sizi gemide biz taşıdık. Onu sizin için bir ibret, öğüt yapalım ve belleyci kulaklar bellesin diye"⁶⁶² ifadeleriyle Kur'an'da belirtildiği üzere, her kıssada olduğu gibi, Hz. Nûh kıssasında da bir takım ibretlik mesajlar vardır.⁶⁶³ Zaten Hz. Nûh Kur'an'da hakkında en geniş bilgi verilen ulu-l azm peygamberlerdendir.⁶⁶⁴ "Allah birbirinden gelme bir nesil olarak Âdem'i, Nûh'u, İbrâhîm ailesi ile İmran ailesini seçip âlemlere

⁶⁵⁸ Taberî, Tarih, II, 255.

⁶⁵⁹ Heller, IX, s. 345; Duman, s. 99. Bu rivayette de Yahudi literatüründeki "Nûh'un soyu dışında tûfandan kurtulan tek kişi Başhan Kralı Og"dur şeklindeki aktarımla benzeşme olduğunu görmekteyiz.

⁶⁶⁰ Güneş, s. 49, 13. dipnot.

⁶⁶¹ Hatice K. Arpaguş, Mitoloji, Kur'an-ı Kerîm Kıssaları ve Kültürel Miras, **M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 25, (2003/2), s. 11.

⁶⁶² Hâkka, 69/11-12.

⁶⁶³ Zeki Tan, **Nûh Suresi Bağlamında Küresel Ahlak Bunalımına Hz. Nûh'un Mesajının Katkısı**, İstem, Yıl 8, Sayı 16, 2010, ss. 114-119.

⁶⁶⁴ Harman, XXXIII, 226.

üstün kıldı...’’⁶⁶⁵ Hz. Nûh bu âyette üstün kılınan, örnek alınacak kişilerden olarak nitelendirilmiştir.

Kâfirlerin boğulması ve tam tersi olarak da müminlerin gemiye binerek korunması Allah’ın kudretini kanıtlar niteliktedir. Tûfan; Allah’ın kahr, şiddet ve rahmet sebebinin algılanması, imanın faydasının görülmesi, isyanın zararı ve azabın şiddetini düşündürecek bir ibrettir. İnsanlar bu olayı düşünerek gereğince amel etmelidirler.⁶⁶⁶

Hz. Nûh’un tebliği sırasında kavmine hitaben söylediği, “Eğer yüz çevirecek olursanız ben zaten sizden bir ücret istemedim. Benim ecrim yalnızca Allah’a aittir ve ben Müslümanlardan olmakla emrolundum...’’⁶⁶⁷ mealindeki âyet bizlere de ecir merkezli çalışmak gerektiği hususunda mesaj vermektedir. Ayrıca Allah’a teslim olma durumu da vurgulanmıştır. “Onlara Hz. Nûh’un haberini oku. Hani o kavmine demişti ki, ey kavmim eğer benim aranızda durmam ve Allah’ın âyetlerini hatırlatmam size ağır geldi ise ben yalnız Allah’a dayanıp güvenirim...”⁶⁶⁸ şeklindeki ifadelerle Hz. Nûh kendini, “Allah’a güvenen” olarak tanımlamıştır. O halde bizler de asıl dayanağın Allah olduğunu hiç bir zaman unutmamalıyız.

Kur’ânî bakış açısına göre bu kıssada şirk, en büyük zulüm, tevhid de en büyük değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Hz. Nûh canla başla tebliğini yapmıştır ancak kavminin elitleri olan yönetici kesim, şirk konusundaki zulmüne devam etmiştir. Tarih boyunca hep görüldüğü gibi Hz. Nûh’un kavminde de toplumun elit olan, statülerini kaybetmek istemeyen kesimi; Hz. Nûh’a inanan, toplumda alt tabakadan olup değişim isteyen halkını aşağılamıştır. Bu insanlar şirk içindeki tevhide ters inançlarına ısrarla devam etmişlerdir. “Ve dediler ki sakın ilahlarınızı bırakmayın, hele Vedd’den, Suva’dan, Yeğus’tan, Yeuk’tan ve Nesr’den asla vazgeçmeyin”⁶⁶⁹ mealindeki âyet onların inançlarındaki aşırı ısrarcılığı anlatmaktadır. Aslında tevhide karşı oluşturdukları bu duruş kendilerine kurdukları bir tuzaktır. Bu durum Kur’an’da şöyle ifade edilmiştir: “Ve büyük büyük hileli düzenler kurdular.”⁶⁷⁰ Bunlar hataları dolayısıyla suda boğuldular, ardından da ateşe

⁶⁶⁵ Âl-i İmrân, 3/33-34.

⁶⁶⁶ Elmalı, VIII, 55.

⁶⁶⁷ Yunus, 10/72.

⁶⁶⁸ Yunus, 1071.

⁶⁶⁹ Nûh, 71/23.

⁶⁷⁰ Nûh, 71/22.

sokuldular...”⁶⁷¹ İnsanlar hayatlarındaki sahte tanrıclıklardan kurtulmalı, hatalarında ısrarcı olmamalı, kendi hüsrانlarına sebep olmamalıdır.⁶⁷²

“Allah kâfirlere Nûh’un karısıyla Lût’un karısını örnek yaptı. O iki kadın kullarımızdan birer salih kulun nikâhındaydılar da onlara hıyanet ettiler. Kocaları Allah’tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara haydi ateşe girenlerle beraber girin denildi.”⁶⁷³ Bu âyete göre Hz. Nûh’un ve Hz. Lût’un eşi din düşmanlarıyla işbirliği yapmış ve eşlerine ihanet etmişlerdir.⁶⁷⁴ Hz. Nûh’un hanımı onu, açıkça delilikle suçlamış ve bu konuda düşmanlarıyla söz birliği etmiştir. İman etmeyenlere yardımcı olmuş ve iman edenleri kâfirlere haber vermiştir. Bunun neticesinde iman eden kişilere her türlü işkence yapılmıştır. Hz. Nûh’un böyle bir tabloya dayanması ve tahammülünün çok zor olduğu kesindir. Hayatını paylaştığı ve aynı yastığa baş koyduğu insan ona ihanet etmiş ve düşmanlarının yanında yer almıştır. Bu durum Hz. Nûh’un sabrının büyüklüğünü göstermektedir.⁶⁷⁵ Bizlere de zorluklara sabretmemiz gerektiği mesajını vermektedir.

Kur’an’da Hz. Nûh’un oğlunun suda boğulduğunu bildiren, “Nûh oğluna seslendi: Ey oğlum, bizimle birlikte bin ve kâfirlerle birlikte olma. (Oğlu) dedi ki: Ben bir dağa sığınacağım, o beni sudan korur. Ve ikisinin arasına dalga girdi. Böylece o da boğulanlardan oldu”⁶⁷⁶ mealindeki ayet açıkça göstermektedir ki peygamber soyundan olmak veya soylu bir aileye mensup olmak kişiyi ilahî adalet karşısında kurtaramayacaktır.⁶⁷⁷ İlahî adalet, insanlar arasında ayrım yapmaz. Kur’an burada hukukun önünü açmış ve adam kayırmakla hukukun katledilmemesi gerektiği mesajını vermiştir.⁶⁷⁸

Hz. Nûh’un boğulan oğlu Ken’an’ın aslında onun oğlu olmadığı, eşinin ona ihanet ettiği şeklinde farklı yorumlar da yapılmıştır.⁶⁷⁹ Fakat Hz. Nûh’un oğlunun gemiye binmemesi, her iyi insandan iyi bir evlat, kötü insandan da kötü evlat gelmeyeceğini ve aileler içerisinde zıtların olabileceğini göstermektedir.

⁶⁷¹ Nûh, 71/25.

⁶⁷² Okuyan, ss. 436-437, 455.

⁶⁷³ Tahrim, 66/10.

⁶⁷⁴ Mevdûdî, VI, 411.

⁶⁷⁵ Abdullah Temizkan, **Kur’an’da Sabır Hz. Nûh Örneği**, AÜSBE, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, 2012, s. 142.

⁶⁷⁶ Hûd, 11/42-43.

⁶⁷⁷ Elmalılı, VII, 433.

⁶⁷⁸ Mehmet Okuyan, İbret Aldın mı- 23B- Hz. Nûh Tûfanı ve Sonrası <https://www.youtube.com/watch?v=YC8i8Xxomkk> (08.08.2015).

⁶⁷⁹ Temizkan, s. 142.

Kıssadan alacağımız mesajlarından biri de şudur: Bir yerde sapkınlık, azgınlık, hakka ve hakikate karşı mutlak itaatsizlik varsa orada tûfan kaçınılmazdır. Ayrıca hayatımızdaki tûfan ve sapkınlık ne kadar büyük olursa olsun bir gemi, bir çıkış yolu mutlaka vardır. Yani, her sapkınlığın bir tûfanı, her tûfanın da Nûh'u olur. Tûfan denilen korkunç akıbetten kurtulmanın yolu da Allah'ın ipine sarılmaktır. Bu bakımdan dünya hayatında birçok problem içerisinde boğulmakta olan insanlar kurtulmak için vahye sarılmalıdır. İnançsızlık batağında debelenmekten kişiyi sadece vahiy kurtarır. İnsanları bela tûfanından kurtaracak gemi Hakk'ın kanunundan başkasıyla inşâ olunmaz.⁶⁸⁰ Gemi bugün vahyi, Kur'an'ı, İslam'ı, peygamberi öğretiyi temsil eder. Kur'an'daki *vahyimiz ve gözetimimizle gemi yap* ifadesi ilahî mesajla hayatımızı günah okyanusu ve denizinden kurtarmamız gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Yani tûfandan kurtulmak vahiy gemisiyle mümkündür. Hz. Nûh'un oğlu dağa, yani sahte sığınaklara, sahte değerlere, sığınmak istediğinde boğulanlardan olmuştur. Hz. Nûh'un oğlunun yaptığı gibi sahte değerlere yaslanmamak gerekir. Kişi tercihini ne yönde yaparsa sonucuna katlanmalıdır. Hz. Nûh oğluna, *sen de bize katıl* diye seslenmiştir; çünkü hidâyet kişinin kendi iradesi ve isteğiyle olursa bir anlam kazanır. Hz. Nûh'un oğlu, kendisi bir duruş ortaya koymaktadır. Babası peygamber bile olsa, kişi kendisi hidâyeti tercih etmediyse kurtulamaz. Baba, ata, dedeyle övünmenin bir anlamı ve faydası yoktur.⁶⁸¹

Tûfan bitip gemi Cûdî'ye oturduktan sonra Hz. Nûh Allah'a, ailemi kurtaracağına söz vermiştin anlamında, evlat acısının da etkisiyle ve olayın hikmetini anlamak için sorgulama içerisine girmiştir. "Nûh, Rabbine dua edip dedi ki: Rabbim, şüphesiz oğlum da ailemdendir. Senin vaadin ise elbette haktır. Sen hakîmler hakîmisin."⁶⁸² Bu âyette Kur'an'ın tanıttığı insan peygamberi görüyoruz. Kişi peygamber bile olsa hata işleyebilir. Buradaki mesaj insanların hatalarını devam ettirmeyip tövbe etmeleri gerektiğidir. Kur'an'da Hz. Nûh'a verilen cevap, "Ey Nûh! O, asla senin ehlinden değildir, çünkü o, salih olmayan bir iş (yapmıştır) öyleyse hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Gerçekten cahillerden olmayasın diye

⁶⁸⁰ Elmalılı, III, 570; Şeyh Ahmet Kamil Hazarî, "Hz. Nûh'un Oğlu", **Diyanet Dergisi**, çev. Mehmet Çiftçi, XIV, Sayı 3, 1977, ss. 188-192.

⁶⁸¹ Mehmet Okuyan, İbret Aldın mı- 23B- Hz. Nûh Tûfanı ve Sonrası <https://www.youtube.com/watch?v=YC8i8Xxomkk> (08.08.2015).

⁶⁸² Hûd, 11/45.

sana öğüt veriyorum”⁶⁸³ mealindeki âyettir. Âyette geçen ehil kavramının biyolojik değil; psikolojik, inanç ve mensubiyet bağını vurguladığı açıktır. Burada ilahî düzlemde, biyolojik akrabalıklardan çok, inanç bağının önemli olduğu vurgulanmıştır.⁶⁸⁴ Peygamberler de gaybı bilemezler ve insan, peygamber dahi olsa nasihate ihtiyaç duymaktadır. Burada âyet mesaj olarak, bilerek konuşmanın önem ve erdeminden bahsetmektedir. Ayrıca bu âyette eğitimcilere de mesaj vardır: Sorulara cevap verilirken gerekçeli cevap verilmelidir. Âyette oğlun ailenden değildir ifadesi ile sonuç gerekçelendirilmiştir.⁶⁸⁵

“Nûh de ki: Rabbim, hakkında bilgim olmayan şeyi senden istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve esirgemezsен hüsrana uğrayanlardan olurum.”⁶⁸⁶ Bu âyetteki mesaj ise, kişinin hakikati anladığında hemen geri dönmesi gerektiğidir. Önemli olan hatada ısrarcı olmamaktır. Yani hatayı fark ettiğinde hemen geri dönebilme erdemi örnek alınacak peygamberî bir duruştur. Ayrıca şeytanî dürtülerden mutlaka Allah’a sığınılmalıdır.⁶⁸⁷

“Denildi ki; ey Nûh, Sana ve seninle birlikte olan ümmetlere bizden selam ve bereketlerle in. Kendilerini (dünyada) yararlandıracağız sonra da bizden kendilerine elem verici bir azabın dokunacağı ümetler de olacaktır.”⁶⁸⁸ Âyette belirtilen gemiden karaya çıkma olayı, selamı ve bereketi hak etmiş olma durumudur. Âyetin devamında gemiye binip karaya inmeyle her şeyin bitmediği, gelecekte inkâr edenlerin olabileceği bildiriliyor. *O halde sabret. Şüphesiz (güzel olan) sonuç sabredip sakınanlarındır*⁶⁸⁹ ifadeleriyle de, sabredip doğru ve dürüst davranış ortaya koyanların kurtuluşa erecek olanlar olduğu müjdeleniyor. Yani bu âyet inanıp doğru ve dürüst davrananlara moral motivasyon ifadesidir. Bu şekilde davrananların eninde sonunda hak ettikleri güzelliğe kavuşacakları vurgulanmaktadır.⁶⁹⁰

⁶⁸³ Hûd, 11/46.

⁶⁸⁴ Mevdûdî, II, 397.

⁶⁸⁵ Mehmet Okuyan, İbret Aldın mı- 24B- Hz.Nûh ve Oğlu Arasındaki Konuşma://www.youtube.com/watch?v=SNqRzmei2Fc (14/06/ 2015).

⁶⁸⁶ Hûd, 11/47.

⁶⁸⁷ Mehmet Okuyan, İbret Aldın mı- 24B- Hz. Nûh ve Oğlu Arasındaki Konuşma https://www.youtube.com/watch?v=SNqRzmei2Fc (14/06/ 2015)

⁶⁸⁸ Hûd, 11/48.

⁶⁸⁹ Hûd, 11/49.

⁶⁹⁰ Mehmet Okuyan, İbret Aldın mı- 24B- Hz. Nûh ve Oğlu Arasındaki Konuşma https://www.youtube.com/watch?v=SNqRzmei2Fc (14/06/ 2015).

3.4. YAHUDİLİK VE İSLAM'IN TÛFAN ALGISINA KARŞILAŞTIRMALI BİR BAKIŞ

Tûfan her iki dinin literatürüne göre çetin ve şiddetli bir su felaketidir. Tevrat'ta salihlerden olarak görülen Nûh, kendi nesli içinde en dürüst kişi olan ve kurtarılmaya layık görülen kişidir. Kur'an'da ise Nûh, kavmine karşı her türlü tebliğ metodunu deneyerek görevini yapan peygamberdir.

Yahudilik'te Noah ve İslam'da Nûh isimleri ortak kelime kökü olarak *sakin* anlamına gelmektedir. Nûh her iki dinde de Tanrı'nın isteği ile bir gemi yapan kişidir. Yahudi literatürüne göre Nûh sünnetli doğan ve yeryüzündeki bozgunculuktan kaynaklanan laneti kaldıracak kişi olan onuncu nesildir. İslamda da bunun aynısı olarak Nûh'un onuncu nesilde olduğu tefsirlerde yer almıştır.

Yahudilik'te Tevrat'taki anlatıma göre Rab, yeryüzünde insanların kötülük ve zorbalıklarının arttığını görüp insanı yarattığına pişman olur ve onları yeryüzünden silmeye karar verir. İnsanlar düzeni bozmuş hatta cinsel sapkınlık yaparak nesli de bozmuştur. Nefiller diye isimlendirilen düşmüş melekler tûfanın önemli sebeplerindendir.

İslam'da Kur'an'daki anlatıma göre ise, toplumun ileri gelen zengin söz sahibi kişilerinin tevhidi inkârı; Vedd, Suva, Yeğus, Yeuk, Nesr gibi putlara aşırı bağlılıkları, Hz. Nûh ve inananlara alayları, aşağılamaları, kibirli duruşları, tûfanı hazırlayan sebeptir. Bu bakış açısına göre zaten şirk en büyük sapkınlıktır ve birçok kötülüğün, kargaşanın, zulmün sebebidir. Âyetlerdeki anlatıma göre Hz. Nûh'un Allah'tan yardım dilemesi bardağı taşıran son damla olmuş “onlardan tek bir kişiyi dahi bırakma” şeklindeki bedduasıyla tûfan gerçekleşmiştir. Bundan dolayı diyebiliriz ki Yahudilik'te tûfanın sebebi Rabbin yeryüzündeki insanlara kızması iken İslam'da Hz. Nûh'un bedduası tûfanın oluşunun ana sebebi olarak görülebilir.

Nûh'un yaşam süresi her iki dinde de 950 yıldır. Kur'an'da *50 yılı eksik bin sene* ifadesiyle belirtilen bu durum Tevrat'ta *tûfan yeryüzü üzerinde gerçekleştiğinde Nûh 600 yaşındaydı*⁶⁹¹ ve *Nûh tûfandan sonra 350 yıl yaşadı*⁶⁹² şeklinde ifade edilmiştir.

⁶⁹¹ Tekvin, 7: 6.

⁶⁹² Tekvin, 9: 28.

Tevrat'ta geminin gofer ağacından yapıldığı, eni, boyu, pencere ve kapı yerleri anlatılmış, üç katlı olduğu da belirtilmiştir. Kur'an'da ise geminin yapımında madeni levha ve çivi kullanıldığının belirtilmesi dışında bilgi yokken uzunluğu, eni, yüksekliği ve şekline dair detaylar tefsir, hadis ya da islam tarihi eserlerinde yer alır.

Yahudilik'te tûfandan Nûh ve ailesinin kurtarılmaya değer görülmesi söz konusuysa İslam'da böyle bir durum yoktur. Yahudilik'te gemiye Nûh, karısı, oğulları (Sâm, Hâm, Yâfes) ve gelinleri binmiş; İslam'da Nûh, ailesi ve sayıları pek az olan inananlar gemiye binerek kurtulmuştur. Yine Hz. Nûh'un bir oğlu ve karısı gemiye binmeyip boğulanlardan olmuştur.

Yahudilik'te her türden kuş, çiftlik hayvanı ve toprak hayvanları dişi ve erkek olmak üzere gemiye gelmiştir. Ayrıca Nûh her temiz hayvandan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift; gökyüzü hayvanlarından erkek ve dişi olmak üzere yedişer tane almıştır. Ve her türdeki yiyecek gemiye alınmıştır. İslam'da gemiye alınan hayvanların bilgisi Ku'ran'daki her cins canlıdan birer çift ifadesiyle verilmiştir. Ku'ran dışı literatürde gemiye binen hayvanlarla ilgili daha detaylı bilgi vardır.

Tevrat'a göre, Nûh altı yüz yaşındayken ikinci ayın on yedinci günü başlayan ve kırk gün kırk gece süren bir tûfan olmuştur. Bütün yüksek dağlar sular altında kalmış, karada bulunan, yaşam nefesine sahip olan her şey ölmüştür. Toprak üzerindeki tüm varlık silinmiştir. Sular yeryüzü üzerinde yüz elli gün boyunca kabarmıştır. Yüz elli günün sonunda sular çekilmeye başlayarak belirgin biçimde azalmıştır. Gemi yedinci ayın on yedinci gününde Ararat dağları üzerinde karaya oturmuştur. Yeryüzünde 365 gün boyunca canlı barınmamıştır. Kur'an'da ise, tennurun feveranı ile başlayan tûfan, yere suyunu yutması göğe de suyunu tutması emredildikten sonra sona ermiştir. Gemi, Cûdî'de karaya oturmuş ve ibret olarak bırakılmıştır. Tevrat anlatımında verilen detaylar İslam'da Kur'an'da değil de diğer literatürde yer bulur. Örneğin İbn-i Kesîr geminin 150 gün su üzerinde kaldığını⁶⁹³ belirtir.

Tevrat'ta tûfan sonrası kuzgun ve güvercinin gönderilmesi ve güvercinin ağzında zeytin dalıyla gemiye geri dönmesi durumu İsrail topraklarıyla bağlantılı olarak yorumlanmışken; İslam'da tûfan sonrası kuzgun ve güvercinin gönderilmesi ve zeytin dalı getirmesi yine Kur'an dışındaki literatürde yer alır.

⁶⁹³ Açmaz, s. 49.

Tevrat'taki anlatımda Nûh gemiden çıkıp bir sunak inşa ederek yakılan kurbanlar yapar. Tanrı güzel kokuyu koklar ve bir daha insanlar yüzünden toprağı lanetlemeyeceğini söyler. Tanrı Nûh ve oğullarını mübarek kılar ve onlara verimli olun, çoğalın der. Yeryüzünde tekrar tûfan yapmayacağına dair onlarla anlaşma yapar. Ve gökkuşağı bu antlaşmanın işareti olur. İslam literatüründe ise bir kurbandan ve ahitten söz edilmez.

Yahudiliğe göre tûfan sonrası Nûh ve oğullarına verilen beraha sonucu yeryüzü onlardan gelen soyla tekrar kalabalıklaşır. Sonraki nesillerin durumu Nûh'un şarap içip sarhoş olması ve çıplak kalması durumunda Hâm'ın, babasının çıplaklığına bakması; Sâm ve Yâfes'in babalarının çıplaklığını örtmesi tavrına göre belirlenmiştir. Buna göre Yahudilik'te tûfan sonrası Nûh'un oğullarını kutsama ve lanetlemesi neslin devamında ana etken olmuş, Sâm'ın soyu diğer nesillerden daha üstün görülmüş, geniş manada İsrail seçilmişliği Sâm'la başlatılmıştır. Yine bununla bağlantılı olarak Nûh'la ahit konusu Yahudilik'te önem arz eder. İslam literatüründe beraha, seçilmişlik ve ahit vurgusu yapılmazken; bir rivâyette Nûh'un gemide avretinin açıldığı ve Hâm'ın buna güldüğü için siyah olduğu ve Nûh'un da ona beddua ettiği belirtilmesi Yahudi kaynaklarından İslam'a geçen bir rivâyet olarak düşünülebilir.

Tevrat'ta tûfan sonrası Nûh'un nesebi önemli bir yer tutmuş, Yaratılış 10. bâbda geniş bir anlatımla bu konuya yer verilmiştir. İslam'da Hûd suresinin kırk sekizinci âyetinde, “denildi ki ey Nûh, Sana ve seninle birlikte olan ümmetlere bizden selam ve bereketlerle in. Kendilerini (dünyada) yararlancracamız sonra da bizden kendilerine elem verici bir azabın dokunacağı ümetler de olacaktır” ifadesi gereğı Hz. Nûh'la birlikte gemiye binen ve sayıları az olan kişilerin soyundan gelen milletlerin insan neslini devam ettirdiğı, zaman ilerledikçe insanların yine iyi ve kötülerinin olacağı anlaşılabilir.

Tûfan sonrası yeryüzünde konuşulan tek dilin İbranice olması durumu, Babil kulesi olayı ve buna bağlantılı olarak dillerin karıştırılması Yahudi kutsal metni ve literatüründe yer bulurken İslam literatüründe seksen kişinin kurtulduğu, seksen farklı dil konuşulduğu ve seksen kişinin kurduğu Semânin köyünden bahsedilir.

Yahudilik'te Nûh ve ailesi dışında nefillerden Başhan Kralı Og; İslam'da Kabil'in soyundan, kâfirlerden Uc bin Unuk adlı bir kişinin tûfandan kurtulduğu

bilgisi yer alır. Bunlar tûfanla yeryüzü kötülükten temizlendiyse sonrasında niçin kötülüğün yayıldığı sorusuna cevap olarak yer alan aktarımlar olabilir.

Gemideki pislik problemine cevap olarak aktarılmış olan domuz ve kedi hikâyesi ve açlık problemine cevap olarak Nûh'un yüzüne bakma, tûfandan 40 yıl önce insanların kısırlaştırıldığı gibi rivâyetler Yahudi literatüründe yer almayan ancak sorulan bazı sorulara İslam literatüründe verilmiş hayali ve mantık dışı cevaplar olarak görülebilir.

Kısaca özetlersek,

- ✓ Yahudilik'te Nûh bir peygamber olmayıp, kendi nesli içinde dürüst ve kurtarılmaya layık olmuş tanrıyla ahitleşmiş kişi olarak görülür. İslam'da ise Nûh peygamberdir.
- ✓ Yahudilik'te tûfanın oluş sebebi insanların kötülükleri, zorbalıkları ve bundan dolayı Tanrı'nın insanı yarattığına pişman olup yeryüzünden insanları silmek istemesidir. İslam'da ise tûfanın sebebi insanların şirk bataklığında olmalarıdır.
- ✓ Yahudi kutsal kitabında tûfanla ilgili teferruatlı bilgi vardır, Kur'an'da detay olmayıp Kur'an dışı literatürde Yahudilikten etkilenme sonucu benzer detaylar aktarılmıştır.
- ✓ İslam'da gemiye binmeyen ve boğulup helâk olan bir oğul ve eş varken, Yahudilik'te tûfandan kurtulan sadece Nûh ve ailesidir. İslam'a göre gemiye binip kurtulanlar arasında az sayıda da olsa inananlar vardır.
- ✓ Yahudilik'te tûfan, gerçekleştiği mekân itibarıyla evrenseldir. En yüksek dağlar bile su altında kalmış, tûfan bütün dünyayı kaplamıştır. İslamın kutsal kitabı Kur'an'da bu durum net olarak açıklanmamıştır.
- ✓ Yahudi kutsal metninde geminin karaya oturduğu yer Ararat, İslam kutsal metninde Cûdî'dir.
- ✓ Yahudilik'te tûfan sonrası Tanrı'nın pişmanlığı ve Nûh'un kurbanlarının kokusundan duyduğu memnuniyet vardır. İslam'da tûfan sonrası kesilen bir kurbandan bahsedilmez.
- ✓ Tûfanla ilgili olarak İslam'ın kutsal metninde hiçbir kronolojik saptama yoktur. Yahudi kutsal metninde tûfanın başlangıç ve bitişi, ay ve gün olarak

ifade edilmiş, tûfan süresinin tam bir yıl olduğu da sayısal olarak bildirilmiştir.

Bu karşılaştırmamız sonucunda belirtmek gerekir ki, bir takım çalışmalarda kutsal kitaplarda yer alan tûfan hikâyesinin orijinal olmadığı, Eski Ahit'teki anlatımların tarihsel gerçeklik içermediği, arkeolojik verilere uymadığı, bunların birer mitos oldukları vurgulanmıştır. Bu sebeple Tevrat ve İncil ihtiva ettiği iddia edilen mitolojik göndermeler açısından değişik incelemelere tâbî tutulmuştur. *Tevrat'a ve İncil'e acaba mitolojik anlatılar bulaşmış mıdır; bu metinler tanrısal kattan geldiği saflığı korumakta mı yoksa insan müdahalesi sonucu değişik mitsel figürlerle karışmış mıdır?* sorularına cevap aranmış ve seküler algıyla olayı inceleyenlere göre cevap evet iken, bahsi geçen kutsal kitaplara inanan kişilere göre böyle bir durum söz konusu değildir.⁶⁹⁴ Aynı şekilde Oryantalistler Kur'an-ı Kerîm'deki bazı kıssaların Kitâb-ı Mukaddes kaynaklı olduğu yolunda birtakım iddia ve itirazlarda bulunmuştur. Karşılaştırmalı dinler tarihi çalışmaları da, Tevrat ve Kur'an'da benzer kıssaların konu edinildiğini doğrulamaktadır. Ancak kıssaların aktarımında her iki kutsal metinde muhteva ve üslup açısından farklılıklar vardır. Kutsal kitaplardaki metinlerle mitolojik veya arkaik metinler çok büyük bir benzerlik gösterdiğine göre; *acaba kim kimden etkilenmiştir?* sorusu sıkça sorulmuş ve tartışma konusu olmuştur. Kutsal metinlerle arkaik veya mitolojik metinlerin benzerlik göstermesinin onların birbirlerinden aşırma yaptığı anlamına gelmediği; tam tersine kaynaklarının aynı olduğuna işaret ettiği şeklinde açıklamalar da yapılmıştır. Olaya vahiy boyutundan bakılırsa vahyin kaynağının bir olduğu; seküler boyuttan bakılırsa da hakikatin her yerde aynı olduğu sonucu çıkarılabilir. Birbirinden uzak bölgelerde, farklı kişilerin aynı hakikatleri dile getirmeleri; dünyanın farklı coğrafyalarına, pek çok peygamberin gelmesiyle açıklanabileceği gibi, düşüncelerin kıtalar arası yolculuğuyla da açıklanabilir. Yani insanlığın ataları bir zamanlar yeryüzünün belli bir bölgesinde yaşıyorken tûfandan sonra yeryüzünün çeşitli yerlerine dağılmışlar ve tûfana dair bildiklerini de gittikleri yerlerde anlatmışlardır. Bu durum, tûfan olayının Hz. Âdem'in çocuklarının dünyanın dört bir

⁶⁹⁴ Halil Saim Parladır, **Eski Ahitteki Mitolojik Öğelerin Yapısal Çözümlemesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), EÜSBE, İzmir, 2002, ss. 109-123.

yanına dağılmadan önce hep birlikte aynı bölgede geçirdikleri dönemde gerçekleştiği şeklinde anlaşılabilir.⁶⁹⁵

Tûfan vb. ortak anlatımlarda kronolojik olarak önce gelenin hikâyesinin kaynağı olduğunu iddia etmek sağlıklı değildir.⁶⁹⁶ Kutsal kitap anlatımları ve insanlığın binlerce yıllık kültürel birikimi olan mitolojilerdeki hikâyelerin paralellik arz etmesi normaldir. Tam bununla alakalı olarak Bekir Zakir Çoban'ın şu tespitini aktarabiliriz:

Basit bir mantıkla dahi düşünüldüğünde bir inanç unsurunun tarihin farklı dönemlerinde ve birbirinden farklı coğrafyalarda görülmesi onun “uydurma” ya da “çalıntı” olması ihtimalini mi yoksa hakikat olması ihtimalini mi daha çok akla getirir? Örnek verecek olursak semitik dinlerle, eski uygarlıkların inançları arasında insanın yaratılışı, tûfan hikâyesi vb. birçok ortak nokta vardır. Bu benzerliği bir Müslüman, Yahudi ya da Hristiyan kendi inancının farklı zamanlardaki bir tezahürü olarak yorumlayabilir, hatta söz konusu inancın ispatı olarak görebilir.⁶⁹⁷

Mitolojik hikâyeler ve kutsal metinlerde benzerlik olmasının sebebinin *mitler kutsal vahyin bozulmuş bir şeklidir* diye açıklayan bir düşünce de karşımıza çıkmaktadır.⁶⁹⁸ Önemli olan nokta şudur ki, kutsal metinlerin doğru anlaşılması için, metinlerin oluştuğu devrin mitolojik anlatıları ve tam tersi olarak da mitolojik öykülerin tam olarak anlaşılması için de kutsal metinlerin çok iyi bilinmesi gerekmektedir.

⁶⁹⁵ Kaya, ss. 339-340.

⁶⁹⁶ Yasın Meral, “Yahudi Kaynaklarında Ararat Dağları (Tekvin, 8: 4)”, **Milel ve Nihal**, XI, sayı: 2, Temmuz-Aralık, 2014, s. 84.

⁶⁹⁷ Bekir Zakir Çoban, “Anadolu Mısır ve Mezopotamya Dinleri”, **Dinler Tarihi El Kitabı**, edt. Baki Adam, Grafiker Yayınları, Ankara, 2015, s. 505.

⁶⁹⁸ Dursun Ali Tökel, “Kutsal Metinleri Anlamada Mitolojinin Rolü”, **Milel ve Nihal** İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi, VI, Sayı 1, Ocak - Nisan 2009, ss. 168-170.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÛFAN KONUSUNDA ÇAĞDAŞ TARTIŞMALAR

4.1. TÛFAN MECAZÎ Mİ YOKSA LİTERAL OLARAK MI ALGILANMALI?

Tûfan, beş bin yıllık süreçte Atrahasis Destanı, Gılgamış Destanı, Tevrat ve Ku'ran'da, zikredilmiştir. Tûfanın MÖ. 2900 dolaylarında (bronz çağının ilk zamanlarında) vuku bulduğu tahmin edilir.⁶⁹⁹ Tûfanla ilgili (kahramanların adı farklı isimlerle anılsa da) Sümer ve Bâbil tabletlerinde yazıya dökülmüş bilimsel ve tarihî nitelikli belgelere dayanan bilgiler yer alır. Ayrıca bu tabletlerdeki bilgiler Kur'an ve Tevrat'taki bilgilerle uyumludur. Tûfanın tarihî kaynaklarda, mitlerde ve de kutsal metinlerde geçiyor olması onun bir mit olup olmadığı sorusunu gündeme getirmiştir. Bu sebeple *Tûfan toplumdan topluma geçmiş bir efsane midir? Yoksa gerçekten böyle bir vaka tarihin bir döneminde gerçekleşmiş midir?* sorusuna, tûfan araştırmalarında cevap aranmıştır. Biz de bu bölümde tûfanın bir vakıa mı yoksa mit mi olduğu konusundaki tartışmalarda öncelikle olumlu görüşlere değineceğiz ve bu bağlamda ortaya koyulan arkeolojik, jeolojik, tarihî delilleri aktaracağız.

İlk olarak eski dünya coğrafyasındaki kaybolmuş kıta ve bölgelerin varlığı; Hint Okyanusu'nda (Lîmoriya) ve Cebel-i Tarık Boğazı'nın karşısında (Atlantis) okyanus sularına gömülü kıtalardan bahsediliyor olması tûfanın gerçekliğine kanıt olarak gösterilen deliller arasında sayılabilir.⁷⁰⁰

Yine tûfan olayını delillendirmek için *Babil Dünya Haritası* (insanlığın ilk coğrafya haritası) kullanılmıştır. Bu harita, tûfanın sınırları ve Nûh'un gemisinin rotası açısından önemli bir belge kabul edilir. Bâbil Dünya Haritası; paleocoğrafyaya, tarihe, efsanelere ışık tutması bakımından önemli bir bilgi hazinesidir. Tûfanın boyutları, Hz. Nûh'un gemisinin çizmiş olduğu rota, geminin muhtemel son durağı, Hz. Nûh'un çocuklarının ve torunlarının yeni yerleşim yerleri bu haritanın rehberliğinde belirlenmeye çalışılmıştır.⁷⁰¹

⁶⁹⁹ Mümin Köksoy, **Yer Bilimlerinin Katkısıyla Nûh Tûfanı ve Sümerlerin Kökeni**, Berikan Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2013, ss. 60-61.

⁷⁰⁰ Bedir, s. 437.

⁷⁰¹ Köksoy, s. 77.

Babil Dünya Haritası'nın tûfandan 500 yıl sonra (MÖ. 2700) Kral Sargon tarafından yaptırıldığı nakledilir. Agade'nin (Akad) birinci Kralı olan Sargon MÖ. 2340-2310 arasında hüküm sürmüştür. Kimilerine göre haritanın yapılış tarihi MÖ. 2300'lü yıllara tekabül etmektedir.⁷⁰² Başka bir görüşe göre ise Bâbil Dünya Haritası kil tableti yaklaşık MÖ. 600'le tarihlendirilir.⁷⁰³

Şekil 3: Babil Dünya Haritası

Bâbil Dünya Haritası kil tablete dairesel olarak çizilmiştir.⁷⁰⁴ Bu harita Utnapiştimin yaşadığı söylenen barınağı gösteren Sümer haritası olarak tarif edilmiştir. Bâbil'i, Dicle'yi, Fırat'ı, tuz bataklıklarını, İran (Basra) Körfezi'ni, güneş görmeyen araziye (ülkeyi) ve tûfandan kurtulan Nûh'a atfedilen yeni vatanı göstermektedir.⁷⁰⁵

Kaynak:

<http://www.uralakbulut.com.tr/wp-content/uploads/2013/02/harita.pdf>

(19.01.2016)

⁷⁰² Köksoy, ss. 70-71.

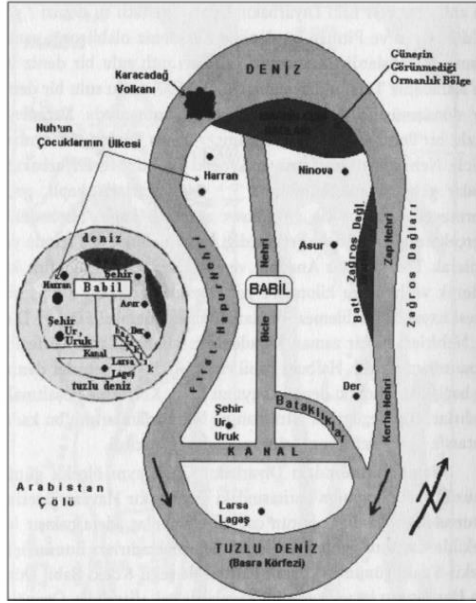
⁷⁰³ Lawrance, s. 19.

⁷⁰⁴ Köksoy, s. 76.

⁷⁰⁵ Köksoy, s. 71; William Ryan ve Walter Pitman, **Nûh Tûfani**, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2003, s. 289.

Jeolog Mü'min Köksoy Bâbil Dünya Haritası'nı günümüz coğrafyasına uyarlamıştır.⁷⁰⁶

Şekil 4: Babil Dünya Haritasının Günümüze Uyarlanmış Hali

Haritada gördüğümüz üzere: Güneyde tuzlu deniz olarak adlandırılan (Basra Körfezi) bulunmaktadır. Kuzeye ilerledikçe; Ur ve Uruk şehirleri, batıda Fırat, Hapür Nehri, doğuda Kerha Nehri, Zağros Dağları, ortada Dicle Nehri ve Bâbil, kuzeyde yine eski bir yerleşim olan Harran, kuzeybatıda Karacadağ Volkanı, kuzeydoğuda Âsur ve Ninova şehirleri, daha kuzeyde Mardin ve Cûdî Dağları, en kuzey uçta da deniz bulunmaktadır.⁷⁰⁷

Kaynak: Köksoy, s. 73.

Tevrat'ta verilen Hz. İbrâhîm'in Sümer'in Ur şehrinde doğduğu⁷⁰⁸ bilgisinden hareketle; Hz. İbrâhîm de Hz. Nûh'un torunu olduğu için Tevrat ehli tûfanın izlerini Mezopotamya bölgesinde aramışlardır. Gılgamış destanının bu bölgede doğuşu ve Ur'da yapılan arkeolojik kazılarda rastlanan bir su baskını izi tûfan kalıntısı ve işareti olarak sayılmıştır.⁷⁰⁹ Ur'da Sümer mezar kazılarında karşılaşılan ve insanlık tarihindeki iki yerleşme devresini ayıran, üç metrelik balçık tabakası tûfana delil olarak gösterilmiştir. Bu inceleme sonucunda; altta yontma taş devrinden yapılmış eşyalar, ortada deniz hayvan kalıntıları, üç metrelik balçık tabakasından sonra da en üstte daha ileri bir medeniyet göstergesi olan çömlekçi çarkında yapılmış kap kacaklar bulunmuştur. Arkeolog Sir Charles Leonard Woolley 1929 yılında Irak'ta Ur şehrindeki tepenin altında bulunan balçık tabakasının insanlık tarihindeki iki yerleşme devresini ayırdığını ve tûfanın kalıntısı olduğunu belirtmiştir. Tûfanın

⁷⁰⁶ Köksoy, s. 73.

⁷⁰⁷ Köksoy, s. 73.

⁷⁰⁸ Tekvin, 11: 26.

⁷⁰⁹ Sarıkçıoğlu, s. 52.

Basra Körfezinin kuzey batısında, 400 mil uzunluğunda, 100 mil genişliğinde bir sahada olduğunu ve zaman olarak da MÖ. 4000 yılına denk geldiğini belirtmiştir.⁷¹⁰

Ninova Kütüphanesinde bulunan bir tablette Âsur Kralı Asurbanipal'ın MÖ. 668-627 yıllarında kullandığı, “Tûfandan önceki bilmece gibi yazılmış taş kitabeleri anlıyorum, Sümer plaketi tûfandan sonra cennetten inen krallık Kışteydi” gibi ifadeler tûfanın gerçekliğine kanıt gösterilmiştir.⁷¹¹

Yazar Abdullah Yaşın 1973 yılında bir grup araştırmacıyla Cûdî'ye çıktığını ve Hz. Nûh'un gemisinin zift yerini kazıp parça çıkardığını ve C14 testi için araştırma ekip başkanı Hans Thama'ya verdiğini belirtmiştir. Yapılan C14 testi sonucunda ziftlerin 19850 yıllık humus maddesi olduğu tespit edilmiştir.⁷¹²

Nûh tûfanına ilişkin bir diğer delil de isimlendirmelerden yola çıkılarak gösterilir. Kur'an'da Nûh kavminin topraklarına Âd kavminin mirasçı olduğu⁷¹³ ve Âd'ın merkezinin İrem şehri olduğu haberi yer alır.⁷¹⁴ Tevrat'ta da İrem ismi geçer ancak bunun Kur'an'da bahsedilen âyetlerdeki İrem şehri olmayıp (Yaratılış, 10: 22-23'de geçen) Nûh'un torunu Aram olduğunu söyleyebiliriz. Tevrat'taki bilgiden hareketle kronolojik olarak Nûh'un yaşamından çok sonraki zamanda yaşadığını çıkarabiliriz. Tora'da *İram* (Esav'ın soyundan gelen) Korah'ın bir oğlu ve Edom beylerinden biri olarak zikredilmiştir.⁷¹⁵ Edom beylerinin yaşadığı yerler göz önünde alınarak orta çağda İrem şehri genellikle Yemen'de, Umman Denizi Sahili'nde aranmıştır. Günümüzdeki Tevrat arkeolojisi çalışmaları sonucunda İrem'in Batı Şeria'da Lut Gölü'nün güneybatısındaki Edom'un merkezi olduğu söylenmektedir.⁷¹⁶

Tûfana Arkeolojik ve tarihî delil olarak aşağıdaki maddeleri de sayabiliriz.

1. Yapılan arkeolojik kazılarda tûfana en belirgin kanıt olacak maddenin granitteki *zirkon* olduğu ve zirkon limitlerinde ölçülen helyum oranının önemli olduğu belirtilmiştir. İnceleme yapılan kayalarda radyolojik helyumun % 80 oranında yer aldığı ve maddenin milyonlarca yıllık değil sadece

⁷¹⁰ Mehmet Maksudoğlu, “Nûh Ve Tûfanı”, **Diyanet Dergisi**, XIII, Sayı 2, ss. 105-109.

⁷¹¹ Frazer, s. 111.

⁷¹² Abdullah Yaşın, **Nûh Peygamber Tûfanı Ve Cûdî Dağı**, Kent Işıkları Pak Ajans Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2013, s. 246.

⁷¹³ A'raf, 7/69.

⁷¹⁴ Fecr, 7.

⁷¹⁵ Tekvin, 36: 43.

⁷¹⁶ Sarıkçıoğlu, s. 53.

binlerce yıllık olduğu test edilmiştir.⁷¹⁷ Zirkonlardaki yüksek seviyedeki kalıntılar ölçüm yapıldığında 6000 yıllık limit dâhilinde tûfandaki bütün bölümleri içermiş gibi görünmektedir.⁷¹⁸

2. Fosilleşmiş coğrafi kayıtlar içindeki hayvanların korunmuş dokuları da tûfana kanıt oluşturabilir. C14 testine göre fosillerin “bin”lerce yıllık olması tûfana jeolojik kanıt kabul edilebilir.⁷¹⁹
3. Yapılan incelemelere göre tûfan sadece hidrolojik değil, aynı zamanda tektonik bir olaydır. Bu tektonik olay dünya yüzeyinin binlerce kilometresini yerinden oynatmış ve çok büyük tektonik değişikliklere sebep olmuştur.⁷²⁰
4. Sismik verilere göre standart zaman çizelgesi fiziksel bir tûfana işaret etmektedir.⁷²¹
5. Asur Kralı Senacherib’in Hz. Nûh’un gemisinden kalan bir tahtaya taptığı tarihsel metinlerde geçer ve bu metinlere göre Senacherib Nûh’un gemisini Cûdî’de görmüştür.⁷²²

Yukarıda verdiğimiz açıklamaların tersine tûfanın yeryüzünü etkileyen ilahi bir olay olmaktan öte sadece efsane olduğunu düşünen yazarlar da vardır. Muazzez İlmiye Çığ tûfan hikâyesinin kutsal metin olarak ilk olarak Tevrat’ta yer aldığını ancak 1872 yılında Asurbanipal kütüphanesindeki Gılgamış Destanı’nın son kısmını oluşturan tablet okununca Tanrı tarafından büyük bir tûfan yapıldığı inancının sarsıldığını belirtmiştir.⁷²³ Mezopotamya’da zaman zaman büyük su baskınlarının gerçekleştiğini ve bunun sıradan bir olay olduğunu ifade eder. Tûfanın buzulların erimesiyle Karadeniz’de olduğu ve oradan insanların Mezopotamya’ya göç edip yazının icadından sonra konuyu yazıya geçirdiklerini belirtir.⁷²⁴ Olayın Tevrat’ta belirtildiği gibi bütün dünyayı kapsamadığını; orada anlatıldığı gibi bütün hayvan ve yolcuların tek pencereci bir gemide havasız yaşamasının imkânsız olduğunu, Tevrat

⁷¹⁷ Jhon Baumgardner, “Nûh’s Flood: The Key to Correct Interpretation of Earth History”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 55.

⁷¹⁸ Baumgardner, s. 68.

⁷¹⁹ Baumgardner, s. 56.

⁷²⁰ Baumgardner, s. 56.

⁷²¹ Baumgardner, s. 68.

⁷²² Franz, s. 419.

⁷²³ Muazzez İlmiye Çığ, **Kur’an İncil ve Tevrat’ın Sümer’deki Kökeni**, 36. Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2013, Köken, s. 55.

⁷²⁴ Çığ, Köken, s. 58.

ve Kur'an'daki bilgilerin Tanrı bildirisi değil uydurma olaylar olduğunu savunur.⁷²⁵ Aynı şekilde Samuel Nûh Kramer de tûfanın Sümer kökenli bir mit olduğu görüşündedir.⁷²⁶

Bilal Aksoy da efsanelerle dinsel dogmaların arasında bağlantı olduğunu⁷²⁷ tûfan anlatımlarında Tevrat'ın kendi içinde tutarsızlık taşıdığı ve bu durumun da onun Tanrı sözü olmadığını ortaya çıkardığını savunur. Bu düşüncesine Tevrat'ın yapılan çevirileri arasındaki farklılıkları delil gösterir.⁷²⁸ Yine Kur'an'daki Nûh isminin İbranicedeki uysal ve uslu anlamında Nûh'tan alıntı olduğunu; her ikisinin de Gılgamış Destanı'ndaki Utnapiştim ile etimolojik olarak aynı olmasa da özellik olarak alıntı olduklarını belirtir.⁷²⁹

4.2. KOZMİK BİR FELAKET OLARAK TÛFAN

Tûfanların kozmik olarak jeolojik oluşumlar içinde bulunan doğa olayları olduğu sonucuna varılmıştır. Yer kürenin oluşum ve şekillenmesinde tûfanların da etkin olduğu yer bilimciler tarafından açıkça belirtilmiştir. Tûfan feci bir doğa olayı, şiddetli bir yağış ve bunun neden olduğu bir su baskınıdır. Yani tûfan bir atmosfer olayıdır. Tûfanlar yağmurlu dönem anlamına gelen plüviyal dönemde çok belirgin iklim olayları olarak meydana gelmiştir. Bu dönem aynı zamanda son buzul dönemi olan dördüncü zamana (quaternaire) denk gelmektedir. Bu sebeple, kimi ülkelerde tûfan anlamına gelen dilivium kelimesi dördüncü zaman devri ile eş anlamda kullanılmıştır.⁷³⁰

Jeologlar tûfanların coğrafi bir olay olarak sadece bir bölgede değil de birçok bölgede gerçekleştiğini belirtirler. Konumuz olan Nûh tûfanı Mezopotamya bölgesinde olmuş olsa da Fırat ve Dicle, Nil Nehri gibi birçok deniz ve nehirdeki taşmalar da tûfan olarak nitelendirilmiştir. Herodot'un Mısır gözlemlerinde Nil

⁷²⁵ Çığ, Köken, s. 62.

⁷²⁶ Kramer, s. 173.

⁷²⁷ Aksoy, s. 173.

⁷²⁸ Aksoy, ss. 90-91

⁷²⁹ Aksoy, s. 123.

⁷³⁰ Aksoy, ss. 12-13; Erdoğan Akkan, "Plüviyal Dönem ve Tûfan Olayı", **Cizre Sempozyum Bildirileri**, İstanbul, 1999, ss. 31-35.

Nehri'nin her yıl 21 Haziran'da taşmaya başlayıp bu taşmanın yaklaşık yüz gün devam ettiği bilgisi bulunmaktadır.⁷³¹

4.2.1. Akdeniz'in Kuruması ve Akdeniz Tûfanı

Akdeniz, bugün karalarla çevrili bir iç denizdir. Okyanuslarla olan tek bağlantısı Cebelitarık Boğazı'dır. Akdeniz'in jeolojik evrimi yer bilimciler için bilimsel araştırmalara konu olan bir süreçtir. Günümüzden yedi milyon yıl önce Cebelitarık Boğazı ve Atlas Okyanusu ile bağlantılı bir iç denizin okyanusla bağı tektonik hareketler dolayısıyla kesilmiştir. Bu kesinti iki milyon yıl kadar devam etmiştir. Bunun sonucunda Akdeniz ve çevresi büyük bir kuraklık yaşamış, tuz gölü haline dönüşmüş ve tamamıyla kurumuştur. Daha sonra Atlas Okyanusu'nun suları adeta bir baraj yıkılmışçasına Cebelitarık Boğazı'ndan, içi boş olan Akdeniz'e akmıştır. Küvet şeklinde olan Akdeniz'in derinliği yer yer iki bin, üç bin metreye ulaşmıştır. Bu yükseklikten suyun akışının çok büyük bir çağlayandan akar gibi aşırı kuvvetli olduğu açıktır. Akdeniz'de meydana gelen bu olay Akdeniz tûfanı olarak adlandırılmıştır. Akdeniz küvetinin jeolojik olarak çok kısa bir zaman dilimi olan elli-yüz sene arasında dolduğu belirtilmiştir.⁷³² Günümüzden beş ile yedi milyon yıl öncesine denk gelen zaman diliminde Akdeniz'in kurumuş olduğu ve bu yıllara ait çökellerin çöl iklimine ait fosiller ve mineraller içeren karasal kayaçlar olduğu tespit edilmiştir. Bu karasal kayaçlar, altındaki ve üstündeki denizel kayaçlar arasına adeta bir sandviç gibi sıkışıp kalmıştır. Karasal kayaçlar ile denizel kayaçlar arasındaki geçişin çok ince ve keskin oluşu Akdeniz tûfanının çok ani ve birden bire meydana geldiği şeklinde yorumlanmıştır. O çağda henüz insanın olmadığı düşünülse de diğer karasal canlıların yaşadığı ve bu canlıların yaşam ortamlarının fazlasıyla etkilendiği düşünülmüştür.⁷³³

⁷³¹ Aksoy, s. 13.

⁷³² Köksoy, ss. 113-115.

⁷³³ Köksoy, ss. 115-116.

4.2.2. Karadeniz'deki Tûfan

Bazı araştırmacılar Nûh tufanının Karadeniz'de olduğunu savunmuştur. William Ryan, Walter Pitman adlı yazarlar da *Nûh Tufanı* isimli kitaplarını yazarken bu tezi savunmuşlardır.⁷³⁴ Adı geçen yazarlar Karadeniz tûfanının insanlığın başına gelmiş en büyük felaket olduğunu, hikâyesinin nesilden nesile aktarıldığını ve meşhur Nûh tûfanı efsanesinin de Karadeniz tûfanından esinlendiğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerini tarihî verilerle de desteklemeye çalışmışlar ve Babil Dünya Haritasında kuzeyde deniz olarak gösterilen yerin Karadeniz olduğu, aynı şekilde Gılgamış'ın ulaştığı denizin de Karadeniz olduğu görüşünü savunmuşlardır.⁷³⁵ Onlara göre Karadeniz tûfanı son buzul çağının sebep olduğu bir tûfandır. MÖ. 6200 yıllarından evvel, ara buzul dönemlerinin sonlarına doğru Karadeniz, büyük bir tatlı su gölüne dönüşmüştür. MÖ. 5600 yıllarına gelindiğinde İstanbul Boğazı'ndan büyük bir gürültüyle aniden Karadeniz'e dökülmeye başlayan Ege ve Marmara Denizi'nin suları, Karadeniz tûfanını oluşturmuştur. Bir kaç yıl içinde boğazdan fışkıran su miktarı Niyagara Çağlayanı'nın iki yüz misli büyüklüğüne erişmiş ve 100-150 metre aşağıda bulunan Karadeniz'in⁷³⁶ suları hızla yükselmeye başlamıştır. Güneydeki dağlık ve dik yamaçlı Anadolu yakasında günlük su yükselimi 15 cm'yi bulmuştur. Deniz ortalama 400-500 metre kadar karalara doğru ilerlemiştir. Büyük nehirlerin suları kabarmış ve deniz suları kıtaların içlerine doğru nehirler boyunca günde 1000-1500 metre hızla ilerlemiştir.⁷³⁷

Anadolu'da coğrafi olarak plüviyal dönemin yaşandığı zaman on bin yıl öncedir. Farklı coğrafyalarda farklı zamanlarda plüviyal dönemler yaşanması doğaldır. Bu nedenle Nûh tûfanına esin kaynağı olan taşkınların hangi zamanda olduğunu belirleme olanağı yoktur. Akdeniz ve Karadeniz tûfanları Türkiye'de plüviyal dönemin yaşandığı on bin yıl önceki son buzul döneminde olmuştur. Tarihi

⁷³⁴ Köksoy, ss. 120, 134.

⁷³⁵ Köksoy, ss. 132-133; Ryan- Pitman, ss. 289-290.

⁷³⁶ 19 Mart 1993'te yapılan arştırmada Karadeniz'in düzeyinin 9750 yıl önce günümüzdeki düzeyinden yüz metre daha aşağıda olduğu, Bulgar Deniz Bilimleri Akademisi tarafından Ryan ve Pitman'a bildirilmiştir. Bkz. Ryan-Pitman, s. 138; Köksoy, ss. 132-133.

⁷³⁷ Köksoy, ss. 132-133.

verilerle desteklenen Nûh tûfanının ise Mezopotamya’da Fırat ve Dicle ırmakları boylarında olması daha gerçekçi gözükmetedir.⁷³⁸

4.3. TÛFAN YEREL Mİ YOKSA EVRENSEL Mİ?

Kutsal kitaplarda ve konuya ilişkin diğer kaynaklarda tûfanın meydana geldiği coğrafya hakkında farklı görüşler vardır. Tevrat’ta evrensel, Kur’an’da yerel olduğuna dair bir anlatım görülmektedir. Tûfanın sadece Hz. Nûh’un milletini yok ettiğine dair âyetler olsa da, bazı âyetlerin çok açık olmamasından dolayı, evrensel olduğunu düşünen tefsirciler de olmuştur. Kur’an’da gazaba uğradığı aktarılan kavimlerden bölgeyi terk etmesi istenirken Hz. Nûh’a bölgeyi terk etmesi yerine gemi yapması vahyedildiği, bu sebeple de tûfanın yerel olmadığı savunulmuştur.⁷³⁹

Kur’an’da tûfanın kapsadığı alan açıkça belirtilmemiş olsa da tek Allah’a ve Hz. Nûh’un söylediklerine inanmayan Nûh kavmini yok etmek için meydana geldiği açık ve net olarak belirtilmiştir. Bu sebeple tûfanın Hz. Nûh’un kavmi ve bu kavmin yaşadığı bölgeyle sınırlı olduğu düşünülmüştür. Kur’an’da Hz. Nûh’un duasında, *Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden yurt sahibi kimseyi bırakma*⁷⁴⁰ şeklinde âyette geçen *yeryüzünde* ifadesinin kapsam olarak yeryüzünün her tarafını değil, o zaman insanların yerleşip ikamet ettikleri taraflarını kastettiği yorumu yapılmıştır.⁷⁴¹

Reşid Rıza, *Tefsir’ul-Menâr*’da *onun soyunu geride kalanlar kıldık* şeklinde âyette geçen ifadeyi insanlıktan geri kalanlar değil, Hz. Nûh’un kavminden geri kalanlar olarak açıklamıştır. *Yeryüzünde kâfirlerden kimseyi bırakma* cümlesiyle âyette ifade edilen yeryüzünde tüm yerküre olmayıp Hz. Nûh’un kavminin ülkesi olduğunu belirtmiştir.⁷⁴²

Tarihî veriler de tûfanın yerelliğine işaret eder. Köksoy’a göre tûfanın gerçekleştiği alan “Bâbil Dünya Haritası”ndaki sınırları belirlenmiş bölgeleri kapsar.⁷⁴³

⁷³⁸ Akkan, ss. 31-35.

⁷³⁹ Bedir, s. 437.

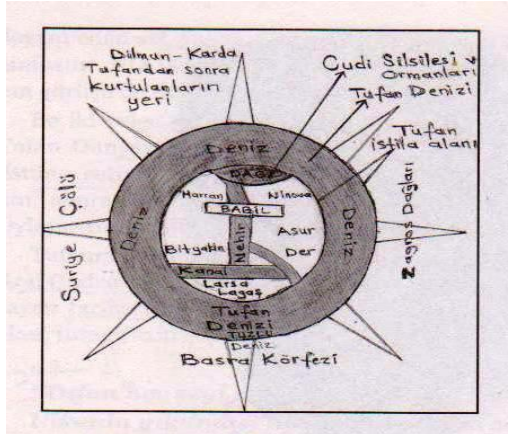
⁷⁴⁰ Nûh, 71/26.

⁷⁴¹ Elmalılı, IV, s. 416.

⁷⁴² Kaya, s. 332.

⁷⁴³ Köksoy, ss. 70-77.

Şekil 5: Babil Dünya Haritasında Sınırları Belirlenmiş Bölgeler

Bâbil Dünya Haritası'nda da Bâbilliler tûfanın kapsadığı alanı dünyanın tamamı olarak değil; Harran, Der, Asur, Ninova, Badtiriba, Larsa, Lagaş, Cûdî (Gudi) dağ silsilesi olarak göstermişlerdir. Bu durum tûfanın sadece Mezopotamya Bölgesini kapsadığının kanıtı olarak gösterilmiştir.⁷⁴⁴

Kaynak: Yaşın, s. 50.

Yine Gılgamış Destanı'nda, onbirinci tablette tûfanı anlatan pasajda yer alan ifadelerden dolayı tûfanın yerel olduğu düşünülmüştür.

....bizden bir tûfan **kült merkezlerini** kaplayacak...

Olağanüstü kuvvetli bütün fırtınalar bir olup saldırdı

Tûfan yeryüzünü kapladı

Yedi gün yedi gece boyunca

Tûfan ülkeyi kasıp kavurdu

Koca gemi azametli sulara çarpıp dururken

Tûfan her şeyi silip süpürdükten sonra

Ülkenin yıkılması tamamlandıktan sonra.⁷⁴⁵

Pasajda, tûfanı anlatırken *ülkeyi kasıp kavurdu, ülkenin yıkılması tamamlandıktan sonra* şeklinde ifadeler kullanıldığı için bütün dünyayı kapsayan bir tûfan değil sınırlı bir alanda gerçekleşen tûfan kastedildiği, evrensel bir tûfan düşüncesi olsaydı; ülke ifadesi yerine dünya ifadesinin kullanılması gerekeceği düşünülmüştür. Bahsi geçen Kült merkezlerinin de Eridu, Bad, Tibira, Larak, Sippar, Şuruppak olduğu kabul edilmiştir.⁷⁴⁶

Hız. Nûh'un sadece kendi kavmine gönderilen bir nebî olup mesajının sadece

⁷⁴⁴ Yaşın, s. 49; Abdullah, Yaşın, “Arkeolojik Buluntular ve Cûdî Dağın’da Yapılan Araştırmalar” **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. (Bildiri), s. 521.

⁷⁴⁵ Çığ, Köken, ss. 57-58; Yaşın, s. 52.

⁷⁴⁶ Yaşın, s. 47.

kendi kavmine yönelik olduğu bu nedenle de tûfanın yerelliğinin daha kabul edilebilir bir görüş olduğu belirtilmiştir. Buna göre Hz. Nûh'un Şuruppak (Tel El-Fara), Larak, Eridu, Ur (El-Muhayyer), Uruk (Tel El Warqa), Kiş (Tel El-Uhaymer), Nippur, Badtiriba, Sippar, Res (Havler Erbil yakınındaki Res) bölgelerinde peygamberlik yapmıştır.⁷⁴⁷

Kur'an'da geçen *Kavm-i Nûh, Nûh'un kavmi ve Nûh'u kavmine elçi gönderdik*⁷⁴⁸ şeklindeki ifadeler de onun peygamberliğinin yerel olduğunun kanıtı olarak kabul edilmiştir.⁷⁴⁹ İsrâ suresinde *uyarılmayan kavme azap edilmez*⁷⁵⁰ ifadesinin tûfanın yerelliğini desteklediği düşünülebilir.

Hz. Nûh'un tebliğinin muhataplarıyla ilgili olarak Kur'an'da aşağıdaki âyetleri görebiliriz:

Kavmine, milletine can yakıcı bir azap gelmezden önce onları uyar diye

Nûh'u **kavmine, milletine** gönderdik.⁷⁵¹

And olsun ki, Nûh'u elçi olarak **kavmine** gönderdik. De ki **Ey kavmim!**⁷⁵²

Onlara Nûh'un haberini oku: Hani o **kavmine** demişti ki: **Ey kavmim!**⁷⁵³

And olsun, biz Nûh'u **kavmine** elçi gönderdik.⁷⁵⁴

Farklı olarak; bütün peygamberlerin mesajının evrensel olup tebliğde bulundukları belli bir toplumun olduğu; peygamberler için kullanılan *kavimlerine gönderilmeleri* ifadesinden yerel mesajın algılanmaması gerektiği; zaten o dönemlerde başka milletlerin olmadığı görüşü da vardır.⁷⁵⁵ Her iki bakış açısında da tûfan bölgesinin yerel olduğu savunulmuştur.

Ziraat yüksek mühendisi Turhan Utku tûfanla ilgili matematiksel bir hesaplama (hesap kolaylığı bakımından rakamları yuvarlayarak) yapmıştır.⁷⁵⁶

⁷⁴⁷ Yaşın, s. 46.

⁷⁴⁸ Hûd, 11/25; Mü'minûn, 23/23; Ankebût, 29/14; Nûh, 71/1.

⁷⁴⁹ İbrâhîm Kutluay, "Hz. Nûh ve Tûfanla İlgili Rivâyetlerin Hadis Tekniği Açısından Değeri ve Bu Rivâyetlere İsrailiyatın Tesiri", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 300.

⁷⁵⁰ İsrâ, 17/15.

⁷⁵¹ Nûh, 71/1.

⁷⁵² A'raf, 7/59.

⁷⁵³ Yunus, 10/71.

⁷⁵⁴ Hûd, 11/25.

⁷⁵⁵ Kaya, s. 339; Okuyan, ss. 376-377.

⁷⁵⁶ Yaşın, s. 50.

- Dünya küresinin alanı 510.000.000 km²
- Karaların alanı 150.000.000 km²
- Denizlerin alanı 360.000.000 km²
- Karaların ortalama yüksekliği 800 m
- Denizlerdeki toplam su hacmi 1.350.000.000 km³
- Ağrı Dağı'nın yüksekliği (5000 m.) 5165 m

Abdullah Yaşın bu hesaplamayı aşağıdaki şekilde analiz ederek tûfanın yerelliğine kanıt olarak kullanmıştır.

Suların Ağrı Dağı'na kadar karalarda yükselmesi için 4200 metre daha yükselmesi gerekir ki, bu takdirde neredeyse bütün dünya sular altında kalır. 4200 metre yuvarlatılarak 4 km kabul edilirse, karaları 4 km su ile doldurmak için 600.000.000 km³ su gereklidir. Denizleri ise 5 km doldurmak gerekecektir. Bu da ilave olarak 1.800.000.000 km³ su gerektirir. Toplam olarak bir tûfan için ilave su miktarı 2.400.000.000 km³ tür. Bu da şu anda bütün denizlerdeki toplam suyun neredeyse iki mislidir. Bu su atmosfer olaylarının cereyan ettiği yerden 3 km yükseğe buhar olarak değil de su olarak bile çıkarılırsa bütün dünyayı çepeçevre kuşatan 4, 7 km kalınlığında bir su tabakasına eş değer olur. Bu da şu anda yeryüzünde mevcut olmayan bir su miktarıdır. Önceki bir zamanda var olduğu kabul edilse de bugün nereye gittiği sorusuna verilecek cevap yoktur.⁷⁵⁷

Ayrıca Nûh tûfanının genel algılanması halinde dünyanın dört bucağında bulunan kuşlar, böcekler, sürüngenler, mikroorganizmalar, bitki tohumları, fideler, meyve ve ağaçlar, evcil ve yabanî hayvanların gemiye alınması problemi ortaya çıkacağı bütün bu varlıkların toplanıp gemiye sığmasının da imkân sınırları dışında olduğu belirtilmiştir.⁷⁵⁸

Tûfanın iz ve işaretlerine bugünkü bilgilere göre sadece Mezopotamya'da rastlanmış olması da tûfanın evrensel değil yerel olduğunu gösteren bir işaret olarak

⁷⁵⁷ Yaşın, s. 50.

⁷⁵⁸ Yaşın, s. 51.

kabul edilmiştir.⁷⁵⁹ Antropolojik kalıntılara ve jeologlara göre de tûfanın evrensel olmayıp yerel olması bilime daha uygun bir durumdur.⁷⁶⁰ Tûfanın gerçekleştiği dönemde insan yaşantısının sadece Mezopotamya bölgesinde olduğu; tûfanın fiziksel olarak yerel, hedef aldığı kitle bakımından genel olduğu şeklinde düşünceler de vardır.⁷⁶¹

Tûfan birçok ülkenin mitolojisinde yer aldığı ve bu hikâyelerin Mezopotamya kaynaklı olduğu belirtilir. Grek, İran, Hint, Mısır, Çin, Nijerya, İnka, Maya, Aztek, Navajo, Kızılderili, Apaçi, İskandinav kültürlerinin her birinde tûfan hikâyelerinin bulunması bu bölgelerdeki insanların Mezopotamya bölgesinden göç ettiği fikriyle açıklanmıştır.⁷⁶² Diğer yandan Jeologlara göre insanlık tarihi boyunca tek bir tûfan değil, belirli zaman dilimlerinde farklı bölgelerde birçok tûfan meydana gelmiştir. Aksoy’a göre, bölgesel olan tûfan olayı bir takım efsanevî unsurlar eklenerek mitolojik bir niteliğe bürünmüştür. Bugünkü gibi teknolojik imkânlar olmadığından dolayı belirli bir bölgede olan olay tüm dünyada olmuş gibi algılanmış ve kulaktan kulağa dolaşarak yayıldığı için fazlasıyla abartılmıştır.⁷⁶³

4.4. GEMİNİN OTURDUĞU YERLE İLGİLİ TARTIŞMALAR

Tûfanın ortak ögesi olan geminin oturduğu yer hakkında birçok araştırma ve farklı görüş bulunmaktadır. Görüşlerin farklılığında stratejik ve politik bazı sebepler vardır. Aslında Nûh’un gemisinin oturduğu yer tartışması tûfan öyküsünün en tartışmalı, politik ve stratejik bölümüdür.

İlk tûfan metni olan Sümer tûfan tabletinde geminin karaya oturduğu yerin bilgisi yoktur. Gılgamış Destanına göre geminin karaya oturduğu yer *Nissir Dağı*, Tevrat’a göre *Ararat Dağları*,⁷⁶⁴ Kur’an’a göre Cûdî’dir.⁷⁶⁵

Gılgamış Destanı’nda *Gemi Nissir Dağı’nın üzerine oturdu, Nissir Dağı gemiyi tuttu ve kımıldatmadı* ifadesi yer alır. Burada geçen Nissir Dağı’yla ilgili;

⁷⁵⁹ Bahattin Dartma, **Dini Tarihi ve Arkeolojik Veriler Bağlamında Nûh Tûfanı**, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2005, (Nûh Tûfanı), s. 64.

⁷⁶⁰ Budda, s. 107.

⁷⁶¹ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 65; Kaya, s. 333.

⁷⁶² Yaşın, s. 51.

⁷⁶³ Aksoy, s. 16.

⁷⁶⁴ Tekvin, 8: 4.

⁷⁶⁵ Hûd, 11/44.

Dicle ile (büyük) Zap Suyu arasında Dicle'nin doğusuna düşen bir yerde bulunduğu, oranın da Cûdî Dağı olduğu yorumu yapılmıştır.⁷⁶⁶ Yani bu açıklamaya göre antik çağda Cûdî Dağı'na verilen isim Nissir'dir.⁷⁶⁷

Bunlardan ayrı olarak Nahcivan şehri yerlileri de şehrin Hz. Nûh tarafından kurulmuş olduğunu iddia ederler.⁷⁶⁸

Geminin Ağrı Dağı üzerine oturduğunu öne sürenler genelde Ermeni ya da Batılı araştırmacılarıdır. Geminin Ararat/Ağrı Dağı'na oturmuş olması Ermeniler için dini olduğu kadar; etnik, politik, stratejik bir konudur. Hz. Nûh'un gemisinin oturduğu yere ilişkin çalışmalarını bütünüyle Ağrı Dağı üzerine yoğunlaştıran araştırmacılar sağlam ve her kesimden kesin kabul gören bir kanıt bulamamışlardır.⁷⁶⁹ Nûh'un gemisini arama çalışmaları ve buna bağlı arkeolojik projeler bir ırk, millet ya da etnik gruba has olan bir geçmişin üretilmesi ve köken vurgusunun bilimsel geçerliliğinin kanıtlanması sürecinde kullanılmıştır.⁷⁷⁰ Arkeoloji bilimi hem o millet için hayal edilmiş bir topluluk oluşturmuş hem de bu topluluğun içinde yaşayacağı bir ülke tasavvuruna katkı sağlamıştır.⁷⁷¹ Örneğin İsrail, yaptığı arkeolojik çalışmalarla İsrail oğullarının kadim geçmişini günümüze yaklaştırmak, bu suretle de devletin bekâsını hedeflemektedir. Yaptığı araştırmalar, tartışmalı topraklar üzerindeki güncel varlığınının meşruiyeti için geçmişi yeniden diriltme amacı taşır.⁷⁷² Diyebiliriz ki İsrail arkeolojisi mutlak bilimsel araştırmadan daha çok politik bir hedefe yöneliktir. İsrail devleti üzerinde yaşadığı kadim coğrafyanın bu ideoloji yönünde kolayca yorumlanabilen materyaller sunduğunu fark etmiştir. Arkeolojik araştırmalar ile İsrail milli kimliği oluşturma politikası arasında ayrılmaz bir bağ söz konusudur.⁷⁷³ Arkeoloji devlet politikası olarak sürdürülmekte, bu tür çalışmalara katılmakla arkeolojinin inşa ettiği milli kimlik duygusu arasında bağlantı kurulmaktadır.⁷⁷⁴ İsrailli arkeologlar objektif bir araştırmadan ziyade bütün ülkeye

⁷⁶⁶ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 115; Zeyrek, ss. 511-512.

⁷⁶⁷ Gülenç, s. 494; Zeyrek, ss. 511-512.

⁷⁶⁸ Kaya, s. 338.

⁷⁶⁹ Bahattin Dartma, "Cûdî'nin Coğrafi Konumuna Dair", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. Cûdî, s. 477.

⁷⁷⁰ Hakan Olgun, "Modern İsrail'in Milli Kimlik Kaynağı Olarak Josephus'un 'Masada' Anlatısı", **Milel Nihal**, X, Sayı 1, Ocak-Nisan 2013, s. 9.

⁷⁷¹ Olgun, s. 10

⁷⁷² Olgun, ss. 10-11.

⁷⁷³ Olgun, s. 11.

⁷⁷⁴ Olgun, s. 12.

yayılmış kadim İsrail'in kalıntılarını bularak köklerine dair vurguyu sağlamaya çalışmaktadır.⁷⁷⁵

İslam âlimleri Hz. Nûh'un gemisinin Kur'an'da geçtiği üzere Cûdî Dağı'nda karaya oturduğu noktasında hemfikir olmalarına rağmen, Cûdî'nin anlamı ve coğrafi konumu meselesinde farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Cûdî'nin bulunduğu yere dair: Musul, Cizre (Cezire-i İbn Ömer), Amid (Diyarbakır), Nusaybin, Şam, Amül (Taberîstan), Hindistan gibi isimler zikredilmiştir. Eca' (Arabistan), Urfa, Ermenistan, Doğu Beyazıt'ta bulunan Maşar (Üzengili) köyü civarında da Cûdî adını taşıyan yerlerin olduğu belirtilmiştir.⁷⁷⁶

4.4.1. Ağrı Dağı

Ağrı Dağı, Türkiye ve Avrupa'nın en yüksek dağıdır. Coğrafi olarak Ağrı ili sınırları içerisinde 35 km'den fazla taban çapı bulunan yaklaşık 130 km çevre uzunluğuna sahip 1200 km² alanı kaplayan volkanik bir dağdır. Kütle enlemi 39° 40' boylamı 44° 45' dir. Zirvesinin enlemi 39° 42' boylamı 44° 47' dir. Büyük Ağrı Dağı 5137, Küçük Ağrı Dağı 3896 m yüksekliktedir. İki dağ birbirinden 2700 m yükseklikteki "Serdar Bulak Beli" ile ayrılmaktadır.⁷⁷⁷ Ağrı Dağı uzaktan bakıldığında tepesi batı yönüne doğru eğik olarak kesilmiş bir koni biçiminde görünür. Basık, biraz konik çadır şeklini hatırlatan dağın üst kısmı üç çatal olup en yükseği Iğdır tarafına bakar.⁷⁷⁸

Ağrı Dağı, çeşitli kültür ve topluluklarda farklı şekilde isimlendirilmiştir. Bu dağ; Anadolu, Ermenistan, Rusya, Azerbaycan, İran'da kutsal kabul edilen bir dağdır. Dağı; Selçuklu Türkleri çıkılması zor ve engebeli olduğu için; Eğri Dağ ya da sancılı anlamında Ağır Dağ; İranlılar, Nûh'un Dağı anlamında Kûh-i Nûh; Araplar Büyük Ağrı'ya Cebel-ül Hâris, Küçük Ağrı'ya Cebel-ül Huveyris; Ermeniler Masis (yüksek dağ) veya Masik diye isimlendirirler. Batılı seyyah, araştırmacı ve

⁷⁷⁵ Olgun, s. 12.

⁷⁷⁶ Dartma, Bildiri, ss. 477-483; Elmalılı, IV, s. 417.

⁷⁷⁷ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 74-75; Bahattin Dartma, "Nûh'un (a.s.) Gemisinin Demirlendiği Yere Dair", *Kuran Mesajı İlmî Araştırmalar Dergisi*, 1999, sayı:13-14-15, s. 142; Hikmet Tanyu, "Ağrı Dağı", *DİA*, İstanbul, 1988, I, 481.

⁷⁷⁸ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 74-75.

coğrafyacılar ise “Ararat” olarak isimlendirmişlerdir.⁷⁷⁹ Ağrı adının İslam öncesi türkçeden geldiği de öne sürülmektedir. Pekarsky’nin yakut diline ait sözlüğünde Ağr veya Ağrı; kocaman ya da Tanrı anlamına gelmektedir. Bin yıldır da Ağrı Dağı ismi kullanılmaktadır.⁷⁸⁰

Nûh’un gemisinin Ağrı Dağı’nda aranmasının târihî, dînî, siyâsî bir takım sebepleri vardır. Yani geminin Ağrı Dağı’nda olduğuna dair iddialar Batılılar ve Evangelikler tarafından desteklenen Ermeni meselesiyle alakalıdır.⁷⁸¹ Tarihsel olarak Ağrı Dağı; Ermenilerin kökeninin dayandırıldığı bir yerdir.⁷⁸² Ermeni din adamı ve tarihçisi Movses Horentasi, kendi menşelerini Hz. Nûh’un torunlarından olduğu rivâyet edilen Hayk ile başlatır. Hayk’ın torunlarından altmış kişinin Ermenilere liderlik yaptığını söyler. Erivan’ı da Hz. Nûh’un karaya ayak bastıktan sonra yerleşmeye karar verdiği yer olarak kabul eder. Ona göre Hz. Nûh’un gemisi Ağrı Dağı’nın tam tepe noktasına oturduktan sonra; gemiden çıkan Hz. Nûh’un çocuklarından her biri farklı taraflara dağılmıştır. Bunlardan Yâfes, oğullarıyla birlikte Ağrı/Ararat Dağı civarında kalmış; diğerleri Mezopotamya bölgesine gitmiştir. Yâfes’in torunlarından olan ve Ermenilerin atası olarak kabul edilen Hayk da Ararat bölgesinde kalmıştır. Ermeniler kendilerinin hâlâ Hz. Nûh’un dilini kullandıklarını savunurlar.⁷⁸³ Ermeniler için Ağrı Dağı, yeniden doğuşun ve kimliklerinin vazgeçilmez kutsal mekânıdır. Hem anavatan hem de kutsal topraktır.⁷⁸⁴ Toplamlar, kimliklerinin sembolü ve hatırlamanın dayanak noktası olarak belli mekânları sahiplenmek ve oraları kutsamak isterler. Kimlik için mekân önemlidir çünkü tüm insanî etkileşimler, mekânda cereyan eder ve tüm insan grupları, kendilerini mekânsal bir çerçevede inşa ederler.⁷⁸⁵

Ermeniler Ararat ismini bölgenin en yüksek ve en meşhur dağı olan *Masisi* *Masik* olarak isimlendirdikleri Ağrı Dağı’na vermişlerdir. Bu nedenle de gemiyi hep

⁷⁷⁹ Guhdar Zeyrek, “Tarih Kaynakları Işığında Kur’an’da Geçen Cûdî Dağı’nın Şırnak Bölgesinde Olduğuna Dair Coğrafi Bazı Deliller”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014. s. 511; Tanyu, I, 481.

⁷⁸⁰ Oktay Belli, Tarih Boyunca Ağrı Dağı, **1. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh’un Gemisi Sempozyumu**, Ağrı, 7-11 Eylül, 2005, s. 15.

⁷⁸¹ Zeyrek, s. 511.

⁷⁸² Zeyrek, ss. 511, 512.

⁷⁸³ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 76-79.

⁷⁸⁴ Suvari, s. 900.

⁷⁸⁵ Suvari, s. 898.

Ağrı dağında aramışlardır.⁷⁸⁶ Ağrı Dağı'nın Ermenicede Masis olarak isimlendirilmesinin MÖ. 1940'lı yıllarda yaşadığı belirtilen Amasia adındaki efsanevî bir Ermeni kralına atıfla yapıldığı ve Amasia'nın Hz. Nûh'un soyundan, Hayk'ın torununun oğlu olduğu belirtilmiştir.⁷⁸⁷ Yine Ermeni Tarihçisi Khorenli Moses'e (Horenli Musa) göre Ağrı Dağı'na isim olarak verilen Ararat (Ayrarat) adının Semiramisle savaştan efsanevî Ermeni Kralı Arai'nin düşüşü anlamını ifade eden *Arai Jarat*'tan türediği, ya da verimli ova anlamına geldiği iddia edilmektedir. Ararat'ın Ermeni Krallarından Aram'ın oğlu Ara'ya nispetle isimlendirildiği de öne sürülmektedir.⁷⁸⁸

Siyasi olarak Osmanlı döneminde Şark Meselesi olarak nitelendirilen çerçevede Ermeniler bağımsız bir devlet kurmak istemişler ve Hristiyan dünyanın da desteğini almışlardır. Bu hayal edilen Ermenistan Devleti sınırları içinde Ararat Dağı'na çok özel bir önem verilmiştir çünkü onlara göre Ararat, dünyanın anası ve Ermenistan'ın merkezidir. Ermeni Piskoposu Osep Argotyan bir Ararat Krallığı Projesi hazırlayarak Petersburg'a sunmuş ve bu proje Çariçe II. Katerina Hükümeti tarafından olumlu karşılanmış ancak hayata geçirilememiştir.⁷⁸⁹

Ermeni Öğrenci Birliği (UASE) üyesi olan bir konuşmacı 5 Aralık 1981 günü yapılan bir toplantıda şunları söylemiştir: *Biz Van Gölü ve Ağrı Dağı içinde olmayan bir Ermenistan düşünemeyiz.*⁷⁹⁰ Hz. Nûh'un gemisi ve Ağrı Dağı bağlantısının Ermeni siyasetiyle yakından alakalı olduğu açıktır.

Fransız Gezgin Jean Babtiste Tavernier (1605-1689) gezi anılarında Ararat Dağı ve Ermenilerle ilgili şu cümleleri kullanmıştır:

Erivan'dan beş fersah uzaklıkta Ararat Dağı başlar. Tepesinde Nûh'un gemisi kalmıştır. Ermeniler onu görür görmez yeri öperler, haç işareti yaparlar ve dualar okurlar. Onlara göre Nahçıvan dünyanın en eski şehridir. Üzerinde Nûh'un gemisinin bulunduğu şehirden 3 fersah uzaktadır. Ermeniler buranın Nûh'un gemisinden çıkıp ikamet etmeye geldiği yer olduğunu ileri sürerler ve

⁷⁸⁶ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 83-84; Tanyu, I, 481.

⁷⁸⁷ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 80.

⁷⁸⁸ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 80-81.

⁷⁸⁹ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 85-88; Tanyu, I, 482.

⁷⁹⁰ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 90.

Nûh'un orada gömülmüş olduğunu, karısının mezarının ise Tebriz yolu üzerinde Merend'de bulunduğunu ilave ederler.⁷⁹¹

Hristiyanlığın Gregorien Mezhebi'nin kurucusu olan Gregor Lusavoriç'in katkılarıyla IV. yüzyılın başlarında Hristiyan olan Ermenilerin geminin Ağrı Dağı üzerinde olduğuna inanmaları ve onu Ararat'la eşitlemelerinde dînî inaçlarının da etkisi büyüktür. Yaratılış 8: 4'te geçen, "Gemi yedinci ayın on yedinci günü Ararat Dağları'na oturdu" cümlesindeki Tevrat bilgisinden kaynaklı olarak Hristiyanlıkta da geminin Ararat'a indiğine inanılmaktadır. Ararat MÖ. VIII. yüzyılda bugünkü Türkiye'nin doğusunun büyük bölümünü kaplayan Urartu Krallığı'nın İbranice adıdır. Türkiye'deki (5165 metre yükseklikle en yüksek dağ olan) Ağrı Dağı, Ararat Dağı olarak da adlandırılır. Ancak yaratılış kitabında bu şekilde kesin bir yer belirtilmemiştir.⁷⁹² İkinci bölümde belirttiğimiz üzere Yahudi literatüründe yaptığımız araştırmalardan hareketle diyebiliriz ki, Ağrı Dağı Ararat Dağı değildir. Geleneksel Yahudilere göre Ararat Nûh'un gemide gönderdiği güvercinin zeytin dalı aldığı Siyon Dağı'dır. Dolayısıyla bu inanışın Yahudilik'ten değil Hristiyan Ermenilerden varid olduğu söylenilebilir. Diğer bir ifadeyle Hz. Nûh'un gemisinin Ağrı/Ararat Dağı'nda aranmasındaki en etkili unsurun Ermeniler olduğunu söyleyebiliriz.

Nûh'un gemisinin Ağrı Dağı üzerinde olduğundan ilk söz eden kişinin Hollandalı Gezgin Jan Struys olduğu belirtilir. Jan Struys 1684 yılında yayınladığı kitabında geminin Ağrı Dağı'na oturmuş bir resmini de yapmıştır. Jan Struys 1670 yılında Anadolu'ya gelmiş ve Ağrı Dağı eteklerinde inzivada yaşamakta olan bir keşişle görüşüğünü söylemiştir. Keşiş ona; gemiye girdiğini, hatta geminin omurgasından kopardığı bir parçadan haç yaptığını söylemiştir. Ağrı Dağı'nın tepesine ilk defa 18-24 Ağustos 1829 tarihlerinde Alman asıllı Friedriche Parrot başkanlığında bir heyet çıkmıştır. Parrot, Osmanlı Devletinin Başkenti olan İstanbul'a gelmiş; II. Mahmut'tan Hz. Nûh'un gemisini aramak için Ağrı Dağı'na çıkma izni talep etmiştir. II. Mahmut'un bu talebi kabul etmesi üzerine Parrot; bir Rus ve altı Alman arkadaşıyla birlikte dağın zirvesine çıkmıştır. Bu tarihlerden sonra

⁷⁹¹ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 89.

⁷⁹² Lawrance, s. 17.

Ağrı Dağı'na çeşitli amaçlarla yerli ve yabancı pek çok bilim adamı ve dağcı tırmanmıştır.⁷⁹³

XIX. yüzyıl başlarından itibaren Ağrı Dağı'nda geminin kalıntılarının aranmasıyla ilgili faaliyetler artarak devam etmiştir. 1834 ve 1843'te Antonomoff, 1845'te Wagner ve Abich, 1850'de Albay Chodsko, 1856'da Stuart ve Monteith Ağrı Dağı'nda araştırmalar yapmıştır. 1876'da James Bryce Ağrı Dağı'nda araştırma yapmış ve 4000 metrede lav yığınları arasında dört ayak (12192 cm.) uzunluğunda, beş inç (12.70 cm.) kalınlığında yontulmuş tahta parçası gördüğünü iddia etmiştir. 1893'te Ağrı Dağı'na çıkan Kudüs baş diyakosu Nuri, geminin orta bölümünün buza gömülü vaziyette bulunduğunu, çok kalın ve koyu kırmızı renkteki kalaslarının 30 cm uzunluğunda çivilerle çakılı olduğunu öne sürmüştür. I. Dünya Savaşı sırasında Ermeni asıllı olduğu tahmin edilen Vladimir Roskovitsky adlı bir Rus pilotu, Ağrı Dağı'nın 25 mil kuzey doğusundaki yamaçta bir gemi kalıntısı gördüğünü, geminin 1200 m uzunlukta ve direklerinin de sağlam olduğunu söylemiştir. II. Dünya Savaşı sırasında da Ağrı üzerinde uçan bir Sovyet pilotunun da yarı yarıya batmış bir gemi gördüğünü açıklaması üzerine olay yerine gönderilen araştırma ekibi, kömüre benzer bir ağaçtan yapılmış, iyice çürümüş 1200 m uzunluğunda bir gemi bulduklarını ileri sürmüşlerdir. Yakın geçmişte ise Amerikalı astronot Irwin birkaç defa dağa tırmanarak gemiden kalma parçalar bulduğunu iddia etmiştir. 1937'de Binbaşı Cevdet Sunay ve Temmuz 1968'de Albay Turhan Selçuk başkanlığında bir heyet dağa tırmanmış, iddiaların aksine Nûh'un gemisinin enkazına rastlamamıştır. Kısaca Nûh'un gemisinin kalıntılarının Ağrı Dağı'nda bulunduğu dair şimdiye kadar hiçbir müspet delil ortaya konamamıştır.⁷⁹⁴

Hız. Nûh'un gemisinin yerine dair yapılan araştırmalardan kayda geçmiş bir araştırma da *NAMI (Uluslararası Nûh'un Gemisi Bakanlıkları)* tarafından yapılmıştır. Hong Kong merkezli bir araştırma heyeti NAMI'den ortak bir Çin-Türk keşif heyeti 2004 yılında Ağrı Dağı'nda yaklaşık 4000 metre yükseklikte bir mağara bulmuştur. Bu mağaranın duvarlarından birinin yüzünün volkanik küllerle kaplı, sertleşmiş bir tahta olduğu görülmüştür. Duvarın genişliği 11,5 metre, yüksekliği ise 2,6 metredir. Bulunan parça, Ağrı Dağı'nda bugüne dek bulunmuş en büyük tahta parçasıdır. 2006 yılında yapılan keşifte bu duvardan bazı örnekler alınmış ve

⁷⁹³ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 75-76; Tanyu, I, 481.

⁷⁹⁴ Bedir, s. 132; Tanyu, I, 481, 482.

incelenmesi için Hong Kong ekibine yollanmıştır. Örnek petrografi incelemesi amacıyla Hong Kong Üniversitesi'ne gönderilmiştir. Örnekteki iki düz açılı ince kesit incelenmiş ve rapora göre bu örneğin aslında taşlaşmış bir tahta olduğu teyit edilmiştir. Bunun ardından NAMI dağdaki diğer bulguların yorumlanmasına katkıda bulunacak olan arkeoloji ve jeoloji akademisyenlerinden de oluşan uzman bir keşif ekibini bir araya getirmiştir. Ağustos 2007'de, ekip, girişi ancak bir kişinin güçlükle geçebileceği genişlikte olan mağaranın içine girebilmiştir. Mağara duvarının bir kısmının volkan lavı ile kaplı olduğu, lav temizlendiğinde dokusunun, incelenen örneğe çok benzer olan bir tahtanın yapısına sahip olduğu görülmüştür. Bu tahtanın eni 11,5 metre, boyu ise 2,6 metre olarak açıklanmıştır. Mağaranın sonunda daha da derin yerlerini gösteren ufak bir çıkış olduğu görülmüş, fakat mağara içindeki sert koşullar nedeniyle incelenememiştir. NAMI yalnızca sertleşmiş tahta parçası olduğu bilimsel olarak incelenmiş ve te'yit edilmiş bir örnek getirmekle kalmamış, aynı zamanda tüm prosedürü Nûh'un gemisi hakkında bir Çin belgeseline dönüştürüp filme çekmiş ve resimlere aktarmıştır. Hz. Nûh'un gemisini şahsen gördüklerini iddia eden pek çok kişiye rağmen, geminin yapımında kullanılan madde olduğu iddia edilen tahtaya dair somut bir kanıt bulunamamıştır. Yine de yapılan bu çalışma, Nûh'un gemisi araştırmalarının tarihinde yeni ve incelenmeye değer bir çalışmadır.⁷⁹⁵

Nûh'un gemisi araştırmacıları dağın kendisine fiziksel olarak erişmek ve ulaşmak imkânsız olduğu için geminin arayışında uydu fotoğrafçılığına da başvurmuştur. Gemi şekilli bir görüntünün fotoğraflanmasında, görüntüler genellikle gölge ve açı gibi bir dizi değişken tarafından etkilenmiştir. Bu nedenle de yöntem henüz bir sonuç ortaya koymamıştır. Ayrıca NAMI, Ağrı Dağı tarihinin yerel halk tarafından anlatılan öykülerini güvenilir bir kaynak olarak kabul etmiştir. Bu halk öykülerine göre 1840 yılında Ağrı Dağı civarında büyük bir deprem olmuştur. Dağın tepesinde olduğu iddia edilen Hz. Nûh'un gemisi de bu deprem sonucunda üç parçaya bölünmüş ve ayrılan bu üç parça dağda; A, B ve C noktaları adını

⁷⁹⁵ Nûh'un Gemisi Araştırmalarında Yeni Kanıtlar Uluslararası Nûh'un Gemisi Bakanlıkları, (NAMI) Hong Kong, **I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu**, Ağrı, 7-11 Eylül, 2005, ss. 34-35.

verebileceğimiz üç farklı noktaya düşmüştür. Taşlaşmış tahtaya sahip mağara da A bölgesinde bulunmuştur.⁷⁹⁶

NAMI'nın bulgusuna yapılan itirazlarda 4000 metre yükseklikte bulunan tahtanın, tarihin o dönemine ait insan faaliyetlerinin bir sonucu olamayacağı ve Hz. Nûh'un gemisinin bir parçası olarak kabul edilemeyeceği savunulmuştur. Arkeolog Dr. Özlem Çevik'e göre, Ağrı Dağı'ndaki insan faaliyeti MÖ. 4000 yılına dek dayanmaktadır. Buna rağmen, seramik gibi kalıntılar 2500 metre yüksekliğin ötesinde bulunmamıştır. Çünkü insanlar hayvancılık yapma amacıyla dağa tırmanmışlar ancak 3000 metrenin üstüne çıkmamışlardır.⁷⁹⁷

Geminin Ağrı Dağı'nda karaya oturduğu görüşüne yapılan itirazlara göre Tevrat'ta geçen Ararat, *rrt* kelimesi yanlış yorumlanmış olup, Âsur dilindeki *Uruatri* olan *Urartu* (*Urardhu*) kelimesinin, İbranice Kitab-ı Mukaddes'te yanlış telaffuz sonucu Ararat şeklini aldığı savunulmuştur.⁷⁹⁸ Eski Ahit'in orijinal İbranice metninde *hari Ararat* ifadesinin geçtiği, *hari* kelimesinin çoğul anlam içerdiği, bu ifadenin kesin Ağrı Dağı anlamına geldiğinin söylenemeyeceği, o bölgedeki dağları ifade edip, bu dağlardan herhangi biri olabileceği belirtilmiştir.⁷⁹⁹ Uruatri kelimesine ilk defa; dağlık bölge, yüksek memleket anlamında MÖ. 1274'te Âsur Kralı I. Salmanasar'ın kayıtlarında rastlanmıştır ve bu kelimeyle Van Gölü'nün güney doğusundaki dağlık bölgenin kastedildiği savunulmuştur.⁸⁰⁰

Tevrat'ın kronolojik açıdan bilinen ilk çevirisi olan Grekçe Septuagint çevirisinde Ararat isminin aynı şekilde korunduğu görülmektedir. Ararat ülkesi ifadesi Ermenistan (Armenian) şeklinde tercüme edilmiştir. Septuagint'ten başlamak üzere Yahudi kaynakları, Ararat ifadesiyle bugünkü Irak-Suriye-Türkiye sınırındaki dağlık bölgeleri anlamışlardır. Bu bölgenin tarih boyunca Gutiler, Urartu, Ermenistan gibi farklı devletlerin egemenliğinde olduğu bilinmektedir. Bu da Ermenistan isimlendirmesinin modern Ermenistan devletinin sınırlarıyla karıştırılmaması gerektiğini gösterir çünkü tarihte Ermenistan'ın sınırlarının bugünkü toprakları da dâhil olmak üzere Türkiye'nin doğusu, Suriye, Irak ve İran'ın kuzeyini içine aldığı

⁷⁹⁶ NAMI, ss. 35-36.

⁷⁹⁷ NAMI, s. 36.

⁷⁹⁸ Gülenç, s. 495. Tanyu, "Cûdî", **DİA**, İstanbul, 1993, VIII, 79; Bedir, s. 132.

⁷⁹⁹ Ali Rafet Özkan, "Vahiyde Nûh'un Ayak İzleri", **I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûhun Gemisi Sempozyumu**, Ağrı, 7-11 Eylül, 2005, s. 230.

⁸⁰⁰ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 92-93; Bedir, s. 132.

bilinmektedir. Buna göre Yahudi kaynaklarının Tevrat'ta geçen *Ararat dağları* ifadesinden anladıkları yer ile İslam kaynaklarının Kur'an'da geçen *Cûdî* isminden anladıkları yerin aynı bölge olduğu söylenebilir.⁸⁰¹

Tevrat'ta Ararat kelimesi Ağrı olarak kullanılmayıp aşağıdaki anlamlarda kullanılmıştır:

- Dağ silsilesi: *Ve gemi yedinci ayda ayın on yedinci gününde Ararat Dağları üzerine oturdu*⁸⁰² cümlesinde dağ silsilesi anlamında kullanılmıştır.
- Ülke, yurt, vatan: *Ve vaki oldu ki kendi ilahı Nisrok'un evinde tapınırken Adram, Melek ve Şaratser onu kılıçla vurdular ve Ararat diyarına kaçtılar ve yerine oğlu Esar Haddon kral oldu.*⁸⁰³ Burada da "Ararat" kelimesi *Uruatri* lafzının ifade ettiği dağlık bölge, yüksek memleket manasında kullanılmıştır.⁸⁰⁴
- Krallık/devlet adı: *Memlekette bayrak dikin milletler arasında boru çalın, milletleri ona karşı hazırlayın. Ararat, Minni, Aşkenaz Krallıklarını ona karşı çağırın, ona karşı başbuğ tayin edin. Üzerine tüylü çekirgeler gibi otlar çıkarın.*⁸⁰⁵ Bu cümleden de Ararat'ın hem Urartu olarak bilinen Asya kökenli bir kavmin hem de bu kavmin MÖ. 1000 yıllarında kurduğu, merkezi bugünkü Van şehri olan devletin adı olduğunu anlıyoruz.⁸⁰⁶

David Fasold geminin Üzengili Köyü yakınlarında toprağın altında olduğunu iddia etmiş, toprak altından bilgi almanın imkânı olmadığını, geminin elementlerine ayrılarak kaybolduğunu ifade etmiştir.⁸⁰⁷ 1980'lerde inceleme yapan Jhon Morris de, Üzengili Köyü'nde bulunan ve Hz. Nûh'un gemisine ait olduğu söylenen tahta parçalarını tetkik ettiğinde fosilleşmiş tahta parçası olarak belirtilen şeyin aslında yumuşamış kaya olup terkiibinde bakır madeni olduğu için araştırma sırasında sinyal verdiğini belirtmiştir. Zaten geminin sanılanın aksine tahtadan yapılmayıp eski dönemlerde *kfr* denilen bir tür çimentodan yapıldığı, sadece geminin içinde tahta kullanıldığı görüşü de vardır.⁸⁰⁸

⁸⁰¹ Meral, s. 99.

⁸⁰² Tekvin, 8: 4.

⁸⁰³ II. Krallar, 19: 37; İşaya, 37: 38.

⁸⁰⁴ Meral, s. 90.

⁸⁰⁵ Yeremya, 51: 27.

⁸⁰⁶ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 93-95; Meral, s. 90.

⁸⁰⁷ Gülenç, s. 495.

⁸⁰⁸ Dartma, Cûdî, ss. 481-482.

Geminin Ağrı Dağı'nda karaya oturmamasının diğer bir gerekçesi olarak; Ağrı'nın çevresinin su olmayan, kurak, bitkisiz bir bölge olması ve bu sebeple Hz. Nûh'un gemisi oturduktan sonra iklim şartlarından dolayı insanların yaşamına uygun olmadığı görüşü de zikredilmiştir.⁸⁰⁹

4.4.2. Cûdî Dağı

Cûdî kelimesinin; *bol bol vermek, cömert olmak, eli açık olmak* gibi anlamlara gelen *c-v-d vecud* kökünden türediği rivâyet edilir.⁸¹⁰ Kelime Arapçalaşmış da olabilir çünkü Kur'an'da geçen yabancı kelimeler için Arapların Arap etimolojisi üretme gayreti bilinmektedir.

Bugün adı Cûdî olan dağın Coğrafi konumu şöyledir: Güney Doğu Anadolu Bölgesinde Cizre'nin 32 km kuzey doğusunda Dicle ve Hezil Irmağı arasındadır. Türkiye-Irak sınırına 15 km uzaklıkta, 400 metre rakımı olan, denizden 1350 metre yükseklikteki Şırnak il merkezine 17 km mesafededir. 37° 24' enlem, 42° 32' boylam üzerinde bulunan bir dağdır. Elips biçimindeki dağ üzerinde 2000 metreyi aşan ve en yüksek 2114 metre olan 4 adet doruk bulunmaktadır.⁸¹¹

İslamî bakış açısında Cûdî Dağı Hz. Nûh'un gemisinin üzerine oturduğu dağ olarak nitelendirilmektedir. Geminin Cûdî adı verilen dağ üzerinde durduğuna dair tarihî, dinî, arkeolojik veriler bulunduğu ve de coğrafi/fizikî olarak bu görüşün te'yid edildiği belirtilmiştir.⁸¹² Ancak Kur'an Cûdî'den dağ olarak bahsetmemiş, geminin Cûdî Dağı'na değil, Cûdî'ye oturduğunu ifade etmiştir.⁸¹³ Kur'an'da; Hz. Nûh'un geminin durmasını istediği yer hakkında Allah'a şöyle dua ettiği belirtilir: *Ve dedi ki, Rabbim beni mübarek/bereketli bir yere indir. Sen iskân edenlerin en hayırlısısın.*⁸¹⁴ Cûdî kelimesi de bu duadaki anlama uygun olarak; *bol bol vermek, cömert olmak* anlamına gelen *c-v-d* kökünden türemiştir.⁸¹⁵ Hz. Nûh'un duasına cevaben yine Kur'an'da: “Denildi ki, ey Nûh! Sana ve seninle beraber olan ümmetlere bizden

⁸⁰⁹ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 100; Gülenç, s. 495; Tanyu, “Cûdî” **DİA**, s. 80.

⁸¹⁰ Ahmet gülenç, 494; Tanyu, VIII, 79.

⁸¹¹ Dartma, Cûdî, s. 478; Gülenç, s. 494; Tanyu, VIII, 79.

⁸¹² Gülenç, s. 494; Tanyu, VIII, 80.

⁸¹³ Meral, s. 87.

⁸¹⁴ Mü'minûn, 23/29.

⁸¹⁵ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 124; Tanyu, VIII, 79.

selam ve bereketlerle in.”⁸¹⁶ Buradaki *selam* kelimesinin bütün tehlikelerden emin ve güvende olmak, can ve mal güvenliği, barınma, beslenme endişesi ve korkusu olmadan, sağ salim inmek anlamına geldiği için âyette bahsedilen coğrafi ve fizikî şartların Cûdî’ye uygun olduğu belirtilmiştir.⁸¹⁷

İslam âlimleri Hz. Nûh’un gemisinin Cûdî’de oturduğunda hemfikir olsalar da yeri konusunda farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Bu görüşlere tek tek yer verirse; Ebu Salih’in İbn Abbas’tan naklettiği ve Dahhak’ın da belirttiğine göre Cûdî Dağı Musul’dadır.⁸¹⁸ Tefsir, hadis, tarih kitaplarında Musul ile kastedilen yerin Cizre ve Şırnak şehri olduğu görüşüne yer verilmiştir.⁸¹⁹ Mücahid, Katade ve Mukatil’e göre Cûdî Dağı **Cizre** (*Cezire*)’dedir.⁸²⁰ Buhari’nin, İbn Ebi Hatim, Abdürrezzak ve İbn Cerir’in Katade’den naklettiği rivâyete göre Müslümanlar Irak ve El Cezire’yi fethettikleri zaman Cûdî Dağı’nın tepesinde Hz. Nûh’un gemisini gördüklerini ifade etmişlerdir.⁸²¹ Ferra (v. 207/822) Hz. Nûh’un gemisinin üzerine oturduğu Cûdî Dağı’nın **Nusaybin** tarafında; Zeccac (v. 311/923) ise Amid (**Diyarbakır**) tarafında olduğunu savunmuştur.⁸²² Farklı görüşlerde Cûdî Dağı’nın; *Şam, Hindistan, Amül*⁸²³ (*Taberîstan*), *Urfa’da* olabileceği de belirtilmiştir. Cûdî Dağı’nın Musul, Cizre, Nusaybin, Amid, Şam, Amül’de olduğunu öne sürenlerin; kendi yaşadıkları dönemde veya daha önceleri Cûdî Dağı’nın bu bölgelerin sınırları içinde veya yakınında bulunmasına binaen bu görüşlerde bulunmuş olabilecekleri de düşünülmüştür.⁸²⁴

Arabistan’da Eca’ denilen yerde Tayyi’i kabilesinin yaşadığı çevrede bulunan iki dağdan biri Cûdî adını taşımaktadır. David Fasold Doğu Beyazıt’ın 11,3 km güney doğusunda 39° kuzey paraleli 44° doğu meridyeni arasında yer alan Üzengili Köyü Maşar yakınlarında, Ağrı Dağı’na yakın bir yerde, Cûdî adını taşıyan bir dağın

⁸¹⁶ Hûd, 11/48.

⁸¹⁷ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 124-125.

⁸¹⁸ Zeyrek, s. 508.

⁸¹⁹ Kırdar, ss. 320-321.

⁸²⁰ Zeyrek, s. 508.

⁸²¹ Mevdûdî, VI, 51.

⁸²² Dartma, Cûdî, s. 479.

⁸²³ Amül, Hazar Denizi’nin 19 km güneyinde Herhaz Nehri’nin her iki kıyısında yer almaktadır. Bkz. Dartma, Cûdî, s. 480.

⁸²⁴ Dartma, Cûdî, s. 480.

olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ermenistan topraklarında da Cûdî adını taşıyan bir dağ bulunmaktadır.⁸²⁵

Bazı İslam coğrafyacılarının eserlerinde tûfan gemisinin oturduğu yer olarak belirtilen Cûdî ve Ağrı dağlarıyla ilgili bazı kayıtlar bulunmaktadır. X. yüzyılda; İbn Hurdâzbih *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, Kudâme b. Ca'fer *Kitâbu'l-Harac*, Mes'ûdî *Murûcu'z-Zeheb*, el-Makdisî *Kitâbu'l-Bed' ve't-Târih*, Makdisî *Ahsenu't-Tekâsîm*, İbn Havkal *Sûretü'l-Arz*, İstahri *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, adlı eserlerinde Cûdî Dağı'yla ilgili bilgiler vermişlerdir. XIII. yüzyılda; Yâkût el-Hamevî *Mu'cemu'l-Buldân*, Kazvînî *Âsâru'l Bilâd*, XIV. yüzyılda; Ebû'l-Fidâ *Takvîmu'l-Buldân*, Hamdullâh Müstevfî-i Kazvînî *Nuzhetu'l-Kulûb*, İbn Batuta *Seyahatname* isimli eserlerinde Cûdî Dağı hakkında kayıtlarda bulunmuşlar ve Nûh'un gemisinin Cûdî Dağı üzerinde durduğuna işaret etmişlerdir.⁸²⁶ Genel olarak bu eserlerde Büyük ve Küçük Ağrı dağları, *Cebelu'l-Hâris* ve *Cebelu'l-Huveyris* olarak isimlendirilmiştir. Bu iki dağın; özellikle de büyük olanın, etraftaki suların kaynağını oluşturduğu kaydedilmiştir. Bu dağların tepesinde Ermeni meliklerinin mezar ve hazinelerinin olduğuna da inanılmaktadır. Hâris Dağı'nın çok yüksek ve karlı olup tepesine çıkılmasının imkânsız olduğu, yerleşime uygun olmadığı, çevre halkının bu dağların eteklerindeki ormanların odun ve hayvanlarından istifade ettikleri kaydedilmiştir. Karda (*Gordylene*=Süryanice: *Kardu*, Ermenice: *Kordukh* bölgesinin Cûdî Dağı'nın bulunduğu yer olduğu belirtilmiştir. Hz. Nûh ve çocuklarının tûfandan sonra ilk inşa ettiği köy olan Semânin Köyü'nün ve bir mescidin hâlen Cûdî Dağı eteklerinde olduğu ifade edilmiştir. Hz. Nûh'un gemisinin karaya oturduğu yerin Cûdî Dağı olduğu ve Cûdî Dağı'nın Musul bölgesinde Ceziret-u İbn-i Ömer'de olduğu belirtilmiştir.⁸²⁷

İslamî çevreler geminin Ağrı Dağı'na değil de Cûdî Dağı'na indiğine dair bir takım gerekçeler sunmuşlardır. Bununla ilgili olarak dinî metinlerden bazı deliller göstermişlerdir: Yaratılış 8: 4'ün hem Aramice hem de Süryanice tercümeleri geminin indiği dağı Ture Kardu olarak belirtmiştir. Bu da Van Gölü'nün güney

⁸²⁵ Dartma, Cûdî, s. 480

⁸²⁶ Hanefi Palabıyık, "Klasik İslam Coğrafyacılarına Göre 'Ağrı ve Cûdî Dağları", **I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh'un Gemisi Sempozyumu**, Ağrı, 7-11 Eylül 2005, ss. 158-162; Ahmet Gülenç, "Nûh Tûfanı, Cûdi Dağı ve Şehr-i Nûh", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 495.

⁸²⁷ Palabıyık, ss. 169-175.

doğusundaki dağlardır. Bazı Süryani yorumcular da Ture Kardû'nun Kur'an'da geminin üzerine indiği dağ olarak zikredilen Cûdî Dağı olduğu yorumunu yapmışlardır.⁸²⁸ *Targum Onkelos* olarak bilinen Aramice Tevrat çevirisinde (MS. 100-300 yılları) *Ararat dağları* için *Turey Kardû* ifadesi kullanılmıştır. Tur kelimesi Aramicede dağ anlamına gelmektedir. Kardû ismi de tarihî olarak bugünkü Irak-Suriye-Türkiye'nin sınırı içindeki bölgeler için kullanılmaktadır. Bu durumda Ararat ismiyle Irak'ın kuzeyi ve Türkiye'nin güneydoğusu kastedilmiştir. Diğer bir Aramice Tevrat tercümesi Targum Neofiti'de (MS. 100-400 arası) de Ararat dağları ifadesi "Kardun dağları" olarak tercüme edilmiştir.⁸²⁹ Yakut el-Hamevî *Mu'cemu'l-Buldân* adlı eserinde Kitab-ı Mukaddes'ten bir parça nakletmiş ve Nûh'un gemisinin Cûdî'ye oturduğunu yazmıştır. Bu durumdan dolayı da Kur'an'ın indiği devirde Yahudilerin ellerindeki, Tevrat nüshasında Ararat yerine Cûdî geçtiği düşünülmüştür.⁸³⁰

Kur'an-ı Kerim'de geminin Cûdî üzerinde durduğu "su çekildi iş bitirildi, gemi Cûdî üzerine oturdu"⁸³¹ mealindeki âyette zikredilmiştir. Aşağıda nakledeceğimiz hadis-i şerifte de geminin Cûdî'ye indiği açıkça belirtilmiştir.

Rasulullah bir grup Yahudiye uğradı, Aşure günü oruç tutuyorlardı. Bu oruç neyin nesidir? dedi. Denildi ki bugün Allah'ın Mûsâ ve İsrail oğullarını boğulmaktan kurtardığı, Firavunun boğulduğu, geminin Cûdî'ye oturduğu, Allah'a şükretmek için Nûh ile Mûsâ'nın oruç tutukları gündür. Nebi; ben Mûsâ'ya ve bu günün orucuna daha fazla layığım dedi ve ashabına o gün oruç tutmalarını emretti.⁸³²

İslamî çevreler geminin Cûdî Dağı'na indiğine delil olarak Cûdî ve çevresinde bulunan Asur kralı Senacherib heykellerini, Frederich Bender'in bulduğu tahta parçalarını, Nissir/Missir Dağını ve Babil Dünya haritasını da sayarlar.⁸³³

1954 yılında Alman Devletler Araştırma Enstitüsü ilim adamlarından Prof Dr. Frederich Bender Cûdî Dağı'na tırmanıp orada kazı çalışması yapmıştır. Bunun sonucunda bulduğu tahta parçasının ziftlenmiş olduğunu görünce bu tahtadan

⁸²⁸ Gülenç, s. 495; Tanyu, VIII, 481.

⁸²⁹ Meral, s. 91.

⁸³⁰ Bedir, s. 133.

⁸³¹ Hûd, 11/44.

⁸³² Ahmed b. Hanbel, **Müsned**, İstanbul, 1982, II, 359-360'tan aktaran, Dartma, Nûh Tûfanı, s. 113.

⁸³³ Yaşın, Bildiri, s. 515.

numuneler almıştır. Numune parçayı Hannover Aşağı Saksonya Yer Bilimleri Bürosunda incelettirmiştir. M.A. Geyh ve L. Benda yaptıkları araştırmalar sonucunda tahtanın teorik yaşını 6635 +/- 280 olarak, ziftin yaşını ise 50.000 yıldan daha fazla olarak belirtmişlerdir.⁸³⁴ Bu sonuç incelenen tahtanın yaşının, tûfanın gerçekleştiği tahmin edilen tarihlere yakın olduğunu göstermiştir.

Konuya ilişkin olarak MÖ. III. asrın ilk yarısında Atinalılar zamanında yaşamış olan Kalderanlılar'ın (Chaldaean) tarihini de yazan Babilli tarihçi Berossus'un verdiği bazı bilgiler şöyledir:

Tanrı Xisuthros'a tûfanı önceden haber verdi. Buyruğu alan Xisuthros derhal Doğu Anadolu'ya yelken açtı ve hemen Tanrı'nın ilhamına mazhar oldu. Gemi karaya oturdu. O zamanlar bulundukları yer Doğu Anadolu'da idi. Gemi bir kısım kalıntıları hâlâ Doğu Anadolu'daki Gordyeen Dağları'nda bulunmaktadır.⁸³⁵

Berossus'un aktardığı bilgiye göre gemi *Cordyeen* (*Gordylene-Corduene*) dağlarındadır. Cordyeen ismi Britannica ansiklopedisine göre Botan bölgesine antik çağda verilen isimdir.⁸³⁶ Gordyeen dağlarının Van Gölü'nün güneyine düştüğü ve Cûdî Dağı'na işaret ettiği belirtilmiştir. Filozof Aristo'nun (v. MÖ. 322) öğrencisi Abydenus da bu haberi doğrulamıştır. O ayrıca kendi zamanında birçok Iraklı'nın geminin parçalarına ulaştıklarını, bu parçaları batırdıkları suları şifa ümidiyle hastalara içirdiklerini, halkın geminin dışını kaplayan katranı kazıyıp muska olarak kullandığını da aktarmıştır. Alman Araştırmacı Werner Keller de geminin Ağrı Dağı'nda değil, Cûdî Dağı'nda aranmasının daha isabetli olacağını söylemiştir.⁸³⁷

Hız. Nûh'un gemisinin coğrafi ve topoğrafik nedenlerle Ağrı Dağı eteklerine yanaşması mümkün görülmezken; Cûdî'ye oturması imkân dâhilinde görülmüştür. Ağrı ve Cûdî Dağı'nın rakımlarının da bu düşüncüyü desteklediği belirtilmiştir. Arkeolog Ekrem Akurgal, geminin 1500 metrede aranmasının fizikteki "bileşik kaplar kanununa" göre imkânsız olduğunu, aksi takdirde bütün dünyanın 1500 metre derinlikte su ile kaplanması gerekeceğini söylemiştir. Ağrı Dağı'nın eteklerinde

⁸³⁴ Gülenç, ss. 496-497.

⁸³⁵ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 117.

⁸³⁶ Gülenç, s. 494.

⁸³⁷ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 118; Mevdûdî, II, 396; Kaya, s. 338.

bulunan Doğu Beyazıt'ın denizden yüksekliği bile 1600 metre olduğuna göre tûfan Ağrı Dağı'nın eteklerine bile ulaşmamış olur.⁸³⁸ Cûdî yakınlarındaki Cizre'nin rakımı 400 metre, Şırnak'ın rakımı 1350 metredir. Yani 1500 metrenin altındadır. Bu rakımlar geminin inmesine uygun olabilir. Cûdî'nin 2000 metre rakıma ulaşan dorukları olsa da geminin dağın daha alt rakımlı uygun bir yere indiği savunulmuştur.⁸³⁹

Klimatolojik olarak bakıldığında; Yukarı Mezopotamya'nın Kuzey kıyıları, Hint Okyanusu yüksek basınç merkezinden Basra Körfezi alçak basınç merkezine doğru olan şiddetli hava akımlarının neden olacağı deniz yükselmesiyle, tûfanın gerçekleşmiş olabileceği bir bölge olarak düşünülmüştür. Bu bölge tûfan bölgesi olarak kabul edilirse Mardin dolaylarındaki Cûdî'nin güney yamaçları tûfan gemisinin karaya oturması için uygun yer olarak düşünülebilir. Ayrıca bu görüşü savunanlara göre Cûdî'de barınma ve beslenme imkânları sağlayacak pek çok yer vardır.⁸⁴⁰ Cûdî Dağı'nın yamaçları, deresi, çevresi ve en yüksek tepelerinin tamamen çökeltiler ile kaplı olduğu ve bunun tûfana kanıt sayılabileceği de belirtilmiştir.⁸⁴¹

Cûdî ve çevresinde o devirden kalma; ibadet, ziyaret ve yerleşim yerlerinin bulunmasını da tûfana kanıt sayanlar olmuştur. Ayrıca Cizre'nin üç km kadar doğusunda, Dicle Nehri'nin sol yakasında, Hz. Nûh'un oğullarından birinin adını taşıyan Yâfes (Kasardela) Köyü yer almaktadır. Cûdî'de 2017 metre yükseklikte olan doruk, *Nûh Peygamber Ziyaret Tepesi* adını taşımaktadır.⁸⁴² Cûdî ve çevresi incelendiğinde, dağın zirvesinde Hz. Nûh'un gemisinin durduğu yer olarak kabul edilen *Sefîne* denilen bir mekân ve burayı merkeze alan birçok medeniyete ait yerleşim merkezi bulunmaktadır. Bunların en tanınanlarından biri *Şah Köyü*'dür.⁸⁴³ Bu köy Cizre'ye 16 km uzaklıkta Cûdî Dağı'nın iç bölgesinde bulunan yaklaşık üç bin yıllık köydür. Şah Köyü'nde Âsurlular gibi birçok medeniyete ait kalıntılar mevcuttur. Bunlardan tarihî değeri en yüksek olan, Âsur Kralı Senacherib'e (MÖ.

⁸³⁸ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 95-97.

⁸³⁹ Dartma, Nûh Tûfanı, ss. 122-123.

⁸⁴⁰ Dartma, Nûh Tûfanı, s. 123; Tanyu, VIII, 80.

⁸⁴¹ Gülenç, s. 496.

⁸⁴² Dartma, Nûh Tûfanı, s. 120; Gülenç, s. 496.

⁸⁴³ İbrâhîm Baz, "Cûdî Dağı'nda Kadim Bir Mesken: Şah Köyü", **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. s. 429; Gülenç, s. 496.

681-705) ait, köyü çevreleyen sert kayalıklardaki kabartma heykellerdir.⁸⁴⁴ Âsur Kralı Senacherib'in altı adet kabartma heykeli Cûdî Dağı'nın 2124 metredeki en yüksek tepesinde bulunmaktadır. Adı geçen Asur Kralı'nın seferden dönerken Hz. Nûh'un gemisinin kalıntılarını bulduğu ve geminin gövdesinden put yaparak ona taptığına dair rivâyetler de vardır.⁸⁴⁵

Hız. Nûh'un tûfandan sonra ilk olarak Cûdî'nin eteğinde Semânin (Yoğurtçular/Seksenler/Şehr-i Cûde/Heştan) adında bir köy kurduğı⁸⁴⁶ ve bu köyde vefat ettiğı rivâyet edilmektedir. Tefsirlerde Hız. Nûh'a inanan insanların sayısının seksen olarak geçmesi ve Cûdî Dağı'na yakın seksenler köyünün bulunması,⁸⁴⁷ günümüzde halen Cizre'de Hız. Nûh'a ait olduğı belirtilen bir türbenin bulunuyor olmasını da geminin Cûdî'ye oturduğuna dair delil olarak sayanlar olmuştur. Hız. Nûh'un Cûdî'de bir mescit yaptırdığı ve tin suresindeki والتين den kastın bu mescit olup; والزيتون den maksadın da Beytü'l Makdis olduğı söylenmiştir.⁸⁴⁸ Cûdî'nin yerine dair görüşlerin içerisinde Şırnak adı geçmemiştir çünkü o dönemlerde Şırnak meşhur bir yer değildir.⁸⁴⁹ Hız. Nûh'un büyük ihtimalle Irak bölgesinde yaşadığı, tûfan olduktan sonra da, kışın Cizre yazın da Şırnak'ta kaldığı belirtilmiştir. Şırnak isminin Şehr-i Nûh'tan bozulma bir kelime olduğı da ileri sürülmektedir.⁸⁵⁰

Tûfandan sonra inilen yerler arasında Ürdün'ün Kerak şehri de gösterilmektedir. Ürdün Kerak'ta Hız. Nûh ve kızı Hable'ye ait mezar mevcuttur.⁸⁵¹ Lübnan'da Beka Vadisi'ndeki Zahle Kasabası yakınında *el-Kerak* isminde bir köy daha vardır. Bu köyde de *Hısn-ı Nûh* (Nûh'un Kalesi) ve kabri olduğundan bahsedilir. Taberî ve Ezrakî, Hız. Nûh'un zemzem ile Makam-ı İbrâhîm arasına defnedildiğini kabul eder. Bunlara göre Hız. Nûh'un Türkiye-Cizre, Ürdün-Kerak, Lübnan Zahle Kasabası'na yakın El- Kerak Köyü, Mescid-i Haram (zemzem ile

⁸⁴⁴ Baz, ss. 432-433.

⁸⁴⁵ Gordon Franz, "Did Sennacherib, King of Assyria, Worship Wood from Nûh's Ark as a Deity?" **Uluslararası Hız. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul, 2014. ss. 419-426; Yaşın, Bildiri, s. 516.

⁸⁴⁶ Gülenç, s. 496.

⁸⁴⁷ Kırdar, s. 322.

⁸⁴⁸ Bedir s, 133.

⁸⁴⁹ Dartma, Cûdî, s. 484.

⁸⁵⁰ Bedir, s. 438.

⁸⁵¹ Bedir, s. 437.

makamı İbrâhîm arasında) olmak üzere birkaç yerde kabir ve makam kabirlerinin mevcut olduğunu görmekteyiz.⁸⁵²

4.5. NÛH TÛFANININ TARİHLENDİRİLMESİ

Olayların zamanlarının belirlenmesi için bazı takvim bilgilerine hâkim olmak gerekir. Efsanelerin ve kutsal kitapların doğru yorumlanması, bilime ve gerçeğe ters düşen yorumların düzeltilebilmesi için bu zamansal kavramlar ve aralarındaki ilişkilerin iyi bilinmesi gerekir. (Yaratılış, peygamberler, Nûh tûfanı ile ilgili zaman ölçümlerini anlamak için takvimler arası etkileşimleri iyi bilmek gerekir.)⁸⁵³

Yahudiler tarafından başlatılan Yahudi takvimi, Babil takviminin, Babil takvimi ise Sümer takviminin büyük etkisi altında kalınarak oluşturulmuştur. Bâbilliler başlangıçta 29-30 günlük, 12 aydan oluşan bir kamerî takvim kullanmışlardır.⁸⁵⁴ Bâbil takviminde yaklaşık üç yılda bir on üçüncü ay eklenir.⁸⁵⁵ Yahudilerde de, büyük dinî bayramları kutlayabilmek için on üçüncü ayın eklenmesini gerektiren bir kamerî takvim kullanmaktadır. Tipik bir kamerî-güneş takvimi olan ve kesin biçimini MS. IV. yüzyılda alan bu takvim başlangıç, sıfır yılı olarak evrenin ve Âdem'in yaratılışını kabul etmektedir.⁸⁵⁶

Yahudiler çeşitli kutsal kitaplarda yazılı eski eserlerde ve efsanelerde geçen anlatımları yorumlayarak ve *göreceli zaman belirleme yöntemi*⁸⁵⁷ ile peygamber Âdem'den başlayarak Hz. İsa'ya kadar olan peygamberlerin doğum ve ölüm yılları ile yaşadıkları süreleri belirlemeye çalışmışlardır.⁸⁵⁸ Yahudi dinsel geleneğine göre evren ve Hz. Âdem MÖ. 3761 yılında yaratılmıştır. Bu tarih, göreceli zaman

⁸⁵² Bedir, s. 437.

⁸⁵³ Köksoy, s. 19.

⁸⁵⁴ Köksoy, s. 19.

⁸⁵⁵ Aydın, s. 808; Köksoy, s. 19.

⁸⁵⁶ Aydın, s. 809; Köksoy, s. 19.

⁸⁵⁷ Bu yöntemle konu hakkında bir takım yararlı bilgiler elde edilmiş olur. Örneğin: *Mehmet amca bahçedeki elma ağacını oğlu Ahmet doğduktan sonra fakat büyük depremden önce dikmişti* cümlesinde, elma ağacının dikiliş zamanını yıl olarak ifade edemesek de, büyük depremin Ahmet'in doğumundan sonra meydana geldiğini ve elma ağacının Ahmet'in doğumu ile depremin meydana geldiği zaman aralığında dikildiğini anlarız. Depremin oluş tarihi ve Ahmet'in doğum tarihi bilinirse, tam olmasa bile elma ağacının gerçek yaşı hakkında yaklaşık fikir edinilebilir. Bkz. Köksoy, ss. 16-17.

⁸⁵⁸ Köksoy, s. 28.

belirleme yöntemine göre tespit edildiği için pek çok zaman hataları, dinî yorum farklılıkları içerdiği konusunda eleştirilmiştir.⁸⁵⁹

4.5.1. Nûh'un Yaşı

Kur'an'da Hz. Nûh'un yaşıyla ilgili olarak, "And olsun biz Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik. O da içlerinde elli yılı eksik olmak üzere bin sene yaşadı. Sonunda onlar zulmetmekte devam ederlerken tûfan kendilerini yakalayiverdi"⁸⁶⁰ ifadesi yer alır. Kitab-ı Mukaddes'te "tûfan vuku bulduğunda 600 yaşındaydı"⁸⁶¹ ve tûfandan sonra 350 yıl yaşadı. Toplam dokuz yüz elli yıl yaşadıktan sonra öldü"⁸⁶² ifadelerine göre de Hz. Nûh'un yaşı, açık ve net olarak 950 yıl olarak belirtilmiştir. Kur'an'daki ifadede Hz. Nûh'un en azından bin yıl yaşaması gerektiği; âyette bahsedilen 950 yılın onun, tûfandan önce peygamber olarak görevini ifâ etmekle geçirdiği dönem olduğu belirtilmiş, bin seneden elli yılı eksik ifadesi kullanıldığı için de, tûfandan sonra bir süre daha yaşamış olduğu yorumu yapılmıştır.⁸⁶³

Bazı yorumlara göre Hz. Nûh ve önceki peygamberlerin her biri 800-1000 yıl kadar uzun yaşamıştır. Hz. Nûh'tan sonra ise insan ömrü birdenbire kısaltmaya başlamış, Hz. İbrâhîm'den sonra 80-100 yıl civarına inmiştir. Ancak insanlık tarihinin hiç bir döneminde insanların bin yıl, bir kaç yüz yıl yaşamış olduklarına dair tarihî veya arkeolojik bir veri bulunmamıştır.⁸⁶⁴ Tevrat'ta da bu konu şu şekilde geçer: Yeryüzünde ilahi varlıklar insan kızlarıyla evlenmeye başlayınca "Rab, ruhum insanda sonsuza dek kalmayacak çünkü o ölümlüdür dedi insanın ömrü yüz yirmi yıl olacak."⁸⁶⁵ Bu Tevrat cümlesine göre de insan ömrünün 120 yıl olarak belirlendiği açıktır.

⁸⁵⁹ Köksoy, s. 19.

⁸⁶⁰ Ankebût, 29/14.

⁸⁶¹ Tekvin, 7: 6.

⁸⁶² Tekvin, 9: 28-29.

⁸⁶³ Mevdûdî, IV, s. 235; Okuyan, ss. 373-374.

⁸⁶⁴ Köksoy, s. 29.

⁸⁶⁵ Tekvin, 6: 3. Burada insan ömrünün kısaltılmasına dair bir durum söz konusudur. Bu duruma sebep olarak da insanların artan günahları gösterilmiştir. Zaten geleneksel Yahudilik'te ölüm olgusu doğal bir durumdan öte; öncelikle Âdem ile Havvan'ın işlediği ilk günahın sonra da insanların kendi günahlarının hem ölüme sebebiyet verdiği hem de ömrünü kısalttığı düşüncesi vardır. David S. Ariel, **What Do Jews Believe?**, Schocken Books, New York, 1995. ss. 73, 78.

İnsanların veya peygamberlerin 800-1000 yıl civarında yaşamış olmaları durumunu Köksoy şöyle izah etmiştir:

Tûfana kadar Sümer ülkesinde yaygın kullanılan zaman birimi gün ve kamerî ay idi. Güneş yılını ve alt birimi olan mevsimleri tanıyorlardı ancak zaman ölçüm birimi olarak kullanmıyorlardı. Buna göre Hz.Nûh ve öncesine ait peygamberlerin yaşlarını belirten sayılar 365 günlük güneş veya 354 günlük kamerî yılı ifade etmiyordu. Yaşları belirten bu sayılar muhtemelen 2930 günlük kamerî ayların sayılarını belirtiyordu. Peygamberlerin yaşlarını 354 günlük kamerî yıla çevirebilmek için bu sayıları 12'ye; aynı şekilde 365 günlük güneş yılına çevirmek için de 12,4'e bölmek gerekir. Bu işlem yapıldığında 1000 ay 81 yıla, 900 = 73, 800 = 65, 700 = 56 güneş yılına eş değer olacaktır. Ortaya çıkan rakamlar ise insan ömrü için normal yaşları ifade etmektedir. Buna göre Kur'an'da Hz. Nûh için söylenen "950 yıl yaşadı" ifadesi Hz. Nûh'un 77 yıl yaşamış olduğunu gösterir ki, bu da makul bir yaştır. Bu husus Tevrat'ta peygamberler için, Kur'an'da Hz. Nûh için belirtilmiş olan yaşların 354 veya 365 günlük yıl birimlerine göre olmayıp 29-30 günlük ay birimine göre verilmiş olduğunun çok güçlü bir delilidir.⁸⁶⁶

Reşid Rıza da *Tefsîr 'ul-Menâr*'ında, tarih öncesi devirde yılların daha uzun olduğu görüşünü delil olmadığı için reddetmektedir.⁸⁶⁷

Tûfan sonrası Hz. Nûh'un çocukları ve torunlarının Hz. İbrâhîm'e kadar Yukarı Mezopotamya'da yaşamış olduğu düşünülür. Takvim olarak kamerî yılı kullanan Bâbilliler de o zamanlar Mezopotamya'da yaşamaktadırlar. Bu dönem zarfında Hz. Nûh'un soyundan gelenler Bâbillilerden etkilenecek atalarının takvimi "ay takvimi"nden "kamerî yıl takvimi"ne geçmişlerdir. Bu yüzden de Hz. Nûh ve Hz. İbrâhîm arasındaki peygamber yaşları takvim değişikliğinden kaynaklı olarak intibak dönemi hataları içermektedir. Hz. İbrâhîm'in Bâbil'i terk ettikten sonra gittiği yeni coğrafyada kamerî veya güneş yılını esas alan takvimleri kullandığını düşünürsek Hz. İbrâhîm'den sonraki peygamber yaşlarında büyük hataların yapılmadığı varsayılabilir.⁸⁶⁸

⁸⁶⁶ Köksoy, ss. 29-30.

⁸⁶⁷ Kaya, s. 331.

⁸⁶⁸ Köksoy, ss. 30-31.

Tevrat'ta Hz. Nûh'un soyundaki kişiler ile ilgili 11. bapta verilen soy ağacından hareketle Nûh'un torunu Terah oğlu İbrâhîm'in tûfandan 292 yıl sonra doğduğu⁸⁶⁹ Hz. Nûh'un, İbrâhîm 15 yaşında iken vefat ettiği belirtilmiştir.⁸⁷⁰ Hz. Nûh'un yaşadığı devirle ilgili olarak açık bir belge olmadığı için bu bilgiden hareketle tûfanın tarihi tesbit edilmeye çalışılmış ve Süryani rahip Aziz Günel Nûh'un Gemisi'nin MÖ. 2347 yılında Kardo (Cûdî) Dağı'na oturduğunu hesap etmiştir. Batılı ilahiyatçılar da Tevrat'a dayanarak tûfan olayının MÖ. 22. veya 21. yüzyıllarda olabileceğini düşünmüşlerdir. Fakat Kur'an'da gemi yapılırken tahta ve çivi kullanıldığı⁸⁷¹ ifade edildiği için Hz. Nûh'un maden devrinde, muhtemelen erken bronz çağında yaşadığı tahmininde de bulunulmuştur. Bu tarih de MÖ. 2650 civarı olabilir.⁸⁷² O halde Nûh tûfanı MÖ. 27.-29. yüzyıllarda yani günümüzden 5000 yıl önce meydana gelmiştir.⁸⁷³

4.5.2. Nûh Tûfanındaki Zaman İfadeleri- Sayı Mistisizmi

Kadim kültürlerden bu yana süregelen belirli sayıların kutsallığına olan inancın günümüze kadar devam ettiği görülür. Sayılar ilahî bilgeliğin formu âlemin derûnî, kozmik dili olarak düşünülmüşlerdir.⁸⁷⁴ Yahudilik'te kabala öğretisine göre tanrısal sır, sayılarda gizlenmiştir.⁸⁷⁵ Arap harflerine de sayısal değerler verilerek ebced hesabı kullanılmıştır.⁸⁷⁶ Tûfan anlatımlarında da yer alan üç, yedi, kırk sayılarları kendisine kutsallık atfedilen sayılardandır.

Hz. Nûh'un gemisinin üç katlı olarak tasvir edilmesi, dünyayı üç oğlunun arasında paylaşırması, sayı mistisizmine örnektir. Hititlerde, Sümerlerde, Mısırlılarda, Mezopotamyalılar'da da üçlü tasnifler kullanılmıştır. Mısırda ve

⁸⁶⁹ Tekvin, 11: 10-32. Yahudilik'te Nûh'un oğlu Sâm'ın soyu bölümünde de değindiğimiz gibi; Hz. İbrâhîm ata olduğu için İbrâhîm'in doğuşu yaratılışın tekrar başlaması gibi algılanmıştır. Çünkü İbrâhîm kutsiyeti dünyaya getirme görevini tek başına alacak kişidir. İsmi de bunu vurgulamaktadır. Değiştirilmeden önceki adı Avram, Av-Aram, Aram'ın babası anlamındayken; önce kendi milletin sonra tüm insanlığın babası haline gelmiştir. Bkz. Tora Bereşit, I, 75.

⁸⁷⁰ Sarıkçıoğlu, s. 53.

⁸⁷¹ Kamer, 54/13.

⁸⁷² Sarıkçıoğlu, s. 53.

⁸⁷³ Akkan, s. 31.

⁸⁷⁴ Osman Nuri Küçük, "İbnü'l Arabî Düşüncesinde Varlığın Tasavvufî Yorumunun Sayı Metafiziğine Uzanan Yansımaları", *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi (İbnü'l-Arabî Özel Sayısı-2)*, yıl: 10, sayı: 23, 2009, s. 380.

⁸⁷⁵ Aksoy, s. 143; Küçük, s. 374.

⁸⁷⁶ Küçük, s. 374.

Mezopotamyada üç ayrı görevi olan ve üç ayrı alana egemen olan tanrılara inanılmıştır. Anadolu uluslarında, Greklerde, İranlılarda, Hintlilerde, Çinlilerde, Romalılarda da aynı olgu vardır.⁸⁷⁷ Üç sayısı, yaratılış üç boyutlu olarak zuhura geldiği için, yaratma eyleminin sayısı olarak kabul edilmiştir. Bütün maddi varlıklar; dalga, radyasyon ve yoğunlaştırma ile ortaya çıktığından üç boyutludur. İnsanın bütün maddi deneyimleri de üçlü uzam ve zaman koordinatları içinde yer almaktadır. Uzamdaki üçlü yapı (uzunluk, yükseklik, genişlik); zaman, (geçmiş, şimdi, gelecek) şeklinde algılanmaktadır.⁸⁷⁸

Üçlü sayı sistemi Tanrı algılarında da kullanılmaktadır.⁸⁷⁹ Üç, kapsayıcı sentez olarak tanrıya yakışan sayıdır.⁸⁸⁰ Kadim Mısır'da İsis, Osiris ve oğulları (kurtarıcı) Horus; Hinduizm'de Vişnu, Şiva, Brahma; Hristiyanlıkta baba-oğul-kutsal ruh üçlemesini de üç sayısının mistisizmine örnek verebiliriz.⁸⁸¹ Yine MÖ. VI. yüzyılda yaşayan Pythagoras, sayı ilminin ilahî doğası üzerinde durmuş⁸⁸² ve felsefesinde üç sayısına önem vermiştir.⁸⁸³ Gılgamış Destanı'nda Utnapiştım'in gemisinin üç katlı olarak betimlenmesi de yine Bâbilliler'de üç sayısının kutsal kabul edilmesindendir. Bâbilliler dünyayı tasvir ederken üç kat yer, üç kat gök, gündeğusunun üç dağı, güneybatısının üç dağı şeklinde ifadeler kullanmışlardır.⁸⁸⁴ Türk mitolojik geleneklerinde; yer, yer üstü, yer altı olmak üzere üç katlı dikey dünya modeli vardır.⁸⁸⁵ Yine yerler, gökler, sular üçlemesi mevcuttur. Aynı üçleme gökler, yer-su ve atalar kültü şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.⁸⁸⁶

Başka bir mistik sayı olarak yedi bilgeliğin sütunlarının sayısı olarak tarif edilmiştir. Kadim Babil zigguratının yedi basamağı ve Sümer kralı Gueda'nın 7 katlı

⁸⁷⁷ Aksoy, s. 140.

⁸⁷⁸ Küçük, s. 397; Annemarie Schimmel, **Sayıların Gizemi**, Üçüncü Basım, çev. Mustafa Küpüşoğlu, Kabalcı Yayınları İstanbul, Kasım 2011, s. 70.

⁸⁷⁹ Ken'an ve Hacer Bozkurt, "Sayıların Gizemli Dünyası Kültür ve Edebiyatta Sayı Sembolizmi", **Batman University International Participated Science and Culture Symposium**, 18-20 April 2012, s. 721.

⁸⁸⁰ Schimmel, s. 69.

⁸⁸¹ Schimmel, s. 73.

⁸⁸² Küçük, s. 376.

⁸⁸³ Aksoy, s.140; Küçük, s. 375.

⁸⁸⁴ Aksoy, ss. 140-141.

⁸⁸⁵ Bayram Durbilmez, "Nahçıvan Türk Halk İnanışlarında Mitolojik Sayılar", **International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 3/7 Fall, 2008, s. 343.

⁸⁸⁶ Durbilmez, s. 344.

tapınağı vardır.⁸⁸⁷ Bâbil tûfan hikâyesinin kahramanı Utnapiştım, gemisini yedi güverteye ayırmış, yapımını yedi günde tamamlamış, geminin Nissir Dağı'na varışından sonra yedi gün geçince güvercini dışarı salmış, fırtına ve tûfan yedi gün sürmüştür. Utnapiştım Gılgamış'a yedi ekmek bırakmış, dirençli olabilmesi için yedi gece boyunca uykuya dayanması gerektiğini öğütlemiştir. Gılgamış da yedinci ekmeğe sıra gelince uyanmıştır. Yine yedi sayısı ile ilgili olarak Tevrat'ta "gemi yedinci ayda, ayın on yedinci gününde Ararat Dağları üzerine oturdu" ifadesi kullanılmaktadır. Türk inanışında tûfanın olacağını önceden bildiren Gök teke, dünyanın çevresine yedi kere dolandır. Tanrı Ülgen yeryüzünde önce yedi kişiyi yaratmıştır. Tanrı Ülgen'in katına ulaşabilmek için yedi buudaki (yedi engeli) aşmak gerekir.⁸⁸⁸ Mısır tarihinde yedi yıllık bolluk döneminden sonra yedi yıllık kıtlık döneminden bahsedilir. Eski çağın astronomik sistemlerinde gökler yedi kata ayrılmıştır. Geleneksel mitolojik görüşlere göre dünya yedi iklim kuşağına ayrılır. İslam'da hacda tavaf sırasında yedi kez dönülür, şeytan taşlamada yedi taş atılır. Bektaşîlerin yedi ermişi, Yahudilik'te yedi kollu şamdan simgesi, dünyanın yedi büyük harikası vardır. İlk Hıristiyanlardan yedi kişinin (Ashab-ı Kehf) bir mağarada üç yüz dokuz yıl uyuduğu belirtilir. MÖ. 321 yılında takvimde hafta sistemini resmileştiren İmparator Constantine'nin hafta sistemini benimsemesinde Tevrat'ta evrenin yaratılışının yedi gün olarak açıklanması belirleyici olmuştur. Bir başka görüşe göre de haftanın yedi günlük sistemi ayın yedişer günlük evrelerinden kaynaklanmaktadır. MÖ. VIII. yüzyılda yaşadığı düşünülen Yunan şairi Hesiodos'un bir şiirinde şu dizeler yer alır:

Bilge Zeus'a göre bir, dört ve yedinci günler böyle günlerdir.

Altın başaklı Apollon'u Leto ayın yedisinde doğurdu. Sekizinci ve dokuzuncu günler de güzeldir ama insanların işleri için.

On birinci ve on ikinci günlerse koyunların yünlerini kesmek ve ekinleri biçmek için güzel günlerdir.⁸⁸⁹

⁸⁸⁷ Schimmel, ss. 140, 143.

⁸⁸⁸ Durbilmez, s. 348.

⁸⁸⁹ Hesiodos, **İşler ve Günler**, 770-775.

Bütün bu örneklerden anlıyoruz ki yedi sayısı da kendisine kutsallık atfedilen sayılardandır.

Tûfan anlatımlarında kırk sayısı ile ilgili olarak yer alan *ve yeryüzü üzerine kırk gün kırk gece yağmur yağdı*⁸⁹⁰ ifadesi, halk hikâyelerinde kullanılan kırk gün kırk gece düğün yapmak kavramına benzetilebilir. İslam kaynaklarındaki bazı rivâyetlere göre Hz. Nûh'un gemisine binenler kırk kadın, kırk erkek olmak üzere seksen kişidir. Kutsal kitaplarda kırk gün gibi ifadeler bekleme ve hazırlanma süresini anlatır.⁸⁹¹ Bununla bağlantılı olarak Annemarie Schimmel, *Sayıların Gizemi* adlı kitabında hazırlama ve tamamlama başlığı altında kırk sayısını incelemiştir.⁸⁹² Tevrat'taki anlatımlara göre Hz. Mûsâ kırk gün kırk gece Tûr Dağı'nda kalmıştır. Kur'an'da *Hani Mûsâ'ya kırk gecelik bir vâde vermiştik*⁸⁹³ cümlesiyle aynı durum ifade edilmiştir. İslamî algıda da 40 sayısı olgunlaşmanın, tamam olmanın simgesidir.⁸⁹⁴ Hz. Muhammed kırk yaşında peygamber olmuştur, Dervişlerin *nefsi ıslah* için geçirdikleri çile dönemi kırk günlüktür. Zaten “çile” kelimesi “erbain” yani 40 demektir.⁸⁹⁵ Pir Sultan Abdal, “Pir sultanım eydür dünya fanidir. Kırkların⁸⁹⁶ sohbeti aşk mekânıdır” şeklindeki dizelerinde kullandığı *kırkların sohbeti* ifadesiyle Hz. Ali'nin kırk kişi olan yakın müritlerinin oluşturduğu belirtilen meclise atıfta bulunmuştur.⁸⁹⁷

Halk arasında da kırkla ilgili birçok söylem ve inanç vardır. Bebeğin kırkının çıkması şeklindeki inanç bunlardan biridir. Doğumdan ya da ölümden sonra *kırk mevlidi* uygulaması yapılır, beklenen kırk günün geçmesine *kırk uçurma* denir. Aynı şekilde atasözleri, deyimler ve yer adlarında da kırk sayısı yaygın olarak kullanılmıştır.⁸⁹⁸

Sayı algısıyla alakalı Kur'an'daki rakamsal ifadelerin *kesret* (çokluk) manası vermek maksadıyla kullanılmış olabileceği yorumu da yapılmıştır. Hz. Nûh'un

⁸⁹⁰ Tekvin, 7: 12.

⁸⁹¹ Schimmel, s. 267.

⁸⁹² Ahmet Özgür Güvenç, “Kırk Sayısının Halk Edebiyeti Ürünlerinde Kullanımı üzerine bir inceleme”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 41, Erzurum, 2009, s. 89; Schimmel, s. 265.

⁸⁹³ Bakara, 2/51.

⁸⁹⁴ Bozkurt, s. 726; Küçük, s. 407.

⁸⁹⁵ Aksoy, s. 139; Bozkurt, ss. 725-726.

⁸⁹⁶ Tasavufta birler, üçler, yediler, kırklar gibi mistik betimlemeler yapılmıştır. Bkz. Aksoy 138. Bu kişiler bazı seviyelere ermiş özel kişilerdir.

⁸⁹⁷ Aksoy, s. 139.

⁸⁹⁸ Aksoy, s. 140; Güvenç, ss. 87-88.

yaşıyla ilgili âyette şöyle denilmektedir: “And olsun ki biz Nûh’u kendi kavmine elçi olarak gönderdik. İçlerinde elli yılı eksik olmak üzere bin sene yaşadı. Sonunda onlar zulme devam ederlerken tûfan kendilerini yakalayiverdi.”⁸⁹⁹ Yine benzer olarak “ehli kitap isterler ki bin yıl yaşasınlar”⁹⁰⁰, “kadir gecesini bin aydan hayırlıdır”⁹⁰¹, “rabbinin katında bir yıl bin yıl gibidir”⁹⁰², “onlar için yetmiş kere bağışlanma dilesen de Allah onları kesinlikle bağışlamaz”⁹⁰³ gibi ifadeler kullanılmıştır. Bu ifadeler bazen rakamsal değerler dışında zamanın izafî niteliğini belirtmek için de kullanılmıştır. Kur’an’da kullanılan sayı ifadeleri çokluktan kinaye ifade eden kavramlar olarak algılanabilir. Hz. Nûh’un yaşı için de direkt dokuz yüz elli yıl denmeyip “bin yıldan elli sene eksik” ifadesi kullanılmıştır. Aynı cümlede hem *seneh* hem de *âm* kelimelerinin kullanılması ikisi arasındaki nüansa delalet eder. *Seneh* çoğunlukla çetin ve kurak geçen yıl; *âm* ise bereketli ve yağışlı geçen yıl için kullanılır. Hz. Nûh’un ömrünün dokuz yüz elli yılı; semeresiz geçen mağlubiyet yılları yani tûfana kadar ki uzun davet dönemi; bin yıldan eksik olduğu belirtilen elli yıl ise tûfandan sonraki bereketli yıllar olarak algılanabilir.⁹⁰⁴

⁸⁹⁹ Ankebût, 29/14.

⁹⁰⁰ Bakara, 2/96.

⁹⁰¹ Kadir, 97/3

⁹⁰² Hac, 22/47.

⁹⁰³ Tevbe, 9/80.

⁹⁰⁴ Okuyan, ss. 373-374.

SONUÇ

Su, yaratılışın dört unsurundan (toprak, su, hava, ateş) biri olarak kabul edilmiş, hayat kaynağı olup arındırıcı özelliği bulunan hatta kutsanıp tapılan, kült aracı olan önemli bir öğedir. Tez çalışmamızın konusu olan tûfan da farklı çeşitleri zikredilse de yaygın olarak su vasıtasıyla gerçekleşmiş bir tanrısal felaket olarak nitelendirilebilir. Tûfan, dünyanın neredeyse her kültüründe var olan bir konudur. Seküler algıda tûfan mitolojik bir olay iken, Sami dinleri olarak nitelendirilen Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet'in ortak algısında, tarihte insanların ahlakî zafiyetlerinden dolayı gerçekleşmiş olan ve söz konusu dinlerin kutsal metinlerinde olayın tekrarlanmasını önlemeye yönelik mesajlar verecek şekilde aktarılan önemli bir olaydır.

Tûfan olayının tarihsel olarak ilk yazılı belgesini Sümer tabletlerinde görmekteyiz. Bunu takip eden süreçte Bâbil destanları olan Atrahasis ve Gılgamış destanlarında tûfan hikâyesi karşımıza çıkar. Hint, Çin, Yunan, İran ve Türk mitolojilerinde; Avustralya, Yeni Gine, Afrika, Avrupa ve Amerika'nın çeşitli bölgelerinde anlatılagelmiş tûfan rivâyetleri mevcuttur. Dinî metin olarak Tevrat'ın Bereşit bölümünde Nûh'un hikâyesi, Kur'an'da Hz. Nûh kıssası yer almaktadır.

Kur'an iki ana noktada konuya değinmiştir: Tevhid vurgusu ve ahlakî mesaj verme. Yani Kur'an'da tûfanın aktarılma amacı geminin nerede durduğu, kalıntılarının ne olduğu değil, Allah'a inanıp iman edenler ve peygamberlerin bildirdiği emir ve yasaklara uyanların büyük bir felaketi zararsız ziyaansız atlatalmaları; inkârcıların ise güvendikleri bütün dayanaklarıyla birlikte yok oluşlarını haber vermek ve böylece daha sonraki nesillere büyük bir ibret belgesi olarak sunmaktır. Bu sebeple de âyetlerde olayın başlama ve bitiş tarihi, geminin boyutu, kaç kişinin tûfandan kurtulduğu gibi detaylara değinilmemiştir.

Tevrat'ta ise; kendi nesli içinde dürüst bulunan Nûh'un hikâyesi, düşmüş melekler olan nefillerin günahlarının tûfanla temizlenmesinden başlayarak; Nûh'un tûfan sonrası insanlığın ikinci atası kabul edilmesi ve İsrail'in seçilmişliğine uzanan bir tasvirle sunulmuştur. Nûh'un oğlu Sâm'ın soy ağacı; seçilmiş İsrail'in ataları olan İbrâhîm, İshak ve Ya'kûb'a kadar uzanır. Sâm, tûfan sonrası babasının sarhoşluğu nedeniyle yaşadığı çıplaklığını örtmüştür. Yahudi algısında, bu olayla Sâm'ın

sergilediği doğru davranış sonucu soyu kutsanmış ve seçilmişliği hak etmiştir. Bunun tam tersi olarak diğer bir oğul Hâm'ın soyu da yine aynı olayda babasının çıplaklığına bakıp alay etmiş ve lanetlenmiştir. Bu anlayış kişiler dürüstlüğü, doğruluğu sonucunda ödüllendirilmiştir gibi bir mesaj verse de; atalarının yapmış olduğu bir eylem sonucu bütün ırkın kutsanması ya da lanetlenmesi noktasında eleştirilebilecek bir anlayıştır. Yahudi inancının temel doktrinlerinden olan seçilmişliğin temellendirildiği dayanak noktasının tûfan sonrası Nûh'un sarhoşluğu olayında oğullarının sergilediği tavır olduğunu söyleyebiliriz.

Tûfanın, insanların günahları sonucunda bir ceza olarak verilmesi Tevrat ve Kur'an'da ortak noktadır. Tevrat'a göre gemi, en ince ayrıntısına kadar Tanrı'nın rehberliğiyle yapılmıştır ve geminin genişliği, uzunluğu, yüksekliği, pencere ve kapı yerleri, kat sayılarına kadar detaylı bilgisi verilmiştir. Kur'an'da da geminin Allah'ın gözetiminde yapıldığı bilgisi yer almaktadır ancak detaylı şekil bilgisi yoktur. Gemiye binenlerin sınırlı sayıda olması ve hayvan neslinin devamı için birer çift alınması da her iki kutsal metnin ortak unsurlarındandır. Tûfan hadisesinin sadece gökten yağan yağmurla değil yerden çıkan kaynak sularıyla oluştuğu bilgisi de Tevrat ve Kur'an'da aynıdır. Tûfanın sonunda geminin oturduğu yerin ismi Tevrat'ta "Ararat dağları" olarak geçerken Kur'an, geminin Cûdî'ye oturduğunu belirtmektedir. Tevrat'a göre sadece yaşadığı nesil içinde dürüst bulunan Nûh ve ailesi tûfandan kurtulurken, Kur'an'da az sayıda da olsa inananlar da gemiye binmiştir. Ayrıca yine Kur'an'a göre Hz. Nûh'un bir oğlu ve eşi inkâr edip boğulanlardan olmuştur.

Tûfan olayıyla ilgili tarihten günümüze taşınan "*gemi nerede karaya oturdu? Tûfan hangi bölgede ve ne boyutta gerçekleşti?*" sorularına cevap arayan bir takım tartışmalar yapılmıştır. Yahudi ve Hıristiyan araştırmacılar geminin Yaratılış 8: 4'te ifade edildiği üzere Ararat dağlarında karaya oturduğunu savunmuşlardır. Bu görüşün oluşmasında dinî inancın etkisi olduğu kadar siyasî ve politik bir takım unsurların da etkisi olmuştur. Tevrat tarihi araştırmacıları tarihsel süreçte yaşanmış olan tûfan olayının kalıntılarını; arkeoloji, jeoloji gibi somut kanıtlar sunan bilimlerle de desteklemeye çalışmışlardır. Yahudiler için bu çalışmalar oldukça önemlidir çünkü "*vaad edilmiş toprak ülküsü*" ve köklerine dair vurguyu sağlamakla alakalı bir

durumdur. Batılılar için de Ararat/Ağrı Dağı meselesi siyasî olarak Ermeni meselesiyle ilişkilendirilmiştir.

Kur'an'da geminin Cûdî üzerinde durduğu belirtildiği için bugün Şırnak ilinin sınırları içinde bulunan Cûdî Dağı'nda geminin kalıntılarının olabileceği düşünülmüş ve bölgede yapılan küçük çaplı arkeolojik çalışmalarla genel geçer kanıt niteliğinde bir sonuca ulaşılamamıştır. İslam düşünürlerinin Cûdî'nin yerine dair farklı görüşleri olsa da Bâbil Dünya Haritasında belirtilen yerler ve Mezopotamya bölgesinde yapılan bazı arkeolojik çalışma sonuçları tûfanın Mezopotamya bölgesinde olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Son söz olarak diyebiliriz ki, tûfan tanrısal arınmanın bir simgesi olarak evrensel geçerliliği olan insanlık tarihindeki dönüm noktalarından biridir.

KAYNAKÇA

Açmaz, Halil İbrahim. **Muhtelif Dinlerde Tûfan**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), EÜSBE, Kayseri 1991.

Akın, Hanifi (Tercüme ve Tahriç). “Dünyadaki Cennet Nehirleri”, **Sahîh-i Müslim**, Polen Yayınları, İstanbul 2008.

Akkan, Erdoğan. “Plüviyal Dönem ve Tûfan Olayı”, **Hız. Nûh’tan Günümüze Cizre Sempozyumu Bildirileri, DÜİF**, 8-10 Mayıs, 1998, Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş., İstanbul 1999.

Aksoy, Bilal. **Çağdaş Bilimlerin Işığında Nûh’un Gemisi ve Tûfan**, Kadioğlu Matbaası, 1. Baskı, Ankara 1987.

Anghelina, Catalin. **On The Nature Of The Vedic Gods**, edt. Victor H. Mair, Sino Platonic Papers, Philadelphia, USA, October 2013.

Ariel, David S. **What Do Jews Believe?**, SchockenBooks, New York 1995.

Arpaguş, Hatice K. “Mitoloji, Kur’an-ı Kerîm Kıssaları ve Kültürel Miras”, **M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 25, M.Ü.İ.F.V. Yay., (2003/2).

Aydın, Mehmet. **Ansiklopedik Dinler Sözlüğü**, Damla Ofset A.Ş., 1. Baskı, Konya, Temmuz 2005.

Bahadır, Ülkü. **Hristiyan İkonografisinde Nûh Tûfanı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), GÜSBE, Ankara 2013.

Baş, Eyüp. “Aşûre Günü Tarihî Boyutu Ve Osmanlı Dinî Hayatındaki Yeri Üzerine Düşünceler”, **AÜİFD**, XLV, Sayı 1, Ankara 2004.

Baz, İbrahim. “Cûdî Dağı’nda Kadim Bir Mesken: Şah Köyü”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

B. Beking. “Japheth”, **DDD (Dictionary of Deities and Demons in the Bible)**, ed: Karel Van Der Toorn ve diğ., IInd Edition, Brill, Cambridge 1999.

B. Becking. “Shem”, **DDD (Dictionary of Deities and Demons in the Bible)**, ed: Karel Van Der Toorn ve diğ., IInd Edition, Brill, Cambridge 1999.

Bedir, Ahmet. **Tevhidin Yurdu Kur’an-ı Kerim Atlası**, Kaynak Yayınları, İstanbul 2009.

Belli, Oktay. “Tarih Boyunca Ağrı Dağı”, **I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh’un Gemisi Sempozyumu**, 7-11 Eylül 2005, Matbaa Sanayi, İstanbul 2007.

Besalel, Yusuf. **Yahudilik Ansiklopedisi**, III, Gözlem Gazetecilik Basın Yayın A.Ş., İstanbul 2002.

Bilmen, Ömer Nasuhi. **Kur’an-ı Kerim’in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri (I-VIII)**, Bilmen Basım ve Yayınevi, İstanbul, trs.

Bozkurt, Ken’an ve Hacer. “Sayıların Gizemli Dünyası Kültür ve Edebiyatta Sayı Sembolizmi”, **Batman University International Participated Science and Culture Symposium**, Batman, 18-20 April 2012.

Budda, Hilmi Ömer. **Kurban ve Tûfan üzerine Makaleler**, “Sümer İnançlarının Bâbil İbranî İslam Dinleri Üzerindeki Etkileri, İbranî ve İslam Dinlerinde Tûfan Hikâyesi I”, İnsan Yayınları, Hazırlayan, Bekir Zakir Çoban, İstanbul, Ocak 2003.

Budda, Hilmi Ömer. **Kurban ve Tûfan üzerine Makaleler**, “Sümer İnançlarının Bâbil İbranî İslam Dinleri Üzerindeki Etkileri, İbranî ve İslam Dinlerinde Tûfan Hikâyesi II”, İnsan Yayınları, Hazırlayan, Bekir Zakir Çoban, İstanbul, Ocak 2003.

Bulaç, Ali. **Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı**, Bakış Yayınları, İstanbul, trs.

CIRLOT, J.E. **A Dictionary Of Symbols**, Trans. From The Spanish Jack Sage, Roudledge, London 2001.

Coleman, J.A. **The Dictionary Of Mythology And A-Z Of Themes Legends And Heroes**, Arcturus Publishing Limited, England 2007.

Condino, Meggin (Prdt. manage). **U.X.L. Encyclopedia of World Mythology**, (I-V), Gale, Cengage Learning, A.B.D. 2009.

Coxon, P. W. “Nephilim”, **DDD (Dictionary of Deities and Demons in the Bible)**, edt: Karel Van Der Toorn ve diğ., IInd Edition, Brill Cambridge 1999.

Coxon, P. W. “Nûh”, **DDD (Dictionary of Deities and Demons in the Bible)**, edt: Karel Van Der Toorn ve diğ., IInd Edition, Brill, Cambridge 1999.

Çığ, Muazzez İlmiye. **Gilgames Tarihte İlk Kral Kahraman**, 17. Baskı, İstanbul 2013.

Çığ, Muazzez İlmiye. **Kur'an İncil ve Tevrat'ın Sümerlerdeki Kökeni**, Kaynak Yayınları, 36. Baskı, İstanbul 2013.

Çığ, Muazzez İlmiye. **Sümerlilerde Tûfan Tûfanda Türkler**, Kaynak Yayınları, 9. Baskı, İstanbul 2012.

Çoban, Bekir Zakir. “Anadolu Mısır ve Mezopotamya Dinleri”, **Dinler Tarihi El Kitabı**, edt. Baki Adam, Grafiker Yayınları, Ankara 2015.

Dartma, Bahattin. **Dinî Tarihî ve Arkeolojik Veriler Bağlamında Nûh Tûfanı**, Rağbet Yayınları, İstanbul 2005.

Dartma, Bahattin. “Nûh’un (as) Gemisinin Demirlendiği Yere Dair”, **Kur’an Mesajı İlmi Araştırmalar Dergisi**, Ocak-Şubat-Mart 1999, Sayı 13-14-15.

Davis, John D. **Genesis and Semitic Tradition**, Trow Drectory Printing and Bookbinding Company, New York 1894.

Demirci, Kürşat. “Hinduizm”, **DİA**, İstanbul 1998, XVIII.

Duman, Muhammet Fatih. **Gelibolulu Mustafa ‘Âli’nin Zübdetü’l-Tevârîh Adlı Eserinin 1-111 Varaklar Arası Edisyon Kritiği**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), DEÜSBE, İzmir 2006.

Durbilmez, Bayram. “Nahçıvan Türk Halk İnanışlarında Mitolojik Sayılar”, **International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 3/7 Fall 2008.

Ebû’l-Kâsım Mahmûd b. Ömer. **El-Keşşâf**, thk. Abdurrahmân Ahmed el-Hicâzî, Riyad 1998, III.

Eliade, Mircea. **Dinler Tarihine Giriş**, Kabalcı Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 2009.

Erbaş, Ali. “Muhtelif Dinlerde Su Motifi”, **Ekev Akademi Dergisi**, Yıl 8, Sayı 20, Erzurum, Yaz 2004.

Ergin, Ramazan. “Ezidi İnanç Esaslarında Hz. Nûh (Su) Tûfanı ve Söylenceleri”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi**, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Erhat, Azra. **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, 19. Baskı, İstanbul 2011.

Eroğlu, Engin. **Kutsal Kitaplardaki Tufan Olayının Tarihi Temelleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), GÜSBE, Ankara 2007.

Es-Seyyid, Eymen Fuâd. “Nil”, **DİA**, İstanbul 2007, XXXIII.

Frazer, Sir James George. **Folklore in the Old Testament Studies in Comparative Religion Legend and Law** in Three Volumes Vol. I, Macmillanand Co Limited, London 1918.

Friedlander, Gerald (trans.). **PRE (Pirke de Rabbi Eliezer)**, Kegan Paul T.T.&Co.Ltd., London 1916.

Graves, Robert ve Raphael Patai. **İbrani Mitleri**, Tekvin Yaratılış Kitabı, çev. Uğur Akpur, Say Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2013.

Gül, Ahmet. “Su Kültü ve Tûfan”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Gülenç, Ahmet. “Nûh Tûfanı, Cûdi Dağı ve Şehr-i Nûh” **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Gülkökü, Nimet Erenler. **İnsanlığın Apocrypha’sı, Tora ve Tevrat’a Dair Bir Ta’likat**, Cbn Kitap Cafe Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2012.

Günay, Ünver ve Harun Güngör. **Türklerin Dinî Tarihi**, Rağbet Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 2009.

Gündüz, Şinasi. “Nevruz”, **DİA**, İstanbul 2007, XXXIII.

Gündüz, Şinasi (edt.). **Yaşayan Dünya Dinleri**, TDV Yay., 3. Baskı, Ankara, 2010.

Güneş, Hüseyin. **İslam Tarihi Kaynaklarına Göre Nûh Tûfanı ve Cûdî Dağı**, İlahiyat Yayinevi, Ankara 2013.

Güneş, Hüseyin. “Temel İslam Tarihi Kaynaklarında Geçen İbn Abbas Rivâyetleri Bağlamında Nûh Tûfanı” **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi**, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Gürkan, Salime Leyla. “Kur’an’a Göre Seçilmişlik Kavramı ve İsrailoğullarının Seçilmişliği Meselesi”, **İslâm Araştırmaları Dergisi**, Sayı 13, 2005, ss. 25-61.

Güvenç, Ahmet Özgür. “Kırk Sayısının Halk Edebiyatı Ürünlerinde Kullanımı Üzerine Bir İnceleme”, **AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 41, Erzurum 2009.

Haleva, Yitshak. **Tora ve Aftara-Bereşit**, çev. Moşe Farsi, Gözlem Gazetecilik, İstanbul 2010.

Harman, Ömer Faruk. “İbrahim”, **DİA**, İstanbul 2000, XXI.

Harman, Ömer Faruk. “Kitab-ı Mukaddes ve Diğer Dinlere Göre Hz. Nûh ve Tûfan” **Hz. Nûh’tan Günümüze Cizre Sempozyumu Bildirileri, DÜİF**, 8-10 Mayıs, 1998, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 1999.

Harman, Ömer Faruk. “Nûh”, **DİA**, İstanbul 2007, XXXIII.

Harman, Ömer Faruk. “Tûfan” **DİA**, İstanbul 2012, XLI.

Harman, Ömer Faruk. “Yâfes” **DİA**, İstanbul 2013, XLIII.

Hasanov, Eldar. **Nûh Kanunları ve Nûhîlik**, İsam yayınları, 1. Basım, İstanbul, Temmuz 2015.

Hasanov, Eldar. “Yahudi Kaynaklarında Hz. Nûh’la Ahit”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.**

Hazarî, Şeyh Ahmet Kamil. “Hz. Nûh’un Oğlu”, çev. Mehmet Çiftçi, **Diyanet Dergisi, XVI, TDV Yay., Sayı 3, 1977.**

Heller, Bernhard. “Nuh”, **İA, MEB, İstanbul 1964, IX.**

Hesiodos, **İşler ve Günler–Tanrıların Doğuşu**, çev. Furkan Akderin, Say Yayınları, İstanbul 2004.

Isaac, E. (by.). “**The Book of Enoch**”, The Old Testament Pseudepigrapha Apocalyptic Literature & Testaments, ed. James H. Charlesworth, Doubleday & Company Inc., New York 1983, I.

İbn Kesîr, Ebû’l-Fidâ İsmâ’il b. Ömer. **Hadislerle Kur’an-ı Kerim Tefsiri (I-XIV)**, çev. Dr. Bekir Karlığa ve Dr. Bedrettin Çetiner, Çağrı Yayınları, İstanbul 1983.

İnan, Abdulkadir. **Eski Türk Dini Tarihi**, MEB Basımevi, Birinci Basım, İstanbul 1976.

Josephus. **Complete Works of Josephus Antiquities of the Jews The Wars of Jews Against Apion**, USA, trs., I.

Kaminski, Coral M. **From Noah To Israel, Realization of The Primaeval Blessing After The Flood**, T&T Clark International, A Continuum Imprint London, New York 2004.

Karauğuz, Güngör. **Âdem’in Çocukları Çiviyazılı Kaynaklar, Tevrat, İnciller ve Kur’an’a Göre**, Çizgi Kitabevi, Konya 2013.

Katar, Mehmet. “Nûh’un Laneti ile Arz-ı Mev’ud Arasındaki İlişki”, **Bütün Yönleriyle Yahudilik (Dinler Tarihi Araştırmaları-VIII)**, Türkiye Dinler Tarihi Derneği Yayınları, Ankara 2012.

Kaya, Mesut. “Çağdaş Tefsirlerde Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Tefsir’ul Menâr ve Tefhim’ül Kur’an Örneği”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.**

Kırdar, Şehabettin. “Tefsirlerde Cûdî Dağı”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.**

Kırpık, Sevinç Kılıçarslan. **Türk Kültüründe Tûfan ve Tûfanla İlgili Anlatılar**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), GÜSBE, Ankara 2009.

Köksal, M. Asım. **Peygamberler Tarihi, (I-II)**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 19. Baskı, Ankara, Nisan 2014.

Köksoy, Mümin. **Yerbiliminin Katkısıyla Nûh Tûfanı ve Sümerlerin Kökeni**, Berikan Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2013.

Kramer, Samuel Noah. **Sümer Mitolojisi**, Kabalcı Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 2001.

Kramer, Samuel Noah. **Tarih Sümer’de Başlar**, çev. Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 2002.

Kutluay, İbrahim. “Hz. Nûh ve Tûfanla İlgili Rivâyetlerin Hadis Tekniği Açısından Değeri ve Bu Rivâyetlere İsrailiyatın Tesiri”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.**

Kutsal Kitap, Kitabı Mukaddes Şirketi, 3. Baskı, İstanbul 2003.

Kuzgun, Şaban. “Hâm”, **DİA**, Ankara 1997, XV.

Küçük, Osman Nuri. “İbnü’l Arabî Düşüncesinde Varlığın Tasavvufî Yorumunun Sayı Metafiziğine Uzanan Yansımaları”, **Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi (İbnü’l-Arabî Özel Sayısı-2)**, Yıl: 10, Sayı: 23, 2009.

K. Van Der Toorn. “Ham”, **DDD (Dictionary of Deities and Demons in the Bible)**, edt: Karel Van Der Toorn ve diğ., IInd Edition, Brill, Cambridge 1999.

Lawrance, Paul. **Kutsal Kitap Atlası**, çev. Fatih Bilger, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 2008.

Lewis, Jhack P. **A Study of The Interpretation of Noah and The Flood In Jewish and Cristian Literature**, Leiden E. J. Brill, 1978.

Maksudoğlu, Mehmet. “Arkeoloji İlmi Dinin Hizmetinde Nûh Tûfanı” **Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi, XIII**, TDV Yay., Sayı 2, 1974.

Meral, Yasin. “Yahudi Kaynaklarında Ararat Dağları” (Tekvin, 8: 4), **Milel ve Nihal, XI**, Sayı: 2, Temmuz-Aralık 2014.

Mevdûdî, Ebu’l-A’la. **Tefhimu’l Kur’an**, Kur’an’ın Anlamı ve Tefsiri (I-VIII), İnsan Yayınları, İstanbul 2003.

Mollaibrahimoğlu, Süleyman. “Nûh Kıssası”, **Kuran Mesajı İlmi Araştırmalar Dergisi**, Sayı 7, Mayıs 1998.

NAMI. (Uluslar Arası Nûh’un Gemisi Bakanlıkları), **I. Uluslar Arası Ağrı Dağı ve Nûh’un Gemisi Sempozyumu**, 7-11 Eylül 2005, Matbaa Sanayi, İstanbul 2007.

Njozi, Hamza M. çev. Mustafa Ünver, “Gılgamış Destanı Kitab-ı Mukaddes ve Kur’an Bağlamında Nûh Tûfanı Kıssası, Benzerlikler ve Tarihsel Gerçeklik Problemi”, **OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 9, 1997.

Ocak, Ahmet Yaşar. “Hıdrellez”, **DİA**, İstanbul 1998, XIIV.

Olgun, Hakan. “Modern İsrail’in Milli Kimlik Kaynağı Olarak Josephus’un ‘Masada’ Anlatısı”, **Milel Nihal**, X, Sayı 1, Ocak – Nisan 2013.

Oymak, İskender. “Kitab-ı Mukaddes’e Göre Nûh Tûfanı”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Öğün, M. Salih. **Kur’an’da Hz. Nûh ve İbrahim Kıssaları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), SÜSBE, Konya 1992.

Özarslan, Selim. “İslamî Kaynaklara Göre Nûh Kavmi, Nûh Tûfanı ve Nûh’un Gemisinin Yeri”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri**, Şırnak Üniversitesi, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Özkan, Ali Rafet. “Vahiyde Nûh’un Ayak İzleri”, **I. Uluslar Arası Ağrı Dağı ve Nûh’un Gemisi Sempozyumu**, Ağrı, 7-11 Eylül 2005, Matbaa Sanayi, İstanbul 2007.

Palabıyık, M. Hanefi. “Klasik İslam Coğrafyacılara Göre Ağrı ve Cûdî Dağları”, **I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nûh’un Gemisi Sempozyumu**, Ağrı, 7-11 Eylül 2005, Matbaa Sanayi, İstanbul 2007.

Parladır, Halil Saim. **Eski Ahitteki Mitolojik Ögelerin Yapısal Çözümlemesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), EÜSBE, İzmir 2002.

Parry, J. H. (by.). **Sefer Ha-Yashar (Book of Jasher)**, J. H. Parry&Company, Salt Lake City 1887.

Râzî, Fahrüddin. **Tefsir-i Kebir Mefâtihu'l-Gayb**, Akçağ Yayınları, Ankara, trs.

Roux, Jean Paul. **Eski Türk Mitolojisi**, Ankamat Matbaacılık, 2. Baskı, Ankara 2015.

Ryan, William ve Walter Pitman. **Nûh Tûfanı**, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2003.

Sarıkcıoğlu, Ekrem. **Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi**, Fakülte Kitabevi, 7. Baskı, Isparta 2011.

Schimmel, Annemarie. **Sayıların Gizemi**, 3. Basım, Kabalcı Yayınları, çev. Mustafa Küpüşoğlu, İstanbul, Kasım 2011.

Simon, H. Freedmanand Maurice, (by.). **Midrash Rabbah: Genesis I**, The Soncino Press, London 1961.

Suvari, Çakır Ceyhan. “Cûdî ve Tûfan, Tûfan Mitosu ve Cûdî Dağı’nın Yezîdî Kimliği İnşasında Oynadığı Rol”, **Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu Bildirileri**, edt. M. Nesim Doru, 14–16 Mayıs 2010, Şırnak Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2010.

Taberî, Ebu Ca’fer Muhammed b. Cerîr. **Milletler ve Hükümdarlar Tarihi**, çev. Zâkir Kadirî Ugan-Ahmet Temir, MEB, İstanbul 1991.

Taberî, Ebu Ca’fer Muhammed b. Cerîr. **Tarihu'l-Beyân ‘an Te’vîli Âyi'l-Kur’ân, İhtisar ve Tahkik**, Muhammed Ali Es-Sabuni- Salih Ahmed Rıza, Tercüme Mehmet Keskin, II, Yeni Neşriyat A.Ş., İstanbul 1995.

Tan, Zeki. “Nûh Suresi Bağlamında Küresel Ahlak Bunalımına Hz. Nûh’un Mesajının Katkısı”, **İstem**, Yıl 8, Sayı 16, 2010.

Tanyu, Hikmet. “Ağrı Dağı”, **DİA**, İstanbul 1988, I.

Tanyu, Hikmet. “Cûdî”, **DİA**, İstanbul 1993, VIII.

Taşpınar, İsmail. “Sâm”, **DİA**, İstanbul 2009, XXXVI.

Temizkan, Abdullah. **Kur’an’da Sabır Hz. Nûh Örneği**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), AÜSBE, Erzurum 2012.

Tökel, Dursun Ali. “Kutsal Metinleri Anlamada Mitolojinin Rolü”, **Milel ve Nihal**, **VI**, Sayı 1, Ocak-Nisan 2009.

Ulutürk, Muammer. “Yeryüzünde Neslin Tek Bir İnsanla Yeniden Başlamasının Örneği Olarak Hint Mitolojisinin Nûh’u: Manu ve Tûfan Olayı”, **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi**, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Uzun, Mustafa. “Fırat”, **DİA**, İstanbul 1996, XIII.

Yaşın, Abdullah. “Arkeolojik Buluntular ve Cûdî Dağın’da Yapılan Araştırmalar” **Uluslararası Hz. Nûh ve Cûdî Dağı Sempozyum Bildirileri, Şırnak Üniversitesi**, 27-29 Eylül 2013, İlbey Matbaa, İstanbul 2014.

Yaşın, Abdullah. **Nûh Peygamber Tûfanı ve Cûdî Dağı**, Pak Ajans Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2013.

Yazır, Elmalılı M. Hamdi. **Hak Dîni Kur’an Dili (I-XII)**, Akçağ Basım Yayım Pazarlama, Ankara, trs.

Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. **Kur'an-ı Kerim Meali**, Huzur Yayınevi, İstanbul 1996.

Yıldız, Aynur. **Yahudi ve İslam Literatüründe Hz. Ya'kûb ve Seçilmişlik Kavramı: Karşılaştırmalı Bir Çalışma**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), DEÜSBE, İzmir 2014.

Yılmaz, Musa Kazım. "Kur'an'ı Kerim ve Tefsirlerde Hz. Nûh ve Tûfan", **H. Nûh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu, DÜİF**, 8-10 Mayıs 1998, Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş., İstanbul 1999.

Elektronik Kaynaklar

Okuyan, Mehmet. İbret Aldın mı- 23B- Hz. Nûh Tûfanı ve Sonrası <https://www.youtube.com/watch?v=YC8i8Xxomkk> (08.08.2015)

Okuyan, Mehmet. İbret Aldın mı- 24B- Hz. Nûh ve Oğlu Arasındaki Konuşma: <https://www.youtube.com/watch?v=SNqRzmei2Fc> (14.06.2015)

Wikipedia. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Ham> (18.02.2015)

Wikipedia. <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eablon:Samdan%C4%B0brahimeSoya%C4%9Fac%C4%B1> (18.02.2015)

Wikipedia. http://tr.wikipedia.org/wiki/Vadedilmi%C5%9F_Topraklar#mediaviewer/File:Map_Land_of_Israel (18.02.2015)

Wikipedia. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Yafes> (18.02.2015)